

ΒΙΚΤΩΡΟΣ Δ. ΚΡΗΤΙΚΟΥ — ΜΙΛΤΙΑΔΟΥ ΤΣΕΛΙΟΥ

ΑΡΧΑΙΟΙ
ΕΛΛΗΝΕΣ
ΛΥΡΙΚΟΙ
(ΕΚΛΟΓΕΣ)

ΓΙΑ ΤΗ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΑΡΧΑΙΟΙ
ΕΛΛΗΝΕΣ
ΛΥΡΙΚΟΙ
(ΕΚΛΟΓΕΣ)

Με απόφαση τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τὰ δι-
δακτικά βιβλία τοῦ Δημοτικοῦ, Γυμνασίου καὶ Λυ-
κείου τυπώνονται ἀπὸ τὸν Ὀργανισμό Ἐκδόσεως
Διδακτικῶν Βιβλίων καὶ μοιράζονται ΔΩΡΕΑΝ.

ΒΙΚΤΩΡΟΣ Δ. ΚΡΗΤΙΚΟΥ
ΜΙΑΤΙΑΔΟΥ Γ. ΤΣΕΛΙΟΥ

Α Ρ Χ Α Ι Ο Ι
Ε Λ Λ Η Ν Ε Σ
Λ Υ Ρ Ι Κ Ο Ι
(Ε Κ Λ Ο Γ Ε Σ)

Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ
ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ — ΑΘΗΝΑΙ 1981

Ἡ εἰσαγωγή, τὰ σημειώματα καί οἱ ἐρμηνευτικές σημειώσεις μεταγλωττίστηκαν ἀπό τόν ἐπ. Γεν. Ἐπιθεωρητή Μ. Ε. Π. ΔΟΡΜΠΑΡΑΚΗ.

Ε Ί Ξ Δ Γ Ω Γ Η

Ο ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ

Οι άρχαῖοι μας πρόγονοι καλλιέργησαν μέ θαυμαστή
έπιτυχία όλα τά είδη τοῦ γραπτοῦ λόγου. Τά άθάνατα έργα
τῶν άρχαίων Έλλήνων ποιητῶν καί συγγραφέων δείχνουν
ότι καί ἡ ποίηση καί ο πεζός λόγος έφτασαν σέ πολύ ψηλό
βαθμό άναπτύξεως.

Ἡ ποίηση γενικά προηγέθη από τόν πεζό λόγο, γιατί

αυτή στηρίζεται στη φαντασία, που την είχε πλούσια ο ελληνικός λαός, ενώ ο πεζός λόγος απαιτεί ωριμότητα στη σκέψη και ακρίβεια στις εκφράσεις.

Ειδικότερα ή επική ποίηση, είναι το αρχαιότερο είδος· αναπτύχθηκε πριν από τη λυρική και τη δραματική, γιατί οι Έλληνες, την εποχή που επικρατούσαν ακόμη οι παλιές βασιλείες, χαιρόνταν ακούοντας τις μυθικές παραδόσεις για τις πράξεις και τα κατορθώματα των ήρώων, στους όποιους ανέβαζαν τη γενιά τους οι βασιλιάδες.

Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΛΥΡΙΚΗΣ ΠΟΙΗΣΕΩΣ

Ἡ λυρική ποίηση ἀναπτύχθηκε ἀργότερα ἀπὸ τὴν ἐπική. Ἐίχε κι αὐτὴ τὴν ἀρχὴ της πολὺ παλιὰ στὰ τραγούδια τοῦ λαοῦ τὰ κατωμένα σέ ἄτεχνη ἢ δημώδη ποίηση (ιδίως σέ θρησκευτικὰ τραγούδια γιὰ νὰ τιμοῦν τοὺς θεοὺς καὶ ἰδιαιτέρως τὸν Ἀπόλλωνα), ἀλλὰ ὡς ἔντεχνο εἶδος ἡ λυρική ποίηση ἄρχισε νὰ φανερώνεται ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ 8. αἰώνα π. Χ., δηλαδή πολὺ μετὰ τὴν ἐπική.

Ἡ ἐκδηλώσή της ἔγινε στὸν κατάλληλο τόπο καὶ καιρὸ. Κάτω ἀπὸ τὸ λαμπρὸ οὐρανὸ τῆς Ἰωνίας (μὲ τὸ γλυκύτερο κλίμα τοῦ κόσμου) οἱ Ἕλληνες εἶχαν ἰδρύσει μεγάλες καὶ πλούσιες πόλεις. Ζώντας σ' ἐλευθέρους καὶ ἀκμάζουσες πολιτείες καὶ μὲ φυσικὴ κλίση πρὸς τὴν ποίηση οἱ Ἴωνες, πλημμυρίζονταν ἀπὸ συναίσθημα πού ζητοῦσαν νὰ ἐξωτερικοῦν. Ἐνιωθάν βαθυτάτα τὴν ἀνάγκη καὶ εἶχαν ὅλη τὴν ἐλευθερία γιὰ νὰ ἐκδηλώσουν τὸν πλούσιο ψυχικὸ τους κόσμον.

Σ' αὐτὴ τὴ μεγάλη δημιουργικὴ ἐποχὴ βρέθηκαν ἄνθρωποι πού εἶχαν τὴν ἱκανότητα ν' ἀνταποκριθοῦν σ' αὐτὴ τὴν ἀνάγκη κι ἄρχισαν ἔτσι τὴν πρώτη ἔντεχνη λυρική δημιουργία. Ἀπὸ τότε σιγά σιγά ἡ λυρική ποίηση ἀνέβηκε ψηλά μέχρι τὰ μέσα τοῦ 5. αἰώνα, ὅποτε ἔφτασε στὴν πῶ μεγάλη ἀκμὴ καὶ διαδόθηκε σ' ὅλες τὶς μεγάλες πόλεις τῆς Ἑλλάδας.

ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΛΥΡΙΚΗΣ ΠΟΙΗΣΕΩΣ

Ο έσωτερικός ψυχικός κόσμος, πού εκφράζει ή λυρική ποίηση, είναι ποικιλόμορφος. Σκέψεις, ιδέες, συναίσθηματα και πάθη διάφορα (χαρά, λύπη, ένθουσιασμός, απογοήτευση, όρμη για δράση, απελπισία, θαυμασμός, αγάπη, έχθρα, τόλμη, φόβος και τόσα άλλα) πλημμυρίζουν τήν ψυχή του ποιητή κι εξωτερικεύονται μέ τά προϊόντα τής ποιήσεώς του. Έπειτα και οι τρόποι για τήν εξωτερικεύσή τους παρουσιάζουν ποικιλία. Τά μέτρα, οι ρυθμοί, ή γλώσσα, ή άπαγγελία ή ή έκφραση τών λυρικών ποιημάτων μέ τή συνοδεία μουσικής ποικίλουν επίσης.

Έτσι ή λυρική ποίηση, ανάλογα μέ τό περιεχόμενό της και τή μορφή μέ τήν όποία εκφράζεται, χωρίζεται σέ τέσσερα βασικά είδη: στήν **έλεγειακή**, τήν **ιαμβική**, τή **μελική** και τή **χορική**. Τά είδη αυτά διαμορφώθηκαν κι αναπτύχθηκαν τό ένα μετά τό άλλο και τό καθένα από αυτά προέρχεται από τό προηγούμενο. Είναι μιά φυσική και κανονική πρόοδος, πού γίνεται μέ τήν επέκταση και του νοήματος και, ιδιαίτερα, του μέτρου. Γιατί τό μέτρο, πού είναι τό κυριότερο στοιχείο στήν ελληνική ποίηση, αλλάζοντας διαδοχικά και πλαταίνοντας έφτασε από τόν άπλούστατο έλεγειακό τύπο στά τεχνικότερα και πιό πολυποίκιλα συστήματα τής χορικής ποιήσεως.

Α' ΕΛΕΓΕΙΑΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Τό πρώτο άπ' τά προϊόντα τής λυρικής ποιήσεως είναι ή **έλεγεία** κι από αυτό ή ποίηση λέγεται **έλεγειακή**.

Η έλεγεία είναι δημιούργημα τών Ίώνων και φανερώνεται κατά τό 700 - 600 π.Χ. Πήρε τό όνομά της από τή λέξη έλεγος πού σήμαινε άσμα θρηνητικό και τραγουδιόταν μέ συνοδεία αυλού. Έπομένως ό αρχικός χαρακτήρας σ' αυτή τήν ποίηση ήταν πιό πολύ θρηνητικός. Άργότερα όμως ό κύκλος τής έλεγείας άπλώθηκε και δέ γύρευε αυτή

νά εκφράσει μόνο θρῆνο, ἀλλά καί ὅποιαδήποτε δυνατή ψυχική συγκίνηση, δηλαδή χαρά, λύπη, ἔρωτα, ἐnthουσιασμό καί ἄλλα.

Στήν ἐλεγεία ἀνήκει καί τό ἐπίγραμμα, πού εἶναι σύντομη ἐλεγεία καί ἀποτελεῖται ἀπό ἓνα ἢ δύο δίστιχα, σπανίως ἀπό περισσότερα.

Γλώσσα τῆς ἐλεγείας εἶναι ἡ **ἰωνική διάλεκτος**, ὅπως καί τοῦ ἔπους, μέ πολλούς αἰολισμούς καί δωρισμούς. Κυριότατοι ἀντιπρόσωποι στήν ἐλεγειακή ποίηση εἶναι ὁ **Καλλίνος**, ὁ **Τυρταῖος**, ὁ **Μίμνερος**, ὁ **Σόλωνας**, ὁ **Ξενοφάνης**, ὁ **Θεόγνης**, καί εἰδικά στό ἐπίγραμμα ὁ **Σιμωνίδης** ἀπό τήν Κέα (γιά τή ζωή τους βλέπε στίς ἐρμηνευτικές σημειώσεις).

Β' ΙΑΜΒΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Σύγχρονα μέ τήν ἐλεγειακή διαμορφώθηκε σέ χωριστό εἶδος καί ἡ **ιαμβική ποίηση**, πού πῆρε τό ὄνομα ἀπό τόν **Ἴαμβο**. Ἴαμβος ἐσήμαινε σκῶμμα (πεύραγμα, περιγέλιο) καί σκωπτικό στίχο. Ὡστε ἀρχικά ἡ ἰαμβική ποίηση ἦταν καθαρά σκωπτική, χλευαστική καί εἰρωνική, καί εἶχε τήν ἀρχή της σέ πολύ παλιά λαϊκά, περιπαικτικά τραγούδια, πού ἀντάλλασσαν μεταξύ τους ἑορταστές τῆς Δήμητρας καί τοῦ Διονύσου, καθῶς εἶχαν τό δικαίωμα νά περιπαίξουν ἐλεύθερα ὁ ἓνας τόν ἄλλο.

Ἀργότερα ὅμως ἀπόκτησε μεγαλύτερο πλάτος. Καί εἶχε γιά βάση τό σκῶμμα καί μ' αὐτό ἐπιδίωκε τή διόρθωση ἀτομικῶν ἐλαττωμάτων, καταπιανόταν ὅμως καί μέ κοινωνικά ἢ πολιτικά θέματα, παίρνοντας ἀφορμή ἀπό τίς ταραχές καί τίς φιλονικίες, ἀπό τό σάλο καί τήν τρικυμία τῆς κοινωνικῆς ζωῆς.

Καί ἡ ἰαμβική ποίηση, ὅπως καί ἡ ἐλεγεία, ἀναπτύχθηκε στήν Ἰωνία. Ἐνῶ ὅμως ἡ ἐλεγεία, καθῶς πρωτύτερα τό ἔπος, διαδόθηκε καί στίς ἄλλες ἐλληνικές φυλές καί μεταρρυθμίστηκε σύμφωνα μέ τήν ἰδιοφυῖα καθεμιᾶς ἀπό αὐτές, ἡ ἰαμβική ποίηση ἔμεινε τό καθαυτό χαρακτηριστικό ἰωνικό

είδος, πού δέ μπορούσε ν' αναπτυχθῆι παρὰ μόνο στούς γνωστούς γιά τόν ἐλευθέριο χαρακτήρα τους Ἴωνες.

Γλῶσσα καί γιά τήν λαμβική ποίηση εἶναι ἡ ἰωνική διάλεκτος, διαφορετική ὅμως ἀπό τήν ἐπική καί τήν ἐλεγειακή, γιατί στέκεται πιά κοντά στήν ἀττική διάλεκτο. Σπουδαιότεροι ἀντιπρόσωποι τῆς λαμβικῆς ποιήσεως εἶναι ὁ Ἄρχιλόχος καί ὁ Σημωνίδης ἀπ' τήν Ἄμοργό (γιά τή ζωή τους βλέπε στίς ἐρμηνευτικές σημειώσεις).

Γ' ΜΕΛΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Ἡ ἐλεγειακή καί ἡ λαμβική ποίηση προπαρασκευάσαν τήν ἐμφάνιση τῆς **μελικῆς ποιήσεως**, πού μαζί μέ τή χορική ἀποτελεῖ τήν καθαυτό λυρική ποίηση. Μέ τόν καιρό δηλαδή ἡ ποίηση συνδυάστηκε μέ τήν ὀλοένα ἀναπτυσσόμενη μουσική κι ἔτσι δημιουργήθηκε ποίηση πού συνοδεύταν ἀπό τή λύρα ἢ ἄλλο μουσικό ὄργανο.

Τό εἶδος αὐτό τό ποιητικό καλλιεργήθηκε ἀπό τοὺς Αἰολεῖς τῆς Μ. Ἀσίας, γι' αὐτό καί λέγεται **αἰολική μελική ποίηση** (ἢ **αἰολικό μέλος**). Μέ τό νέο αὐτό εἶδος ἡ ποίηση ἀνυψώθηκε πολύ, πλάτυνε ἀκόμα πιά πολύ ὁ κύκλος τῶν θεμάτων τῆς καί τό μέτρο ἀπόκτησε μεγάλη ποικιλία.

Γλῶσσα τῆς μελικῆς ποιήσεως εἶναι, κατά τό μεγαλύτερο μέρος, ἡ **αἰολική διάλεκτος**. Διασημότεροι ἀντιπρόσωποι τῆς εἶναι ὁ Ἀλκαῖος καί ἡ Σαπφώ, πού ἔγραψαν σέ αἰολική διάλεκτο, καί ὁ Ἀνακρέοντας, σέ ἰωνική.

Δ' ΧΟΡΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

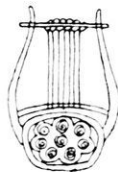
Παράλληλα μέ τή μελική ποίηση ἀναπτύχθηκε καί ἡ λεγόμενη **χορική ποίηση**, στήν ὁποία τό ἄσμα τραγουδιόταν μέ τή συνοδεία καί μουσικοῦ ὄργανου καί χορευτικῆς ὁμάδας. Ἀποτελεῖ δηλαδή αὐτή συνταίριασμα ἀπό ποίηση, μουσική καί χορό. Εἶναι λοιπόν ἓνα εἶδος ἀκόμη

πιό τέλειο από τά προηγούμενα και εκφράζει περισσότερο σύνθετα συναισθήματα.

Ἡ συνοδεία τοῦ χοροῦ προσδίδει στήν ποίηση ὁμαδικότερο χαρακτήρα. Ὡστε, ἐνῶ ἡ μελική ποίηση ἐξωτερικεύει τό περιεχόμενο τῆς ψυχῆς ἐνός μόνο ἀτόμου, τοῦ ποιητῆ, ἡ χορική ποίηση ἐκφράζει σκέψεις, συναισθήματα, πάθη καί πόθους μεγάλου ἀριθμοῦ προσώπων, παίρνοντας κυρίως ὡς θέματα τήν ἐξύμνηση θεῶν, ἡρώων νικητῶν καί σπουδαίων ἀνδρῶν, σέ γιορτές καί πανηγυρικές ἐκδηλώσεις.

Τό εἶδος αὐτό τῆς ποιήσεως, πού ἔχει τήν ἀρχή του σέ γιορτές καί πανηγύρια γιά τήν προσφορά λατρείας στούς θεούς, καλλιεργήθηκε πρῶτα - πρῶτα ἀπό τούς Δωριεῖς, πού ἀπό φυσικοῦ τοὺς ὑπόταξαν τό ἄτομο στήν ὁλότητα. Καί γι' αὐτό τό λόγο ὀνομάστηκε καί **δωρική μελική ποίηση** ἢ **δωρικό μέλος**.

Γλῶσσα γιά τή χορική ποίηση εἶναι κυρίως ἡ **δωρική διάλεκτος** καί πιό ὀνομαστοί ἐκπρόσωποί της εἶναι ὁ Σιμωνίδης (ἀπό τήν Κέα), ὁ Βακχυλίδης καί ὁ Πίνδαρος.

ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ

Ἐκεῖνος πού θά διαβάσει τά περιεχόμενα σ' αὐτή τή συλλογή ποιήματα θά σκοντάψει μέ πρώτη ματιά στίς ποικίλες διαφορές, πού παρουσιάζουν οἱ ἄλλες διάλεκτοι ἀπό τήν ἀττική. Μπορεῖ ὅμως νά συνηθίσει σ' αὐτές, ἂν

πάρει για βάση την άττική διάλεκτο και με βοήθη τις έρμηνευτικές σημειώσεις προσέζει τά σημεία, όπου παρουσιάζονται οι διαφορές αυτές. Για διευκόλυνσή του σημειώνουμε παρακάτω τις σπουδαιότερες από τις διαφορές αυτές, σε συσχετισμό προς την άττική διάλεκτο.

Ἡ **ιωνική διάλεκτος** α) πρέπει τό μακρόχρονο α σέ η : **ήμερη** (άντί **ήμερα**), **λίην** (άντί **λίαν**), **πενίη** (άντί **πενία**) κτλ. - β) συναιρεῖ συχνά τό **εο** σέ **ευ** και **οχι** σέ **ου** : **μέχρι τευ** (άντί **μέχρι του**, δηλ. **μέχρι τίνος**), **έποίευν** (άντί **έποίουν**) κτλ. - γ) άφήνει πολλές φορές άσυναίρετα τά φωνήεντα : **φάος** (άντί **φως**), **νόον** (άντί **νουν**), **των δυσμενέων** (άντί **των δυσμενων**) κτλ. - δ) προτιμάει τά ψιλά σύμφωνα : **άπίκετο** (άντί **άφίκετο**), **δέκομαι** (άντί **δέχομαι**) κτλ. - ε) αλλάζει τό **π** μέ τό **κ** στις άνωσυμίες και τά άντων. έπιρ. : **κόσος**, **όκως**, **κώς** (άντί **πόσος**, **όπως**, **πώς**), **κότε**, **όκότε** (άντί **πότε**, **όποτε**) κτλ.

Ἡ **αιολική διάλεκτος** α) έχει ψιλή σ' όλα τά φωνήεντα : **ό**, **ή**, **ύδωρ**, **ύπό** κτλ. - β) ανεβάζει τόν τόνο πάνω από τή λήγουσα : **χείμων**, **μέγαλαι**, **άσπιδες**, **θῦμος**. - γ) σχηματίζει τά συνηρημένα ρήματα σέ -μι : **όρημι** (άντί **όρω**), **φίλημι** (άντί **φιλῶ**) κτλ. - δ) φυλάγει συχνά τό δίγαμμα : **φέργον**, **φίδω**, **φέαγε** κτλ. - ε) αλλάζει (κάτω από όρισμένες προϋποθέσεις) τά φωνήεντα : **κρέτος** (άντί **κράτος**), **ωρανος** και **ορανος** (άντί **ουρανος**), **κῆνος** (άντί **έκεϊνος**) και έπίσης τά όδοντικά σύμφωνα μέ τά χειλικά : **πέσσυρα** (άντί **τέσσαρα**), **πέμπε** (άντί **πέντε**), **φήρ** (άντί **θήρ**) κτλ.

Ἡ **δωρική διάλεκτος** α) έχει τό α άντί του η : **άμέρα**, **σελάνα** (άντί **ήμερα**, **σελήνη**). - β) συναιρεῖ τό **αω** σέ **α** : **πολιτάν**, **μωσάν** (άντί **πολιτών**, **μουσών**). - γ) έχει ρηματικές κατάλήξεις παραλλαχμένες κι έτσι σχηματίζει τύπους : **λέγομες** (άντί **λέγομεν**), **τίθητι** (άντί **τίθησι**),

φατι (ἀντί φησί), φαντι (ἀντί φασί), διδόμεν (ἀντί δι-
δόναι) κτλ. - δ) ἔχει πολλούς συνηρημένους μέλλοντες :
δώσω, θεραπεύσω, ἴξομαι (ἀντί δώσω, θεραπεύσω,
ἴξομαι) κτλ. - ε) διατηρεῖ τοὺς ἀρχαϊόπρεπους τύπους
τοῦ ἄρθρου : τοί, ται (ἀντί οί, αἰ). —

Μ Ε Ρ Ο Σ Π Ρ Ω Τ Ο
Κ Ε Ι Μ Ε Ν Ο

Α'

Ε Λ Ε Γ Γ Ι Α Κ Η Π Ο Ι Η Σ Η

1. Η ΕΛΕΓΓΕΙΑ Κ Α Λ Λ Ι Ν Ο Σ

1. ΠΟΛΕΜΙΚΟ ΣΛΑΠΙΣΜΑ

Μέχρις τεῦ κατάκεισθε; κότ' ἄλκιμον ἔξετε θυμόν,
ὦ νέοι; οὐδ' αἰδεῖσθ' ἀμφιπερικτίονας
ὦδε λίην μεθιέντες; ἐν εἰρήνῃ δὲ δοκεῖτε
ῆσθαι, ἀτὰρ πόλεμος γαῖαν ἅπασαν ἔχει.

.....
καί τις ἀποθνήσκων ὕστατ' ἀκοντισάτω.

5

τιμῆν τε γάρ ἐστι καὶ ἀγλαὸν ἀνδρὶ μάχεσθαι
γῆς πέρι καὶ παίδων κουριδίης τ' ἀλόχου
δυσμενέσιν· θάνατος δὲ τότ' ἔσσεται, ὀκκότε κεν δὴ
Μοῖραι ἐπικλώσωσ'· ἀλλὰ τις ἰθὺς ἵτω
ἔγχος ἀνασχόμενος καὶ ὑπ' ἀσπίδος ἄλκιμον ἦτορ
ἔλσας, τὸ πρῶτον μειγνυμένου πολέμου.

10

οὐ γάρ κως θάνατόν γε φυγεῖν εἰμαρμένον ἐστὶν
ἀνδρ', οὐδ' εἰ προγόνων ἦ γένος ἀθανάτων.
πολλάκι δημοτῆτα φυγῶν καὶ δοῦπον ἀκόντων
ἔρχεται, ἐν δ' οἴκῳ μοῖρα κίχεν θανάτου.

15

ἀλλ' ὁ μὲν οὐκ ἔμπης δήμῳ φίλος οὐδὲ ποθεινός,
τὸν δ' ὀλίγος στενάχει καὶ μέγας, ἦν τι πάθῃ·

λαῶ γάρ σύμπαντι πόθος κρατερόφρονος ἀνδρὸς
 θνήσκοντος, ζώων δ' ἄξιος ἡμιθέων·
 20 ὥσπερ γάρ μιν πύργον ἐν ὀφθαλμοῖσιν ὀρῶσιν·
 ἔρδει γὰρ πολλῶν ἄξια μῦνος ἑών.

Τ Υ Ρ Τ Δ Ι Ο Σ

2 (1). ΥΠΟΘΗΚΗ

Τεθνάμεναι γὰρ καλὸν ἐνὶ προμάχοισι πεσόντα
 ἀνδρ' ἀγαθὸν περὶ ἧ πατρίδι μαρνάμενον.
 τὴν δ' αὐτοῦ προλιπόντα πόλιν καὶ πίονας ἀγροὺς
 πτωχεύειν πάντων ἔστ' ἀνιηρότατον,
 5 πλαζόμενον σὺν μητρὶ φίλῃ καὶ πατρὶ γέροντι
 παισὶ τε σὺν μικροῖς κουριδίῃ τ' ἀλόχῳ.
 ἐχθρὸς μὲν γὰρ τοῖσι μετέσσειται, οὓς κεν ἴκηται
 χρημοσύνη τ' εἰκῶν καὶ στυγερῆ πενήνη,
 αἰσχύνει τε γένος, κατὰ τ' ἀγλαὸν εἶδος ἐλέγχει,
 10 πᾶσα δ' ἀτιμίη καὶ κακότης ἔπεται.

εἰ δ' οὕτως ἀνδρὸς τοι ἀλωμένου οὐδεμί' ὦρη
 γίγνεται, οὐτ' αἰδῶς οὐτ' ὄπισ οὐτ' ἔλεος,
 θυμῷ γῆς πέρι τῆσδε μαχώμεθα καὶ περὶ παίδων

θνήσκωμεν ψυχέων μηκέτι φειδόμενοι.
 ὦ νέοι, ἀλλὰ μάχεσθε παρ' ἀλλήλοισι μένοντες, 15
 μηδὲ φυγῆς αἰσχροῆς ἄρχετε μηδὲ φόβου,
 ἀλλὰ μέγαν ποιεῖσθε καὶ ἄλκιμον ἐν φρεσὶ θυμόν,
 μηδὲ φιλοψυχεῖτ' ἀνδράσι μαρνάμενοι·
 τοὺς δὲ παλαιοτέρους, ὧν οὐκέτι γούνατ' ἐλαφρά,
 μὴ καταλείποντες φεύγετε, τοὺς γεραιούς. 20

αἰσχρὸν γὰρ δὴ τοῦτο, μετὰ προμάχοισι πεσόντα
 κεῖσθαι πρόσθε νέων ἄνδρα παλαιότερον,
 ἤδη λευκὸν ἔχοντα κάρη πολιόν τε γένειον,
 θυμόν ἀποπνεῖοντ' ἄλκιμον ἐν κονίῃ,
 καὶ χροῶ γυμνωθέντ'· νέοισι δὲ πάντ' ἐπέοικεν, 25
 ὄφρ' ἐρατῆς ἤβης ἀγλαὸν ἄνθος ἔχη·
 ἀνδράσι μὲν θηητὸς ἰδεῖν, ἐρατὸς δὲ γυναιξίν,
 ζωὸς ἕων, καλὸς δ' ἐν προμάχοισι πεσών.

ἀλλὰ τις εὖ διαβάς μενέτω ποσὶν ἀμφοτέροισιν
 στηριχθεὶς ἐπὶ γῆς, χειῖλος ὁδοῦσι δακῶν. 30

3 (2). ΥΠΟΘΗΚΗ

Οὐτ' ἂν μνησαίμην οὐτ' ἐν λόγῳ ἄνδρα τιθείμην
 οὔτε ποδῶν ἀρετῆς οὔτε παλαισμοσύνης,
 οὐδ' εἰ Κυκλώπων μὲν ἔχοι μέγεθός τε βίην τε,
 νικῶν δὲ θεῶν Θρηάκιον Βορέην,
 οὐδ' εἰ Τιθωνοῖο φῦν χαριέστερος εἶη, 5
 πλουτοίη δὲ Μίδεω καὶ Κινύρεω μάλιον,
 οὐδ' εἰ Τανταλίδεω Πέλοπος βασιλεύτερος εἶη,
 γλῶσσαν δ' Ἀδρήστου μελιχόγηρυν ἔχοι,

οὐδ' εἰ πᾶσαν ἔχοι δόξαν, πλὴν θούριδος ἀλκῆς·
10 οὐ γὰρ ἀνὴρ ἀγαθὸς γίγνεται ἐν πολέμῳ,
εἰ μὴ τετλαίῃ μὲν ὄρων φόνον αἵματόεντα
καὶ δηρίων ὀρέγοιτ' ἐγγύθεν ἰστάμενος.

ἦδ' ἀρετῆ, τόδ' ἄεθλον ἐν ἀνθρώποισιν ἄριστον
κάλλιστόν τε φέρειν γίγνεται ἀνδρὶ νέφ.
15 ξυνὸν δ' ἐσθλὸν τοῦτο πόλῃ τε παντί τε δήμῳ,
ὅστις ἀνὴρ διαβάς ἐν προμάχοισι μὲν
νωλεμέως, αἰσχυρῆς δὲ φυγῆς ἐπὶ πάγχυ λάθηται,
ψυχὴν καὶ θυμὸν τλήμονα παρθέμενος,
θαρσύνῃ δ' ἔπεσιν τὸν πλησίον ἄνδρα παρεστώς·
20 οὗτος ἀνὴρ ἀγαθὸς γίγνεται ἐν πολέμῳ·
αἵψα δὲ δυσμενέων ἀνδρῶν ἔτρεψε φάλαγγας
τρηχείας, σπουδῇ τ' ἔσχεθε κῦμα μάχης·

αὐτὸς δ' ἐν προμάχοισι πεσὼν φίλον ὤλεσε θυμὸν,
ἄστῃ τε καὶ λαοῦς καὶ πατέρ' εὐκλεῖσας,
25 πολλὰ διὰ στέρνοιο καὶ ἀσπίδος ὀμφαλοέσσης
καὶ διὰ θώρηκος πρόσθεν ἐληλαμένους,
τὸν δ' ὀλοφύρονται μὲν ὁμῶς νέοι ἠδὲ γέροντες,
ἀργαλέω τε πόθῳ πᾶσα κέκηδε πόλις·
καὶ τύμβος καὶ παῖδες ἐν ἀνθρώποισ' ἀρίστημοι
30 καὶ παίδων παῖδες καὶ γένος ἐξοπίσω,
οὐδέ ποτε κλέος ἐσθλὸν ἀπόλλυται οὐδ' ὄνομ' αὐτοῦ,
ἀλλ' ὑπὸ γῆς περ ἐὼν γίγνεται ἀθάνατος,
ὄντιν' ἀριστεύοντα μένοντά τε μαρνάμενόν τε
γῆς πέρι καὶ παίδων θοῦρος Ἄρης ὀλέσῃ.

35 εἰ δὲ φύγη μὲν κῆρυα ταηλεγέος θανάτοιο,
νικήσας δ' αἰχμῆς ἀγλαὸν εὖχος ἔλη,

πάντες μὲν τιμῶσιν ὁμῶς νέοι ἠδὲ παλαιοί,
πολλὰ δὲ τερπνὰ παθῶν ἔρχεται εἰς 'Αἶδην'
γηράσκων ἀστοῖσι μεταπρέπει, οὐδέ τις αὐτὸν
βλάπτειν οὔτ' αἰδοῦς οὔτε δίκης ἐθέλει,
πάντες δ' ἐν θώκοισιν ὁμῶς νέοι οἳ τε κατ' αὐτὸν
εἴκουσιν χόρης οἳ τε παλαιότεροι.

40

ταύτης νῦν τις ἀνὴρ ἀρετῆς εἰς ἄκρον ἰκέσθαι
πειράσθω θυμῷ, μὴ μεθιείς πολέμου.

4 (3). ΕΜΒΑΘΗΡΙΟ

"Αγετ', ὦ Σπάρτας εὐάνδρω
κῶροι πατέρων πολιακτᾶν,
λαιᾶ μὲν ἵτυν προβάλεσθε,
δῆρυ δ' εὐτόλμως ἄνσχεσθε
μὴ φειδόμενοι τᾶς ζωᾶς·
οὐ γὰρ πάτριον τᾶ Σπάρτα.

5

Δ Ρ Χ Ι Λ Ο Χ Ο Σ

5 (1). Η ΧΑΜΕΝΗ ΑΣΠΙΔΑ

'Ασπίδι μὲν Σαίων τις ἀγάλλεται, ἦν παρὰ θάμνω
ἔντος ἀμώμητον κάλλιπον οὐκ ἐθέλων·

αὐτὸς δ' ἐξέφυγον θανάτου τέλος· ἀσπίς ἐκείνη
ἔρρέτω· ἐξαῦτις κτήσομαι οὐ κακίω.

6 (2). ΔΕΝ ΩΦΕΛΟΥΝ ΟΙ ΘΡΗΝΟΙ

Κήδεα μὲν στονόεντα, Περικλέες, οὔτε τις ἀστῶν
μεμφόμενος θαλῆς τέρψεται οὐδὲ πόλις·
τοίους γὰρ κατὰ κῦμα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης
ἔκλυσεν· οἰδαλέους δ' ἀμφ' ὀδύνησ' ἔχομεν
5 πνεύμονας· ἀλλὰ θεοὶ γὰρ ἀνηκέστοισι κακοῖσιν,
ὦ φίλ', ἐπὶ κρατερὴν τλημοσύνην ἔθεσαν
φάρμακον· ἄλλοτε δ' ἄλλος ἔχει τάδε· νῦν μὲν ἐς ἡμέας
ἐτράπεθ', αἱματόεν δ' ἔλκος ἀναστένομεν,
ἐξαῦτις δ' ἐτέρους ἐπαμείψεται· ἀλλὰ τάχιστα
10 τλήτε γυναικεῖον πένθος ἀπώσάμενοι.

Μ Ι Μ Ν Ε Ρ Μ Ο Σ

7 (1). Η ΝΙΟΤΗ

Ἐμεῖς δ' οἶά τε φύλλα φύει πολυάνθεμος ὦρη
ἕαρος, ὅτ' αἰψ' αὐγῆσ' αὕξεται ἡελίου,
τοῖσ' ἔκειλοι πήχυιον ἐπὶ χρόνον ἄνθεσιν ἤβης

τερπόμεθα, πρὸς θεῶν εἰδότες οὔτε κακὸν
οὔτ' ἀγαθόν. Κῆρες δὲ παρεστήκασι μέλαιναι, 5
ἣ μὲν ἔχουσα τέλος γήρατος ἀργαλέου,
ἣ δ' ἑτέρη θανάτοιο· μίνυθα δὲ γίγνεται ἥβης
καρπός, ὅσον τ' ἐπὶ γῆν κίδναται ἡέλιος.

αὐτὰρ ἐπὴν δὴ τοῦτο τέλος παραμείψεται ὄρης,
αὐτίκα τεθνάμεναι βέλτιον ἢ βίωτος· 10
πολλὰ γὰρ ἐν θυμῷ κακὰ γίγνεται· ἄλλοτε οἶκος
τρυχοῦται, πενίης δ' ἔργ' ὀδυνηρὰ πέλει·
ἄλλος δ' αὖ παιδῶν ἐπιδεύεται, ὧν τε μάλιστα
ἱμείρων κατὰ γῆς ἔρχεται εἰς Ἀΐδην·
ἄλλος νοῦσον ἔχει θυμοφθόρον· οὐδέ τις ἔστιν 15
ἀνθρώπων, ᾧ Ζεὺς μὴ κακὰ πολλὰ διδοῖ.

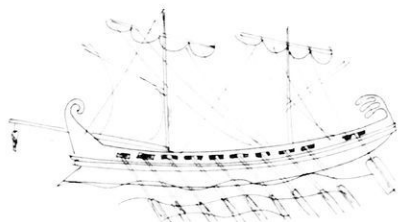

8 (2). ΤΑ ΓΗΡΑΤΕΙΑ

Αὐτίκα μοι κατὰ μὲν χροίην ῥέει ἄσπετος ἰδρώς,
πτοιῶμαι δ' ἔσορῶν ἄνθος ὀμηλικίης
τερπνὸν ὁμῶς καὶ καλόν, ἐπεὶ πλέον ὠφελεν εἶναι·
ἀλλ' ὀλιγοχρόνιον γίγνεται ὥσπερ ὄναρ 5
ἥβη τιμήεσσα· τὸ δ' ἀργαλέον καὶ ἄμορφον
γῆρας ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτίχ' ὑπερκρέματα,
ἐχθρὸν ὁμῶς καὶ ἄτιμον, ὅ τ' ἄγνωστον τιθεῖ ἄνδρα,
βλάπτει δ' ὄφθαλμούς καὶ νόον ἀμφιχυθέν.

Ξ Ο Λ Ω Ν

9 (1). ΣΑΛΑΜΙΝΑ

Αὐτὸς κήρυξ ἦλθον ἀφ' ἱμερτῆς Σαλαμῖνος
κόσμον ἐπέων ᾠδὴν ἀντ' ἀγορῆς θέμενος.

εἶην δὴ τότε' ἐγὼ Φολεγάνδριος ἢ Σικινήτης
ἀντὶ γ' Ἀθηναίου πατρίδ' ἀμειψάμενος·
5 αἴψα γὰρ ἂν φάτις ἦδε μετ' ἀνθρώποισι γένοιτο·
«Ἀττικὸς οὗτος ἀνὴρ τῶν Σαλαμιναφετῶν!».

ἴομεν ἐς Σαλαμῖνα μαχησόμενοι περὶ νήσου
ἱμερτῆς, χαλεπὸν τ' αἴσχος ἀπωσόμενοι.

10 (2). ΥΠΟΘΗΚΕΣ ΣΤΟΥΣ ΑΘΗΝΑΙΟΥΣ

Ἡμετέρη δὲ πόλις κατὰ μὲν Διὸς οὐ ποτ' ὀλεῖται
αἴσαν καὶ μακάρων θεῶν φρένας ἀθανάτων·
τοίη γὰρ μεγάλθυμος ἐπίσκοπος ὀβριμοπάτρη
Παλλὰς Ἀθηναίη χειῖρας ὑπερθεὺν ἔχει·

5 αὐτοὶ δὲ φθείρειν μεγάλην πόλιν ἀφραδίησιν
ἄστοι βούλονται χρέμασι πειθόμενοι,
δήμου θ' ἡγεμόνων ἄδικος νόος, οἷσιν ἑτοῖμον

ὕβριος ἐκ μεγάλης ἄλγεα πολλὰ παθεῖν
οὐ γὰρ ἐπίστανται κατέχειν κόρον οὐδὲ παρούσας
εὐφροσύνας κοσμεῖν δαιτὸς ἐν ἡσυχίῃ. 10

.....
πλουτοῦσιν δ' ἀδίκουσ' ἔργμασι πειθόμενοι.
.....

οὐθ' ἱερῶν κτεάνων οὔτε τι δημοσίων
φειδόμενοι κλέπτουσιν ἐφ' ἀρπαγῆ ἄλλοθεν ἄλλος,
οὐδὲ φυλάσσονται σεμνὰ θέμεθλα Δίκης,
ἢ σιγῶσα σύννοιδε τὰ γινόμενα πρὸ τ' ἐόντα, 15
τῷ δὲ χρόνῳ πάντως ἦλθ' ἀποτεισομένη.

τοῦτ' ἤδη πάσῃ πόλει ἔρχεται ἔλκος ἄφυκτον
ἐς δὲ κακὴν ταχέως ἦλυθε δουλοσύνην,
ἢ στάσιν ἔμφυλον πόλεμόν θ' εὔδοντ' ἐπεγείρει,
ὅς πολλῶν ἐρατὴν ὤλεσεν ἡλικίην 20
ἐκ γὰρ δυσμενέων ταχέως πολυήρατον ἄστν
τρέχεται ἐν συνόδοις τοῖσ' ἀδικοῦσι φίλαις.

ταῦτα μὲν ἐν δήμῳ στρέφεται κακὰ τῶν δὲ πενιχρῶν
ἰκνοῦνται πολλοὶ γαῖαν ἐς ἄλλοδαπὴν
πραθέντες δεσμοῖσι τ' ἀεικελίοισι δεθέντες, 25
καὶ κακὰ δουλοσύνης στυγνὰ φέρουσι βία.

οὕτω δημόσιον κακὸν ἔρχεται οἴκαδ' ἐκάστω,
αὔλειοι δ' ἔτ' ἔχειν οὐκ ἐθέλουσι θύραι,
ὕψηλόν δ' ὑπὲρ ἔρκος ὑπέρθορον, εὔρε δὲ πάντως,
εἰ καὶ τις φεύγων ἐν μυχῷ ἦ θαλάμου. 30

ταῦτα διδάξαι θυμὸς Ἀθηναίους με κελεύει,
ὡς κακὰ πλεῖστα πόλει δυσνομίη παρέχει,
εὐνομίη δ' εὐκοσμία καὶ ἄρτια πάντ' ἀποφαίνει
καὶ θ' ἅμα τοῖσ' ἀδίκουσ' ἀμφιτίθησι πέδας·

- 35 τραχέα λειαίνει, παύει κόρον, ὕβριν ἀμαυροῖ,
 αὐαίνει ἄτης ἄνθεα φυόμενα,
 εὐθύνει δὲ δίκας σχολιάς ὑπερήφανά τ' ἔργα
 πραῦνει, παύει δ' ἔργα διχοστασίης,
 παύει δ' ἀργαλέης ἔριδος χόλον, ἔστι δ' ὑπ' αὐτῆς
 40 πάντα κατ' ἀνθρώπους ἄρτια καὶ πινυτά.

11 (3). ΥΠΟΘΗΚΕΣ ΣΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΤΟΥ

- Μνημοσύνης καὶ Ζηνὸς Ὀλυμπίου ἀγλαὰ τέκνα,
 Μοῦσαι Πιερίδες, κλυτὲ μοι εὐχομένῳ·
 ὄλβον μοι πρὸς θεῶν μακάρων δότε καὶ πρὸς ἀπάντων
 ἀνθρώπων αἰεὶ δόξαν ἔχειν ἀγαθῆν·
 5 εἶναι δὲ γλυκὺν ὧδε φίλοισ', ἐχθροῖσι δὲ πικρὸν,
 τοῖσι μὲν αἰδοῖον, τοῖσι δὲ δεινὸν ἰδεῖν.
 χρήματα δ' ἱμείρω μὲν ἔχειν, ἀδίκως δὲ πεπᾶσθαι
 οὐκ ἐθέλω· πάντως ὕστερον ἦλθε δίκη.
 πλοῦτον δ' ὄν μὲν δῶσι θεοί, παρὰ γίγνεται ἀνδρὶ
 10 ἔμπεδος ἐκ νεάτου πυθμένος ἐς κορυφήν·
 ὄν δ' ἄνδρες μετίωσιν ὑφ' ὕβριος, οὐ κατὰ κόσμον
 ἔρχεται, ἀλλ' ἀδίκοισ' ἔργμασι πειθόμενος
 οὐκ ἐθέλων ἔπεται, ταχέως δ' ἀναμίσγεται ἄτη·
 ἀρχὴ δ' ἐξ ὀλίγου γίγνεται ὥστε πυρός,
 15 φλαύρη μὲν τὸ πρῶτον, ἀνιερῆ δὲ τελευτᾷ.
 οὐ γὰρ δὴν θνητοῖσ' ὕβριος ἔργα πέλει·
 ἀλλὰ Ζεὺς πάντων ἐφορᾷ τέλος, ἐξαπίνης δὲ
 ὥστ' ἄνεμος νεφέλας αἴψα διεσκέδασεν

ἤρινός, ὃς πόντου πολυκύμονος ἀπρυγέτοιο
 πυθμένα κινήσας, γῆν κατά πυροφόρον 20
 δηώσας καλὰ ἔργα, θεῶν ἔδος αἰπὺν ἰκάνει
 οὐρανόν, αἰθρίην δ' αὖτις ἔθηκεν ἰδεῖν·
 λάμπει δ' ἠελίοιο μένος κατὰ πύονα γαῖαν
 καλόν, ἀτὰρ νεφέων οὐδὲν ἔσ' ἐστὶν ἰδεῖν·
 τοιαύτη Ζηνὸς πέλεται τίσις, οὐδ' ἐφ' ἐκάστω, 25
 ὥσπερ θνητὸς ἀνὴρ, γίγνεται ὀξύχολος·
 αἰεὶ δ' οὐ ἐλέγηθε διαμπερές, ὅστις ἀλιτρὸν
 θυμὸν ἔχει, πάντως δ' ἐς τέλος ἐξεφάνη·
 ἀλλ' ὃ μὲν αὐτίκ' ἔτεισεν, ὃ δ' ὕστερον· οἳ δὲ φύγωσιν
 αὐτοὶ μηδὲ θεῶν μοῖρ' ἐπιούσα κίχῃ, 30
 ἤλυθε πάντως αὖτις· ἀνάιτιοι ἔργα τίνουσιν,
 ἧ παῖδες τούτων ἧ γένος ἐξοπίσω.

Ξ Ε Ν Ο Φ Α Ν Η Ξ

12. ΣΥΜΠΟΣΙΟ

Νῦν γὰρ δὴ ζάπεδον καθαρὸν καὶ χεῖρες ἀπάντων
 καὶ κύλικες· πλεκτοὺς δ' ἀμφιτιθεῖ στεφάνους

- ἄλλος· ὁ δ' εὐῶδες μύρον ἐν φιάλῃ παρατείνει
 κρητῆρ δ' ἔστηκεν μεστός εὐφροσύνης
 5 ἄλλος δ' οἶνος ἐτοῖμος, ὃς οὐ ποτε φησὶ προδώσειν,
 μείλιχος ἐν κεράμοισ', ἄνθεος ὀσδόμενος·
 ἐν δὲ μέσοισ' ἀγνήν ὀδμήν λιβανωτὸς ἔησιν·
 ψυχρὸν δ' ἔστιν ὕδωρ καὶ γλυκὺ καὶ καθαρὸν·
 πάρκεινται δ' ἄρτοι ξανθοὶ γεραρῆ τε τράπεζα
 10 τυροῦ καὶ μέλιτος πίονος ἀχθομένη·
 βωμὸς δ' ἄνθεσιν ἀν τὸ μέσον πάντῃ πεπύκασται,
 μολπή δ' ἀμφὶς ἔχει δώματα καὶ θαλίη.
 χρῆ δὴ πρῶτον μὲν θεὸν ὑμνεῖν εὐφρονος ἄνδρας
 εὐφήμοις μύθοις καὶ καθαροῖσι λόγοις·
 15 σπείσαντας δὲ καὶ εὐξαμένους τὰ δίκαια δύνασθαι
 πρήσσειν — ταῦτα γὰρ ὧν ἔστι προχειρότερον —
 οὐχ ὕβρις πίνειν ὀπόσον κεν ἔχων ἀφίκοιο
 οἴκαδ' ἄνευ προπόλου, μὴ πάνυ γηραλέος·
 ἀνδρῶν δ' αἰνεῖν τοῦτον, ὃς ἐσθλὰ πίων ἀναφαίνει,
 20 ὥς οἱ μνημοσύνη καὶ πόνος ἀμφ' ἀρετῆς·
 οὔτι μάχας διέπειν Τιτῆνων οὐδὲ Γιγάντων,
 οὐδ' αὖ Κενταύρων, πλάσματα τῶν προτέρων,
 ἢ στάσις σφεδανάς· τοῖσ' οὐδὲν χρηστὸν ἔνεστιν·
 θεῶν δὲ προμηθεῖν αἰὲν ἔχειν ἀγαθόν.

Θ Ε Ο Γ Ν Ι Ξ

13. (1). ΣΤΟΝ ΑΠΟΛΛΩΝΑ

ὦ ἄνα, Λητοῦς υἱέ, Διὸς τέκος, οὔποτε σεῖο
λήσομαι ἀρχόμενος, οὐδ' ἀποπαυόμενος,
ἀλλ' αἰεὶ πρῶτον σέ καὶ ὕστατον ἔν τε μέσοισιν
αἰέσω· σὺ δέ μοι κλῦθι καὶ ἐσθλὰ δίδου.

Φοῖβε ἄναξ, ὅτε μὲν σε θεὰ τέκε πότνια Λητώ,
φοίνικος βραδινῆς χερσὶν ἐφαψαμένη,
ἀθανάτων κάλλιστον, ἐπὶ τροχοειδέι λίμνῃ,
πᾶσα μὲν ἐπλήσθη Δῆλος ἀπειρεσίῃ
ὄδυμῆς ἀμβροσίης, ἐγέλασσε δὲ γαῖα πελώρη,
γῆθησεν δὲ βαθὺς πόντος ἄλως πολιῆς.

5

10

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΣΤΟΝ ΚΥΡΝΟ

I

14 (2). ΤΙΠΟΤΕ ΠΙΟ ΑΓΑΠΗΤΟ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ

Ἦλθον μὲν γὰρ ἔγωγε καὶ ἐς Σικελίην ποτε γαῖαν,
ἦλθον δ' Εὐβοίης ἀμπελόεν πεδίον
Σπάρτην τ' Εὐρώτα δοναχοτρόφου ἀγλαὸν ἄστν

καὶ μ' ἐφίλειεν προφρόνως πάντες ἐπερχόμενον·
5 ἀλλ' οὔτις μοι τέρψις ἐπὶ φρένας ἤλθεν ἐκείνων.
οὔτως οὐδὲν ἄρ' ἦν φίλτερον ἄλλο πάτρης.

II

15 (3). AN ΟΜΩΣ ΣΜΙΞΕΙΣ ΜΕ ΚΑΚΟΥΣ ...

Ταῦτα μὲν οὔτως ἴσθι· κακοῖσι δὲ μὴ προσομίλει
ἀνδράσιν, ἀλλ' αἰεὶ τῶν ἀγαθῶν ἔχει·
ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἅπ' ἐσθλὰ μαθήσεαι· ἦν δὲ κακοῖσι
συμμίσγης, ἀπολεῖς καὶ τὸν ἐόντα νόον.
5 τοὶ κακοὶ οὐ πάντως κακοὶ ἐκ γαστρὸς γεγονάσιν,
ἀλλ' ἄνδρεςσι κακοῖς συνθέμενοι φιλήν
ἔργα τε δεῖλ' ἔμαθον καὶ ἔπη δύσφημα καὶ ὕβριν,
ἐλπόμενοι κείνους πάντα λέγειν ἔτυμα.

III

16 (4). Ο ΔΗΠΡΟΣΩΠΟΣ ΦΙΛΟΣ

Εἴ τις ἐπαινῆσθαι σε τόσον χρόνον, ὅσον ὀράφης,
νοσφισθεῖς δ' ἄλλη γλῶσσαν ἰῆσι κακὴν,
τοιούτος τοι ἑταῖρος ἀνὴρ φίλος οὔτι μάλ' ἐσθλός,
ὅς κ' εἶπη γλώσση λῶια, φρόνη δ' ἔτερα.
5 ἀλλ' εἴη τοιούτος ἐμοὶ φίλος, ὅς τὸν ἑταῖρον
γινώσκων ὀργὴν καὶ βαρὺν ὄντα φέρει
ἀντὶ κασιγνήτου· σὺ δέ μοι, φίλε, ταῦτ' ἐνὶ θυμῷ
φράζο, καὶ ποτέ μευ μνήσεαι ἐξοπίσω.

IV

17 (5). ΕΙΛΙΚΡΙΝΕΙΑ

Μὴ μ' ἔπεσιν μὲν στέργε, νόον δ' ἔχε καὶ φρένας ἄλλα·
εἴ με φιλεῖς καὶ σοι πιστὸς ἔνεστι νόος,

ἀλλὰ φίλει καθαρὸν θέμενος νόον, ἢ μ' ἀποπειπῶν
ἔχθαιρ', ἀμφαδίην νεῖκος ἀειράμενος.
ὃς δὲ μιῇ γλώσση δίχ' ἔχει νόον, οὗτος ἑταῖρος
δειλός, Κύρν', ἐχθρὸς βέλτερος ἢ φίλος ὢν.

5

V

18 (6). ΣΠΑΝΙΟΣ Ο ΠΙΣΤΟΣ ΦΙΛΟΣ

Παύρους δ' εὐρήσεις, Πολυπαῖδη, ἄνδρας ἑταίρους
πιστοὺς ἐν χαλεποῖς πρήγμασι γιγνομένους,
οἷτινες ἂν τολμῶεν, ὁμόφρονα θυμὸν ἔχοντες,
ἴσον τῶν ἀγαθῶν τῶν τε κακῶν μετέχειν.
τόσσους δ' οὐ χ' εὖροις διζήμενος οὐδ' ἐπὶ πάντας
ἀνθρώπους, οὓς ναῦς μὴ μία πάντας ἄγοι,
οἷσιν ἐπὶ γλώσση τε καὶ ὀφθαλμοῖσιν ἔπεστιν
αἰδώς, οὐδ' αἰσχρὸν χρῆμ' ἔπι κέρδος ἄγει.

5

VI

19 (7). Η ΦΤΩΧΕΙΑ

Μήποτέ τοι πενίην θυμοφθόρον ἀνδρὶ χολωθεῖς
μηδ' ἀχρημοσύνην οὐλομένην πρόφερε·
Ζεὺς γάρ τοι τὸ τάλαντον ἐπιρρέπει ἄλλοτε ἄλλως,
ἄλλοτε μὲν πλουτεῖν, ἄλλοτε μηδὲν ἔχειν.

VII

20 (8). Η ΕΛΠΙΔΑ

Ἐλπίς ἐν ἀνθρώποις μούνη θεὸς ἐσθλή ἔνεστιν,
ἄλλοι δ' Οὐλυμπόνδ' ἐκπρολιπόντες ἔβαν.
ᾤχετο μὲν Πίστις, μεγάλη θεός, ᾤχετο δ' ἀνδρῶν

Σωφροσύνη· Χάριτες τ', ὦ φίλε, γῆν ἔλιπον.
 5 εὐσεβέων δ' ἀνδρῶν γένος ἔφθιτο, οὐδὲ θέμιστας
 οὐκέτι γιγνώσκουσ', οὐδὲ μὲν εὐνομίας.
 ἀλλ' ὄφρα τις ζῶει καὶ ὄρᾳ φάος ἡλίοιο,
 εὐσεβέων περὶ θεοὺς Ἐλπίδα προσμενέτω,
 εὐχόμενος δὲ θεοῖσι καὶ ἀγλαὰ μηρία καίων
 10 Ἐλπίδι τε πρόπτη καὶ πυμάτη θυέτω.

Σ Ι Μ Ω Ν Ι Δ Η Σ
 (Ο Κ Ε Ι Ο Σ)

21. ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ Σ' ΕΝΑ ΝΕΟ

Οὐδὲν ἐν ἀνθρώποισι μένει χρῆμ' ἔμπεδον αἰεὶ·
 ἐν δέ, τὸ κάλλιστον, Χῖος ἔειπεν ἀνὴρ·
 «οἴη περ φύλλων γενεή, τοίη δὲ καὶ ἀνδρῶν».
 παῦροι μὲν θνητῶν οὐκ αἰσι δεξάμενοι
 5 στέρνοισ' ἐγκατέθεντο· πάρεστι γὰρ ἐλπίς ἐκάστῳ
 ἀνδρῶν, ἧ τε νέων στήθεσιν ἐμφύεται.

θνητῶν δ' ὄφρα τις ἄνθος ἔχη πολυηράτου ἤβης,
 κοῦφον ἔχων θυμὸν πόλλ' ἀτέλεστα νοεῖ.

οὔτε γὰρ ἐλπίδ' ἔχει γηρασέμεν οὐδὲ θανεῖσθαι,
οὔθ', ὑγιῆς ὅταν ᾗ, φροντίδ' ἔχει καμάτου.

10

νήπιοι, οἷς ταύτη κεῖται νόος, οὐδὲ ἴσασιν
ὡς χρόνος ἔσθ' ἥβης καὶ βιότοι' ὀλίγος
θνητοῖς· ἀλλὰ σὺ ταῦτα μαθὼν βιότου ποτὶ τέλος
ψυχῇ τῶν ἀγαθῶν τλήθῃ χαριζόμενος.

2. ΤΟ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ ΣΙΜΩΝΙΔΗΣ

22 (1). ΣΤΟΥΣ ΑΘΗΝΑΙΟΥΣ
ΜΑΡΑΘΩΝΟΜΑΧΟΥΣ

Ἑλλήνων προμαχοῦντες Ἀθηναῖοι Μαραθῶνι
χρυσοφόρων Μήδων ἐστόρεσαν δύναμιν.

23 (2). ΣΤΙΣ ΘΕΡΜΟΠΥΛΕΣ

Μυριάσιν ποτὲ τῆδε τριακοσίαις ἐμάχοντο
ἐκ Πελοποννάσου χιλιάδες τέτορες.

24 (3). ΕΠΙΤΥΜΒΙΟ
Σ' ΑΥΤΟΥΣ ΠΟΥ ΕΠΕΣΑΝ
ΣΤΙΣ ΘΕΡΜΟΠΥΛΕΣ

᾿Ω ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις, ὅτι τῆδε
κείμεθα τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.

25 (4). Σ' ΑΥΤΟΥΣ ΠΟΥ ΕΠΕΣΑΝ
ΜΕ ΤΟ ΛΕΩΝΙΔΑ

Εὐκλέας αἶα κέκευθε, Λεωνίδα, οἳ μετὰ σεῖο
τῆδ' ἔθανον, Σπάρτης εὐρυχόρου βασιλεῦ,
πλείστων δὴ τόξων τε καὶ ὠκυπόδων σθένος ἵππων
Μηδείων τ' ἀνδρῶν δεξάμενοι πολέμῳ.

26 (5). ΣΤΟΥΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ
ΠΟΥ ΕΠΕΣΑΝ ΣΤΗ ΣΑΛΑΜΙΝΑ

ᾠ ξεῖν', εὐδρόν ποτ' ἐναίομεν ἄστῳ Κορίνθου,
νῦν δ' ἄμ' Αἴαντος νᾶσος ἔχει Σαλαμίς·
ἐνθάδε Φοινίσσας νῆας καὶ Πέρσας ἐλόντες
καὶ Μήδους ἱεράν Ἑλλάδα ῥυσάμεθα.

27 (6). ΣΤΟΥΣ ΠΕΣΟΝΤΕΣ ΗΡΩΕΣ

Ἄσβεστον κλέος οἶδε φίλῃ περὶ πατρίδι θέντες
κυάνεον θανάτου ἀμφεβάλλοντο νέφος·
οὐδὲ τεθναῖσι θανόντες, ἐπεὶ σφ' ἀρετὴ καθύπερθεν
κυδαίνουσ' ἀνάγει δώματος ἐξ Ἀΐδευ.

28 (7). ΣΤΟΥΣ ΠΕΣΟΝΤΕΣ
ΤΟΝ ΚΑΙΡΟ ΤΩΝ ΜΗΔΙΚΩΝ

Εἰ τὸ καλῶς θνήσκειν ἀρετῆς μέρος ἐστὶ μέγιστον,

ἡμῖν ἐκ πάντων τοῦτ' ἀπέμεινε τύχη·
Ἑλλάδι γὰρ σπεύδοντες ἐλευθερίην περιθεῖναι
κείμεθ' ἀγῆράντῳ χρώμενοι εὐλογίῃ.

29 (8). ΠΕΡΙΠΑΙΚΤΙΚΟ
ΣΤΟΝ ΤΙΜΟΚΡΕΟΝΤΑ ΑΠΟ ΤΗ ΡΟΔΟ

Πολλὰ φαγῶν καὶ πολλὰ πιῶν καὶ πολλὰ κάκ' εἰπῶν
ἀνθρώπους κεῖμαι Τιμοκρέων Ῥόδιος.

30 (9). ΕΥΤΡΑΠΕΛΟ ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Σῶσος καὶ Σωσῶ, Σῶτερ, σοὶ τόνδ' ἀνέθηκαν,
Σῶσος μὲν σωθεῖς, Σωσῶ δ' ὅτι Σῶσος ἐσώθη.

Π Λ Α Τ Ω Ν

31 (1). ΣΤΟΥΣ ΕΡΕΤΡΙΕΙΣ
ΠΟΥ ΕΚΠΑΤΡΙΣΤΗΚΑΝ

Εὐβοίης γένος ἐσμέν Ἑρετρικόν, ἄγχι δὲ Σούσων
κείμεθα, φεῦ, γαίης ὅσσον ἀφ' ἡμετέρης!

32 (2). ΣΕ ΦΙΛΟ ΤΟΥ ΑΣΤΡΟΝΟΜΟ

Ἄστῆρ πρὶν μὲν ἔλαμπες ἐνὶ ζωοῖσιν Ἐῶος,
νῦν δὲ θανῶν λάμπεις Ἐσπερος ἐν φθιμένοις.

33 (3). ΣΤΗ ΣΑΠΦΩ

Ἐννέα τὰς Μούσας φασὶν τινες ὡς ὀλιγώρως!
ἦνίδε καὶ Σαπφῶ Λεσβόθεν ἡ δεκάτη.

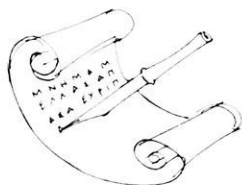

34 (4). Σ' ΑΥΤΟΝ ΠΟΥ ΑΦΗΣΕ ΧΡΥΣΑΦΙ
ΚΙ ΗΒΡΕ ΘΗΛΙΑ

Χρυσὸν ἀνὴρ εὐρών, ἔλιπε βρόχον· αὐτὰρ ὁ χρυσὸν
ὄν λίπεν οὐχ' εὐρών, ἤψεν ὄν εὔρε βρόχον.

Θ ο γ κ γ Δ ι Δ Η ζ

35. ΣΤΟΝ ΕΥΡΙΠΙΔΗ

Μνηῆμα μὲν Ἑλλάς ἅπασ' Εὐριπίδου, ὅστέα δ' ἴσχει
γῆ Μακεδῶν· τῇ γὰρ δέξατο τέρμα βίου.

πατρὶς δ' Ἑλλάδος Ἑλλάς, Ἀθῆναι· πλεῖστα δὲ μούσαις
τέρψας, ἐκ πολλῶν καὶ τὸν ἔπαινον ἔχει.

Α Ν Α Κ Ρ Ε Ω Ν

36. Η ΑΓΕΛΑΔΑ ΠΟΥ ΜΟΥΓΚΑΝΙΖΕΙ

Βουκόλε, τὰν ἀγέλαν πόρρω νέμε, μὴ τὸ Μύρωνος
βοίδιον ὡς ἔμπνουν βουσι συνεξελάσης.

Φ | ^ | Γ | Γ | Ο | Σ

37. ΣΤΟΝ ΦΕΙΔΙΑ ΠΟΥ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΣΕ ΤΟΝ ΟΛΥΜΠΙΟ ΔΙΑ

Ἦ θεὸς ἦλθ' ἐπὶ γῆν ἐξ οὐρανοῦ εἰκόνα δείξων,
Φειδία, ἦ σὺ γ' ἔβης τὸν θεὸν ὀψόμενος.

Γ | Δ | ^ | ^ | Δ | Δ | Σ

38. ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΓΙΑ ΥΠΟΜΟΝΗ

Εἰ τὸ φέρον σε φέρει, φέρε καὶ φέρου· εἰ δ' ἀγανακτεῖς,
καὶ σ' αὐτὸν λυπεῖς καὶ τὸ φέρον σὲ φέρει.

Δ Δ Ε Σ Γ Ο Τ Δ

39. ΣΕ ΝΕΑΡΗ ΚΟΡΗ

Παρθένος οὔσα τέθνηκα Λεοντώ ὡς νέον ἄνθος
ώρης παντοθαλοῦς πρωτοφανῆς καλύκων·
καὶ μέλλουσα γάμῳ δεκαπενταετῆς μείγνυσθαι
ἐν φθιμένοις κεῖμαι ὕπνον ἔχουσα μακρόν.

40. ΣΤΗ ΜΑΚΡΟΒΙΑ
ΚΑΙ ΠΟΛΥΤΕΚΝΗ
ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΕΙΑ

Εἴκοσι Καλλικράτεια καὶ ἐννέα τέκνα τεκοῦσα
οὐδ' ἐνὸς οὐδὲ μιῆς ἐδρακόμην θάνατον,
ἀλλ' ἑκατὸν καὶ πέντε διηγυσάμην ἐνιαυτούς,
σκίπωνι τρομερὰν οὐκ ἐπιθεῖσα χέρα.

41. ΣΕ ΑΓΑΛΜΑ ΤΗΣ ΝΙΟΒΗΣ,
ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΠΡΑΞΙΤΕΛΗ

Ἐκ ζωῆς με θεοὶ τεῦξαν λίθον· ἐκ δὲ λίθοιο
ζωὴν Πραξιτέλης ἔμπαλιν ἠργάσατο.

42. ΣΕ ΑΓΑΛΜΑ ΣΑΤΥΡΟΥ
ΠΟΥ ΕΚΑΜΕ Ο ΠΡΑΞΙΤΕΛΗΣ

Ἦ Σάτυρος τὸν χαλκὸν ὑπέδραμεν ἢ διὰ τέχνης
χαλκὸς ἀναγκασθεὶς ἀμφεχύθη Σατύρῳ.

43. ΕΠΑΝΩ ΣΕ ΑΝΔΡΙΑΝΤΑ
ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ

Εἶπερ ἴσην γνώμη βώμην, Δημόσθενες, εἶχες,
οὐ ποτ' ἂν Ἑλλήνων ἤρξεν Ἄρης Μακεδῶν.

Β'

Ι Α Μ Β Ι Κ Η Π Ο Ι Η Ξ Η

Α Ρ Χ Ι Λ Ο Χ Ο Σ

A'. ΤΡΙΜΕΤΡΑ ΙΑΜΒΙΚΑ

44 (1). ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΘΑΣΟΥ

...ἦδε δ' ὥστ' ὄνου ῥάγχις
ἔστηκεν ὕλης ἀγρίης ἐπιστεφής·
οὐ γάρ τι καλὸς χῶρος οὐδ' ἐφίμερος
οὐδ' ἐρατός, οἶος ἀμφὶ Σίριος ῥοάς.

45 (2). ΑΔΙΑΦΟΡΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΕΓΚΟΣΜΙΑ

Οὐ μοι τὰ Γύγεω τοῦ πολυχρύσου μέλει,
οὐδ' εἶλέ πῶ με ζῆλος, οὐδ' ἀγασίομαι
θεῶν ἔργα, μεγάλης δ' οὐκ ἐρέω τυραννίδος·
ἀπόπροθεν γάρ ἐστιν ὀφθαλμῶν ἐμῶν.

B'. ΤΕΤΡΑΜΕΤΡΑ ΤΡΟΧΑΪΚΑ

46 (3). Η ΞΙΠΑΣΙΑ

Οὐ φιλέω μέγαν στρατηγὸν οὐδὲ διαπεπλιγμένον
οὐδὲ βοστρύχοισι γαῦρον οὐδ' ὑπεξυρημένον,
ἀλλὰ μοι σμικρὸς τις εἶη καὶ περὶ κνήμας ἰδεῖν
ῥοϊκός, ἀσφαλῆως βεβηκῶς ποσσί, καρδίης πλέως.

47 (4). ΟΛΑ ΕΡΧΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΘΕΟΥΣ

Τοῖς θεοῖς τίθει τὰ πάντα· πολλάκις μὲν ἐκ κακῶν
 ἄνδρας ὀρθοῦσιν μελίγη κειμένους ἐπὶ χθονί,
 πολλάκις δ' ἀνατρέπουσι καὶ μάλ' εὖ βεβηκότας
 ὑπτίους κλίνουσ'· ἔπειτα πολλὰ γίγνεται κακὰ
 5 καὶ βίου χρῆμη πλανᾶται καὶ νόου παρήφορος.

48 (5). ΘΑΡΡΟΣ ΣΤΙΣ ΔΟΚΙΜΑΣΙΕΣ

Θυμέ, θύμ', ἀμηχάνοισι κήδεσιν κυκώμενε,
 ἀνάδου, δυσμενῶν δ' ἀλέξου προσβαλῶν ἐναντίον
 στέρνον, ἐν δοκοῖσιν ἐχθρῶν πλησίον κατασταθεὶς
 ἀσφαλῆως· καὶ μήτε νικῶν ἀμφάδην ἀγάλλεο,
 5 μήτε νικηθεὶς ἐν οἴκῳ καταπεσῶν ὀδύρεο,
 ἀλλὰ χαρτοῖσιν τε χαῖρε καὶ κακοῖσιν ἀσχάλα
 μὴ λίην· γίνωσκε δ' οἷος βύσμοδ' ἀνθρώπους ἔχει.

49 (6). ΟΛΑ ΕΙΝΑΙ ΠΙΘΑΝΑ

Χρημάτων ἀελπτον οὐδὲν ἔστιν οὐδ' ἀπώμοτον,
 οὐδὲ θαυμάσιον, ἐπειδὴ Ζεὺς πατήρ Ὀλυμπίων
 ἐκ μεσημβρίας ἔθηκε νύκτ' ἀποκρύψας φάος
 ἡλίου λάμποντος· λυγρὸν δ' ἦλθ' ἐπ' ἀνθρώπους δέος.
 5 ἐκ δὲ τοῦ καὶ πιστὰ πάντα κάπνιελπτα γίγνεται
 ἀνδράσιν· μηδεὶς ἔθ' ὑμέων εἰσορῶν θαυμαζέτω,
 μηδ' ὅταν δελφῖσι θῆρες ἀνταμείψωνται νομὸν
 ἐνάλιον καὶ σφιν θαλάσσης ἠχέεντα κύματα
 φίλτερον ἡπέιρου γένηται, τοῖσι δ' ἡδὺ ἦν ὄρος.

Ξ Ο Λ Ω Ν

Α'. ΤΡΙΜΕΤΡΑ ΙΑΜΒΙΚΑ

50 (1). Ο ΣΚΟΠΟΣ
ΤΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΤΟΥ

Ἐγὼ δέ, τῶν μὲν οὖνεκα ζυνήγαγον
 δῆμον, τί τούτων πρὶν τυχεῖν ἐπαυσάμην;
 συμμαρτυροίη ταῦτ' ἂν ἐν δίκῃ χρόνου
 μήτηρ μεγίστη δαιμόνων Ὀλυμπίων
 ἄριστα, Γῆ μέλαινα, τῆς ἐγὼ ποτε
 ὄρους ἀνεῖλον πολλαχῆ πεπηγότας·
 πρόσθεν δὲ δουλεύουσα νῦν ἐλευθέρᾳ·
 πολλοὺς δ' Ἀθήνας πατρίδ' εἰς θεόκτιτον
 ἀνήγαγον πραθέντας, ἄλλον ἐκδίκως,
 ἄλλον δικαίως, τοὺς δ' ἀναγκαίης ὑπο
 χρειοῦς φυγόντας, γλῶσσαν οὐκέτ' Ἀττικὴν
 ἰέντας, ὡς ἂν πολλαχῆ πλανωμένους.
 τοὺς δ' ἐνθάδ' αὐτοῦ δουλίην ἀεικέα
 ἔχοντας, ἦθη δεσποτῶν τρομευμένους,
 ἐλευθέρους ἔθηκα. ταῦτα μὲν κράτει
 νόμου, βίην τε καὶ δίκην συναρμόσας,
 ἔρεξα καὶ διῆλθον, ὡς ὑπεσχόμην.
 θεσμοὺς δ' ὁμοίως τῷ κακῷ τε κάγαθῷ,

5

10

15

20 εὐθεῖαν εἰς ἕκαστον ἀρμόσας δίκην,
 ἔγραψα. κέντρον δ' ἄλλος ὡς ἐγὼ λαβῶν,
 κακοφραδῆς τε καὶ φιλοκτῆμων ἀνὴρ,
 οὐκ ἂν κατέσχε δῆμον· εἰ γὰρ ἤθελον
 ἅ τοῖς ἐναντίοισιν ἤγδανεν τότε,
 25 αὖθις δ' ἅ τοῖσιν οὔτεροι φρασάατο,
 πολλῶν ἂν ἀνδρῶν ἤδ' ἐχηρώθη πόλις.
 τῶν οὖνεκ' ἀλκὴν πάντοθεν ποιούμενος
 ὡς ἐν κυσὶν πολλῆσιν ἐστράφηγν λύκος.

Β. ΤΕΤΡΑΜΕΤΡΑ ΤΡΟΧΑΪΚΑ

51 (2). ΑΦΙΛΟΚΕΡΔΕΙΑ

(Κερδοσκοπός)

«Οὐκ ἔφην Σόλων βαθύφρων οὐδὲ βουλήεις ἀνὴρ·
 ἐσθλά γὰρ θεοῦ διδόντος αὐτὸς οὐκ ἐδέξατο·
 περιβαλὼν δ' ἄγραν, ἀγασθεὶς οὐκ ἐπέσπασε μέγαν
 δίκτυον, θυμοῦ θ' ἀμαρτῆ καὶ φρενῶν ἀποσφαλεῖν
 5 ἤθελον γὰρ κεν κρατήσας, πλοῦτον ἄφθονον λαβῶν
 καὶ τυραννεύσας Ἀθηνῶν μόνον ἡμέραν μίαν,
 ἀσκὸς ὕστερον δεδάσθαι κάπιτετριφθαι γένος».

(Σόλων) ... Εἰ δὲ γῆς ἐφεισάμην
 πατρίδος, τυραννίδος δὲ καὶ βίης ἀμειλίχου
 10 οὐ καθηψάμην μίανας καὶ καταισχύνας κλέος,
 οὐδὲν αἰδεῦμαι· πλέον γὰρ ᾧδε νικήσειν δοκέω
 πάντας ἀνθρώπους...

Ξ Η Μ Ω Ν Ι Δ Η Ξ
(Δ Μ Ο Ρ Γ Ι Ν Ο Ξ)

52 (1). ΜΑΤΑΙΑ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

Ἦ παῖ, τέλος μὲν Ζεὺς ἔχει βαρύκτυπος
πάντων, ὅσ' ἔστι, καὶ τίθησ' ὄκη θέλει·
νοῦς δ' οὐκ ἐπ' ἀνθρώποισιν· ἀλλ' ἐπήμεροι
ἅ δὴ βοτὰ ζώουσιν, οὐδὲν εἰδότες,
ὅπως ἕκαστον ἐκτελευτήσει θεός. 5

ἐλπίς δὲ πάντας κάπιπειθειή τρέφει
ἄπρηκτον ὀρμαίνοντας· οἳ μὲν ἡμέρην
μένουσιν ἐλθεῖν, οἳ δ' ἐτέων περιτροπᾶς·
νέωτα δ' οὐδεὶς ὅστις οὐ δοκεῖ βροτῶν
πλούτῳ τε κάγαθοῖσιν ἕξεσθαι φλύων. 10

φθάνει δὲ τὸν μὲν γῆρας ἄζηλον λαβόν,
πρὶν τέρμ' ἵκηται· τοὺς δὲ δύστηνοι νόσοι
φθείρουσι θνητῶν· τοὺς δ' Ἄρει δεδμημένους
πέμπει μελαίνης Ἄϊδης ὑπὸ χθονός·
οἳ δ' ἐν θαλάσῃ λαίλαπι κλονούμενοι 15
καὶ κύμασιν πολλοῖσι πορφυρέης ἁλός
θνήσκουσιν, εὖτ' ἂν ἡδὺ νώσωνται ζέειν·
οἳ δ' ἀγχόνην ἄψαντο δυστήνω μόρω

καὐτάγρετοι λείπουσιν ἡλίου φάος.

20

Οὕτω κακῶν ἄπ' οὐδέν· ἀλλὰ μυρίαί
βροτοῖσι κῆρες κάνεπίφραστοι δύαι
καὶ πῆματ' ἐστίν· εἰ δ' ἐμοὶ πιθοίατο,
οὐκ ἂν κακῶν ἐρῶμεν οὐδ' π' ἄλγεσιν
κακοῖσ' ἔχοντες θυμὸν αἰκίζοίμεθα.

53 (2). ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Χωρὶς γυναικὸς θεὸς ἐποίησεν νόον
τὰ πρῶτα· τὴν μὲν ἐξ ὑὸς ταχύτριχος,
τῇ πάντ' ἂν οἶκον βορβόρω πεφυρμένα
ἄκοσμα καῖται καὶ κυλινδεῖται χαμαί·
5 αὐτὴ δ' ἄλουτος ἀπλύτοις τ' ἐν εἵμασιν
ἐν κοπρίῃσιν ἡμένῃ πιαίνεται.

τὴν δ' ἐξ ἀλιτρῆς θεὸς ἔθηκ' ἀλώπεκος
γυναῖκα, πάντων ἴδριν· οὐδέ μιν κακῶν
λέλγηθεν οὐδέν, οὐδὲ τῶν ἀμεινόνων.
10 τὸ μὲν γὰρ αὐτῶν εἶπε πολλάκις κακόν,
τὸ δ' ἐσθλόν· ὀργὴν δ' ἄλλοτ' ἄλλοίην ἔχει.

τὴν δ' ἐκ θαλάσσης, ἥ δὲ ἐν φρεσὶν νοεῖ.
τὴν μὲν γελᾷ τε καὶ γέγηθεν ἡμέρην·
ἐπαινέσει μιν ξεῖνος ἐν δόμοισ' ἰδῶν·
15 « Οὐκ ἔστιν ἄλλη τῆσδε λωίων γυνή
ἐν πᾶσιν ἀνθρώποισιν οὐδὲ καλλίων ».
τὴν δ' οὐκ ἀνεκτὸς οὔτ' ἐν ὀφθαλμοῖσ' ἰδεῖν
οὔτ' ἄσσον ἐλθεῖν, ἀλλὰ μαίνεται τότε
ἄπλητον, ὥσπερ ἀμφὶ τέκνοισιν κύων.

ἀμείλιχος δὲ πᾶσι κάποθυμῆ
ἔχθροῖσιν ἴσα καὶ φίλοισι γίγνεται·
ὥσπερ θάλασσα πολλάκις μὲν ἀτρεμῆς
ἔσθη, ἀπήμων, χάρμα ναύτησιν μέγα,
θέρεος ἐν ὥρῃ, πολλάκις δὲ μαίνεται
βαρυκτύποισι κύμασιν φορευμένη·
ταύτη μάλιστ' ἔοικε τοιαύτη γυνή.

20

25

τὴν δ' ἵππος ἀβρὴ χαιτέεσσ' ἐγείνατο
ἢ δούλι' ἔργα καὶ δύην περιτρέπει·
κοῦτ' ἂν μύλης ψάυσειεν, οὔτε κόσκινον
ἄρειεν, οὔτε κόπρον ἐξ οἴκου βάλοι . . .

30

λοῦται δὲ πάσης ἡμέρας ἄπο ρύπον
δίς, ἄλλοτε τρίς, καὶ μύροισ' ἀλείφεται·
ἀεὶ δὲ χαίτην ἐκτενισμένην φορεῖ
βαθεῖαν, ἀνθέμοισιν ἐσκιασμένην.

35

καλὸν μὲν ὦν θέημα τοιαύτη γυνή
ἄλλοισι, τῷ δ' ἔχοντι γίγνεται κακόν,
ἦν μή τις ἢ τύραννος ἢ σκηπτοῦχος ἦ,
ὅστις τοιούτοις θυμὸν ἀγλαΐζεται.

τὴν δ' ἐκ μελίσσης· τὴν τις εὐτυχεῖ λαβών·
κείνη γὰρ οἷη μῶμος οὐ προσιζάνει,
θάλλει δ' ἀπ' αὐτῆς κάπαέζεται βίος·
φίλη δὲ σὺν φιλεῦντι γηράσκει πόσι,
τεκοῦσα καλὸν κούνομάκλυτον γένος·
κάριπρεπῆς μὲν ἐν γυναιξὶ γίγνεται
πάσῃσι, θεΐη δ' ἀμφιδέδρομεν χάρις.

40

45

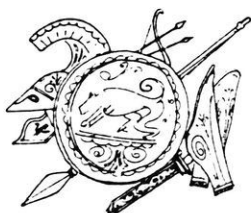

Γ΄

Μ Ε Λ Ι Κ Η Π Ο Ι Η Σ Η

54 (1). Η ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΩΝ ΟΠΛΩΝ

Μαρμαίρει δὲ μέγας δόμος χάλκῳ· παῖσα δ' Ἄρη κεκόσμηται στέγα
 λάμπραισιν κυνίαισι, κατ' τῶν λεῦκοι κατύπερθεν ἵππιοι λόφοι
 νεύοισιν, κεφάλαισιν ἄνδρων ἀγάλματα· χάλκισι δὲ πασσάλους
 κρύπτοισιν περικειμέναι λάμπραι κνάμιδες, ἄρκος ἰσχύρω βέλεως,
 θώρακές τε νέω λίνω κοίλιαι τε κατ' ἄσπιδες βεβλήμεναι· 5
 πᾶρ δὲ Χαλκίδικαι σπάθαι, πᾶρ δὲ ζώματα πόλλα καὶ κυπάσσιδες.
 τῶν οὐκ ἔστι λάσθεσθ', ἐπειδὴ πρῶτιστ' ὑπὸ Φέρῳ ἕσταμεν τόδε.

55 (2). Η ΠΟΛΗ ΣΕ ΤΡΙΚΥΜΙΑ

Ἄσυνέτημι τῶν ἀνέμων στάσιν·
 τὸ μὲν γὰρ ἔνθεν κύμα κυλίνδεται,
 τὸ δ' ἔνθεν ἄμμες δ' ὄν τὸ μέσσον
 ναὶ φορήμεθα σὺν μελαίνα,
 χεῖμωνι μοχθεῦντες μεγάλῳ μάλα·
 πῆρ μὲν γὰρ ἄντλος ἰστοπέδαν ἔχει,
 λαῖφος δὲ πᾶν ζάδηλον ἤδη
 καὶ λάκιδες μεγάλαι κατ' αὐτο·
 χόλαισι δ' ἄγκυλαι. . .

56 (3). ΧΑΙΡΕΚΑΚΙΑ

Νῦν χρῆ μεθύσθην καὶ τινα πρὸς βίαν
πώνην, ἐπειδὴ κάτθανε Μύρσιλος.

57 (4). ΠΩΣ ΝΑ ΠΟΛΕΜΗΣΕΙΣ
ΤΟ ΧΕΙΜΩΝΑ

Ἵγει μὲν ὁ Ζεὺς, ἐκ δ' ὀράνω μέγας
χείμων, πεπάγαισιν δ' ὑδάτων ῥόαι.

κάββαλλε τὸν χεῖμων', ἐπὶ μὲν τίθεισ
πῦρ, ἐν δὲ κέρναις οἶνον ἀφειδέως
μέλιχρον, αὐτὰρ ἀμφὶ κόρσα
μάλθακον ἀμφιβαλὼν γνόφαλλον.

5

58 (5). ΣΥΜΠΟΣΙΑΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Πίνωμεν· τί τὰ λύγν' ὀμνένομεν; δάκτυλος ἀμέρα.
κάδ δ' ἄερρε κυλίχλαις μεγάλαις, αἶτα, ποικίλαις·
οἶνον γὰρ Σεμέλας καὶ Δίος υἱὸς λαθικάδεα
ἀνθρώποισιν ἔδωκ'· ἔγχεε κέρναις ἓνα καὶ δύο
πλέαις κακ κεφάλαις, ἅ δ' ἑτέρα τὰν ἑτέραν κύλιξ
ὠθήτω...

5

Σ   Α   Π   Φ   Ω

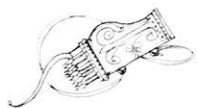

59 (1). ΩΔΗ ΣΤΗΝ ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Ποικιλόθρον' ἀθάνατ' Ἀφροδίτα,
παῖ Δίος, δολόπλοκε, λίσσομαί σε,

μὴ μ' ἄσαισι μηδ' ὀνίαισι δάμνα,
 πότνια, θῦμον·
 ἀλλὰ τυῖδ' ἔλθ', αἶ ποτα κατέρωτα 5
 τᾶς ἕμας αὖδως αἰοῖσα πῆλυι
 ἔκλυες, πάτρος δὲ δόμον λίποισα
 χρύσιον ἤλθες
 ἄρμ' ὑπασδεύξαισα· κάλοι δὲ σ' ἄγον
 ὤκεες στρουῖθοι περὶ γᾶς μελαίνας 10
 πύκνα δίννεντες πτέρ' ἀπ' ὠράνω αἴθε-
 ρος διὰ μέσσω.
 αἰψά δ' ἐξίκοντο· τὺ δ', ὦ μάκαιρα,
 μειδιάσαισ' ἀθανάτω προσώπῳ
 ἦρε', ὅττι δηῦτε πέπονθα κῶττι 15
 δηῦτε κάλημι,
 κῶττι ἔμῳ μάλιστα θέλω γένεσθαι
 μαινόλα θυμῷ· « Τίνα δηῦτε Πείθω
 μαῖσ' ἄγην ἐς σάν φιλότατα; τίς σ', ὦ 20
 Ψάπφ', ἀδικήει;
 καὶ γὰρ αἰ φεύγει, ταχέως διώξει,
 αἰ δὲ δῶρα μὴ δέκετ', ἀλλὰ δώσει,
 αἰ δὲ μὴ φίλει, ταχέως φιλήσει
 κῶνκ ἐθέλοισαν ».

ἔλθε μοι καὶ νῦν, χαλεπᾶν δὲ λῦσον 25
 ἐκ μεριμνᾶν, ὅσσα δέ μοι τέλεσσαι
 θῦμος ἱμέρρει, τέλεσον· σὺ δ' αὐτὰ
 σύμμαχος ἔσσο.

60 (2). Η ΞΕΝΙΤΕΜΕΝΗ ΦΙΛΗ

— — ἄπυ Σαρδίων

— — πόλλακι τυῖδε νῶν ἔγοισα

ὡς πεδεζώομεν, βεβάως ἔχεν

σὲ θεά ἰκέλαν Ἄρι-

5 γνωτα, σᾶ δὲ μάλιστ' ἔχαιρε μόλπα.

νῦν δὲ Λύδαισιν ἐμπρέπεται γυναί-
κεσσιν, ὡς ποτ' ἀελίω

δύντος ἅ βροδοδάκτυλος σελάννα

πάντα περρέχοισ' ἄστρα, φάος δ' ἐπί-

10 σχει θάλασσαν ἔπ' ἀλμύραν

ἴσως καὶ πολυανθέμοις ἀρούραις.

ἅ δ' ἔέρσα κάλα κέχυται, τεθά-

λαισι δὲ βρόδα κάπαλ' ἄν-

θρυσκα καὶ μελίλωτος ἀνθεμώδης.

15 πόλλα δὲ ζαφοίταισ' ἀγάνας ἐπι-

μνάσθεις' Ἄτθιδος, ἰμέρω

λέπταν ποι φρένα, κῆρ δ' ἄσα βόρηται.

κῆθι δ' ἔλθην ἄμμ' ὄξυ βοᾶ· τὰ δ' οὐ

νῶν τᾶπυστα νύξ πολύως

20 γαρύει δι' ἄλος...

61 (3). ΣΕ ΓΥΝΑΙΚΑ ΑΜΟΥΣΗ

Καθθάνοισα δὲ κείσειαι οὐδέ ποτα μναμοσύνα σέθεν
ἔσσειτ' οὐδ' ἔρος εἰς ὕστερον· οὐ γὰρ πεδέχεις βρόδων

τῶν ἐκ Πιερίας· ἀλλ' ἀφάνης κῆν Ἄϊδα δόμοις
φοιτάσεις πεδ' ἀμαύρων νεκύων ἐκπεποταμένα.

62 (4). ΣΕ ΚΟΡΗ
ΑΚΟΜΗ ΑΝΥΠΑΝΤΡΗ

Οἶον τὸ γλυκύμαλον ἐρεύθεται ἄκρῳ ἐπ' ὕδω,
ἄκρον ἐπ' ἀκροτάτῳ, λελάθοντο δὲ μαλοδρόπτες,
οὐ μὰν ἐκλελάθοντ', ἀλλ' οὐκ ἐδύναντ' ἐπίκεσθαι.

63 (5). ΥΠΕΡΟΧΗ

Ἄστερες μὲν ἀμφὶ κάλαν σελάνναν
ἄψ ἀπυκρύπτοισι φάεννον εἶδος,
ὅπποτα πλήθοισα μάλιστα λάμπη
γᾶν ἐπὶ παῖσαν
ἀργυρέα...

64 (6). ΟΝΕΙΡΟΠΟΛΗΣΗ

...ἀμφὶ δ' ὕδωρ
ἴψοθεν ψῦχρον κελάδει δι' ὕδων
μαλίνων, αἰθυσσομένων δὲ φύλλων
κῶμα καταρρεῖ.

ΕΠΙΘΑΛΑΜΙΑ
65 (7). ΓΑΜΠΡΟΣ

Ἵψοι δὴ τὸ μέλαθρον
— Ἵμήναον —
ἀέρρετε τέκτονες ἄνδρες·
— Ἵμήναον —
γάμβρος ἐσέρχεται ἴσσοσ Ἄρει,
— Ἵμήναον —
ἄνδρος μεγάλω πόλυ μεῖζων.

66 (8). Ο ΘΥΡΩΡΟΣ

Θυρώρω πόδες ἐπτορόγυιοι,
τὰ δὲ σάμβαλα πεμπεβόηα,
πίσυγγοι δὲ δέκ' ἐξεπόνασαν.

Α Ν Α Κ Ρ Ε Ω Ν

67 (1). ΕΝΤΟΛΕΣ
ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ

Ἄγε δὴ φέρ' ἡμῖν, ὦ παῖ,
κελέβην, ὅπως ἄμυστιν
προπίω, τὰ μὲν δέκ' ἐγγέας

ὕδατος, τὰ πέντε δ' οἴνου
κυάθους, ὡς ἀνυβρίστως
ἀνά δηῦτε βασσαρήσω. 5

ἄγε δηῦτε μηκέθ' οὔτω
πατάγω τε κάλαλητῶ
Σκυθικὴν πόσιν παρ' οἴνω
μελετῶμεν, ἀλλὰ καλοῖς 10
ὑποπίνοντες ἐν ὕμνοις.

68 (2). ΓΕΡΟΝΤΙΚΟΙ ΑΝΑΣΤΕΝΑΓΜΟΙ

Πολιοὶ μὲν ἡμῖν ἤδη κρόταφοι κάρη τε λευκόν,
χαρίεσσα δ' οὐκέθ' ἤβη πάρα, γηραλέοι δ' ὀδόντες.
γλυκεροῦ δ' οὐκέτι πολλὸς βιότου χρόνος λέλειπται.
διὰ ταῦτ' ἀνασταλύζω θαμὰ Τάρταρον δεδοικώς·
'Αἶδεω γάρ ἐστι δεινὸς μυχός, ἀργαλέη δ' ἐς αὐτὸν 5
κάθοδος· καὶ γὰρ ἐτοιῖμον καταβάντι μὴ ἀναβῆναι.

69 (3). ΓΕΡΟΝΤΙΚΑ ΠΑΡΑΠΟΝΑ

Σφαίρη δηῦτε με πορφυρῆ
βάλλων χρυσοκόμης Ἔρωσ
νήνι ποικιλοσαμβάλῳ
συμπαίξειν προκαλεῖται·
ἢ δ', ἐστὶν γὰρ ἀπ' εὐκτίτου 5
Λέσβου, τὴν μὲν ἐμὴν κόμην,
λευκὴ γάρ, καταμέμφεται,
πρὸς δ' ἄλλην τινὰ χάσκει.

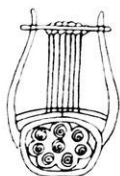

Δ'

Χ Ο Ρ Ι Κ Η Π Ο Ι Η Σ Η

Τ Ε Ρ Π Α Ν Δ Ρ Ο Σ

70. ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ

Ἄπ. 1.

Ζεῦ, πάντων ἀρχά, πάντων ἀγήτωρ,
Ζεῦ, σοὶ πέμπω ταύταν ὕμνων ἀρχάν.

Ἄπ. 2.

Ἐνθ' αἰχμὰ τε νέων θάλλει καὶ μῶσα λίγεια
καὶ δίκα εὐρυάγυια, καλῶν ἐπιτάρροθος ἔργων.

Ἄπ. 3.

Σοὶ δ' ἡμεῖς τετράγηρυν ἀποστέρξαντες αἰοιδὰν
ἐπτατόνω φόρμιγγι νέους κελαδήσομεν ὕμνους.

Δ Λ Κ Μ Α Ν

71 (1). ΝΥΧΤΕΡΙΝΗ ΓΑΛΗΝΗ

Εὐδουσιν δ' ὄρεων κορυφαί τε καὶ φάραγγες
πρώονές τε καὶ χαράδραι,

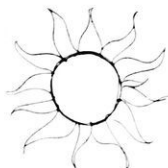
5 φῦλά θ' ἔρπετά, τόσσα τρέφει μέλαινα γαῖα,
 θῆρές τ' ὄρεσκῶι καὶ γένος μελισσᾶν
 καὶ κνώδαλ' ἐν βένθεσσι πορφυρέας ἀλός·
 εὐδουσιν δ' οἰωνῶν
 φῦλα ταχυπτερύγων.

72 (2) ΤΑ ΓΗΡΑΤΕΙΑ

Οὐ μ' ἔτι, παρθενικαὶ μελιγάρυες ἡμερόφωνοι,
 γυῖα φέρειν δύναται· βάλε δὴ βάλε κηρύλος εἶην,
 ὅστ' ἐπὶ κύματος ἄνθος ἄμ' ἀλκύνεσσι ποτῆται
 νηδεές ἤτορ ἔχων, ἀλιπόρφυρος εἶαρος ὄρνις.

Ξ Τ Η Ξ Ι Χ Ο Ρ Ο Ξ

73. ΝΥΧΤΕΡΙΝΗ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ

'Αέλιος δ' Ὑπεριονίδας δέπας ἐσκατέβαινε
 χρύσειον, ὄφρα δι' Ὀκεανοῖο περάσας
 ἀφίκοιθ' ἱερᾶς ποτὶ βένθεα νυκτὸς ἐρεμνᾶς,
 ποτὶ ματέρα κουριδίην τ' ἄλοχον πάιδάς τε φίλους.
 ὁ δ' ἐς ἄλσος ἔβα δάφναισι κατάσχιον
 ποσσὶ πάϊς Διός.

Ξ Ι Μ Ω Ν Ι Δ Η Ξ
 (Ο Κ Ε Ι Ο Ξ)

74 (1). ΕΓΚΩΜΙΟ ΣΤΟΥΣ ΠΕΣΟΝΤΕΣ
 ΣΤΙΣ ΘΕΡΜΟΠΥΛΕΣ

Τῶν ἐν Θερμοπύλαισι θανόντων
 εὐκλεῆς μὲν ἂ τύχα, καλὸς δ' ὁ πότμος,
 βωμὸς δ' ὁ τάφος, πρὸ γόνων δὲ μνᾶστις, ὁ δ' οἶκος
 ἐντάφιον δὲ τοιοῦτον οὐτ' εὐρώς (ἔπαινος·
 οὔθ' ὁ πανδαμάτωρ ἀμαυρώσει χρόνος·
 ἀνδρῶν ἀγαθῶν ὅδε σακὸς οἰκέταν εὐδοξίαν
 Ἑλλάδος εἴλετο· μαρτυρεῖ δὲ καὶ Λεωνίδας,
 ὁ Σπάρτας βασιλεὺς, ἀρετᾶς μέγαν λελοιπῶς
 κόσμον ἀνάον τε κλέος.

5

75 (2). ΑΣΤΑΤΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ

Ἄνθρωπος ἐὼν μὴ ποτε φάσῃς ὅ,τι γίνεται αὔριον
 μηδ' ἄνδρα ἰδῶν ὄλβιον, ὅσσον χρόνον ἔσσεται·
 ὠκεῖα γὰρ οὐδὲ τανυπτερύγου μυίας
 οὕτως ἂ μεταστάσις.

76 (3). Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

- Ἀνθρώπων ὀλίγον μὲν κάρτος, ἄπρακτοι δὲ μεληδόνες,
αἰῶνι δὲ παύρῳ πόνος ἀμφὶ πόνῳ·
ὁ δ' ἄφυκτος ὁμῶς ἐπικρέμαται θάνατος·
κείνου γὰρ ἴσον λάχον μέρος οἷ τ' ἀγαθοὶ
5 ὅστις τε κακός.

77 (4). Η ΑΡΕΤΗ

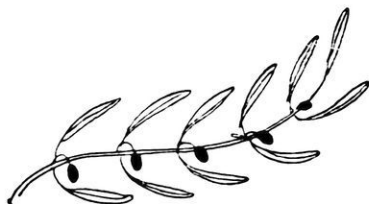
- Ἔστι τις λόγος
τῶν Ἀρετῶν ναίειν δυσαμβάτοις ἐπὶ πέτραις·
ἀγνὴν δὲ μιν θεῶν χῶρον ἀγνὸν ἀμφέπειν.
οὐδὲ πάντων βλεφάροις θνατῶν ἔσοπτος,
5 ὧ μὴ δακέθυμος ἰδρῶς ἔνδοθεν μόλη
ἴκη τ' ἐς ἄκρον ἀνδρείας.

78 (5). ΕΠΙΚΡΙΣΗ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

- Τίς κεν αἰνήσειε νόφ πίσυρος Λίνδου ναέταν Κλεόβουλον
ἀενάοις ποταμοῖσιν ἄνθεσί τ' εἰαρινοῖς
ἀελίου τε φλογὶ χρυσέας τε σελάνας
καὶ θαλασσαιαῖσι δίναις ἀντία θέντα μένος στάλας;
6 ἅπαντα γὰρ ἔστι θεῶν ἥσσω· λίθον δὲ
καὶ βρόττοι παλάμαι θραύοντι· μωροῦ φωτὸς ἄδε βουλά.

Β Δ Κ Χ Υ Λ Ι Δ Η Σ

79 (1). ΠΑΙΑΝΑΣ ΣΤΗΝ ΕΙΡΗΝΗ

Τίχτει δέ τε θνατοῖσιν εἰρήνα μεγάληα
 πλοῦτον καὶ μελιγλώσσων ἀοιδᾶν ἄνθεα,
 δαιδαλέων τ' ἐπὶ βωμῶν θεοῖσιν αἴθεσθαι βοῶν
 Ξανθᾶ φλογὶ μῆρα ταχυτρίχων τε μήλων,
 γυμνασίων τε νέοις αὐλῶν τε καὶ κώμων μέλειν. 5

ἐν δὲ σιδαροδέτοις πόρπαξιν αἰθᾶν
 ἀραχνᾶν ἴστοι πέλονται·
 ἔγχεά τε λογχωτὰ ξίφεά τ' ἀμφάκεα δάμναται εὐρώς·
 χαλκεᾶν δ' οὐκ ἔστι σαλπίγγων κτύπος·
 οὐδὲ συλᾶται μελίφρων ὕπνος ἀπὸ βλεφάρων, 10
 ἄψος ὃς θάλπει κέαρ.
 συμποσίων δ' ἔρατῶν
 βρίθοντ' ἀγυαί, παιδικοὶ θ' ὕμνοι φλέγονται.

80 (2). ΕΝΑΣ Ο ΔΡΟΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΤΥΧΙΑ

Εἷς ὄρος, μία βροτοῖσιν ἔστιν εὐτυχίας ὁδός,
 θυμὸν εἴ τις ἔχων ἀπενθῆ διατελεῖν δύναται βίον·
 ὃς δὲ μυρία μὲν ἀμφιπολεῖ φρενί,
 τὸ δὲ παρ' ἄμάρ τε καὶ νύκτα μελλόντων χάριν
 ἐὼν ἰάπτεται κέαρ, ἄκαρπον ἔχει πόνον. 5

Στρ. α'. Χορός.

Βασιλεῦ τῶν ἱερῶν Ἀθανᾶν,
 τῶν ἄβροβίων ἄναξ Ἰώνων,
 τί νέον ἔκλαγε χαλκοκώδων
 σάλπιγγ' πολεμῆϊαν αἰοιδᾶν ;
 5 ἦ τις ἀμετέρως χθονός
 δυσμενῆς ὄρι' ἀμφιβάλλει
 στραταγέτας ἀνῆρ ;
 ἦ ληστοὶ κακομάχωνοι
 ποιμένων ἀέκατι μῆλων
 10 σέυοντ' ἀγέλας βία ;
 ἦ τί τοι κραδίαν ἀμύσσει ;
 φθέγγευ· δοκέω γάρ εἴ τιμι βροτῶν
 ἀλκίμων ἐπικουρίαν
 καὶ τὴν ἔμμεναι νέων,
 15 ὦ Πανδίωνος υἱέ καὶ Κρεοῦσας.

Στρ. β'. Κορυφαῖος.

Νέον ἦλθεν δολιχὰν ἀμείψας
 κάρυξ ποσὶν Ἰσθμίαν κέλευθον·

ἄφατα δ' ἔργα λέγει κραταιοῦ
 φωτός· τὸν ὑπέρβιον τ' ἔπεφνον
 Σίνιν, ὃς ἰσχύι φέρτατος 20
 θνατῶν ἦν, Κρονίδα Λυταίου
 σεισίχθονος τέκος·
 σὺν τ' ἀνδροκτόνον ἐν νάπαις
 Κρεμμυῶνος, ἀτάσθαλόν τε 25
 Σκίρωνα κατέκτανεν,
 τάν τε Κερκύονος παλαίστραν
 ἔσχεν, Πολυπήμονός τε καρτερὰν
 σφῦραν ἐξέβαλεν Προκό-
 πτας, ἀρείονος τυγῶν
 φωτός· ταῦτα δέδοιχ' ὑπὰ τελεῖται. 30

Στρ. γ'. Χορός.

Τίνα δ' ἔμμεν, πόθεν ἄνδρα τοῦτον
 λέγει, τίνα τε στολὰν ἔχοντα ;
 πότερα σὺν πολεμηίοις ὕ-
 πλοισι στρατιὰν ἄγοντα πολλὰν ;
 ἢ μῶνον σὺν ὀπάοσιν 35
 στείχειν ἔμπορον οἷ' ἀλάταν
 ἐπ' ἀλλοδαμίαν,
 ἰσχυρόν τε καὶ ἄλκιμον
 ὧδε καὶ θρασύν, ὃς τσοσύτων
 ἀνδρῶν κρατερόν σθένος 40
 ἔσχεν; ἢ θεός αὐτὸν ὄρμαξ,
 δίκας ἀδίκοισιν ὄφρα μήσεται.
 οὐ γὰρ ῥάδιον αἰὲν ἔρ-
 δοντα μὴ ἵντυχεῖν κακῶ.
 πάντ' ἐν τῷ δολιχῶ χρόνῳ τελεῖται. 45

Στρ. δ'. Κορυφαῖος.

Δύο Φοι φῶτε μόνους ὁμαρτεῖν
λέγει, περὶ φαιδίμοισι δ' ὤμοις
ξίφος ἔχει ἑλεφαντόκωπον·
ξεστοῦς δὲ δὴ ἐν χέρεσσ' ἄκοντας
50 κηῦτυκτον κυνέαν Λάκαι-
ναν κρατὸς πέρι πυρσοχαίτου·
χιτῶνα πορφύρεον
στέρνοις τ' ἀμφί, καὶ οὐλίον
Θεσσαλὰν γλαμύδ' ὀμμάτων δὲ
55 στίλβειν ἀπο Λαμνίαν
φοίνισσαν φλόγα· παῖδα δ' ἔμμεν
πρώθηβον, ἀρήϊων δ' ἀθυρμάτων
μεμνᾶσθαι πολέμου τε καὶ
χαλκεοκτύπου μάχας·
60 δίζησθαι δὲ φιλαγλάους Ἀθάνας.

82 (4). ΕΠΙΝΙΚΟΣ ΣΤΟΝ ΑΡΓΕΙΟ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΕΑ

Στροφή. Ἄϊξον, ὦ σεμνοδότειρα Φήμα,
ἔς Κέον ἱεράν, χαριτώ-

νυμον φέρουσ' ἀγγελίαν,
ὅτι μάχας θρασύχειρος Ἄρ-
γεῖος ἄρατο νίκην.

5

Ἄντιστρο. καλῶν δ' ἀνέμνασεν, ὅσ' ἐν κλεεννώ
αὐχένι Φισθμοῦ ζαθέαν
λιπόντες Εὐξαντίδα νᾶ-
σον ἐπεδείξαμεν ἐβδομή-
κοντα σὺν στεφάνοισιν.

10

Ἐπωδός. καλεῖ δὲ Μοῦσ' αὐθιγενῆς
γλυκεῖαν αὐλῶν καναχάν,
γεραίρους' ἐπινικίους
Πανθείδα φίλον υἷόν.

Π Ι Ν Δ Α Ρ Ο Σ

83 (1). ΠΡΟΣΟΔΙΟ
ΣΤΟΝ ΝΑΟ ΤΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝΑ

Στροφή. Χαῖρ', ὦ θεοδμάτα, λιπαροπλοκάμου παί-
δεσσι Λατοῦς ἡμεροέστατον ἔρνος,
πόντου θύγατερ, χθονὸς εὐρείας ἀκί-
νητον τέρας, ἄν τε βροτοὶ

5 Δᾶλον κικλήσκεισιν, μάκαρες δ' ἐν Ὀλύμπῳ
τηλέφαντον κυανέας χθονὸς ἄστρον...

Ἄντιστρο. ...ἦν γὰρ τὸ πάροιθε φορητὰ κυμάτεσσιν
παντοδαπῶν τ' ἀνέμων
ῤιπαῖσιν. ἀλλ' ἅ Κοιογενῆς ὀπότη' ὠδί-
10 νεσσι θυίοισ' ἀγγιτόκοις ἐπέβη νιν,
δὴ τότε τέσσαρες ὄρθαι
πρέμων ἀπώρουν χθονίων,
ἂν δ' ἐπικράνοισ σχέθον πέτρην ἀδαμντοπέδιλοι
κίονες· ἐνθα τεκοῖσ' εὐδαίμον' ἐπόψατο γένναν.

84 (2). ΔΙΟΥΓΡΑΜΒΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΟΝΥΣΟ

Ἴδετ' ἐν χορόν, Ὀλύμπιοι,
ἐπὶ τε κλυτὰν πέμπετε χάριν, θεοί,
πολύβατον οἷ τ' ἄστεος ὀμφαλὸν θυθέντα
ἐν ταῖς ἱεραῖς Ἀθάναις
5 οἴγειντε πανδαίδαλόν τ' εὐκλέ' ἀγοράν·

ἰοδέτων λάχετε στεφάνων τὰν ἐαρίδρεπτον
λοιβάν· Διόθεν τέ με σὺν ἀγλαΐᾳ
ἴδετε πορευθέντ' ἀοιδᾶν

δεύτερον ἐπὶ κισσοδέταν θεόν,
Βρόμιον ὃν τ' Ἐριβόαν τε βροτοὶ καλέομεν, 10
γόνον ὑπάτων μὲν πατέρων μελπόμεν
γυναικῶν τε Καδμειᾶν.

Ἐναργέα τελέων σάματ' οὐ λανθάνει,
φοινικοσάων ὅπῳτ' οἰχθέντος Ὀρᾶν θαλάμου
εὐοδμον ἐπάγησιν ἔαρ' φυτὰ νεκτάρεια 15
τότε βάλλεται, τότ' ἐπ' ἀμβρόταν χθόν' ἔραται
ἴων φόβαι βόδα τε κόμαισι μείγνυται.
ἀχεῖτ', ὄμφαί μελέων σὺν αὐλοῖς,
ἀχεῖτε Σεμέλαν ἐλικάμπυκα, χοροί.

85 (3). ΔΙΟΥΡΑΜΒΟΣ
ΓΙΑ ΔΟΞΑ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

᾿Ω τὰι λιπαραὶ καὶ ἰστέφανοι καὶ αἰοίδιμοι,
Ἐλλάδος ἔρεισμα, κλειναὶ Ἀθῆναι,
δαιμόνιον πτολίεθρον ...
... ὅθι παῖδες Ἀθηναίων ἐβάλλοντο φρενῶν
κρηπίδ' ἐλευθερίας.

86 (4). ΠΑΙΑΝΑΣ
ΣΤΗΝ ΕΚΛΕΙΨΗ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ

Στρ. Ἄκτις ἀελίου, τί, πολύσκοπε, μήσσαι,
ὦ μᾶτερ ὀμμάτων, ἄστρον ὑπέρτατον,

ἐν ἀμέρᾳ κλεπτόμενον ; τί δ' ἔθηκας ἀμάχανον
 ἰσχὺν τ' ἀνδράσιν καὶ σοφίας ὁδόν,
 5 ἐπίσκοτον ἀτραπὸν ἐσσυμένα ;
 ἐλαύνεις τι νεώτερον ἢ πάρος ;
 ἀλλὰ σε, πρὸς Διός, ἵπποσόα θαάς,
 ἱκετεύω, ἀπήμονα
 εἰς ὄλβον τινὰ τράποιο Θήβραις,
 10 ὦ πότνια, πάγκοινων τέρας.

ὁ Ἀντιστρ. ἦρ ἀτασθαλίαισι κοτεσσαμένα βροτῶν
 πάμπαν μὲν οὐ θέλεις ἐξελέμεν φάος
 αἰῶνος ἀγνόν, πολέμοιο δὲ σᾶμα φέρεις τινός,
 ἢ καρποῦ φθίσιν, ἢ νιφετοῦ σθένος
 15 ὑπέρφρατον, ἢ στάσιν οὐλομένην,
 ἢ πόντου κενέωσιν ἄρ' ἀμ πέδον,
 ἢ παγετὸν χθονός, ἢ νότιον θέρος
 ὕδατι ζακότῳ ῥέον ;
 ἢ γαῖαν κατακλύσαισα θήσεις
 20 ἀνδρῶν νέον ἐξ ἀρχᾶς γένος ;
 ὀλοφύρομαι οὐδέν, ὅ τι πάντων μέτα πείσομαι.

87 (5). ΕΠΙΝΙΚΟΣ ΣΕ ΟΛΥΜΠΙΟΝΙΚΗ

Στρ. α'. Καφισίων ὑδάτων λαχοῖσαι
 τά τε ναίετε καλλίπωλον ἔδραν,
 ὦ λιπαρᾶς αἰοίδιμοι βασιλείαι

Χάριτες Ἐρχομενοῦ, παλαιγόνων Μινυᾶν ἐπίσκοποι, 5
 κλυτ', ἐπεὶ εὐχομαι· σὺν γὰρ ὑμῖν τὰ τερπνά τε
 καὶ γλυκὲ' ἀνεταί πάντα βροτοῖς,
 εἰ σοφός, εἰ καλός, εἴ τις ἀγλαὸς ἀνὴρ. 10
 οὐδὲ γὰρ θεοὶ σεμνᾶν Χαρίτων ἄτερ
 κοιρανέοντι χοροὺς οὔτε δαΐτας· ἀλλὰ πάντων ταμίαι
 ἔργων ἐν οὐρανῷ, χρυσότοξον θέμεναι πάρα 15
 Πύθειον Ἀπόλλωνα θρόνους,
 αἰέναν σέβοντι πατρὸς Ὀλυμπίου τιμάν.

Στρ. β'. ὦ πότνι' Ἀγλαΐα φιλησί-
 μολπέ τ' Εὐφροσύνα, θεῶν κρατίστου 20
 παῖδες, ἐπακοῦτέ νυν, Θαλία τε
 ἐρασίμολπε, Φιδοῖσα τόνδε κῶμον ἐπ' εὐμενεῖ τύχα,
 κοῦφα βιβῶντα· Λυδῷ γὰρ Ἀσώπιχον τρόπω 25
 ἐν μελέταις τ' αἰείδων ἔμολον,
 οὔνεκ' Ὀλυμπιόνικος ἅ Μινύεια
 σεῦ Φέκχτι. Μελαντειχέα νῦν δόμον
 Φερσεφόνας ἴθι, Γαχοῖ, πατρὶ κλυτὰν φέροισ' ἀγγελίαν, 30
 Κλεόδαμον ὄφρ' ἰδοῖς υἱὸν εἴπης, ὅτι Φοι νέαν
 κόλποις παρ' εὐδόξοις Πίσας
 ἐστεφάνωσε κυδίμων ἀέλθων πτεροῖσι χαίταν. 35

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ
ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

(α = γλωσσικές καί σημασιολογικές παρατηρήσεις·
 β = πραγματικές παρατηρήσεις).

Α' ΕΛΕΓΕΙΑΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

1. ΕΛΕΓΕΙΑ

ΚΑΛΛΙΝΟΣ

Ὁ Καλλίνος εἶναι ὁ ἀρχαιότερος ἀπὸ τοὺς σωζόμενους ἐλεγειακοὺς ποιητὲς καὶ λέγεται γι' αὐτὸ πατέρας τῆς ἐλεγειακῆς ποιήσεως, ὅπως ὁ Ὀμηρος πατέρας τῆς ἐπικῆς. Πατρίδα του ἦταν ἡ μεγάλη ἐμπορική πόλη τῆς Ἰωνίας Ἐφεσος. Ἀκμάζει γύρω στὸ 650 π.Χ. Ἄλλα στοιχεῖα τῆς ζωῆς του εἶναι ἄγνωστα.

Στὴν ἐποχὴ τοῦ ποιητῆ ἡ πατρίδα του ἀπειλήθηκε σοβαρὰ ἀπὸ τὴν ἐπιδρομὴ τῶν βαρβάρων Κιμμερίων. Αὐτοὶ κατοικοῦσαν ἀρχικὰ στὴν Ταυρικὴ χερσόνησο (Κριμαία), γι' αὐτὸ καὶ ὁ πορθμὸς ἀνάμεσα σ' αὐτὴ καὶ στὴν ἀπέναντι παραλία λέγεται Κιμμέριος Βόσπορος. Ὅταν ὅμως οἱ Κιμμέριοι διώχτηκαν ἀπὸ τοὺς ἄλλους Σκύθες, ἔκαμαν ἐπιδρομὴ στὴ Μικρὰ Ἀσία λεηλατώντας καὶ ἐρημώνοντας τὰ πάντα. Ἐπειτα στράφηκαν καὶ ἐναντίον τῆς πλούσιας Ἐφέσου, πού τότε μπῆκε σὲ μεγάλο κίνδυνο. Στὴν κρίσιμη αὐτὴ περίσταση τῆς πατρίδας του ὁ ποιητὴς ἔγραψε πολεμικὴ ἐλεγεία, μὲ τὴν ὁποία παρακινοῦσε τοὺς συμπολίτες του ν' ἀντισταθοῦν στοὺς εἰσβολεῖς.

Ἀπὸ τὴν ἐλεγεία αὐτὴ σώθηκε μόνο τὸ κομμάτι πού παραθέτουμε ἑδῶ. Ἄλλα ποιήματα τοῦ Καλλίνου δὲν ἔχουμε.

1. Πολεμικὸ σάλπισμα.

α) **Στ. 1 - 5. μέχρι τεῦ** ἕως πότε (τεῦ = τοῦ, τίνας· ἀπὸ τὸ τέο μέλων. συναίρ.).— **κατάκειμαι** μένω κατάκοιτος, ἀδρανῶ.— **κότε** (ἰων.) πότε.— **ἀμφιπερικτίονες** = ἀμφικτίονες, περίοικοι, γείτονες (ρίζα : **κτι-**, **κτιζω**).— **μεθίημι** (ἐμαυτὸν) ἀφήνομαι ἀδρανῆς, ἀμελῶ.— **ᾧδε λίην** (= λίαν) τόσο πολὺ.— **ἤμαι** κάθομαι, βρίζομαι.— **ἀτάρ** (ἰων.) ἀλλά, ὅμως.— **ὑστατ(α)** γιὰ τελευταία φορὰ, πρὶν ξεψυχήσει.

Στ. 6 - 11. ἀγλαός λαμπρός, ὠραῖος.— περί (= περι) ὑπέρ, γιά χάρη.— ἄλοχος σύζυγος, γυναίκα (του).— κουρίδιος νόμιμη, ἐκείνη πού εἶναι κόρη καί τήν παντρεύεται κάποιος (τό ἐπίθετο συνοδεύει κανονικά τό ἄλοχος καί ἀποτελεῖ μαζί μ' αὐτό μιὰ ἔννοια, ἔτσι πού στήν ἐξήγηση μπορεῖ νά παραλειφθεῖ προέρχεται ἀπό τό κούρη - κόρη).— δυσμενέσιν, πάει στό μάχεσθαι· δυσμενής ἐχθρός.— ὀκκότε (ἰων.) = ὁπότε (τό διπλό κ γιά χάρη τοῦ μέτρου).— ἐπικλώθω ὀρίζω, προκαθορίζω, μετὰ φ ο ρά ἀπό τό : κλώθω (τό νῆμα τῆς ζωῆς) ἐπάνω σέ κάποιον· ἀπ' αὐτό καί Κλωθῶ μιὰ ἀπό τίς Μοῦρες.— ἀλλά (παρακελ.) ἔμπρός λοιπόν.— ἰθύς (ἐδῶ εἶναι ἐπίρρ.).— ἔγχος δόρυ.— ἀνέχομαι ὑψώνω.— ὑπ' ἀσπίδος = ὑπ' ἀσπίδα.— ἦτορ καρδιά.— ἔλασας, τοῦ ρ. εἴλω συνθλίβω, σφίγγω (πβ. «σφίγγω τήν καρδιά μου» = κατασιγάζω τό φόβο, τήν ἀνησυχία ἢ ὅποιοδήποτε ἄλλο συναίσθημα, γιά νά συγκεντρώσω ὅλη τήν ψυχική μου δύναμη στήν ἐκτέλεση σοβαροῦ καθήκοντος).— μείγνυται πόλεμος γίνεται πολεμική μείζη, ἀνακάτωμα, ἀρχίζει πολεμική σύρραξη.

Στ. 12 - 15. οὐ κως = οὐ πως μέ κανένα τρόπο.— οὐδ' εἰ ἦ, ποιητ. ἀντί οὐδ' ἐάν ἦ.— δημοτής (γεν. -ῆτος) σφαγή, μάχη.— φυγών (ὑποκμ. ἔνν. ἀνήρ) ἀφοῦ παράτησε (τή μάχη ἀπό δειλία).— δοῦπος λέξη πεποιημένη, ἠχοποιήτη.— οἱ ἄκοντες τά ἀκόντια, τά κοντάρια.— ἔρχεται ἐπανέρχεται, ξαναγυρίζει (στό σπίτι του).— κίχάνω συναντῶ, βροίσκω (κίχεν, γνωμ. ἀόρ.).

Στ. 16 - 21. ἔμπης ὅμως, μολαταῦτα (ἄν καί γλίτωσε).— τόν δέ ἐνῶ αὐτόν (τόν «καρτερόφρονα» στ. 18).— στενάχω (μτβτ.) θρηγῶ κάποιον.— ὀλίγος καί μέγας μικροί καί μεγάλοι.— ζῶω ζῶ (ἡ μτχ. χρον.).— μῖν αὐτόν.— ἔρδω κάνω,πραγματοποιῶ.— μούνος ἐών (μτχ. ἐναντ.) μόνος του.— ἄξια πολλῶν ὅσα πολλοί μαζί.

β) **Στ. 2.** οὐδ' αἰδεῖσθ' ἀμφιπερικτίονας· πβ. Ὀδύσσ. β, 65 «ἄλλους τ' αἰδέσθητε περικτίονας ἀνθρώπους».

Στ. 5. ὁ στ. αὐτός δέν ἔχει ἄμεση συνοχή μέ τά προηγούμενα, γιὰτί χάθησαν ἐνδιάμεσα πολλοί στίχοι.

Στ. 7. γῆς περί καί παίδων κτλ. πβ. τοῦ Αἰσχύλου τό :

Ἦ παῖδες Ἑλλήνων ἴτε
ἐλευθεροῦτε πατρίδα, ἐλευθεροῦτε δὲ
παῖδας, γυναῖκας, θεῶν τε πατρῶων ἔδη
θῆκας τε προγόνων· νῦν ὑπὲρ πάντων ἀγῶν.

(Πέρσαι, στίχ. 401 - 4)

Στ. 9. Μοῖραι. Κυρίως μὲ τὴ λέξη **Μοῖρα** ἐκφράζεται ἡ ἀφηρημένη ἰδέα τῆς εἰμαρμένης καὶ δηλώνεται μ' αὐτὴ τὸ ἀναπόφευκτο μερίδιο κάθε ἀνθρώπου στὸν κόσμο. Ἡ ἰδέα τῆς **Μοίρας**, ἀντὶ νὰ παρασταθεῖ μὲ μιὰ θεότητα, διασπάστηκε μὲ τὸν καιρὸ, στὴ φαντασία τῶν ἀρχαίων, σὲ τρία πρόσωπα, πού σχημάτισαν ἔτσι ἓνα σύμπλεγμα ἀπὸ τρεῖς ἀδελφές. Αὐτές ἦσαν ἡ **Κλωθώ**, ἡ **Λάχεσις** καὶ ἡ **Ἄτροπος**.

Ἡ **Κλωθώ** (αὐτὴ πού κλώθει, γνέθει) ἐκφράζει τὴν πλοκὴ τῶν γεγυμένων τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς· ἡ **Λάχεσις** τὸ λαχνό, πού προσρίζεται γιὰ κάθε ἄνθρωπο· ἡ **Ἄτροπος** τὴν ἀδυσώπητη ἀνάγκη τοῦ πεπρωμένου, τοῦ μοιραίου θανάτου. Ἐπειδὴ μ' αὐτὸ τὸν τρόπο προσωποποιοῦν τὴν ἰδέα τῆς τάξεως καὶ τοῦ νόμου στὸν κόσμο, ταυτίστηκε ἡ θέλησή τους μὲ τὴ θέληση τοῦ ὑπέρτατου θεοῦ καὶ θεωρήθηκαν αὐτές ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος θυγατέρες τοῦ Δία, πού ὀνομάστηκε («Μοιραγένης»), ἀπὸ τὸ ἄλλο ἀδελφές τῆς **Εὐνομίας**, τῆς **Δίκης** καὶ τῆς **Εἰρήνης**.

Οἱ τρεῖς Μοῖρες ἐπάνω στὰ μνημεῖα τῆς ἐλληνικῆς τέχνης σχηματίζουν σύμπλεγμα ἀπὸ τρεῖς ἀδελφές καὶ ἀπεικονίζονται ἄλλοτε σάν γριές καὶ ἄλλοτε σάν ὠριμες γυναῖκες μὲ σοβαρὴ καὶ αὐστηρὴ φυσιογνωμία.

Στ. 12 - 13. Κι ἐδῶ δηλώνεται ἡ πανάρχαια πίστη στὴ δύναμη τοῦ πεπρωμένου· κοίτα παραπάνω.

Στ. 14. δούπος ἀκόντων· ποιητικὴ παράσταση τῆς μάχης· πβ. τὴν εἰκόνα τῆς μάχης ὅπως τὴν παριστάνει ὁ Σολωμός : «ἀκούω κούφια τά τουφέκια — ἀκούω σμίξιμο σπαθῶν, — ἀκούω ξύλα, ἀκούω πελέκια, — ἀκούω τριξιμο δοντιῶν».

Στ. 19. ἄξιος ἡμίθεων· πβ. Ἡσιόδου Ἔργ. 158 «ἀνδρῶν ἡρώων θεῖον γένος, οἳ καλέονται ἡμίθεοι».

— Γιατί οἱ τρεῖς συνεχεῖς ἐρωτήσεις στὴν ἀρχὴ τοῦ ποιήματος ; Ποιὰ συναισθήματα μᾶς προκαλεῖ ὁ ποιητής ; Ποιὸς ὁ χαρακτήρας τῆς ποιήσεώς του ;

Κατά τήν παράδοση ὁ Τυρταῖος καταγόταν ἀπ' τῆς Ἀφίδνες τῆς Ἀττικῆς καί ἦταν ἕνας χαλός γραμματοδιδάσκαλος, πού οἱ Ἀθηναῖοι τόν ἔστειλαν στή Σπάρτη, ὅταν οἱ Σπαρτιάτες μέ συμβουλή τοῦ μαντείου τῶν Δελφῶν ζητοῦσαν στρατηγό. Σύμφωνα μέ μιᾶ ἄλλη παράδοση καταγόταν ἀπό τῆς Ἀφίδνες τῆς Λακωνικῆς. Τό πιό πιθανό ὅμως, ἦταν ἀπό τή Μίλητο, μετοίκησε στή Σπάρτη καί ζοῦσε στόν καιρό τοῦ δευτέρου Μεσσηνιακοῦ πολέμου (685 - 667).

Εἶναι ὁ ποιητής μιᾶς ἐλεγείας γνωστῆς μέ τόν τίτλο «Εὐνομία». Μέ αὐτήν ἔδινε μιᾶ εἰκόνα τοῦ λαμπροῦ πολιτεύματος τοῦ Λυκούργου καί συνιστοῦσε τήν ἀποκατάσταση αὐτοῦ τοῦ πολιτεύματος καί τήν κατάπαυση τῆς φοβερῆς ἐσωτερικῆς ἀναταραχῆς, πού τότε συγκλόνηζε τή Σπάρτη. Τῆς ἐλεγείας αὐτῆς ἔχουμε μόνο λίγα ἀποσπάσματα. Ἐκτός ἀπ' αὐτήν ἔγραψε κι ἄλλες, τίς λεγόμενες Ἑποθῆκες (= συμβουλές), μέ τίς ὁποῖες παρακίνοῦσε τούς Σπαρτιάτες σέ ἀνυποχώρητο ἀγῶνα ἐναντίον τῶν Μεσσηνίων. Ἀπό αὐτές τίς «Ἑποθῆκες» σώθηκαν μόνο τρεῖς. Ἔχει ἐπίσης συνθέσει καί ἐμβατήρια σέ δωρική διάλεκτο καί ἀναπαιστικό μέτρο.

(Ἐδῶ περιλαμβάνονται δύο ἀπό τίς «Ἑποθῆκες» του καί τό μοναδικό ἐμβατήριο πού σώθηκε).

2 (1). Ἑποθήκη.

α) **Στ. 1 - 10.** γάρ ὄντως, πραγματικά.—**τεθνάμεναι**, ἐνν. ὑποκ.τινά.—**μαρνάμενον**, μτχ. χρον. στό πεσόντα (μάρναμαι = μάχομαι).—**ἄνδρ' ἀγαθόν**, κτηγμ.—**περί** = ὑπέρ, γιά χάρη.—**ἦ = ἐῆ**.—**πίων** (θ. πίειρα, οὐδ. πῖον) παχύς, εὐφορος, καρπερός.—**πτωχεύω** ἐπαιτῶ, ζητιανεύω.—**κουριδίη τ' ἀλόχῳ**· βλ. σελ. 78 στ. 1.—**ἐχθρός** μισητός, βραρετός· **ἐχθρός μὲν γάρ**, δικαιολογεῖ ὅ,τι εἰπώθηκε στό στ. 4· **τό μὲν** ἀνταποκρίνεται στό **τε** στ. 9.—**τοῖσι μετέσσειται** = ἔσσειται μετὰ τοῖσι θά ζεῖ ἀνάμεσά τους.—**οὓς** = πρὸς οὓς.—**χρημοσύνη** στέρησι, ἀνάγκη (χρή, χρεία).—**εἰκω** ὑπεῖκω, σκύβω κάτω ἀπό τό βάρος.—**στυγερός** μισητός.—**αἰσχύνω** κατασχύνω, ντροπιάζω (τοῦ **αἰσχύνει** ὑποκ. ὁ **προλιπὼν ἀνήρ**).—**κατελέγχω** ἀσχημίζω, ἐξευτελίζω.—**ἀγλαός** λαμπρός, ὠραῖος.—**εἶδος** μορφή (τῆ δική του μορφή).

Στ. 11 - 12. ὦρη φροντίδα («ὀλίγωρος - ὀλιγωρῶ, τιμωρός, θυρωρός»).— **ἀνδρὸς ἀλωμένου**, γεν. ἀντικ. στό ὦρη: κανένας δὲ νοιάζεται γιὰ ἕναν ἄνθρωπο πού ἔτσι περιπλανιέται ἐδῶ κι ἐκεῖ· τό ρ. **ἀλῶμαι** = περιπλανιέμαι («ἀλήτης»).— **ὄπις** (γεν. **ὄπιδος**) προσοχή, σεβασμός (θ. **ὄπ - : ὄπωπα**).— **θυμῶ** πρόθυμα, θαρραλέα.— **ψυχῇ ζωῇ**.— **ἀλλὰ μάχεσθε**· τό **ἀλλὰ** παρακελ. = ἐμπρός λοιπόν.— **φιλοψυχῶ** γίνομαι φίλος τῆς ψυχῆς μου, τρέμω γιὰ τῆ ζωῇ μου, γιὰ τῆ ζωούλα μου.— **μαρνάμενοι**, μτχ. χρον.

Στ. 21 - 28. **κεῖσθαι**, ἐπεξήγηση τοῦ **τοῦτο**.— **τό κάρη ἢ τό κάρα** (γεν. **κάρητος** καί **καρήατος**) ἢ κεφαλή, τό κεφάλι· ἐδῶ = ἡ κόμη, τά μαλλιά (μετωνυμία).— **πολιὸς** ἀσπρουλός, ψαρός.— **χρόα**, αἰτ. τοῦ κατὰ τι = κατὰ τό σῶμα, στό σῶμα (ὁ **χρῶς**, τοῦ **χρωτός** καί **χροός**, τῶ **χρωτῖ** καί **χροῖ**, τόν **χρῶτα** καί **χρόα**· ἀρχική σημασία = δέρμα).— **ἐπέοικε** ἀρμόζουν, ταιριάζουν.— **ὄφρα (κεν) ἔχη = ἔως ἂν ἔχη** ἐφόσον κατέχει, ἀγκαλιάζει (αὐτούς, τούς νέους).— **ἐρατός** ἀξιογάπητος, ἐπιθυμητός.— **θηητός = θεατός**.— **θηητός ιδεῖν**, ἀξιοθέατος, ἀξιοθαύμαστος (ὑποκ. ὁ νέος).

Στ. 29 - 30. **ἀλλά**, ὅπως στό στ. 15.— **διαβαίνω** διασκελίζω, ἀνοίγω τά πόδια μου (γιὰ νά στηριχτῶ καλά).

β) Ἡ ἐλεγεία μεταφράστηκε ἀπό τόν Κοραῆ καί τό Σπυρίδωνα Τρικούπη. Ἡ μετάφραση τοῦ τελευταίου εἶναι ἀρκετά γνωστή καί ἀρχίζει μέ τούς στίχους « *Τί τιμῇ στό παλικάρι, ὅταν πρῶτο στή φωτιά — σκοτωθεῖ γιὰ τήν πατρίδα μέ τή σπάθα στή δεξιά* ».

Στ. 3. **τήν δ' αὐτοῦ προλιπόντα πόλιν**· ἀ ν τ ἰ θ ε σ η π ρ ὸ ς τ ὸ ν **ἀνδρ' ἀγαθὸν περὶ ἧ πατρίδι μαρνάμενον**· αὐτοὶ πού ἐγκαταλείπουν τήν πατρίδα, αὐτοὶ πού ἀποφεύγουν τήν ὑπεράσπισή της (οἱ «τρέσαντες» καί «ριψάσπιδες») εἶναι ἀισχροὶ καί ἀπό τούς Σπαρτιατές θεωροῦνταν ἀξιοὶ γιὰ περιφρόνηση· γιὰ τέτοιους ἄντρες οἱ στίχοι 3 - 10.

Στ. 20. **μὴ καταλείποντες φεύγετε, τοὺς γεραιούς**· ἐκδηλώνεται ὁ βαθύτατος σεβασμός τῶν Σπαρτιατῶν πρὸς τούς γέροντες· τό νόημα ἐκφράζεται ἐντονότερα στοὺς στ. 20 - 28, πού ἀκολουθοῦν.

Στ. 29 - 30. **Εἰ κ ὀ ν α** τοῦ ἀποφασιστικοῦ **μαχητῆ**, πού μέ τό ἀνοιγμα τῶν ποδιῶν ἀποκτάει σταθερότερη βάση καί βάζει μεγαλύτερη

δύναμη· μέ τό δάγκωμα τῶν χειλιῶν ἐκφράζει τήν ἀλύγιστη θέλησή του καί τήν καρτερικότητά του.

— Συγκρίνετε τούς στ. 3 - 10 τοῦ Τυρταίου γιά τόν ἄνθρωπο πού ἐγκαταλείπει τήν πόλιν του μέ τούς στίχ. 16 - 17 τοῦ Καλλίνου. Ἐπίσης τούς στ. 27 - 30 τοῦ Τυρταίου γιά τό γενναῖο ἄντρα μέ τούς στ. 18 - 21 τοῦ Καλλίνου.

3 (2). Ὑποθήκη

α) **Στ. 1 - 12.** οὐτ' ἄν μνησαίμην (ἀπόδοση πού μπαίνει μπροστά ἀπό τήν ὑπόθεση στ. 3)· μιμνήσκομαι θεωρῶ ἄξιο μνείας, ἄξιο-μνημόνευτο.— ἐν λόγῳ τίθεμαι λογαριάζω (συνών. μέ τό προηγούμενο).— ἀρετῆς, παλαισμοσύνης, γεν. τῆς αἰτίας· παλαισμοσύνη ἐπιδεξιότητα στήν πάλη (μυϊκή δύναμη).— οὐδ' εἰ, ἐνδοσ. προτάσεις.— βίη δύναμη.— φυή σωματική διάπλαση.— Μίδεω, γεν. τοῦ Μίδης (-ας).— Κινύρεω, γεν. τοῦ Κινύρης (-ας).— βασιλεύτερος ἰσχυρότερος βασιλιάς.— μελιχόγηρυσ γλυκούφωρος, γλυκόλαλος (ἀπό τό μείλιχος = γλυκός καί γῆρυσ, γεν. γήρυσος = φωνή· ὁ καί ἡ μελιχόγηρυσ, τό μελιχόγηρυ).— θοῦρος (θηλ. θοῦρις) ὀρμητικός, πολεμικός («θούριος»).— τετλαίη τοῦ τέτληκα (μέ σημασ. ἐνεστ.) ὑπομένω, ἀντέχω.— μέν, ἀπόδοση σ' αὐτόν ὁ παρακάτω καί.— ὀρέγομαι τιнос ἐκτείνομαι, τεντώνομαι, πέφτω ἐπάνω σέ κάποιον ὀρμῶ ἐπάνω του.— δήιος ἐχθρός.

Στ. 13 - 22. ἦδε, ἔλξη ἀντί τότε (τό παραπάνω).— ἄεθλον, ἄθλο, βραβεῖο.— φέρειν (ἀπαρ. τῆς ἀναφορᾶς) στό νά τό φέρει, νά τό ἔχει.— κάλλιστον φέρειν γίγνεται ἀξίζει παραπάνω ἀπό κάθε τι νά τό ἔχει.— ξυνός κοινός (ἀπό τήν πρόθ. ξύν, σύν).— ἐσθλόν (οὐσ.) κόσμημα, στολίδι.— ὅστις (ἄν) μένη = ἔάν τις μένη (ἐπεξήγηση στό τοῦτο).— διαβαίνω, βλ. παραπάνω (ὑποθήκη 2), στ. 29.— νωλεμέως διαρκῶς, σταθερά.— ἐπί, πάει μαζί μέ τό λάθηται (τιμήση).— πάγχυ = πάνυ ἐντελῶς.— τλήμων καρτερικός, ὑπομονετικός, γενναῖος.— θυμός καρδιά.— παρατίθεμαι διακυβεύω, ριψοκινδυνεύω.— αἰψα γρήγορα, σύντομα.— ἔτρεψε γνωμ. ἄορ.— σπουδῆ πολύ γρήγορα,

τό συντομότερο.— **ἔσχεθε** (ἐκτενέστ. τύπος τοῦ **ἔσχε**, γνωμ. ἀόρ.) ἀναχαιτίζει, σταματᾷ.

Στ. 23 - 34. φίλον θυμὸν τῆ ζωῆ του (τό ἐπίθ. **φίλος** μπαίνει πολύ συχνά ἀντί γιά τήν κτητ. ἀντων. γ' προσ., γιὰτί αὐτό πού ἀνήκει σέ κάποιον τοῦ εἶναι ἀγαπητό).— **ὀμφαλοίεις**, ὀμφαλωτός, μέ ἀφαλό, σέ σχῆμα κώνου.— **ἐληλαμένος** τρυπημένος (τοῦ **ἐλαύνω** χτυπῶ, διαπερνῶ).— **ὀμῶς** ὅμοια, κατὰ τόν ἴδιο τρόπο.— **κέκηδα** (πρκ. μέ σημ. ἐνεστ. τοῦ **κῆδομαι**) φροντίζω (γιά τό νεκρό), κηδεύω.— **ἀργαλέω πόθω**, δοτ. τοῦ αἰτίου **ἀργαλέος** ὑπερβολικός.— **ἀρίσημος**, περίβλεπτος, ἀντικείμενο θαυμασμοῦ.— **γένος ἐξοπίσω** ἢ γενιά πού θ' ἀκολουθήσει, οἱ ἀπόγονοι (τοῦ σκοτωμένου στή μάχη).— **θοῦρος**, βλ. στ. 9.

Στ. 35 - 42. εἰ φύγη, ποιητ. σύνταξη ἀντί **ἐάν φύγη**.— **κῆρ** (γεν. κηρός) ἢ μοίρα.— **τανηλεγῆς** πικρότατος (ἀπό τό **τεινώ** + **ἄλγος**). **εὖχος** καύχημα, δόξα· **εὖχος αἰχμῆς** πολεμική δόξα.— **μεταπρέπω** διαπρέπω, ξεχωρίζω ἀνάμεσα.— **βλάπτω** τινά **τινος** ἀποκλείω, ἀποστερῶ κάποιον ἀπό κάτι.— **αἰδῶς** σεβασμός.— **δίκη** δίκιο, δικαίωμα.— **θῶκος** ἔδρα, κάθισμα· **ἐν θῶκοισιν** (ὄντες) ἐνῶ κάθονται.— **οἱ κατ' αὐτόν**· οἱ συνομιλήκοι.— **εἶκω** χῶρης παραχωρῶ, προσφέρω τή θέση μου.

Στ. 43 - 45. ταύτης... ἀρετῆς μιᾶς τέτοιας ἀνδρείας, παλικαριᾶς.— **νὺν** λοιπόν.— **τις** πᾶς τις, ὁ καθένας, ὅλοι.— **θυμῶ** (δοτ. τροπ.) θαρραλέα.— **μεθίημι** ἀποχωρῶ, ἀποφεύγω.

β) **Στ. 2. ποδῶν - παλαισμοσύνης**· ὑπονοοῦνται οἱ ἀθλητικές ἱκανότητες τῶν δρομέων καί τῶν παλαιστῶν.

Στ. 3. Κύκλωπες· κατὰ τόν Ὅμηρο ἦταν ἄγριος λαός βοσκῶν (στή Σικελία)· αὐτοί ἦταν πελώριοι, μονόφθαλμοι καί ἀκατανίκητοι στή δύναμη (πβ. Ὀδυσσ. ι, 116 - 115, 187 - 192).

Στ. 4. Θρηίκιος Βορέης (-ας)· ὁ βοριάς πού πνέει ἀπό τή Θράκη (ἐδῶ προσωποποιημένος) ἔχει τό χαρακτηριστικό τῆς ὀρμητικῆς ταχύτητας καί δυνάμεως· συχνά στήν ποίηση τόν παίρνουν γιά μέτρο πρὸς τό ὅποιο παρομοιάζουν τήν πολεμική ὀρμή (πβ. Παλαμᾶ : « ἀνάξιος ὅποιος τά φτερά του — φτερά ἀπό σκέψη ἢ ἀπό πράξη — **δέ γοργανοίγει τα, χαρά του, — γιά νά πετάξει — βοριάς θρακιάς, μέ τούς ἀνέμους, — πρὸς τούς πολέμους** » (« Παράκκιρα »).

Στ. 5. Τιθωνός, γιός του βασιλιᾶ τῆς Τροίας Λαομέδοντα, περίφημος γιά τήν ὁμορφιά του.

Στ. 6. Μίδας, ὁ περίφημος γιά τά πλούτη του βασιλιάς τῆς Φρυγίας.— **Κινύρας**, μυθικός βασιλιάς τῆς Κύπρου· τόν ἀγάπησε ὁ Ἀπόλλωνας καί τόν ἔκαμε πάμπλουτο.

Στ. 7. Πέλοψ, ὁ γιός τοῦ Ταντάλου. Κατά τή μυθολογία ἀφοῦ σφαγιάστηκε ἀνόσια ἀπό τόν πατέρα του κι ἀναστήθηκε ἀπό τοὺς θεούς, βρῆκε καταφύγιο στήν Πίσα τῆς Ἡλείας, ὅπου νίκησε σέ ἀρματοδρομία τό βασιλιά τῆς Οἰνόμαο καί πῆρε γυναίκα τήν κόρη του Ἰπποδάμεια· κι ἀφοῦ κέρδισε τό θρόνο, ἄπλωσε τήν ἐξουσία του σ' ὅλη τή χερσόνησο, πού ἀπ' αὐτόν ὀνομάστηκε Πελοπόννησος· γέννησε τόν Ἀτρέα (πατέρα τοῦ Ἀγαμέμνονα καί τοῦ Μενελάου), τό Θυέστη (πατέρα τοῦ Αἰγίσθου) καί τό Χρῦσιππο· ἔγινε θρυλικός γιά τό μεγάλο κράτος του.

Στ. 8. Ἄδραστος· βασιλιάς τοῦ Ἄργους, ἀρχηγός τῆς ἐκστρατείας τῶν «Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας», πεθερός τοῦ Πολυνείκη· φημιζόταν γιά τή φυσική εὐγλωττία του.

Στ. 24. διὰ στέρνοιο καὶ ἀσπίδος...καὶ διὰ θώρηκος π ρ ο - θ ὄ σ τ ε ρ ο.— **ὀμφαλόεσσα**· ἡ ἀσπίδα εἶχε στό κέντρο τῆς ἐξωτερικῆς τῆς ἐπιφάνειας μιὰ προεξοχή ἢ κύρτωμα, πού ὀνομαζόταν **ὀμφαλός**.

Στ. 26. πρόσθεν ἐληλαμένος· τοῦτο ἦταν τιμητικό σημάδι παλικαριᾶς· ἀντίθετα, τραύματα στά ὀπίσθια μέρη τοῦ σώματος ἦταν σημάδια δειλίας κι αὐτός πού εἶχε τέτοια τραύματα θαβόταν σιωπηλὰ ντροπιασμένος.

Στ. 29. τύμβος· οἱ τάφοι ἐκείνων πού ἔπεσαν ἡρωϊκά ἦταν στή Σπάρτη σέ μέρος περίβλεπτο («ἀρίσθημοι») κι εἶχαν ἐπιτύμβειες πλάκες μέ τά ὀνόματά τους.

Στ. 41 - 42. Κι οἱ γέροι ἀκόμα σηκώνονταν ἐμπρός ἀπό τοὺς ἥρωες καί παραχωροῦσαν τή θέση τους κατά τίς συνεδρίες τῆς «ἐκκλησίας», τῆς γερουσίας κτλ.

— Ποιές ἀνθρώπινες ἀρετές ἀναφέρει στοὺς στ. 2 - 12 καί ποιὰ ἢ ὑπέρογη ἀνάμεσα σ' αὐτές;

4 (3). Ἐμβατήριον.

α) ἄγετε προσκτ. παρακελ.) ἐμπρός.— Σπάρτας (δωρ. τύπ.) Σπάρτης.— κῶροι (κοῦροι) τέκνα, παιδιά.— πολιάτας δωρ., πολήτης Ἴων. = πολίτης (πολιατᾶν γεν. πληθ.)· τό πολιτῶν λέγεται μέ ἔμφραση καί σέ ἀντιδιαστολή μέ τούς περιούκιους.— λαιᾶ (ἐνν. χειρί) μέ τό ἀριστερό (χέρι).— ἴτυς, - υος ἡ περιφέρεια τῆς ἀσπίδας, ἡ ἀσπίδα.— ἄνσχεσθε, ἀνάσχεσθε ἀνυψῶστε, ἀναλάβετε, πιάστε (ἐνν. μέ τό δεξιί).— πάτριος πατροπαράδοτος.

β) τό ἐμβατήριον ἦταν ἄσμα πολεμικό πού τραγουδιόταν μέ τή συνοδεία αὐλοῦ ἀπό τούς στρατιῶτες πρὶν ἀπ' τή μάχη· ὁ ρυθμός του ἦταν ἀναπαιστικός (υυ'), κατάλληλος νά κανονίζει τό βῆμα στήν πορεία.

— Ποιῆς ὁμοιότητες ἔχει ἡ ποιήση τοῦ Τυοταίου μέ τήν ποιήση τοῦ Καλλίνου ;

ΑΡΧΙΛΟΧΟΣ

(Γιά τό βίο τοῦ Ἀρχιλόχου βλέπε στό τμήμα τῆς ἱαμβικῆς ποιήσεως, σελ. 113).

5 (1). Ἡ χαμένη ἀσπίδα.

α) ἀγάλλομαι εὐφραίνομαι, καυχίεμαι, περηφανεύομαι.— Σάϊοι λαός θρακικός πού κατοικοῦσε κοντά στόν ποταμό Νέστο.— ἐντος (τό) ἔπλο.— ἀμώμητος ἄμεμπτος, ἄψογος.— κάλλιπον — (κάτ-λιπον, κατέλιπον) ἐγκατέλειψα, παράτησα.— αὐτός δέ ἐγώ ὅμως, ὅπως καί νά 'ναι.— ἔρρέτω (προσκτ. τοῦ ρ. ἔρρω) ἄς πάει στό καλό, σ' ἀνάθεμα.— ἐξαῦτις αὔθις, πάλι, ξανά.

β) Στούς στίχους αὐτούς ὁ Ἀρχιλόχος χριτολογεῖ μέ μεγάλη ἀφέλεια γιά τό χάσιμο τῆς ἀσπίδας του. Δέν μπορούμε ὥστόσο ἀπό αὐτό νά τοῦ καταλογίσουμε ἀνανδρία, γιατί, ἂν πραγματικά ἦταν δειλός, θά προσπαθοῦσε νά κρύψει τό ἀτύχημά του, ἀντί νά τό τιμήσει μέ τραγούδι. Ἄλλά κι ἂν θεωρηθεῖ ἀξιοκατάκριτος, πρέπει νά λογαριαστοῦν ὡς ἐλαφρυντικά ὅτι, ὅταν ἔχασε τήν ἀσπίδα, ἦταν μισθοφόρος, ὅτι ὁ ἀγῶνας γινόταν ἀνάμεσα σέ μισθοφόρους καί βαρβάρους καί ὅτι γιά τήν

πατρίδα του όχι μόνο δέν έγινε λιποτάκτης, αλλά αγωνίστηκε ήρωικά και θυσίασε καί τή ζωή του. Πάντως γιά τό χωρατό του αυτό ό 'Αρχίλοχος διώχτηκε άπ' τή Σπάρτη, όταν κάποτε πήγε εκεί.

6 (2). Δέν ώφελούν οί θρηνοι

α) **κήδεα** θλίψεις, πένθη (τό κήδος), άντικ. στό **μεμφόμενος**.— **στονόοντα** πού συνοδεύονται μέ γοερές κραυγές, μέ θρήνους.— **μεμφόμενος** κατακρίνοντας, μέ τό νά άποδοκιμάζει.— **θαλή** συμπόσιο, εύωχία, φαγοπότι· **θαλής** = **θαλίαις**, δοτ. τοπική ή καί όργαν.— **τοίους** τόσο σπουδαίους (άντρες).— **κατά...** **έκλυσεν, κατέκλυσεν** (τιμήση) κατεκάλυψε, σκέπασε μιά γιά πάντα.— **οίδαλέος** έξογκωμένος, πρησιμένος.— **άνήκεστος** άθεράπευτος, όλεθριος, άβάσταχτος.— **τλημοσύνη** καρτερικότητα, ύπομονή.— **έπί...** **έθεσαν, επέθεσαν** (τιμήση).— **φάρμακον** κατηγορημ.— **έτρόπεθ'**, **έτρόπετο** ύποκ. **τάδε**, δηλ. οί όδώνες, τά κακά.— **άναστένω** στενάζω γοερά, θρηνώ.— **αίματόεν έλλκος** ματωμένη πληγή, μεταφ. μεγάλη καταστροφή.— **έξαυτις δ' έτέρους έπαμείφεται** (ύποκ. τά κακά) = **άλλά μέ τή σειρά τους άλλους θά επισκεφθοῦν**.— **τλήτε** (άπό άχρηστο ένεστ. τλάω) = **κάμετε ύπομονή, παρηγορηθείτε**.— **γυναικειόν πένθος**, έξωτερικευση πένθους τέτοια ώστε νά ταιριάζει σέ γυναίκες.

β) τήν έλεγεία αυτή έγραψε ό 'Αρχίλοχος γιά νά θρηνήσει τόν πνιγμό συμπολιτών του σέ κάποιο ναύαγιο κι άκόμη γιά νά παρηγορήσει τό φίλο του Περικλή, πού τόν άναφέρει στήν άρχή του ποιήματος, συνιστώντας σ' αυτόν ύπομονή.

MIMNERMOS

'Ο Μίμνερμος από τήν Κολοφώνα έζησε κατά τά τέλη του 7. αιώνα π.Χ. Μεγάλο μέρος τής 'Ιωνίας καί ή ίδια του ή πατρίδα Κολοφών ύπέκυψαν στό ζυγό τών Λυδών πού μέ τό βασιλιά τους 'Αλυάττη είχαν άποκτήσει μεγάλη δύναμη. 'Ο Μίμνερμος προσπάθησε τότε μέ πολεμικές έλεγείες νά ψυχώσει τούς συμπατριώτες του θυμίζοντάς τους τήν παλιά δόξα τής πατρίδας του. 'Από τίς πολεμικές του έλεγείες όμως έλάχιστα κομμάτια έχουμε.

Οί ἐλεγείες του πού περισώθηκαν (ἀνήκουν στή συλλογή του πού ονομαζόταν « Ναννώ ») ἐγκωμιάζουν τήν ὁμορφιά τῆς νεανικῆς ἡλικίας, παριστάνουν τό πόσο γρήγορα χάνεται, ἐκφράζουν τή λύπη γιά τά γηρατειά καί τόν πόνο γιά τό θάνατο.

Ἡ ποίησή του εἶναι καθαρά ὑποκειμενική, καθρεφτίζει ὅμως τήν ἐποχή του, κατά τήν ὁποία οἱ συμπατριῶτες του ζητοῦσαν νά γεμίσουν τό κενό τῆς χαμένης πολιτικῆς ἐλευθερίας μέ τήν ἀπόλαυση καί τή χαρά τῆς ζωῆς.

7 (1). Ἡ νιότη.

α) **Στ. 1 - 8.** οἶά τε ὅπως.— αἶψα εὐθύς, ἀμέσως.— αὐγῆσ(ι) δοτ. ὄργαν. αὐγαι ἀκτίνες.— ἵκελος ὅμοιος.— πῆχυιος μικρός (ὅσο ὁ «πῆχυς» τοῦ χειροῦ).— εἰδότες οὔτε... χωρίς νά γνωρίζουμε, χωρίς νά δοκιμάσουμε (ἀκόμη), ἀπειροί. ἀνίδεοι.— Κῆρες Μοῖρες.— τέλος γήραος, περίφραση = γηρατειά, βαθιά γεράματα.— ἀργαλέος, γεμάτος πόνους, φριχτός.— μίνυνθα (ἐπίρ.) γιά λίγο· ἔχει θέση κατηγρημ. στό καρπὸς ἤβης, ἀντί μινυνθάδιος, λιγόχρονος, σύντομος.— κίδναμαι διασκορπίζομαι, ἀπλώνομαι.

Στ. 9 - 16. αὐτὰρ ἐπὴν δὴ μά ὅταν πιά.— τέλος ὥρης, περίφραση = ὥρα, ἡ ἡλικία.— παραμείβομαι προσπερνῶ, περνῶ, φεύγω.— τρυχοῦμαι κατατρυχοῦμαι, βασανίζομαι, ὑποφέρω.— ἔργα ἀποτελέσματκ.— ἐπιδεύομαι (ἰων.) = ἐπιδέομαι στεροῦμαι, χάνω.— ἰμείρω ποθῶ.

β) **Στ. 1.** οἶά τε φύλλα σάν τά φύλλα, σάν τά λουλούδια· πβ. καί Ἰλ. Ζ, 146 - 149 «οἷη περ φύλλον γενεῆ τοιγῆδε καί ἀνδρῶν» κτλ.

Στ. 5. Κῆρες μέλαινοι (οἱ μαῦρες Μοῖρες), πβ. Καλλίνου στ. 9.

Στ. 6. τέλος γήραος ἀργαλέου· ἡ μαύρη μοῖρα τῶν γηρατειῶν παραστέκει κοντά στους νέους σάν φριχτή ἀπειλή· πβ. τήν εἰκόνα τῆς ὁμορφῆς νέας, πού, ὅπως τήν παριστάνει ὁ Γρυπάρης, εὐχεται νά ῥθει ὁ θάνατος «σέ ξανθοὺς κι ἀζάρωτους κοροτάφους ... γιατί μέ πόνο στά βαριά τά χρόνια, δίχως πόθο, δίχως ἀγάπη, ἀσπρόμαλλη ὁ νοῦς γριά μέ βλέπει ...» (« Φλώρα Μιράμπιλις »).

Στ. 7. ἡ δ' ἑτέρη θανάτοιο· ἐννοεῖ τὸν πρόωρο θάνατο, σ' ἀντί-θεση μὲ τὸ τέλος γήραος.

· **Στ. 14. παίδων ἱμείρων κατὰ γῆς ἔρχεται εἰς 'Αἴδην·** οἱ ἄτεκνοι φεύγουν ἀπ' τὸν κόσμον μὲ πίκρα γιὰ τὸν ἀνεκπλήρωτο πόθον νὰ δοῦν καὶ νὰ χροῦν τὰ παιδιὰ τους : « Ἄν οἱ μαῦθοι νὰ ζῶμε ἄτεκνοι γέροι—ἐπρόσταξε αὐστηρὸ θέλημα θεῖο—τό χέρι ἐνός τ' ἄλλου ἄς βαστάει τό χέρι—ὡς νά τ' ἀκούσει ἀναίσθητο καὶ κροῦ» (Μαρκοῦς).

— Ποιῆσεις εἶναι οἱ παρομοιώσεις, μεταφορές, προσωποποιήσεις στό ποίημα ; Πῶς ἐξηγεῖται ἡ ἀπαισιοδοξία τοῦ ποιητῆ ;

8 (2). Τά γηρατειά.

α) **Στ. 1 - 8 χροίη,** τό δέρμα· μὲ ἐπέκταση τῆς ἔννοιαις = τό σῶμα. — **ἄσπετος** ἀνέκφραστος, ἀνείπωτος, ἐδῶ : ἄφθονος, (ἀπερίγραπτα πολὺς). — **πτοιῶμαι** (ἰων.) πτοῦμαι, τρέμω. — **ὀμηλικίης** τῶν συνομηλικίων μου (δηλ. ὄλων τῶν νέων πού ἔχουν τήν ἡλικία μου). **ὁμῶς** ὅμοια, τό ἴδιο. — **πλέον ὠφελεν εἶναι** ἔπρεπε νὰ βαστοῦσε πιό πολὺ. — **τιμήεσσα** πολύτιμη. — **ἀργαλέος,** βλ. παραπάνω στ. 6. — **ἄτιμον ἀποκρουστικό.** — **ὄ τ' (ὄ τε)** τό ὅποῖο (ἐκτός ἀπό τ' ἄλλα κακὰ πού φέρνει). — **ἄγνωστος** ἀγνώριστος. — **ἀμφιχύνομαι** ξεχειλίζω, ἀπλώνομαι.

β) Οἱ ἔξι πρῶτοι στίχοι τοῦ ἀποσπάσματος ἀποδίδονται ἀπό μερικoὺς ἐκδότες στό Θεόγγη, μεταγενέστερο ἀπό τό Μίμνερομ.

Στ. 6. ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτίχ' ὑπερκρέμαται· ἀπειλητικά τά γηρατειά κρέμονται πάνω ἀπό τό κεφάλι τῶν νέων σάν ἄλλη δαμόκλειαι σπάθη.

Στ. 8. ἀμφιχθέν, μεταφορά ἀπό τό γέμισμα τῆς στάμνας ὅπως λίγο-λίγο τό νερό, καθὼς χύνεται μέσα σ' αὐτή, ἀνεβαίνει, ἕως ὅτου ξεχειλίζει καὶ χύνεται γύρω, ἔτσι καὶ τά γηρατειά ἔρχονται σιγά σιγά, ὥσπου ἀπλώνονται τέλεια ἐπάνω μας.

— Ποιά ἢ διαφορά ἀνάμεσα στήν ποίηση τοῦ Μίμνερομ καὶ στήν ποίηση τῶν Τυρταίου καὶ Καλλίνου ;

Ὁ μεγάλος νομοθέτης τῶν Ἀθηναίων (639 - 559 π.Χ.), πού συγκαταλέγεται μεταξύ τῶν ἑπτὰ σοφῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, πέρα ἀπὸ τὴ μεγάλη πολιτικὴ του δράση, ἀσχολήθηκε καὶ μέ τὴν ποίησι. Οἱ Ἀθηναῖοι τραγουδοῦσαν τὰ ποιήματά του, ὅπως οἱ Σπαρτιάτες τοὺς στίχους τοῦ Τυρταίου. Ὁ Πλάτωνας, πού εἶχε προγόνους συγγενεῖς τοῦ Σόλωνα, τὸν ἐγκωμιάζει ὡς ποιητῆ.

Ἀπὸ τίς ἐλεγείες τοῦ Σόλωνα περίφημη εἶναι ἡ «**Σαλαμίνα**», μέ τὴν ὁποία προσπαθοῦσε νά ξεσηκώσει τοὺς Ἀθηναίους γιὰ νά ξαναπάρουν τὴν «ἡμερτή» νῆσο. Δυστυχῶς ἀπὸ τὴν ἐλεγεία αὐτὴ μόνον ὀχτῶ στίχοι διασώθηκαν. Μεγαλύτερα ἀποσπάσματα ἔχουμε ἀπὸ τίς «**Ὑποθήκες στοὺς Ἀθηναίους**» καὶ τίς «**Ὑποθήκες στὸν ἑαυτό του**», πολιτικὲς ἐλεγείες, πού δείχνουν τὴ φιλοπατορία τοῦ ποιητῆ καὶ τὴν ἀγάπη του πρὸς τὴ δικαιοσύνη. Σώθηκαν ἀκόμη ἀποσπάσματα ἀπὸ ἄλλα του ποιήματα.

9 (1). Σαλαμίνα.

α) **Στ. 1 - 2. ἡμερτός, ποθητός, μυριοπόθητος (ἡμείρω).** — **κόσμον ἐπέων** (= ἐπῶν) στολίδι ἀπὸ λέξεις, ποιητικὰ λόγια (ποίημα).— **ῶδῆν**, ἐπεξήγησι **στό κόσμον ἐπέων** δηλαδή ποίημα, τραγούδι.— **ἀγορῆ ἀγόρευση**, πεζὴ ὁμιλία.— **τίθεμαι** θέτω ἐμπρὸς σας, προσφέρω.

Στ. 3 - 6. τότε σέ μιὰ τέτοια περίπτωση (ἂν δὲν ἀποκτηθεῖ πάλι ἡ Σαλαμίνα).— **φάτις φήμη.**— **Σαλαμιναφέτης** (λέξι φτιαχτή) ἀφέτης, προδότης τῆς Σαλαμίνας.

Στ. 7 - 8. περὶ ὑπέρ, γιὰ χάρη.— **ἴομεν**, ὑποτ. βουλευτικὴ = ἴωμεν.— **ἀπωθοῦμαι** ἀπομακρύνω ἀπὸ πάνω μου, διώχνω, ξεπλένω.

β) Σχετικὰ μέ τὸ ποίημα τοῦτο ὁ Πλούταρχος (Σόλων, 8) λέει : «Ἐλεγεία δὲ κρύφα συνθεῖς καὶ μελετήσας (Σόλων), ὥστε λέγειν ἀπὸ στόματος, ἐξεπήδησεν εἰς τὴν ἀγορὰν ἄφνω πιλίδιον περιθέμενος· ὄχλου δὲ πολλοῦ συνδραμόντος ἀναβάς ἐπὶ τὸν τοῦ κήρυκος λίθον ἐν ῶδῃ διεξῆλθε τὴν ἐλεγείαν, ἧς ἐστὶν ἀρχὴ «αὐτὸς κήρυξ κτλ.» (δίνει ἐδῶ τοὺς δύο πρώτους στίχους καὶ συνεχίζει) : «Τοῦτο τὸ ποίημα **Σαλαμῖς** ἐπιγέγραπται καὶ στίχων ἑκατὸν ἐστίν, χαριέντως πάνυ πεποιημένον».

Ἐκτός ἀπό τούς δύο πρώτους στίχους, πού τούς ἀναφέρει ὁ Πλούταρχος, γλίτωσε ἀπό τόν ἀφανισμό ὁ Διογένης ὁ Λαέρτιος (I, 46) τούς στ. 3 - 8.

Στ. 2. κόσμον ἐπέων· ἀντί γιά πεζή ἀγόρευση ἤρθα νά σᾶς ἀπαγγεῖλω κομψή ὁμιλία (δηλ. ποίημα)· οἱ ἀρχαῖοι τήν ποίηση τή θεωροῦσαν λόγο μέ κομψότητα συνθεμένο σέ ἀντίθεση πρὸς τόν ἀπέριττο πεζό λόγο· σχετικά ὁ Ἰσοκράτης λέει : « τοῖς μὲν γὰρ ποιηταῖς πολλοὶ δέδονται κόσμοι ».

Στ. 3. Φολέγανδρος καὶ Σίικινος· δύο μικρά καὶ ἀσήμαντα νησιὰ στὶς νότιες Κυκλάδες, πού θά τίς προτιμοῦσε γιά πατρίδα του, λέει ὁ ποιητής, ἀντί γιά τήν Ἀθήνα, ἂν δέν ξαναποκτοῦσαν οἱ Ἀθηναῖοι τή Σαλαμίνα.

Στ. 6. Σαλαμιναφέτης, Σαλαμινοπροδότης. Ἡ δημιουργία νέων λέξεων μέ τήν παραγωγή καὶ ἰδίως μέ τή σύνθεση εἶναι προνόμιο τῆς ἐλληνικῆς ποιήσεως κι ἀποδείχνει τήν πλαστικότητα καὶ ζωτικότητα τῆς γλώσσας ἀπό τόν Ὅμηρο ὡς σήμερα. Σχετικά ὁ Σ. Μενάρδος, πού ἀσχολήθηκε μέ τήν ἀρχαία (ἀλλά καὶ μέ τή νέα) ἐλληνική ποίηση, κάνει τήν παρατήρηση ὅτι «τὸ θαυμασιώτερον εἶναι ἡ διὰ τῶν Ἑλλήνων ποιητῶν πάντων τῶν αἰώνων, ἐνδόξων καὶ ἀδόξων, μεγαλυνώμων καὶ ἀνωνώμων, διατήρησις τοῦ συνθετικοῦ χαρίσματος, τοῦ προνομίου τοῦτου τῆς μητρικῆς μας γλώσσης».

Στ. 6. χαλεπὸν τ' αἴσχος ἀπωσόμενοι· οἱ δύο τελευταῖοι στίχοι, καθὼς συνοψίζουν ὁλόκληρο τὸ νόημα, εἶναι, καθὼς φαίνεται, τὸ τέλος τῆς ἐλεγείας πού συγκίνησε τούς Ἀθηναίους, τούς ἀνάγκασε νά καταργήσουν τόν περιοριστικὸ γιά τή Σαλαμίνα νόμο, νά ἀναλάβουν τήν ἐκστρατεία καὶ νά ξεπλύνουν τὸ «χαλεπὸν αἴσχος» (600 π.Χ.).

10 (2). Ὑποθήκες στοὺς Ἀθηναίους.

α) **Στ. 1 - 4. κατά... αἶσαν καὶ... φρένας· αἶσα** μοῖρα, θεϊκὴ θέληση.— **τοίη** μεγάλθυμος τόσο μεγάλόψυχη.— **ἐπίσκοπος** προστάτισσα.— **ὄβριμοπάτρῃ** δυνατοῦ πατέρα κόρη.— **ὑπερθεν**, δηλ. τῆς πόλεως.

Στ. 5 - 16. αὐτοὶ δὲ αὐτοὶ ὅμως (οἱ πολῖτες)· σ' ἀντίθεση πρὸς τή θεία βούληση.— **ἀφραδίησιν** (ἀφραδέω) ἀπερισκεψία, ἀνοησία (δοτ.

ὄργαν.).— **χρήμασι** ἀπὸ τῆν ἀγάπη γιά τό χρῆμα, ἀπό πλεονεξία.— **ἡγεμόνες** τοῦ δήμου οἱ ἀρχηγοί τοῦ δημοκρατικοῦ κόμματος, σέ ἀντίθεση μέ τοὺς ἀστούς.— **οἷσιν**, ἀναφέρεται στοὺς ἀστούς καί στοὺς ἡγεμόνας.— **έτοιμον (έστιν)** εἶναι ἀναπότρεπτο, ἀναπόφευκτο, σίγουρο.— **ὔβρις** ἀλαζονεία, ἀδιαλλαξία.— **κατέχω** συγκρατῶ.— **κόρος** ἱκανοποίηση μέχρι ἀηδίας, ἀκόρεστες ἀξιώσεις.— **κοσμῶ** διεξάγω μέ κοσμιότητα, συμμετέχω μέ εὐπρέπεια.— **δαιτός εὐφροσύναι** εὐφρόσυνα συμπόσια, χαρούμενο φαγοπότι.— **ἀδίκιοισ' ἔργμασι πειθόμενοι** παρασυρόμενοι σέ ἄδικα ἔργα, ἀδικώντας τοὺς ἄλλους.— **κτέανον κτῆμα (κτάομαι)**.— **ἐφ' ἀρπαγῇ** μέ ἀρπακτικές διαθέσεις, ἀχόρταχα.— **φυλάσσομαι** φοβᾶμαι, σέβομαι.— **θέμεθλα** θεμέλια, βάσεις, θεσμοί.— **τῷ χρόνῳ** μέ τό πέρασμα τοῦ καιροῦ.— **πάντως** ἐξάπαντος, ἀναμφίβολα (**τῷ χρόνῳ πάντως** = ἀργά, ἀλλά σίγουρα).— **ἤλυθε**, γινωμ. ἀόρ.— **ἀποτίνομαι** ἐκδικιέμαι, τιμωρῶ.

Στ. 17 - 22. **τοῦτο**, δηλ. αὐτό πού εἶπα παραπάνω, ἡ διαγωγή μας.— **ἔρχεται** ἐπέρχεται, πέφτει ἐπάνω.— **ἔλκος** (κτγρμ.) σάν πληγή, συμφορά.— **ἄφυκτος** ἀφεύγατος, ἀναπότρεπτος.— **ἤλυθε** (γινωμ. ἀόρ.) κανονικά μιά τέτοια πόλη πέφτει, καταντάει.— **εὐδοντα** σέ λανθάνουσα κατάσταση, ἀποκαμμισμένον, ἀνεκδήλωτο.— **ἐπεγείρω** ἀφυπνίζω, ξυπνῶ, προκαλῶ.— **πολλῶν ἐρατὴν ἡλικίαν** πολλοὺς στό ἄνθος τῆς ἡλικίας τους.— **ἐκ δυσμενέων**, ποιητ. αἴτιο· **δυσμενεές** αὐτοί πού πολεμοῦν μεταξύ τους, οἱ ἐσωτερικοί ἀντίπαλοι.— **πολυήρατος** πολυπόθητος.— **τρύχομαι** κατατρύχομαι, βασανίζομαι, φθειρομαι.— **ἐν συνόδοις**, ἐμπρόθ. δοτ. ὄργαν. (**σύνοδος** = πολιτικός σύλλογος, πολιτική συγκέντρωση).— **φίλαις**, παράθεση στό **συνόδοις**, πού εἶναι ἀγαπητές.— **τοῖσ' ἀδικοῦσι** = στοὺς ἀδικητές, στοὺς φαύλους.

Στ. 23 - 30. **ἐν δήμῳ** = ἐν τῇ πόλει.— **στρέφομαι** στριφογυρίζω, στροβιλίζομαι.— **πενιχρὸς** φτωχός.— **πραθέντες**, τοῦ **πιπράσκω**, πουλῶ (πουλημένοι δοῦλοι γιά χρέη).— **ἀεικέλιος** (**α** στερ. + **εἶκελος**) ἀνάρμοστος, αὐτός πού φέρνει ντροπή.— **στυγνός** μισητός.— **δημόσιον κακὸν** τό γενικό κακό, κακό γιά τὴν πόλη.— **ἔρχεται οἶκαδε ἐκάστω** (δοτ. ἀντιχαρ.) εἰσχωρεῖ, τρυπώνει ἀπειλητικό στό σπίτι τοῦ κάθε πολίτη.— **αὐλαιοι θύραι** ἡ πρὸς τό μέρος τῆς αὐλῆς θύρα, ἡ ἐξώπορτα.— **οὐκ ἐθέλουσι** δέν μποροῦν.— **ἔχω** συγκρατῶ, ἐμποδίζω.—

— **ὑπέρθορον**, γνωμ. ἄορ. τοῦ **ὑπερθρώσκω** πηδῶ ἐπάνω, περνῶ.— **ἔρκος** φράχτης.— **εὔρε** (γνωμ. ἄορ.) τόν ἐντός, τόν ἐνοικο.— **εἰ καί** . . . **ἦ** = **καί ἐάν ἦ**.— **φεύγων** προσπαθώντας ν' ἀποφύγει τό κακό, δηλ. νά κρυφτεῖ.— **μυχός**· τό ἐσωτερικότερο μέρος, τό βάθος.

Στ. 31 - 40. δυσνομίη κακή διοίκηση.— **ἄρτιος** ἄρμονικός.— **πέδαι** δεσμά γύρω στά πόδια.— **τραχέα** τίς τραχύτητες, τίς ἀνωμαλίες.— **κόρος**, βλ. στ. 9.— **ἀμαυρῶ** ταπεινώνω.— **αὐαίνω** ξεραίνω.— **ἄτη** ἀπάτη, ἀμάρτημα.— **φυόμενα** (μτχ. χρον.) μόλις φυτρώνουν.— **εὐθύνω** ἰσιάζω, ἐπανορθώνω.— **δίκας σκολιάς** τίς στρεψοδικίες (**σκολιός** = στραβός, λοξός· ἀντίθ. τοῦ **εὐθύς**).— **ὑπερήφανα ἔργα** ὑπεροπτικές ἐκδηλώσεις.— **ἀργαλέος** ὀλέθριος.— **χόλος** ὀργή.— **ὑπ' αὐτῆς**, δηλ. τῆς εὐνομίας, τῆς χρηστῆς διοικήσεως.— **πινυτός** (πνέω) συνετός.

β) Τήν ἐλεγεία αὕτη ἔχει συνθέσει ὁ ποιητής σ' ἐποχή φοβερῶν ἀναταραχῶν, κατά τίς ὁποῖες οἱ εὐγενεῖς στήν καταγωγή ζητοῦσαν νά κρατήσουν τήν ἀπόλυτη κυριότητα στή γῆ καί στήν πολιτική ἐξουσία, ἐνῶ οἱ δημαγωγοί, μέ ἀπατηλές ὑποσχέσεις, χρησιμοποιοῦσαν τόν καταπιεζόμενο λαό γιά νά γίνουν τύραννοι.

Εἶναι πιθανό ὅτι τό ἀπόσπασμα τοῦτο δέν εἶναι ἡ ἀρχή τοῦ ποιήματος, γιατί ἡ πρώτη πρόταση ἔχει τό σύνδεσμο **δέ**.

Στ. 4. Παλλάς Ἀθηναίη χειρας ὑπερθεν ἔχει· ἔχει τά χέρια της πάνω ἀπ' τήν πόλη, σκέπει καί προστατεύει τήν πόλη. Ἡ Ἀθήνα εἶχε μπεῖ κάτω ἀπό τήν προστασία τῆς Ἀθηνᾶς, πού λατρευόταν ὡς **Πολιάς** καί **Πολιούχος**, ἀπό τότε πού νίκησε τόν Ποσειδῶνα στή φιλονικία τους γιά τήν πόλη.

Στ. 14. σεμνά θέμεθλα Δίκης τά σεβαστά θεμέλια τῆς Δικαιοσύνης, οἱ ἀρχές τοῦ Δικαίου. Ἡ Δίκη εἶναι π ρ ο σ ω π ο π ο ἰ ἡ σ η τῆς δικαιοσύνης καί μαζί μέ τήν Εὐνομία καί τήν Εἰρήνη σχηματίζουν ἀδελφική τριάδα, ἐνῶ οἱ ἄλλες ἀδελφές τους, οἱ Μοῖρες, ἀποτελοῦσαν ἄλλο ἀδελφικό σύμπλεγμα.

Στ. 15. ἦ σιγῶσα σύνοιδε «ἔσθι Δίκης ὀφθαλμός, ὅς τὰ πάνθ' ὀρᾷ».

Στ. 25. πραθέντες· πολλοί φτωχοί, μή μπορώντας νά πληρώσουν τά χρέη τους πρός τούς εὐγενεῖς, πούλιούνταν μαζί μέ τίς οἰκογένειές

των ὡς δοῦλοι, γιατί εἶχαν δανειστεῖ «ἐπὶ σώματι», μέ ἐνέχυρο δηλ. τό σώμα τους· αὐτό τό κακό θεράπευσε ὁ Σόλωνας μέ τή **σεισάχθεια**.

— Ποιά ἡ ἰδιομορφία αὐτῆς ἐδῶ τῆς ἐλεγείας; Συγκρίνετε τά καταστρεπτικά ἀποτελέσματα τῆς «δυσνομίας», στ. 17 - 30, πρὸς τά ἀγαθὰ τῆς «εὐνομίας» στ. 33 - 40.

11 (3). Ὑποθήκες στὸν ἑαυτό του.

Στ. 1 - 2. ἀγλαὸς λαμπρὸς (ἀπό τό ἀγάλλω, ἀγαλμα).— κλύω ἀκούω, εἰσακούω, κάνω δεχτή (τήν παράκληση).

Στ. 3 - 6. ὄλβος πλοῦτος.— πρὸς τινος ἀπό μέρους κάποιου.— δόξα ὑπόληψη.— εἶναι (ἐνν. ὑποκ. μέ), ἀπό τό δότε.— γλυκὺν ὦδε, τόσο γλυκὺν, πολὺ γλυκὺν.— αἰδοῖος σεβαστός.

Στ. 7 - 16. ἰμείρω ποθῶ.— πεπᾶσθαι, τοῦ πάομαι ἀποκτῶ, ἔχω.— ἤλθε, γνωμ. ἀόρ.— πλοῦτον, μέ ἔλξη πρὸς τό ἀναφορ. ὄν, ἀντί πλοῦτος.— παραγίγνεται παραμένει.— ἔμπεδος σταθερός.— νέατος νεώτατος, κατώτατος· «ἐκ νεάτου πυθμένος ἐς κορυφήν» (π α ρ ο ι μ ι α κ ῆ φ ρ ᾶ σ η), ἀπό κάτω ἔως ἐπάνω, ὀλόκληρος.— μετίωσιν, τοῦ μετέρχομαι, ἐπιδιώκω, κυνηγῶ.— ὑφ' ὕβριος (τροπ.) ὕβριστικά, μέ ἀδικο τρόπο.— οὐ κατὰ κόσμον ἄκοσμα, ἄπρεπα.— ἀδίκιοις ἔργμασι πειθόμενος, βλ. παραπάνω στ. 11.— οὐκ ἐθέλων (μέ προσωποπ.) ἄθελα, βίαια.— ἀναμίσγεται ἔρχεται ἀνάμεσα, ξεσπᾶ.— ἄτη συμφορά.— ἀρχὴ δέ, δηλ. τῆς ἄτης.— ἐξ ὀλίγου ἀπό κάτι μικρό.— φλαῦρος ἀσήμαντος.— ἀνιερῆ τελευτᾶ ἔχει κακό τέλος.— δὴν γιά μακρὸ διάστημα, γιά πολὺν καιρὸ (λατ. diu).— ὕβριος ἔργα ὕβρις ἀδικία.

Στ. 17 - 32. ἐφορᾶ τέλος ἀγρυπνεῖ γιά τή ρύθμιση ὄλων τῶν πραγμάτων, κανονίζει τά πάντα.— ὥστε ὅπως· (ἡ ἀπόδοση τῆς παρομοιώσεως βρίσκεται στό στ. 25).— ἐξαπίνης, στό διεσχέδασε (γνωμ. ἀόρ.).— ἡρινὸς ἐαρινός, ἀνοιξιάτικος.— ἀτρύγετος ἀκαταπρόληπτος, ἀκούραστος.— γῆν κάτα, ἀναστροφή, κατὰ τή γῆ, στή γῆ.— δηώσας ἐρημώσας, ἀφοῦ ρήμαξε.— πυροφόρος σιτοφόρος (αὐτή πού φέρει πυροῦς = σιτάρι), καρποφόρος.— ἔδος ἔδρα, κατοικία.— αἰπὺς ψηλός (αἰπὺν οὐρανόν, παράθεση στό ἔδος).— ἔθηκεν ἰδεῖν ἔκαμε

νά δοῦμε.— **ἡλείιο μένος** (περίφραση) ἥλιος.— **πίων παχύς**, γό-
 νιμος.— **ἀτάρ = δέ**.— **τοιαύτη**, ἐδῶ ἢ ἀπόδοση τῆς παρομοιω-
 σεως.— **τίσις** τιμωρία, ἐκδίκηση.— **οὐδέ = ἀλλ' οὐ**.— **ἐφ' ἐκάστω**
 (οὐδ.) γιά κάθε (κακό) ἔργο.— **ὀξύχολος** ὀξύθυμος, ἀράθυμος.—
διαμπερές ἀπό τό διά - ἀνά - πέρας) πέρα ὡς πέρα, ὡς τό τέλος;
 ἐδῶ δυναμώνει τό **αἰεί**.— **ἀλιτρός** ἀμαρτωλός, ἄδικος (ἀπό τό **ἀλι-**
ταίνω = ἀμαρτάνω).— **ἐξεφάνη**, γνωμ. ἀόρ.— **αὐτοί** (κτγμ. προσδ.)
 αὐτοί οἱ ἴδιοι.— **κίχη**, τοῦ κичάνω καταφθάνω, προφτάνω, βρίσκω.—
μοῖρα θεῶν ἢ τιμωρία πού ἔρχεται ἀπ' τοὺς θεούς.— **ἤλυθεν αὐτίς**
 ἐπανερχεται (ἢ μοῖρα θεῶν), ξαναγυρίζει.— **ἀναίτιος** ἀθῶος.— **γέ-**
νος ἐξοπίσω οἱ ἀπόγονοι.

β) **Στ. 1. Μνημοσύνη**. θεά τῆς μνήμης, μητέρα τῶν Μουσῶν πβ.
 'Ἡσιόδ. Θεογ. 52). 'Ἡ Μνημοσύνη ἀντιπροσωπεύει τή μνήμη, πού
 εἶναι ἕνα ἀπαραίτητο ὄργανο γιά τήν ποίηση καί τό τραγούδι προτοῦ
 νά βρεθεῖ ἡ γραφή.

Στ. 2. Μοῦσαι. 'Ἡ ἐπικλήση τῶν Μουσῶν στήν ἀρχή τῶν ποιη-
 μάτων ἦταν κάτι συνηθισμένο, γιατί ἀπ' αὐτές ζητοῦσαν οἱ ποιητές
 τήν ἐμπνευση (πβ. τοὺς πρώτους στίχους τῆς 'Οδύσσειας καί τῆς
 'Ἰλιάδας).

Κατά τή « Θεογονία » οἱ Μοῦσες ἦσαν ἐννέα καί ὀνομάζονταν :
Κλειώ, Εὐτέροπη, Θάλεια, Μελπομένη, Τερψιχόρη, Ἐρατώ, Πολύμνια,
Οὐρανία, Καλλιόπη. Καθεμί ἀπ' αὐτές ἐκπροσωποῦσε μιὰ πνευματική ἢ
 καλλιτεχνική ἐκδήλωση, σχετική μέ τήν ἐτυμολογία τοῦ ὀνόματός της.—
Πιερίδες ὀνομάστηκαν ἔτσι ἀπό τήν Πιερία (χώρα στά βόρεια τοῦ
 'Ολύμπου) ἔπου ἰδιαίτερα λατρεύονταν.

Στ. 5. Κατά τήν ἠθική ἀντίληψη πού τότε ἐπικρατοῦσε, ὁ ἄνθρωπος
 ἔπρεπε νά εἶναι καλός πρὸς τοὺς φίλους καί κακός πρὸς τοὺς ἐχθρούς.
 (*Ποιά γνώμη εἶχε ὁ Σωκράτης γιά τήν ἀνταπόδοση μιᾶς ἀδικίας,*
καθὼς ξέρομε ἀπό τόν « Κρίτωνα » ; Τί ἐδίδαξε ὁ 'Ι. Χριστός γιά τή
συμπεριφορὰ μας ἀπέναντι στοὺς ἐχθρούς ;)

Στ. 18 - 25. Στούς στίχους αὐτοὺς ἢ ἀπό μέρος τῶν θεῶν τιμωρία
 τῶν ἀδικητῶν παρομοιάζεται μέ ἀνοιξιὰτικη θύελλα. Αὐτή, κανονικά,
 εἶναι ὀρμητική καί ξαφνική καί ξεσπάει ἀπρόσμενα σ' ἐποχὴ ἀνθήσεως

καί εὐτυχίας τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος (*Ποιῆς οἱ ὁμοιότητες μ' αὐτά πού συμβαίνουν στὸν ἠθικό κόσμο ;*)

Στ. 27. αἰεὶ δ' οὐ ἐλέληθε διαμπερές· κι ἐμεῖς λέμε : « Ὁ Θεὸς ἀργεῖ, ἀλλά δέ λησμονεῖ ».

Στ. 31. ἀναίτιοι ἔργα τίνουσιν ἢ παῖδες τούτων ἢ γένος ἔξοπισω, δηλ. « ἀμαρτίαι γονέων παιδεύουσι τέκνα ». Ἡ ἀντίληψη αὐτή, ὅτι οἱ ἀπόγονοι τιμωροῦνται γιὰ ἀμαρτήματα πού δέν ἔκαμαν, ἦταν γενική στοὺς ἀρχαίους λαούς· ἄλλωστε ἡ ἐπιστήμη καὶ σήμερα παραδέχεται τὴ λεγόμενη κληρονομική ἐπιβάρυνση τῶν ἀπογόνων (ἔτσι ἡ εὐθύνη τοῦ ἀνθρώπου γιὰ τίς πράξεις του γίνεται πολὺ μεγαλύτερη, ἀφοῦ αὐτὲς βαραίνουν ὄχι μόνο τὸν ἴδιο, ἀλλά καὶ τοὺς ἀπογόνους).

— *Ποιὸς ὁ χαρακτήρας τῆς ποιήσεως τοῦ Σόλωνα ;*

ΞΕΝΟΦΑΝΗΣ

Ὁ Ξενοφάνης γεννήθηκε γύρω στὸ 580 π.Χ. στὴν Κολοφώνα. Ἀπόκτησε φήμη γιὰ τὴ μεγάλη του πολυμάθεια. Ἦταν φιλόσοφος καὶ ποιητής. Περιοδεύοντας τὴν Ἑλλάδα τραγουδοῦσε τὰ ποιήματά του, μὲ τὰ ὁποῖα κήρυσσε θαρραλέα νέες ἰδέες καὶ χτυποῦσε τὴν πολυθεία. Τέλος ἐγκαταστάθηκε στὴν Ἑλέα τῆς κάτω Ἰταλίας, ὅπου ἴδρυσε τὴν περίφημη Ἑλεατική φιλοσοφική σχολή, καὶ ἀπὸ αὐτὸ ὀνομάστηκε Ἑλεάτης. Πέθανε σὲ βαθιὰ γηρατεία τὸ 484.

Οἱ ἰδέες τοῦ Ξενοφάνη, τολμηρές γιὰ τὴν ἐποχὴ του, δείχνουν τὸ ἔξοχο πνεῦμα του. Δέν ἐπιδοκίμαζε ὅσα ἔγραψαν γιὰ θεοὺς ὁ Ὅμηρος καὶ ὁ Ἡσίοδος. Κήρυσσε ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἓνας, ἀγέννητος, ἀκίνητος, ὄχι ἀνθρωπόμορφος, τέλειος, πού τὰ πάντα κυβερνάει μὲ τὸ νοῦ.

Ἐγραψε διδακτικὸ ἔπος «Περὶ φύσεως» καὶ ἐλεγείες, ἀπὸ ὅπου σώθηκαν ἀποσπάσματα.

12. Συμπόσιο.

α) **Στ. 1 - 12. γάρ,** ἐδῶ : ὄντως, πραγματικά (εἶναι ἡ αἰτιολογία στὰ παρακάτω, στ. 13). — **δὴ** πλέον, πιά. — **ζάπεδον** δάπεδο, πάτωμα. — **ἢ κύλιξ** τὸ ποτήρι. — **ἀμφιτιθεῖ** περιβάλλει, βάζει γύρω. — **ἄλλος,**

δηλ. παῖς, παιδί, δοῦλος.— ὁ δ' ἄλλος δέ πάλι.— **παρατείνω** προσφέρω (μέ τή σειρά).— **φιάλη** πλατύ καί ρηχό ποτήρι.— **κρατήρ** (κρατήρ), εὐρύχωρο δοχεῖο (μέσα σ' αὐτό γινόταν ἡ ανάμειξη τοῦ κρασιοῦ μέ τό νερό).— **μεστός εὐφροσύνης** (μεταφορικά) ἀκένωτη πηγὴ εὐθυμίας, ἀπολαύσεως.— **ἔστηκε** στέκει περιμένοντας, προκλητικός.— **ἄλλος δ' οἶνος**, ἐκτός ἀπ' αὐτόν πού εἶναι στόν κρατήρα.— **προδώσειν**, δηλ. εἶναι ἀρκετός, ὥστε δέ θά προδώσει τοὺς συμπότες ἐγκαταλείποντάς τους : πού διαλαλεῖ πὼς δέ θά ἐξαντληθεῖ ποτέ.— **μείλιχος** γλυκός.— **κέραμος** πῆλινο δοχεῖο.— **ἄνθος ὀσδόμενος** σκορπιζοντας μυρουδιά ἄνθους, μοσχομύριστος.— **ἐν μέσοισι** (ἐπάνω στό βωμό πού βρισκόταν) καταμεσῆς, στό κέντρο.— **ἴησιν** σκορπᾷ.— **πάρκεινται** = **παράκεινται** ἔχουν παρατεθεῖ, εἶναι στή διάθεσή μας.— **γεραρός** σεβαστός, μεγαλόπρεπος, πλούσιος.— **ἀχθομένη** κατάφορτη, γεμάτη.— **πίων** παχύς, πυκνόφρευστος.— **ἄν** = **ἀνά**.— **πάντη** πρὸς ὅλες τίς πλευρές.— **πεπύκασται**, τοῦ **πυκάζομαι** ἔχω πυκνό κάλυμμα, σκεπάζομαι.— **ἀμφίς** ὀλόγυρα.— **ἔχει** κατέχει, ἐπικρατεῖ.— **θαλίη** εὐθυμία, κέφι.

Στ. 13 - 24. εὐφημος μῦθος εὐσεβῆς μυθολογική διήγηση.— **καθαρός λόγος** ἠθική ἱστορική διήγηση.— **σπέισαντας**, τοῦ ρ. **σπένδω** = προσφέρω σπονδές.— **εὐχομαι** προσεῦχομαι, ζητῶ μέ τίς εὐχές.— **πρήσσειν** πράττειν, νά κάνω.— **ταῦτα** = τοῦτο, δηλ. τό **εὐξασθαι**...— **ῶν** = οὖν, ἐδῶ : ὄντως, πραγματικά.— **προχειρότερον** τό πρῶτο καθῆκον.— **οὐχ ὕβρις (ἐστί)** πίνειν δέν εἶναι κακό νά πίνεις (τόσο).— **ὀπόσον κεν . . . ἀφίκοιο** ὅσο ἀρκεῖ γιά νά μορεῖς νά φτάσεις.— **ἔχων** πιωμένος.— **πρόπολος** συνοδός, ὑπηρετής.— **μῆ πάνυ γηραλέος (ῶν)** ἄν δέν εἶσαι πολύ γέρος.— **αἰνεῖν** (ἀπό τό **χρή**), ὑποκ. **τινά, σε**.— **ἔσθλα ἀναφαίνει** = ἐσθλοὺς λόγους ἀναφαίνει, μιλάει καλά.— **πιῶν** (ἐναντιωμ. **μτχ.**) ἄν καί πιωμένος.— **ῶς οἱ μνημοσύνη (ἐστίν)**, ἐπεξήγηση (τοῦ **ἔσθλα ἀναφαίνει**) = **ὅτι μέμνηται (τῆς ἀρετῆς)**.— **καί πόνος (ἐστίν) ἀμφ' ἀρετῆς** καί ἐργάζεται γι' αὐτήν.— **διέπω** διηγούμαι (τό ἀπαρέμφ. ἀπό τό **χρή**).— **τῶν προτέρων**, ἐνν. ποιητῶν.— **σφεδανός** σφοδρός, βίαιος.— **χρηστόν** χρήσιμο, ὠφέλιμο.— **ἀγαθόν (ἐστίν) ἔχειν (τινά) αἰὲν προμηθεῖν** θεῶν· ἔχω προμηθεῖν· ἔχω πρόνοια, σέβομαι.

β) Τήν ἐλεγεία του τραγουδάει ὁ ποιητής τήν ὥρα πού ἐτοιμάζεται τό συμπόσιο (ὁ πότος = πιστό, κρασοπότι). Μετά τό δεῖπνο ἀποσύρονταν τά φαγητά, καθαριζόταν τό τραπέζι καί τό πάτωμα, καί οἱ προσκαλεσμένοι ἔπλεναν τά χέρια καί στεφανώνονταν, ἐνῶ οἱ δοῦλοι ἔφεραν τό κρασί, τά ποτήρια καί τά ἐπιδόρπια. Τότε ἓνας ἀπό τοὺς συμπότες διοριζόταν ἀρχηγός τοῦ συμποσίου καί ὀνομαζόταν βασιλιάς ἢ συμποσίαρχος. Καί ἀφοῦ γινόταν ἡ σπονδή (στούς θεούς) ἀπό τοὺς συνδαιτυμόνες, ὁ συμποσίαρχος ἔδινε σῆμα ν' ἀρχίσει τό συμπόσιο, τό διεύθυνε καί φρόντιζε νά ὑπάρχει καλή διάθεση μέ κάθε λογῆς παιγνίδια, συζητήσεις, τραγούδια, μουσική, χορούς κτλ. Σ' ἓνα τέτοιο συμπόσιο, ἐνῶ γινόταν ἀκόμα οἱ ἐτοιμασίες, ὁ ποιητής ταιριάζει σέ τραγούδι τοὺς στίχους του διδάσκοντας πῶς πρέπει οἱ μυκλωμένοι ἄνθρωποι, οἱ « εὐφρονες ἄνδρες » νά κάνουν τά συμπόσια.

Στ. 2. πλεκτούς στεφάνους· συνήθιζαν οἱ ἀρχαῖοι νά στεφανώνονται στά συμπόσια μέ στεφάνια ἀπό μυρτιές καί τριαντάφυλλα, γιὰτί τό συμπόσιο τό θεωροῦσαν μιά ἱερή τελετή πού εἶχε κάτω ἀπό τήν προστασία του ὁ Διόνυσος.

Στ. 3. εὐῶδες μύρον· συνήθιζαν ἀκόμη νά ἀλείφονται, πρὶν ἀπό τό συμπόσιο, μέ μύρο.— **ἐν φιάλῃ·** φιάλη ἦταν ἓνα δοχεῖο ἀνοιχτό, ρηχό, πού χρησίμευε γιά ποτήρι, ἰδιαίτερα σέ σπονδές καί χυός.

Στ. 4. κρητήρ· μεγάλο ἀγγεῖο μέ πλατύ στόμιο, κανονικά πῆλινο ἢ χάλκινο (μερικές φορές ἤμως ἀσημένιο ἢ χρυσό), πού μέσα σ' αὐτό ἀνακάτωναν κρασί καί νερό καί ἀπό κεῖ ἀντλοῦσαν κι ἔπιναν· ἡ ἀνάμειξη τοῦ κρασιοῦ γινόταν μέ διπλάσια ἢ τριπλάσια ποσότητα νεροῦ, τό δέ μέγεθος τοῦ κρατήρα ἦταν ἀνάλογο μέ τόν ἀριθμό τῶν συμποσιαστῶν.

Στ. 9. γεραρῆ τράπεζα· ἐννοεῖται τό μετά τό δεῖπνο συμποσιακό τραπέζι, τό λεγόμενο δεύτερο, ἐπάνω στό ὁποῖο τοποθετοῦνταν τά ἐπιδόρπια (« ἄρτοι ξανθοί, τυρός, μέλι » κ.ἄ.).

Στ. 11. βωμός· βρισκόταν στή μέση τῆς αἴθουσας.

Στ. 13. θεόν, σέ ἐνικό (« εἰς Θεός μέγιστος »).

Στ. 14. εὐφήμοις μύθοις καί καθαροῖσι λόγοις, δηλ. ὄχι μέ βλάσφημους μύθους καί διηγήσεις γιά μάχες ἀνάμεσα σέ Τιτάνες, Γιγάντες, Κενταύρους κτλ., καθώς ἐξηγεῖ παρακάτω στούς στ. 21 - 22.

Στ. 15. σπείσαντας δέ..., ἡ σπονδή γινόταν μέ ἀνέρωτο κρασί, πού ἔχουναν στίς φλόγες τοῦ βωμοῦ.

Στ. 18. οἶκαδ' ἄνευ προπόλου· τό νά μπορεῖ κανεῖς νά πάει ἀπό τό συμπόσιο στό σπίτι του χωρίς νά τόν κρατάει ὁ ὑπηρέτης, τό θεωροῦσαν σάν κάτι πού ἔδειχνε ἐγκράτεια καί φρονιμάδα· μόνο στούς γέροντες ἐπιτρεπόταν ἡ χρησιμοποίηση ὑπηρέτη.

Στ. 21. Τιτᾶνες, Γίγαντες. Αὐτοί κατά τήν παλαιά μυθολογία ἦταν ὄντα ρωμαλέα, πελώρια καί πανίσχυρα, πού ξεσήκωσαν συνεχεῖς ἐπαναστάσεις ἐναντίον τοῦ Οὐρανοῦ, τοῦ Κρόνου, τοῦ Δία καί τῶν ἄλλων ἐπουράνιων θεῶν. Εἶναι ὀλοφάνερο ὅτι μέ τούς Τιτᾶνες καί τούς Γίγαντες ὑπονοοῦνταν οἱ βίαιες καί ἀκαταδάμαστες φυσικές δυνάμεις, πού πάλευαν γιά τή μεταβολή καί τό μετασχηματισμό τοῦ κόσμου. Οἱ γιγαντομαχίες καί τιτανομαχίες ἦταν ἀγαπημένα θέματα γιά τήν ποίηση, τή γλυπτική καί τή ζωγραφική. Ὁ Ξενοφάνης ὅμως δέν ἐπιδοκιμαῖ τήν ἐξιστόρηση, στά συμπόσια, τέτοιων μαχῶν κι ἐπαναστάσεων ἀνάμεσα στούς θεούς καί τήν πίστη σέ τέτοιους μύθους τή θεωρεῖ ἀσέβεια.

Στ. 22. Κένταυροι. Ἦταν ἄγριος Θεσσαλικός λαός πού κατοικοῦσε γύρω στό Πήλιο καί τήν Ὀσσα, ἔμπειρος στήν ἵππασία· γι' αὐτό καί τούς φαντάζονταν σάν ἄλογα κάτω καί ἄνδρες ἐπάνω.

Ὁ Ξενοφάνης νομίζει πώς εἶναι ἀνάξια γιά λογικούς ἀνθρώπους ἡ ἐξιστόρηση τῶν ἄγριων πράξεων ἐνός τέτοιου λαοῦ.

— Ποιός ὁ ιδιαίτερος τόνος στήν ποίηση τοῦ Ξενοφάνη; Ποιά νοστοροπία τόν χαρακτηρίζει ἀκόμα καί στίς ὥρες ἐνός εὐθυμου συμποσίου;

ΘΕΟΓΝΙΣ

Ὁ Θεόγνης (ἀρχ. Θεόγνις) ἀπό τά Μέγαρα (550 - 500 π.Χ.) θεωρεῖται περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλον ὡς **γνωμικός** ποιητής, γιατί οἱ ἐλεγείες του περιέχουν σέ ἀφθονία γνῶμες πολιτικές καί ἠθικές. Στόν καιρό τοῦ ποιητῆ ἡ πατρίδα του καί ὅλες οἱ ἐλληνικές πόλεις συγκαλοῦνίζονταν ἀπό ἐσωτερικές ταραχές ἀνάμεσα στούς εὐγενεῖς καί τό λαό. Ὁ Θεόγνης εἶχε ἀνακατωθεῖ ζωηρά στούς πολιτικούς ἀνταγωνισμούς, εἶχε πάρει τό μέρος τῶν ἀριστοκρατικῶν κι εἶχε μέ πάθος ἀποκρούσει

τήν ἐπικράτησιν τῶν δημοκρατικῶν, πού τοὺς ἐβλεπε νά παρασύρονται ἀπὸ τοὺς δημαγωγούς. Ὅταν οἱ τελευταῖοι ἐπικράτησαν, ἐξορίσθηκα καί γιὰ πολὺν καιρὸ περιπλανήθηκα μακριὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα του.

Ἀργότερα ξαναγύρισε στὴν πατρίδα του καί ὑποτάχθηκε στὸ νέο καθεστῶς. Δέν ἔπαψε ὅμως νά ἐκδηλώνει τὰ ἀριστοκρατικά του φρονήματα, πού ἐκφράζονται τολμηρὰ στὶς ἐλεγείες του. Παρ' ὅλα αὐτὰ, ἐπειδὴ πολλοὶ στίχοι του διδάσκουν τὴν ἀρετὴ, διαβάζονταν ἀπὸ ὄλους καί ἀργότερα μπῆκαν στὰ σχολεῖα. Ἀπὸ τίς ἐλεγείες του σώθηκαν 1400 πάνω κάτω στίχοι. Εἶναι ὅμως αὐτοὶ ἄθροισμα ἀπὸ διάφορα κομμάτια χωρὶς ἐσωτερικὴ συνοχή. Οἱ περισσότεροι ἀπευθύνονται στὸν Κύρνο Πολυπαῖδη, ἀριστοκρατικὸ νέο Μεγαρίτη, τὸν ὁποῖο ὁ ποιητὴς διδάσκει σὰν πατέρα καί προσπαθεῖ νά τὸν κάμει ἐνάρετο κατὰ τὴν ἀριστοκρατικὴ ἀντίληψη.

13 (1). Στόν Ἀπόλλωνα

α) **Στ. 1 - 4.** ὦ ἄνα, ποιητ. κλητ. τοῦ ἄναξ.—σεῖο = σοῦ.— λήσομαι, μέλλ. τοῦ (ἐπι)λανθάνομαι = λησμονῶ.— κλυθι, προστ. τοῦ κλύω εἰσακούω.

Στ. 5 - 10 πότνια σεβαστή.— ῥαδινηῆς χερσίν (δοτ. ὄργαν.) ῥαδινός εὐλύγιστος, λεπτός, κομψός.— τροχοειδῆς στρογγυλός.— ἀπειρεσίη κυκλική.— ἀμβρόσιος θεῖος, θεϊκός.— γήθησε, τοῦ γηθέω χαίρομαι.— ἡ ἄλς (γεν. τῆς ἄλός) ἡ θάλασσα (ἐνῶ ὁ ἄλς τό ἄλατι).— πολίος ὑπόλευκος, ἀσπριδερός.—

β) **Στ. 1.** Λητοῦς υἱέ, Διὸς τέκος. Ὁ Ἀπόλλωνας καί ἡ Ἄρτεμη ἦταν δίδυμα παιδιὰ τοῦ Δία καί τῆς Λητώως. Ὅπως ὁ Ἀπόλλωνας εἶναι ὁ Φοῖβος (ὁ λαμπερός), ἔτσι καί ἡ ἀδελφή του εἶναι ἡ Φοῖβη (ἡ λαμπερή). Συμβολίζουν τό οὐράνιο φῶς, ὁ ἀδερφός σὰν ἥλιος καί αὐτὴ σὰν σελήνη. Γιὰ τὴ γέννησή τους λέει ὁ μῦθος, ὅτι ἡ Λητώ, ὅταν τὴν ἔπιασαν οἱ πόνοι τῆς γέννας, ἤρθε στὴ Δῆλο, πιάστηκε ἀπὸ τό ἱερό φοινικόδεντρο καί γέννησε τὰ δύο παιδιὰ της κοντὰ στὴ στρογγυλὴ λίμνη, στὰ ΒΑ τοῦ ἱεροῦ τῆς Δήλου.

Ὁ Ἀπόλλωνας νομιζόταν προστάτης τῆς ποιήσεως καί τῆς μουσικῆς (κιθαρωδός, Μουσηγέτης). Γι' αὐτό ὁ ποιητὴς ἐδῶ ζητάει τὴ βοήθειά του.

Στ. 5. Φοῖβε· ἐπίθετο τοῦ Ἀπόλλωνα πού σημαίνει τό λαμπρό, τό φωτεινό (ἀπό τό φάος, φῶς, φῶς).

Στ. 8. Δῆλος ἀπειρεσίη· ὀνομάζεται ἔτσι, γιατί δέν ἔχει πέρατα, ἀφοῦ εἶναι κυκλική.

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΣΤΟΝ ΚΥΡΝΟ

14 (2). I. Τίποτε πιό ἀγαπητό ἀπό τήν πατρίδα.

α) **Στ. 1 - 6. Εὐρώτα** (γενική δωρ.)— **δονακοτρόφος** κῦτός πού τρέφει (ἔχει) δόνκαες (καλάμια).— **ἐφίλευν** (ἰων.) = **ἐφίλουν**· **φιλέω** φιλοξενῶ, φιλεύω.— **ἐπέρχομαι** ἐπισκέπτομαι.— **οὔτις μοι τέρψις ... ἐκείνων** (γεν. ὑποκειμ.) καθόλου δέ μ' εὐχαριστούσαν οἱ περιποιήσεις ἐκεῖνες.— **οὕτως φίλτερον** τόσο πολύ ἀγαπητό.— **ἄρ(α)** ἀλήθεια, λοιπόν.

β) **Στ. 1. ἤλθον ... ἀγλαδὸν ἄστν.** Κατά τήν γεμάτην περιπλάνησιν ζωῆ τοῦ ἐξορίστου ὁ Θέογνης πέρασε ἀπό πολλοὺς τόπους (ἐδῶ ἀναφέρει τήν Σικελία, τήν Εὐβοία, τήν Σπάρτη). Εἶδε ἐκεῖ ὠραία καί εὐχάριστα πράγματα, βρῆκε φιλοξενία κτλ. Ὅμως ἡ ψυχὴ του πατοῦσε στήν πατρίδα.

Ὁ Κάλβος ἐκφράζει παρόμοια αἰσθήματα στήν ὠδή «Φιλόπατρις», ὅταν λέει γιά τήν πατρίδα του: «*Ποτέ δέν σέ λησμόνησα — ποτέ· καί ἡ τύχη μ' ἔσφιξε — μακρὰ ἀπό σέ· μέ εἶδε — τό πέμπτον τοῦ αἰῶνος — εἰς ξένα ἔθνη. — Ἀλλά εὐτυχής ἦ δόστηρος — ὅταν τό θῶς ἐπλούτει — τά βουνά καί τά κύματα — σέ ἐμπρός τῶν ὀφθαλμῶν μου — πάντοτε εἶχον*» .. «*εἶναι γλυκὺς ὁ θάνατος — μόνον ὅταν κοιμώμεθα — εἰς τήν πατρίδα*». Πβ. καί Ὀδύσσειας ι, 27 : «*οὔτοι ἔγωγε ἤς γαίης δύναμαι γλυκερώτερον ἄλλο ιδέσθαι*».

15 (3). II. Ἄν ὁμως σμίξεις μέ κακοῦς ...

α) **Στ. 1 - 8. ἴσθι**, προστ. τοῦ οἶδα.— **προσομιλῶ** συναναστρέφωμαι, κάνω παρέα.— **ἔχομαι** κρατιέμαι, πιάνω φίλα.— **τόν ἐόντα** κῦτόν πού ἔχεις ἀπό φυσικοῦ σου.— **συντίθεμαι** συνάπτω, ταιριάζω.— **ἔπη**

δύσφημα βλασφημίες, προστυχόλογα.— **ἔλπομαι**, ἐλπίζω, νομίζω.—
ἔτυμος ἀληθινός, σωστός.

β) **Στ. 5.** Ὁ κακός δέ γεννιέται κακός· εἶναι ἡ θεωρία σύμφωνα μέ τὴν ὑποία ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἄγραφο χαρτί (tabula rasa). Ὁ περίγυρος θά ἐπιδράσει πάνω σ' αὐτόν, γιά νά γίνει καλός ἢ κακός. Κάτι παρόμοιο εἶπε ἀργότερα ὁ Σωκράτης : « οὐδεὶς ἐκὼν κακός », κανένας δέν εἶναι θεληματικά κακός.

16 (4). III. Ὁ διπρόσωπος φίλος.

α) **Στ. 1 - 8.** εἴ τις ἐπαινέσῃ· τό εἶ μέ ὑποτακτ. ποιητικό.— **ἄσ-
σον ὀρώψης (αὐτόν)** ὅσο βρίσκεται μπροστά σου.— **νοσφίζομαι** ἀπο-
μακρύνομαι, φεύγω μακριά (ἀπό τό νόσφι χωριστά, μακριά).—
ἄλλη (τοπ.) σέ ἄλλο μέρος.— **ἰῆσι**, γ' ἐν. ὑποτ. τοῦ ἰῆμι βγάζω,
ἀμολάω (ἰῆμι γλῶσσαν κακῆν = κακολογῶ).— **τοι** βέβαια, φυσικ-
κά.— **ἑταῖρος ἀνήρ** σύντροφος.— **φίλος οὔτι μάλ' ἐσθλός (ἔστι)** δέν
εἶναι διόλου σπουδαῖος φίλος.— **ὄς κ' εἶπη** = ὄς ἄν εἶπη.— **λῶια**
(συγκρ. τοῦ ἀγαθός, ἐδῶ χωρίς σύγκριση) εὐχάριστα.— **γιγνώσκων**,
ἐναντ. μτχ.— **βαρὺς ὀργῆν** ἐπίμονος στό θυμό του.— **καί** (ἐπιδοτ.)
ἔστω καί, ἀκόμη καί.— **φέρω** ὑποφέρω, ἀνέχομαι.— **ἀντί κασιγνή-
του** σάν ἀδελφός.— **φράζομαι** σκέπτομαι, συλλογίζομαι.— **ἐξοπίσω**
στό μέλλον.

β) **Στ. 1.** εἴ τις ἐπαινέσῃ σε· οἱ φίλοι πού παινεύουν γιά νά κο-
λακέψουν δέν εἶναι πιστοί, λέει καί ὁ Ἰσοκράτης : « πιστοὺς ἡγοῦ μὴ
τοὺς ἅπαν ὅ τι ἂν λέγῃς ἢ ποιῃς ἐπαινοῦντας, ἀλλὰ τοὺς τοῖς ἀμαρ-
τανομένοις ἐπιτιμῶντας » (Πρὸς Νικοκλέα, 28).

Στ. 6. φέρει· ἡ ἀνεκτικότητα πού δείχνεις στό θυμό τοῦ φίλου σου
εἶναι τό καλύτερο μέσο γιά νά διορθωθεῖ. Καί σ' αὐτό ἐπάνω ὁ Ἰσοκρά-
της λέει : « ὀμιλητικός δ' ἔσει . . . μὴ πρὸς τὰς τῶν πλησιαζόντων
ὀργὰς τραχέως ἀπαντῶν, μηδ' ἂν ἀδίκως ὀργιζόμενοι τυγχάνωσιν, ἀλλὰ
θυμουμένοις μὲν αὐτοῖς εἶκων, πεπαιγμένοις δὲ τῆς ὀργῆς ἐπιπλήττων »
(Πρὸς Δημόνικον, 31).

17 (5). IV. Ειλικρινεία.

α) **Στ. 1 - 6.** στέργω ἀγαπῶ.— νόον δ' ἔχε (ἐνν. ἄλλον) καὶ φρένας ἄλλας καὶ ἄλλα νά σκέπτεσαι μέ τό μυαλό σου.— πιστός, ἐδῶ : τίμιος, ειλικρινής.— καθαρὸς ἄδολος.— θέμενος δείχνοντας, ἔχοντας.— ἀποειπών, τοῦ ἀπόφημι διακηρύσσω, λέγω καθαρά καὶ ζάστερα.— ἐχθαίρω μισῶ.— νεῖκος φιλονικία, ἔχθηρα.— αἰίρω σηκώνω, ἐκδηλώνω.— ἀμφαδίην φανερά, δημόσια.— δίχ' ἔχει νόον εἶναι διβουλος.— μιῇ γλώσση ἐνῶ ἔχει μιὰ γλώσσα.— δειλὸς (ἐνν. ἐστὶ) τιποτένιος, πρόστυχος.— βέλτερος προτιμότερος.— ὦν, ὑποθετικὴ μτχ.

β) **Στ. 6.** Κύρνε· ὅλας οἱ συμβουλές τῶν ἀποσπασμάτων πού παραθέτουμε, ἀπευθύνονται, ὅπως εἶπαμε, στό νεαρό Κύρνο, τόν Πολυπαῖδη (βλ. παραπάνω, στή βιογρ. τοῦ Θεόγρη).

18 (6). V. Σπάνιος ὁ πιστός φίλος.

α) **Στ. 1 - 8.** παῦρος λίγος (parvus, paulus).— ὁμόφρονα θυμὸν τήν ἴδια γνώμη, τά ἴδια φρονήματα.— τῶν ἀγαθῶν, τῶν κακῶν (οὐδ.) τῆς εὐτυχίας, τῆς δυστυχίας (τῶν φίλων).— οὐ χ' εὔροις = οὐκ ἂν εὔροις.— δίζημαι ἀναζητῶ, ψάχνω (ἡ μτχ. ὑποθ.).— ἐπί πάντας ἀνθρώπους σ' ὅλον τόν κόσμον.— οὖς, ἀναφ. συμπερ. = ὥστε τούτους.— μή... ἄγοινα μήν μπορούσε νά τοὺς χωρέσει (εἶναι δηλ. λιγότεροι ἀπό ὅσους μπορεῖ νά χωρέσει ἓνα πλοῖο).— οἷσιν ἐπί γλώσση (σχῆμα καθ' ὅλον καὶ μέρος) = ὦν ἐπί γλώσση κτλ.— αἰσχρὸν χρῆμα ἐπι (ἀναστροφή) = ἐπί αἰσχρὸν χρῆμα.

β) **Στ. 1.** Πολυπαῖδη· πατρωνιμικό ἀπό τό Πολυπαῖς, -ιδος (πολυπάμων = πολυκτῆμων, αὐτός πού ἔχει πολλά)

Στ. 4. ἴσον τῶν ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν μετέχειν. Πολλοὶ ἄνθρωποι συμμετέχουν στήν εὐτυχία τῶν φίλων, δέ συμμερίζονται ὅμως καὶ τήν δυστυχία τους, ἀλλά... « ὁ καλὸς ὁ φίλος στήν ἀνάγκη γαίνεται ».

Καμιά φορά πάλι μερικοὶ συμμετέχουν στήν δυστυχία τῶν ἄλλων, ὅχι ὅμως καὶ στήν εὐτυχία τους, γιατί τοὺς παρακινεῖ ὁ φθόνος.— Ὁ Ἰσοκράτης συμβουλεύει νά διαλέγουμε γιά φίλους « μὴ μόνον τοὺς

ἐπὶ τοῖς κακοῖς δυσχεραίνοντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς μὴ φθονοῦντας» (Πρὸς Δημόνικον, 26).

19 (7). VI. Ἡ φτώχεια.

Στ. 1 - 4. τοὶ βέβαια.—θυμοφθόρος πού κατατρῶγει τὴν καρδιά, καταστρεπτικός.—ἀχρημοσύνη στέρηση, ἀνέχεια.—οὐλόμενος (μτχ. ἀορ. β' τοῦ ὄλλυμαι) καταραμένος.—προφέρω κατηγορῶ, περιπαίζω.—τάλαντον ἢ ζυγαριά (τῆς τύχης).—ἐπιρρέπω κἄνω νά κλίνει, νά γύρει.—ἄλλοτε ἄλλως ἄλλοτε κατὰ δῶ κι ἄλλοτε κατὰ κεῖ.

20 (8). VII. Ἡ Ἐλπίδα.

α) **Στ. 1 - 10.** ἄλλοι δέ, ἐνν. θεοί.—ἐκπρολιπόντες (ἐνν. τοὺς ἀνθρώπους) ἀφοῦ ἐγκατέλειψαν, ἀφοῦ ἄφησαν, ἄφησαν τοὺς ἀνθρώπους καὶ . . . — Οὐλυμπόνδε, στό ἔβαν: πῆγαν στόν Ὀλυμπο.—φθίνω (καὶ φθίνομαι) χάνομαι σιγά σιγά, σβήνω.—θέμιστες νόμοι, δικαιοσύνη.—ὄφρα τις ζῶει ὅσο κανένας ζεῖ.—εὐσεβέω περὶ θεοὺς δείχνω σεβασμὸ στοὺς θεοὺς.—Ἐλπίδα προσμένετω (μεταφορ.) ἄς μένει κοντά στὴν Ἐλπίδα, ἄς μὴ χάνει τὴν ἐλπίδα.—εὐχόμενος (χρον.) ἐνῶ προσεύχεται.—ἀγλαὸς λαμπρός, ἐξαιρετός.—μηρία, δηλ. τῶν ζώων πού θυσιάζει.—πύματος, τελευταῖος, στερνός.

β) **Στ. 1.** Ἐλπίς. Ὁ ποιητὴς προσωποποιώντας τὴν Ἐλπίδα ἀναφέρεται στό γνωστὸ μῦθο τῆς Πανδώρας, πού στάλθηκε ἀπὸ τὸ Δία γιὰ νά τιμωρήσει τοὺς ἀνθρώπους γιατί εἶχαν πάρει ἀπὸ τὸν Προμηθεά τὴν κλειμένη, ἀπὸ τὸν οὐρανὸ, φωτιά. Σύμφωνα μὲ τὸ μῦθο ἡ Πανδώρα φέρνοντας σφραγισμένο πιθάρι γεμάτο ἀγαθὰ εἶγνε δεκτὴ ἀπ' τὸν Ἐπιμηθεά παρὰ τὴ συμβουλή τοῦ ἀδελφοῦ του Προμηθεά: ὅταν ὅμως ἀνοίχτηκε τὸ πιθάρι, ἐφυγαν ὅλα τ' ἀγαθὰ καὶ πέταξαν πρὸς τὸν οὐρανὸ, ἐκτός ἀπ' τὴν Ἐλπίδα, πού πρόλαβε ὁ Ἐπιμηθεάς νά τὴν κλείσει μέσα στό πιθάρι. Αὐτὴ λοιπὸν ἀπόμεινε ἀπὸ τότε μόνη παρηγορήτρα γιὰ τοὺς ἀνθρώπους θεά. Εἶναι φανερό πὼς ὁ ποιητὴς, συνθέτοντας τοὺς στίχους του στὴν ἐξορία, φανερώνει ἑμμεσα τὴν ἐλπίδα πού τὸν κατέχει γιὰ τὸ γυρισμὸ στὴν πατρίδα: ἦταν αὐτὴ τὸ μοναδικὸ ἀγαθὸ πού τοῦ ἀπόμεινε.

Στ. 3. Πίστις, προσωποποιεί τήν ἀμοιβαία ἀνάμεσα στους ἀνθρώπους ἐμπιστοσύνη.

Στ. 4. Σωφροσύνη, προσωποποιεί τή μετριοπάθεια καί τή φρόνηση.— **Χάριτες**· μ' αὐτή προσωποποιεί ὁ ποιητής τά ἠθικά χαρίσματα τῶν ἀνθρώπων. Οἱ Χάριτες ἦταν κατά τή μυθολογία τρεῖς ἀδελφές (Ἀγλαΐα, Εὐφροσύνη, Θαλία), ἠλιακές θεότητες πού ἀντιπροσωπεύουν κάθε τι τό ὠραῖο καί λαμπρό στή φύση καί στή ζωή.

— *Ἡ προσωποποιία στήν ποίηση καί στίς τέχνες εἶναι συχνή. Φέрте μερικά παραδείγματα.*

ΣΙΜΩΝΙΔΗΣ (ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΕΑ)

Ἄσκησις. Ὁ Σιμωνίδης ἀπ' τήν Κέα ἐκτός ἀπό τά θαυμάσια χορικά ποιήματά του ἔγραψε καί ἐλεγείες καί ἐπιγράμματα. Ἀπό τίς ἐλεγείες του σώθηκε τό παρακάτω κομμάτι, πού περιέχει συμβουλές σέ κάποιο νεαρό. (Βλ. στό τμήμα τῆς «Χορικῆς ποιήσεως» τή βιογραφική εἰσαγωγή γιά τόν ποιητή, σελ. 137).

21. Συμβουλές σ' ἓνα νέο.

α) **Στ. 1 - 6. χρῆμα** πράγμα.— **ἔμπεδος** σταθερός, ἀπαράλλαχτος.— **Χῖος ἀνήρ**, δηλ. ὁ Ὀμηρος.— **γενεή** φύση, ζωή.— **παῦρος** λίγος.— **οὔας** (γεν. οὔατος) οὔς, αὐτί· **οὔασι δέχομαι** = ἀκούω.— **ἐγκατατίθειμαι στέρνοις** ἐναποθέτω, βάζω στήν καρδιά μου.

Στ. 7 - 10. ὄφρα τις ἔχη ὅσο ἔχει.— **πολυήρατος** περιπόθητος, θεληκτικός.— **κοῦφος θυμός** ἐλαφρός νοῦς, ἀχαλίνωτη φαντασία.— **ἀτέλεστος** ἀνεκτέλεστος ἀπραγματοποίητος· **πόλλ' ἀτέλεστα νοεῖ** πλάθει πολλά ἀπραγματοποίητα ὄνειρα.— **ἐλπίς** προσμονή, πρόβλεψη.— **φροντίς** σκέψη.— **κάματος** ἀρρώστια.

Στ. 11 - 14. νήπιοι ἀνόητοι, ἀφελεῖς.— **οἷς** = οὔτοι, οἷς— **ταύτη κεῖται νόος** σκέπτονται κατ' αὐτόν τόν τρόπο.— **βίотου ποτιτέρμα** ὡς πρὸς τά ὅρια τῆς ζωῆς.— **τλῆθι** (προστακτ. ἐνός ἀχρ. ρημ. πού ἔχει παρακ. **τέτληκα**, ἀόρ. **ἔτλην**) τόλμησε· **ψυχῇ τλῆθι**

δειξε τήν ψυχική σου δύναμη.— **χαριζόμενος** προσφέροντας (στους άλλους).— **τῶν ἀγαθῶν** (γεν. διααρ. οὐδ.) ἀπό τ' ἀγαθῶ σου.

β) **Στ. 2. Χίος ἀνὴρ** λέγεται ὁ Ὅμηρος γιατί ἡ Χίος νομιζόταν πατρίδα του (ἂν καί πολλές πόλεις φιλονικοῦσαν γι' αὐτό).

Στ. 3. οἴη περ φύλλων γενεή εἶναι στίχος ἀπό τήν Ἰλιάδα 2,146 (πβ. Μιμνέρμου « Ἡ νιότη » 7,1)

2. ΤΟ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

ΣΙΜΩΝΙΔΗΣ (Ο ΚΕΙΟΣ)

Ὁ Σιμωνίδης εἶναι κυρίως χορικός ποιητής, ἔγραψε ὅμως καί πολλά ἐπιγράμματα μέ ἐξαιρετική τέχνη (Βλ. γι' αὐτόν στό τμήμα τῆς « Χορικής ποιήσεως », σελ. 137).

22 (1). Στούς Ἀθηναίους Μαραθωνομάχους (490 π.Χ.)

α) **προμαχῶ τινος μάχομαι** γιά κάποιον, γιά τή σωτηρία κάποιου. — **χρυσοφόρος** φορτωμένος μέ χρυσάφι. — **ἔστώρεσαν**, ἔστρωσαν κάτω, κατανίκησαν, κατατρόπωσαν (τοῦ ἀχρ. **στορέννυμι**).

β) Χαρακτηριστικό γνώρισμα τοῦ ἐπιγράμματος εἶναι ἡ συντομία καί ἡ ἐκφραστική δύναμη. Δυό ἢ τέσσερις τό πολύ στίχοι εἶναι τό κανονικό καί συνηθισμένο μέγεθός του. Σ' αὐτό ἐδῶ τό ἐπίγραμμα ὁ Σιμωνίδης μέ δυό στίχους κατόρθωσε νά παρουσιάσει τόν ἐνδοξο ἀγώνα τῶν Ἀθηναίων πρός τούς Μήδους φανερώνοντας μέσα σ' αὐτούς τόν τόπο, τόν τρόπο καί τό ἀποτέλεσμα.

Χρυσοφόρος λέει τούς Μήδους, γιατί φοροῦσαν χρυσά κοσμήματα (περιδέραια, βραχιόλια κτλ.) σύμφωνα μέ τά ἔθιμα τῶν Ἀνατολικῶν λαῶν.

23 (2). Στίς Θερμοπύλες (480 π. Χ.)

α) **τῆδε ἐδῶ** (δηλ. στίς Θερμοπύλες). — **τέτορες**, δωρ. τύπος ἀντί **τέσσαρες**.

β) Τό ἐπίγραμμα ἦταν χαραγμένο ἐπάνω στή στήλη πού στήθηκε στόν τόπο τῆς μάχης καί ἀναφέρεται στόν ἀγώνα τῶν λίγων χιλιάδων Ἑλλήνων, πού μαζί μέ τούς τρακόσιους τοῦ Λεωνίδα ἐπικύησαν τό στενό τῶν Θερμοπυλῶν, γιά νά ἐμποδίσουν τό πέρασμα τοῦ Περσικοῦ στρατοῦ, πού ἔφτανε τά τρία ἑκατομμύρια. Μετά τήν προδοσία τοῦ Ἐφιάλτη, ἔμειναν ἐκεῖ οἱ τρακόσιοι Σπαρτιάτες· γι' αὐτούς γράφτηκε τό παρακάτω.

24 (3). Ἐπιτύμβιο σ' αὐτούς πού ἔπεσαν στίς Θερμοπύλες (480 π. Χ.)

α) **ξεῖν (ε)** = ξένο.— **ἀγγέλλειν**, ἀπαρέμφ. ἀντί γιά προστακτική = ἀγγελλε, ἀνάγγειλε, εἰδοποίησε.— **τῆδε** ἐδῶ (δηλ. στίς Θερμοπύλες).— **ῥῆμα** ρητή διαταγή, πρόσταγμα.

β) Ἡ διαταγή, πού ἔσχυε πάντα γιά τούς Σπαρτιάτες, ἦταν νά μήν πισωφριζοῦν ποτέ καί στήν ἀνάγκη νά πέφτουν μέχρι τόν τελευταῖο. Τό **πειθόμενοι** ὡστόσο δέν ἔχει τήν ἔννοια τοῦ ἐξαναγκασμοῦ ἀλλά τῆς ἀνεπιφύλακτης καί ὀλόψυχης ἀποδοχῆς τῶν προσταγμάτων τῆς πατρίδας καί τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τόν πατροπαράδοτο νόμο. Τό ἐπίγραμμα εἶχε γραφτεῖ πάνω στόν τάφο τῶν πεσόντων κι ἔμεινε ξακουστό.

25 (4). Σ' αὐτούς πού ἔπεσαν μέ τό Λεωνίδα (480 π. Χ.).

α) **εὐκλέας** εὐκλεεῖς, δοξασμένους (κτγρμ.στό ἐννοούμενο **τούςδε**, τούτους, οἱ ..., αὐτούς πού ...).— **αἶα** γῆ (ἄλλος τύπος τοῦ **γαῖα**).— **κέκευθε** (πρκ. μέ σημ. ἐνεστ. τοῦ **κεύθω**) κρύβει, σκεπάζει.— **σειο** σοῦ.— **εὐρύχωρος** εὐρύχωρη, μεγάλη.— **πλείστων δῆ** κτλ., ἢ σειρά: **δεξάμενοι πολέμῳ σθένος πλείστων τόξων** κτλ. ἀφοῦ ὑπόμεναν σέ (σκληρή) μάχη τῆ δύναμη κτλ.— **Μηδείων** Μηδικῶν, τῶν Μήδων.—

α) Τοῦτο εἶναι ἄλλο ἐπίγραμμα ἀφιερωμένο στό Λεωνίδα, ἀρχηγό τῶν 300. Ἀποτελεῖται ἀπό δύο δίστιχα ἐλεγειακά.

26 (5). **Στους Κορινθίους πού ἔπεσαν στή Σαλαμίνα (480 π. Χ.)**

α) **ναίω** κατοικῶ.— **ἄμ (ε)** ἡμᾶς, ἐμᾶς, δωρ. (ὄνομ. **ἄμες**).— **ἔχει** κατέχει, κρατάει.— **ῥυσάμεθα** (ἄορ. ἀναύξ.) τοῦ **ῥύομαι** ὑπερασπίζω, σώζω.

β) Τό ἐπίγραμμα βρέθηκε στό Ἄμπελάκι τῆς Σαλαμίνας. Ἐχει γιά θέμα του τήν συμβολή τῶν Κορινθίων (στόν ἀγῶνα), πού μέ ναύαρχο τόν Ἀδείμαντο διακρίθηκαν στή ναυμαχία τῆς Σαλαμίνας, παρά τίς προηγούμενες διαφωνίες των μέ τούς Ἀθηναίους.

Στ. 1. εὐδρον, ἀπό τά ἄφθονα νερά τῆς Κορίνθου.

Στ. 2. Αἴαντος νᾶσος Σαλαμίς, γιατί τῆς Σαλαμίνας βασιλιάς ἦταν στούς ἡρωϊκούς χρόνους ὁ Τελαμώνας, πατέρας τοῦ Αἴαντα.

Στ. 3. Φοινίσσας· καθώς ξέρουμε, ὁ στόλος τῶν Περσῶν ἦταν στό μεγαλύτερο μέρος φοινικικός.

27 (6). **Στους πεσόντες ἥρωες.**

ἄσβεστον κλέος ἀκατάλυτη, ἀθάνατη δόξα.— **περί . . θέντες** (τμήση) **πατρίδι** περιβαλόντες τήν πατρίδα, ἀφοῦ τύλιξαν, ἐντυσαν τήν πατρίδα μέ . . .— **ἀμφιβάλλομαι** περιβάλλομαι, ντύνομαι, τυλίγομαι.— **κυάνεον** σκοτεινό, μαῦρο (ἡ ὅλη περίφραση : πέθαναν).— **σφ'**, **σφέ**, **σφᾶς** αὐτούς.— **καθύπερθεν** (στό **κυδαίνουσα**) ἄνωθεν, ἀπό ἐπάνω.— **κυδαίνω** δοξάζω.— **ἀνάγω** ὀδηγῶ ἐπάνω (ἐρμ. τούς ὀδηγεῖ ἐπάνω στούς οὐρανοῦς).— **ἐκ δώματος Ἀιδεω** ἀπό τά δώματα τοῦ Ἄδη, ἀπό τόν κάτω κόσμο.

28 (7). **Στους πεσόντες τόν καιρό τῶν Μηδικῶν.**

ἐκ πάντων προπάντων, περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλον.— **περιτίθημι** περιβάλλω, ντύνω (κυρίως γιά φορέματα), ἐδῶ μεταφορικά : **περιτίθημι τῇ Ἑλλάδι ἐλευθερίην** ἐλευθερώνω τήν Ἑλλάδα.— **χρῶμαί τι** ἔχω κάτι.— **εὐλογία** ἔπαινος, δόξα.

29 (8). Περιπαικτικό στον Τιμοκρέοντα από τη Ρόδο.

α) **φαγών ... πιών ...**, οί μτχ. χρον. — **κακά λέγω** (τινά) κακολογῶ.

β) Τό ἐπίγραμμα εἶναι ἀπό τά λεγόμενα **σκωπτικά** (περιπαικτικά, κοροϊδευτικά). Ἀναφέρεται στόν ὁμότεχνο τοῦ Σιμωνίδη Τιμοκρέοντα, μέ τόν ὁποῖο εἶχε μεγάλη ἔχθρα. Ὁ Τιμοκρέοντας ἦταν ἀθλητής καί φημιζόταν γιά τήν πολυφαγία καί τήν κακογλωσσία του.

30 (9). Εὐτράπελο ἀφιέρωμα.

α) **Σῶσος, Σωσώ**, ὀνόματα δυό ἀδελφῶν, Ἰσως.— **Σῶτερ Δία—τόνδ' ἀνέθηκαν**, εἶναι ἄγνωστο τί ἀκριβῶς ἦταν τό ἀφιέρωμα.

β) Τό ἐπίγραμμα εἶναι εὐτράπελο (διασκεδαστικό, χιουμοριστικό) κι ἔχει ἰδιαιτέρο χαρακτηριστικό τήν **πα ρ ῆ χ η σ η**. Εἶναι πολύ πιθανό ὅτι ὁ ποιητής εἰρωνεύεται ἐκείνους πού κάνουν χρήση τῆς παρηχήσεως κι ἐκεῖ πού δέν ὑπάρχει λόγος.

ΠΛΑΤΩΝ

Ὁ μέγας Ἀθηναῖος φιλόσοφος Πλάτωνας, γιός τοῦ Ἀρίστωνα (427 - 347), διάσημος μαθητής τοῦ Σωκράτη, ἰδρυτής τῆς περιφημῆς φιλοσοφικῆς Σχολῆς, τῆς λεγόμενης Ἀκαδημίας, συγγραφέας πολλῶν φιλοσοφικῶν ἔργων, ἔγραψε καί ποιήματα. Ἀργότερα, ὅταν ἀφοσιώθηκε στή φιλοσοφία, ἔδειξε νά ὑποτιμᾶει τοὺς ποιητές καί τοὺς ἔβγαλε ἀπό τήν ἰδανική « Πολιτεία » του. Πάντως τά ἐπιγράμματα τοῦ Πλάτωνα πού σώθηκαν φανερόνουν ἀξιοθαύμαστη ποιητική τέχνη.

31 (1). Στούς Ἐρετριεῖς πού ἐκπατρίστηκαν.

α) **ἄγχι** πλησίον, κοντά.— **Σοῦσα**, πρωτεύουσα τῆς Περσίας.— **ἔσσον**, ἐπίρρ.— **ἀφ' ἡμετέρης (γῆς)** μακριά ἀπ' τήν πατρίδα μας.

β) Ὁ Δάτης καί Ἀρταφέρνης μετά τήν ἄλωση τῆς Ἐρέτριας (490 π.Χ.) ἔστειλαν δέσμους στό Δαρεῖο τοὺς Ἐρετριεῖς, πού ἔπιασαν, καί αὐτός τοὺς ἔβαλε νά κατοικήσουν σέ μιά τοποθεσία τῆς Κισσίας, κοντά στά Σοῦσα, πού ὀνομαζόταν Ἀρδέρικκα. Σ' αὐτούς εἶναι ἀφιε-

ρωμένο τό ἐπίγραμμα καί διερμηνεύει τήν πανελλήνια συγκίνηση γιά τόν ἐκπατρισμό τόσων ἐλεύθερων Ἑλλήνων.

32 (2). Σέ φίλο του ἀστρονόμο.

α) **ἀστήρ**, κτηρμ.— **ἐν ζωοῖσιν** ἀνάμεσα στους ζωντανούς.— **Ἐῶφος** Ἐωσφόρος, Αὐγερινός (ἀστέρι τῆς αὐγῆς).— **ἐν φθιμένοις** ἀνάμεσα στους νεκρούς.

β) Καθώς ξέρουμε, ἡ Ἀφροδίτη, πλανήτης τοῦ ἡλιακοῦ μας συστήματος, ἀνατέλλει λίγες ὥρες πρὶν ἀπό τήν ἀνατολή τοῦ ἡλίου καί τότε λέγεται ἀρχ. **Ἐωσφόρος**, σήμ. **Αὐγερινός**, καί βασιλεύει λίγες ὥρες μετὰ τή δύση τοῦ ἡλίου καί λέγεται **Ἔσπερος**, σήμ. **Ἀποσπερίτης**.

— Προσέξτε τήν παρομοίωση καί τήν ἀντίθεση πού ὑπάρχει μέσα στους δύο στίχους, ἀντίθεση καί ὁμοιότητα νοήματος μέ νόημα καί λέξεως μέ λέξη.

33 (3). Στή Σαπφώ.

α) **ὀλιγώρως** ἀπρόσεκτα, ἀπερίσκεπτα (**ὀλιγωρῶ**).— **ἦνιδε** ἰδοῦ, νά.—

β) Γιά τή Σαπφώ κοίτα στό τμήμα τῆς « Μελικῆς ποιήσεως » (σελ. 126) καί γιά τίς Μοῦσες στή σελ. 94.

34 (4). Σ' αὐτόν πού ἄφησε χρυσάφι κι ἤβρε θηλιά.

α) **βρόχος** θηλιά.— ὁ χρυσόν κτλ., ἡ σειρά : ὁ οὐχ εὐρών τόν χρυσόν, ὃν λίπεν, ἤψε βρόχον, ὃν εὔρε· — ἤψεν, τοῦ ἄπτω, ἐδῶ = ἐξάπτω, κρεμῶ γιά νά ἀπαγχονιστῶ.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ

Ἄ Ο Θουκυδίδης (470 - 395 π.Χ.), ὁ πιό μεγάλος ἱστορικός ἔλων τῶν ἐποχῶν, ἔγραψε τό παρακάτω ἐπίγραμμα, ἀφιερωμένο στόν ἐξοχο

ποιητή τραγωδιῶν Εὐριπίδη (485 - 407 π.Χ.), πού πέθανε στή Μακεδονία.

35. Στόν Εὐριπίδη.

μῆμα ... Εὐρ., ἐνν. ἐστί.— ἰσχω ἔχω, κρατῶ.— γῆ Μακεδῶν (περίφραση) Μακεδονία.— τῆ (τοπ.) ἐκεῖ.— δέξατο ὑποκμν. Εὐριπίδης (ἀντικ. τέρμα βίου).— Ἑλλάδος Ἑλλάς (ποιητ. φράση) τό κέντρο τῆς Ἑλλάδος, « ἡ καρδιά τῆς Ἑλλάδος », δηλ. ἡ Ἀθήνα.— μούσαις (δοτ. ὀργανική) μέ τήν ποίηση.

ΑΝΑΚΡΕΩΝ

Ἄσ Ἀνακρέοντας εἶναι κυρίως μελικός ποιητής, ἔγραψε ὅμως κι ἐπιγράμματα, ἀπό τά ὁποῖα σώζεται τό παρακάτω. (Βλ. γι' αὐτόν στό τμήμα τῆς « Μελικῆς ποιήσεως », σελ. 131 - 132).

36. Ἡ ἀγελάδα πού μουγκανίζει.

α) τὰν ἀγέλαν τήν ἀγέλη, τό κοπάδι.— πόρρω μακριά.— νέμω ὀδηγῶ στή βοσκή.— βοίδιον, ὑποκορ. τοῦ βοῦς.— ἔμπνουσ, αὐτός πού ἀναπνέει, ζωντανός.— συνεξελαύνω ὀδηγῶ καί κάτι ἄλλο (μαζί) πρὸς τό ἴδιο μέρος, παρασύρω.

β) Μύρων· ζακουστός Ἀθηναῖος γλύπτης, σύγχρονος μέ τό Φειδία, ἀπό τίς Ἐλευθερές (κοντά στά σύνορα Ἀττικῆς καί Βοιωτίας). Περιφημα ἔργα του εἶναι ὁ δισκοβόλος καί ἡ μυκωμένη βοῦς, πού εἶχε τόση φυσικότητα, ὥστε, ὅπως λένε, ἀκόμα καί μοσχάρι ἦταν δυνατό νά ξεγελαστεῖ καί νά πλησιάζει γιά νά βυζάζει.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ

Ἄσ Φίλιππος ἀπ' τῆ Θεσσαλονίκη εἶναι ποιητής ἐπιγραμμάτων πού ἔζησε ἀργότερα κι ἡ ἀκμή του πέφτει στόν καιρό τοῦ αὐτοκράτορα Τι-

Βερίου (14 - 17 μ.Χ.). "Έγραψε ἐπιγράμματα δικά του καί μιὰ συλλογή ἀπό ἐπιγράμματα ἄλλων ἀρχαίων ποιητῶν μέ τόν τίτλο « Στέφανος ».

37. Στό Φειδία πού τεχνούργησε τόν Ὀλύμπιο Δία.

Τό ἐπίγραμμα τοῦτο εἶναι κοσμοζάκουστο. Ὁ μέγας Ἀθηναῖος γλύπτης (5 αἰ. π.Χ.) εἶναι ὁ μεγαλύτερος στήν ἀρχαιότητα δημιουργός ἀγαλμάτων. Ἐκτός ἀπό τά ἄλλα, περίφημο ἔργο του εἶναι καί τό χρυσελεφάντινο (χρυσάφι καί φίλντισι) ἀγαλμα τοῦ Δία τῆς Ὀλυμπίας, ἕνα ἀπό τά ἑφτά θαύματα τοῦ κόσμου.

Π Α Λ Λ Α Δ Α Σ

Καί ὁ Παλλαδᾶς ἀπό τήν Ἀλεξάνδρεια εἶναι ἐπιγραματοποιός τῶν κατοπινῶν χρόνων κι ἡ ἀκμή του πέφτει τόν καιρό τοῦ αὐτοκράτορα Ἀρκαδίου (383 - 408 π.Χ.).

38. Συμβουλή γιά ὑπομονή.

α) Στό ἐπίγραμμα τοῦτο ὁ ποιητής κάνει λογοπαίγνιο μέ τή διπλή σημασία τοῦ **φέρω** = 1) φέρνω, ὀδηγῶ, παρασύρω· 2) ὑποφέρω, ἀντέχω, ἀνέχομαι.— **τὸ φέρον** ἡ τύχη (πού ὀδηγεῖ τά πάντα).— **φέρε** ὑπόφερε, ὑπόμεινε.— **φέρου** ἄφησε τόν ἑαυτό σου νά φέρεται, νά ὀδηγεῖται (ὅπου θέλει ἡ τύχη).— **καί τὸ φέρον** . . . καί παρ' ὅλ' αὐτά ἡ τύχη σέ φέρει, σέ πάει ὅπου θέλει.

β) Πβ. τό περίφημο ποίημα τοῦ Κ. Χατζόπουλου : « Ἄσ' τή βάρκα στό κύμα, ὅπου θέλει, νά τρέχει — ἄς ὀρίζει τό ἀέρι τιμόνι, πανί . . . ἄς τό φέρει ὅπου θέλει τό ἀέρι, ὅπου ξέρει τό ἀέρι » « Ἀπλοῖ τρόποι ».

— Εἶναι σωστή ἡ γνώμη ὅτι ὁ ἄνθρωπος πρέπει νά ἀφήνεται ἔρμαιο στή φορὰ τῶν πραγμάτων, χωρὶς νά ἀντιστέκεται μέ τή δική του τή βούληση ;

39. Σέ νεαρή κόρη.

ὄρη πανθοθαλής ἢ ἄνοιξη, ἢ ἐποχή πού ὅλα εἶναι θαλερά.— πρωτοφανής καλύκων ἢ πρώτη κάλυκα τοῦ λουλουδιοῦ πού φανερώθηκε, πρωτολουλούδο.— μέλλουσα γάμψ μείγνυσθαι μελλόγαμη, μελλόνυμφη.— ἐν φθιμένοις ἀνάμεσα στοὺς νεκρούς.

40. Στή μακρόβια καί πολύτεκνη Καλλικράτεια.

ἐδρακόμην, τοῦ δέρομαι = βλέπω.— ὁ σκίπων (καί σκήπων) βακτηρία, ραβδί (σκίμπτομαι = στηρίζομαι).— τρομερός, τρέμων, τρεμουλιάρης.

41. Σέ ἄγαλμα τῆς Νιόβης, ἔργο τοῦ Πραξιτέλη.

α) ἐκ ζωῆς, ἐνν. οὐσης· ζωὸς ζωντανός (ἤμουν ζωντανή κι οἱ θεοὶ μ' ἔκαμαν πέτρα).— ἔμπαλιν ἀντίθετα, ἀντίστροφα.

β) Ἡ Νιόβη ἦταν θυγατέρα τοῦ Ταντάλου καί γυναίκα τοῦ βασιλιᾶ τῶν Θηβῶν Ἀμφίονα. Σύμφωνα μέ τό μῦθο, ἡ Νιόβη ἀπόχτησε 6 γιούς κι 6 θυγατέρες, ἀλλά, ἐπειδή περηφανεύτηκε γι' αὐτό καί κοροΐδεψε τή Λητώ πού εἶχε μόνο δύο παιδιά, τιμωρήθηκε σκληρά· τά παιδιά της χτυπήθηκαν μέ τόξο ἀπό τόν Ἀπόλλωνα καί τήν Ἄρτεμη κι ἡ ἴδια ἡ Νιόβη βαριά πονεμένη ξαναγύρισε κοντά στόν πατέρα της στό Σίπυλο τῆς Φρυγίας, ὅπου ἀπολιθώθηκε ἀπό τοὺς θεοὺς κι ἔτσι, ἀκόμα καί πετρωμένη, ἔκλαιγε κι ἔκλαιγε τήν πικρὴ μοῖρα της. Αὐτὴν — λέει τό ἐπίγραμμα — ξανάφερε στή ζωὴ μέ τό ἔργο του ὁ Πραξιτέλης, ἕνας ἀπό τοὺς περιφημότερους γλύπτες τῆς ἀρχαιότητος, πού ἦταν στήν ἀκμὴ του κατὰ τά μέσα τοῦ 4. π.Χ. αἰώνα.

42. Σέ ἄγαλμα Σατύρου πού ἔκαμε ὁ Πραξιτέλης.

α) ὑποτρέχω τρυπῶνα, χώνομαι.— ἀμφιχύνομαι χύνομαι ὀλόγυρα.

β) Σάτυροι ἦταν κατώτερες θεότητες, ἀκολουθία τοῦ Διονύσου, καί συμβόλιζαν τή χαρούμενη διάθεση τῶν ἀνθρώπων. Τό χάλκινο ἄγαλμα

τοῦ Σατύρου ἦταν ἓνα ἀπό τὰ ὠραιότερα ἔργα τοῦ Πραξιτέλη. Παρά-
σταινε τό Σάτυρο σέ ἀναπαυτική στάση νά στηρίζεται σέ κορμό δέντρου
μέ ὕφος ἀπόλυτης ἀνεμελιᾶς. Τό Σάτυρο τοῦτον οἱ ἀρχαῖοι ὀνόμαζαν
« περιβόητο ». Ἀντίγραφό του σώζεται στό Μουσεῖο τοῦ Καπιτωλίου
στή Ρώμη. Ὁραῖο ἐπίσης ἀγάλμα Σατύρου βρίσκεται στήν Ἀθήνα,
στό Μουσεῖο τῆς Στοᾶς τοῦ Ἀττάλου.

43. Ἐπάνω σέ ἀνδριάντα τοῦ Δημοσθένη.

α) γνώμη φρόνηση, φρόνημα, ψυχική δύναμη.—"Ἄρης Μακε-
δῶν οἱ πολεμικοὶ Μακεδόνες (ἀ ν τ ο ν ο μ α σ ί α).

β) Ὁ κορυφαῖος ἀπό τούς Ἑλληνας ρήτορες Δημοσθένης ὁ Ἀθη-
ναῖος (384 - 322 π.Χ.), πού ἐπί μιᾶ δεκαπενταετία ἀγωνίστηκε μέ
πάθος καταπολεμώντας τή μακεδονική κυριαρχία, αὐτοκτόνησε πίνοντας
δηλητήριο στήν Καλαυρία — ὅπου σήμερα ὁ Πόρος — μέσα στό ἱερό
τοῦ Ποσειδώνα.

Οἱ Ἀθηναῖοι τό 280 π.Χ. τίμησαν τό Δημοσθένη στήνοντας στήν
ἀγορά τόν ἀνδριάντα του, ἔργο τοῦ γλύπτη Πολύεουκτου· στό βᾶθρο
τοῦ ἀγάλματος ἦταν χαραγμένο τό περίφημο αὐτό ἐπίγραμμα.

— Ποιά εἶδη ἐπιγραμμάτων παρουσιάζονται ἐδῶ ; Συγκρίνετέ τα
μέ γνωστά ἐπιγράμματα τοῦ Σολωμοῦ καί ἄλλων νέων Ἑλλήνων
ποιητῶν.

Β'. ΙΑΜΒΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

ΑΡΧΙΛΟΧΟΣ

Ὁ Ἀρχίλοχος (680 - 629 π.Χ.) γεννήθηκε στήν Πάρο. Ἐξῆσε
ζωή γεμάτη περιπέτειες. Νέος, πῆρε μέρος στήν ἀποικία πού στάλθηκε
ἀπό τήν Πάρο στή Θάσο. Ἐκεῖ ἀτύχησε στόν πόλεμο μέ τούς γείτονες
τῶν Θρακῶν Σαίτους κι ἔτσι ξαναγύρισε στήν πατρίδα του. Σέ λίγο ἀρρα-
βωνιάζεται τή Νεοβούλη, θυγατέρα τοῦ Λυκάμβη ἀπό τήν Πάρο, πού

ὅμως τὸν ἐγκαταλείπει. Τότε ὁ ποιητὴς γράφει φαρμακεροὺς ἰαμβικούς στίχους χτυπώντας αὐτὴ καὶ τὸν πατέρα της, σὲ τρόπο πού, καθὼς λένε, ἔφερε σὲ ἀπόγνωση τὸ Λυκάμβη, κι αὐτὸς μὴ μπορώντας νά βασταῖξει τοὺς ἐξευτελισμοὺς, ἀπαγχονίστηκε μαζί μὲ τὶς κόρες του.

Ἔτσι ἀπ' αὐτὸ ὁ Ἀρχίλοχος φεύγει ἀπὸ τὴν Πάρο. Ζεῖ ταραγμένη ζωὴ γυρίζοντας ἐδῶ κι ἐκεῖ καὶ ὑπηρετώντας τὶς Μοῦσες ὡς ποιητὴς καὶ τὸν Ἄρη ὡς μισθοφόρος. Τέλος σκοτώνεται σὲ μιὰ μάχη μὲ τοὺς Ναξιῶτες.

Παρ' ὅλη τὴν δηκτικότητά καὶ τὴν ἐμπάθεια τῶν στίχων του τιμήθηκε ἀπ' τοὺς ἀρχαίους σάν δεύτερος Ὁμηρος. Στὸ Βατικανὸ ὑπάρχει ἀρχαῖο μαρμάρينو κεφάλι μὲ δύο πρόσωπα πού παρασταίνουν τὸν Ὁμηρο καὶ τὸν Ἀρχίλοχο. Μεταχειρίστηκε στὴν ποίησή του πολλὰ μετρικὰ σχήματα κι ἔκαμε ἐλεγείες, ἰαμβικὰ ποιήματα, ὕμνους πρὸς τοὺς θεοὺς κ.ἄ. Δυστυχῶς μόνο λίγα ἀποσπάσματα ἀπὸ αὐτὰ διασώθηκαν.

44 (1). Περιγραφή τῆς Θάσου.

α) ὥστε καθὼς, σάν .— ὕλη δάσος.— ἐπιστεφῆς σκεπασμένη, στεφανωμένη.— ἐφίμερος ποθητός, θελκτικός.— ἐρατός ἀξιαγάπητος.

β) Σίρις (γεν. Σίριος), θ. 1) ποτάμι στὴν Παιονία τῆς Μακεδονίας (κοντὰ στὴ σημερινὴ Γουμένισσα), 2) ποτάμι στὴ Ν. Ἰταλία.

Ἡ περιγραφή αὐτὴ ἀναφέρεται στὴν τραχιά καὶ ὄρεινὴ Θάσο, ὅπου ὁ Ἀρχίλοχος εἶχε δοκιμάσει πολλές ἀπογοητεύσεις ὅταν ἦταν μισθοφόρος.

45 (2). Ἀδιαφορία γιὰ τὰ ἐγκόσμια.

οὐ μοι μέλει (ὄχι ἀπρόσωπο, ὑποκμ. τὰ Γύγωω) = δέ μ' ἐνδιαφέρουν.— τὰ Γύγωω (συνίζ.) τὰ πράγματα τοῦ Γύγη, τὰ πλοῦτη τοῦ Γύγη· Γύγης, βασιλιάς τῶν Λυδῶν, ξακουστός γιὰ τὰ πλοῦτη του.— εἰλέ με μ' ἔπιασε, μὲ κυρίεψε (π ρ ο σ ω π ο π ο ι ῖ α).— πω ποτέ.— ζῆλος ζηλοτυπία, φθόνος.— ἀγαίομαι θαυμάζω, ζηλεύω.— θεῶν ἔργα τὰ δημιουργήματα τῶν θεῶν, τὰ θεῖα μεγαλουργήματα.— ἐρέω (ἰων.) : ἐράω = ἐπιθυμῶ.— ἀπόπροθεν πολὺ μακριά.— ἐμῶν ὀφθαλμῶν ἀπὸ τὶς βλέψεις μου, ἀπὸ τὶς ἐπιδιώξεις μου.

α) **φιλέω** (συνίζ.) ἀγαπῶ, ἔχω σέ συμπάθεια.— **μέγας**, ἐδῶ = ψῆλός, μεγάλωσμος.— **διαπλίσσομαι** (δωρ. πλιξ = βῆμα) προχωρῶ μέ ἀνοιχτά βήματα, μεταφ. : περιφρανεύομαι, κομπάζω.— **γαῦρος** ὑπεροπτικός, ξιπασμένος.— **βοστρύχοισι**, δοτ. τῆς αἰτ.— **ὑποξυράομαι** μισοξυρίζομαι· οἱ σχετικὰ νέοι στήν ἡλικία πολεμιστές ἄφηναν γένη, γιά νά φαίνονται ἀγριότεροι.— **εἶη μοι** ὅσο γιά μένα, ἄς εἶναι. . . — **σμικρός**, δηλ. στό ἀνάστημα.— **περί κνήμας ἰδεῖν** ὡς πρός τίς κνήμες, στά σκέλια.— **ροικός** κυρτός, στραβός (ροιβοσκελής : στραβοπόδης). — **ἀσφαλέως** συνίζ. — **πλέος** πλήρης, γεμάτος, ὅλος.— **καρδίη** (μεταφ.) τόλη, ὅπως σέ μᾶς « ἔχει καρδιά : εἶναι παλικάρι ».

β) Τό ποίημα εἶναι τραγαϊκό. Τό μέτρο τοῦτο ἦταν σέ χρήση πρὶν ἀπό τόν Ἀρχίλογο σέ τραγοῦδια τοῦ λαοῦ, ὁ Ἀρχ. ὅμως πρῶτος τό ἔβαλε στήν ἐντεχνη ποίηση· κυρίως τό μεταχειρίστηκε στό περιπαιχτικά καί συμποσιακά τραγοῦδια. Τό χρησιμοποίησε κι ὁ Σόλωνας.

47 (4). "Ολα ἔρχονται ἀπό τούς θεούς.

α) **Στ. 1 - 5.** τίθημι ἀναθέτω, ἐμπιστεύομαι. — **ἐκ κακῶν** (οὐδ.) ἀπό τῆ δυστυχία.— **ὀρθῶ** ἀνορθῶνα, σηκώνω ἐπάνω.— **μάλ' εὔβεβηκότας** ἐνῶ στέκονταν σίγουροι, ἐνῶ πατοῦσαν γερά στά πόδια τους.— **κλίνω** κάνω νά γείρει, ρίχνω κάτω.— **καί πλανᾶται**, ἐνν. ὑποκ. ὁ **ἀνὴρ**.— **χρήμη** ἔλλειψη, στέρηση (ἢ δοτ. τῆς αἰτίας).— **βίου** ἀπό τά ἀναγκαῖα γιά τῆ ζωή.— **παρήγορος νόου** ἔξω φρενῶν, μέ χαλαρό νοῦ, ἀποχαυνωμένος (ἀπό τό **παρα-εἶρω**).

β) **Στ. 5.** **βίου χρήμη πλανᾶται**· ὁ ποιητής ὑποδηλώνει τίς δικές του περιπλανάσεις, τίς γεμάτες ἀπό στερήσεις.— **παρήγορος** λεγόταν κυρίως ὁ ἵππος ὁ προσαρτημένος στό πλάγια, γιατί ἐκτός ἀπό τά δύο ἄλογα, τά ζεμένα στό ἄρμα, ὑπῆρχε, κανονικά, κι ἓνα τρίτο, ἀναπληρωματικό. Τό πρόσθετο αὐτό ἄλογο δονόταν μέ **παρηγορίας** (χαλαρωμένα λουριά) σέ παράλληλη θέση μέ τά δύο ἄλλα· ἦταν δηλ. ἔξω ἀπό τό ζυγό, χωρίς νά σέρνει βάρος. Ἐδῶ, μεταφορικά, λέγεται **παρήγορος** ὁ χαλαρωμένος νοῦς (γιά ἄνθρωπο πού τά 'χει χαμένα ἀπό τίς δυστυχίες).

48 (5) **Θάρρος στις δοκιμασίες.**

α) **θυμός** ψυχή.— **ἀμήχανος** ἀνυπόφορος.— **κῆδος** φροντίδα, ἔγνοια, θλίψη.— **κυκῶμαι** ταράζομαι, στενοχωριέμαι.— **ἀναδύομαι** ὀρθώνομαι, σηκώνομαι.— **δυσμενής** ἐχθρός.— **ἀλέξομαι** ὑπερασπίζομαι.— **προσβάλλω στέρονον** στρέφω τό στήθος μου ἐναντίον (τῶν ἐχθρῶν).— **αἱ δοκοὶ** οἱ προσδοκίες, οἱ ἐνέδρες.— **ἀμφάδην** φανερά.— **χαρτὸς** αὐτὸς πού φέρνει χαρά· **ἐπὶ χαρτοῖσιν** (οὐδ.) στὶς εὐτυχίες.— **ἀσχαλάω** (καὶ ἀσγάλλω) λυπᾶμαι, πονᾶω.— **μὴ λίην (λίαν)**, ἀνήκει καὶ στὶς δύο προτάσεις.— **ῥυσμὸς** ρυθμὸς, τάξη (= ποιὸς ρυθμὸς κυβερνάει τ' ἀνθρώπινα).

β) Κι ἐδῶ μιλάει ἀπὸ προσωπικῆ ἐμπειρία ὁ πολὺπαθος ποιητής.

— *Ποιὸς εἶναι κατὰ τὸν ποιητὴ ὁ ρυθμὸς τῶν ἀνθρώπινων πραγμάτων;*

49 (6). "Ὅλα εἶναι πιθανά.

α) **χρήματα** πράγματα.— **ἄελπτον** ἀνέλπιστο, ἀναπάντεχο.— **ἀπώμοτον** ἀπίστευτο, ἐκεῖνο γιὰ τό ὅποῦ παίρνομε ὄρκο πὼς δέν μπορεῖ νά γίνει (οὐδ' ἀπώμοτον οὔτε μπορεῖ κανένας νά ὀρκιστεῖ ὅτι εἶναι ἀδύνατο).— **ἔθηκε** ἔκαμε, ἔφερε.— **λυγρὸς** καταστρεπτικὸς, τρομερὸς.— **ἐκ δὲ τοῦ** ἀπὸ τότε.— **κάπτελπτα (καὶ ἐπίελπτα)** αὐτὰ πού μπορεῖ κανεὶς νά τὰ ἐλπίζει, πιστευτά.— **εἰσορῶν** γιὰ ὅσα βλέπει.— **ἀνταμείβομαι** ἀνταλλάσσω.— **νομὸς** τόπος διαμονῆς, διαμονή, κατοικία.— **ἐνάλιος** θαλάσσιος, θαλασσινὸς (ἐν τῇ ἀλί).— **δελφῖσιν**, ἔμμεσο ἀντικ. τοῦ **ἀνταμείψωνται**.— **σφιν**, δηλ. στὰ θηρία.— **τοῖσι δ' ἡδὺ ἦν ὄρος** στὰ ὅποια (θηρία) ὅμως πρωτότερα ἦταν εὐχάριστη ἢ διαμονή στό βουνό.

β) **Στ. 3. ἐκ μεσημβρίας ἔθηκε νύκτα**· σίγουρα μιλάει γιὰ ἔκλειψη τοῦ ἥλιου, πού οἱ ἀρχαῖοι θεωροῦσαν προμήνυμα συμφορᾶς· ἴσως πρόκειται γιὰ τὴν ἔκλειψη πού ἔγινε στὶς 5 τοῦ Ἀπρίλη 648 π.Χ., ὁρατὴ στὴν Πάρο καὶ στὴ Θάσο.

Στ. 6 - 9. Τό νόημα εἶναι: ἄς μὴν ἀπορήσει κανεὶς γιὰ ὅτιδῆποτε

βλέπει, ἀκόμα κι ἂν δεῖ τὰ θηρία νά ἀλλάζουν τόπο διαμονῆς μέ τὰ δελφίνια καί νά ἀγαποῦν τή θάλασσα γιά κατοικία τους ἐνῶ πρῶτα χαίρονταν νά μένουν στά βουνά. Καί τό νεώτερο δημοτικό τραγούδι λέει : « Ποῖός εἶδε ψάρι στό βουνό καί θάλασσα σπαρμένη » σάν τό πιό ἀπίθανο πρᾶγμα τοῦ κόσμου.

Σ Ο Λ Ω Ν

(Γιά τό Σόλωνια ποιητή βλέπε στή σελ. 89)

α' τρίμετρα ἰαμβικά.

50 (1). Ὁ σκοπός τῆς νομοθεσίας του.

α) Στ. 1 - 12. τῶν οὐνεκα (ὦν εἶνεκα) ἔνεκα τῶν ὁποίων, γιά τὰ ὅποια.— **συνάγω** 1) συναθροίζω, καλῶ, 2) συμφιλώνω.— **τυχεῖν** (ὑποκ. ἐγώ, ταυτοπρ.) = ἐπιτυχεῖν, νά πετύχω.— **παύομαι**, ἐδῶ = ἀποσύρομαι, ἀποτραβιέμαι ἀπό τήν ἐξουσία· ἡ σειρά τῶν λέξ. : ἐγώ δέ ἐπαυσάμην πρὶν τυχεῖν τί τούτων, τῶν (ὦν) οὐνεκα **ξυνήγαγον δῆμον** ; ἡ ἔννοια : ἐγώ δέν ἀποσύρθηνκα προτοῦ πετύχω ἄλλα ἐκεῖνα γιά τὰ ὅποια ἐπιδίωξα τή συμφιλίωση τοῦ λαοῦ.— **συμμαρτυροίη ἂν** μπορεῖ νά μαρτυρήσει μαζί μου, ἄς μοῦ εἶναι μάρτυρας.— **ἄριστα**, ἀναφέρ. στό **συμμαρτυροίη ἂν**.— **ἐν δίκη χρόνου** μπροστά στό δικαστήριό τοῦ χρόνου. Ἐῤστοχα προσωποποιεῖται ὁ χρόνος καί παρουσιάζεται σάν δικαστής γιά ὅσα ἐγιναν. **ἀνεῖλον**, τοῦ ρ. **ἀναιρῶ** ἀφαιρῶ, ἀποσπῶ, τραβῶ (ὑπονοεῖται ἡ **σεισάχθεια**).— **ὄρος** ὄριο, σύνορο· πέτρινη στήλη στημένη στά ὑποθηκευμένα κτήματα· πάνω σ' αὐτή ἦταν γραμμένο τό ὄνομα τοῦ δανειστῆ καί τό ποσό τοῦ χρέους.— **πεπηγότας** (τοῦ ρ. **πήγνυμαι**) = ἐμπεπηγμένους, πού εἶχαν στηθεῖ.— **πρόσθεν δέ δουλεύουσα** καί ἐνῶ προηγουμένως ἦταν ὑπόδουλη (ἀπό τὰ χρέη καί τίς ὑποθήκες).— **θεόκτιτος** θεόχτιστη (γιὰ τήν ἔχτισαν ἡ Ἀθηνᾶ κι ὁ Ποσειδῶνας).— **ἀνάγω** ξαναφέρνω.— **πραθέντας** (παθ. ἄρρ. τοῦ **πιπράσκομαι**) πού πούληθηκαν.— **ἐκδίκως** ἀντίθετα μέ τό δίκαιο πού ἐπικρατοῦσε, ἀδίκως.— **χρεῖῶ ἀναγκαίη** ἀνάγκη ἐπιταχτική, ἀδυσώπητη (ἡ ἀνάγκη αὐτή ἦταν ὁ κίνδυνος νά

γίνουν δοῦλοι, καθώς δέν μπορούσαν νά ζοφλήσουν τά χρέη).— **φεύγω** εἶμαι φυγᾶς, ἐγκαταλείπω τόν τόπο μου.— **ἴημι γλώσσαν** μιῶ γλώσσα . . .— **ὥς ἄν . . . πλανωμένους (ὡς ἄν μέ σημασία αἰτιολ.)** = γιὰτί περιπλανιόνταν, τριγυρίζαν.

Στ. 13 - 27. ἐνθάδ' αὐτοῦ κι ἐδῶ ἀκόμη (καί στήν Ἀθήνα ἀκόμη).— **ἀεικῆς** ἄπρεπος, ντροπιασμένος.— **ἦθη** τρόποι, αὐθαίρεσιες.— **τρομέομαι** τρέμω, φοβᾶμαι.— **κράτει νόμου** μέ τήν ἐπιβολή τῆς ἐξουσίας τοῦ νόμου.— **συναρμόσας** ἀφοῦ ρύθμισα, ἀφοῦ συνταίριασα.— **ἔρεξα** ἔπραξα κι ἔφερα σέ τέλος.— **κακός** φτωχός, ταπεινός, δημοκρατικός.— **ἀγαθός** πλούσιος, εὐγενής, ἀριστοκρατικός.— **εὐθεῖαν δίκην ἀρμόσας** καθιερώνοντας δικαιοσύνη ἀμερόληπτη.— **κέντρον** βούκεντρο, βουκέντρα, ἐδῶ συμβολικά ἡ νομοθετική ἐξουσία.— **κακοφραδῆς** κακόβουλος, ἰδιοτελής.— **φιλοκτῆμων** πλεονέκτης.— **κατέχω** συγκρατῶ.— **ἐθέλω** ἀποδέχομαι, υἱοθετῶ.— **ἐναντίοι** οἱ ἀντίπαλοι (τοῦ δήμου, τῆς δημοκρατικῆς μερίδας).— **ἃ ἦνδανε** ὅσα ἤθελαν, ὅσα τοὺς ἄρεσαν.— **οὔτεροι (οἱ ἕτεροι)** οἱ ἄλλοι, δηλ. οἱ δημοκρατ.— **ἃ φρασαίατο (φράσαιντο) τοῖσιν** ὅσα εἶχαν στό νοῦ τους ἐναντίον ἐκείνων (τῶν εὐγενῶν).— **χηρῶ** ἀποστερῶ.— **ἀλκή** ἀνδρεία, ἀντρείουσῆ.— **ἀλκῆν ποιοῦμαι**, ὑπερασπίζω τόν ἑαυτό μου, ἀμύνομαι.— **πάντοθεν** πρὸς κάθε κατεύθυνση.— **ὥς πάει στό λύκος.**

β) Στ. 16. βίην τε καὶ δίκην συναρμόσας. Ὁ Σόλωνας ρύθμισε τή νομοθεσία του ἔτσι, ὥστε ὁ ἀπό μέρους τῆς πολιτείας ἐξαναγκασμός τῶν πολιτῶν νά ἐκπληρώσουν τίς ὑποχρεώσεις τους πρὸς αὐτή νά στηρίζεται στή δικαιοσύνη.

β' τροχαϊκά τετράμετρα

51 (2). Ἀφιλοκέρδεια.

α) Στ. 1 - 7. οὐκ ἔφω δέ γεννήθηκε, δέν πλάστηχε.— **βαθύφρων** συνετός, γνωστικός— **βουλήεις** μυαλωμένος.— **ἐσθλά** ἀγαθά, εὐτυχία.— **διδόντος** ἐνῶ τοῦ ἔδινε, τοῦ πρόσφερε.— **περιβαλῶν ἄν** καί ἔκλεισε μέσα, ἔπιασε.— **ἄγρα**, γιὰ κυνηγούς = θήραμα, γιὰ ψαράδες = ψάρια καί μεταφ. = πολιτική ἐξουσία.— **περιβαλῶν ἄγραν**,

ένν. δικτύω, από τό παρακάτω « δίκτυον ». — άγαμαι θαυμάζω, μένω κατάπληκτος. — έπισπῶ σύρω έπάνω. — θυμός θάρρος. — θ' άμαρτή άμα τε, και μαζί, συγχρόνως. — άποσφάλλομαι τινος χάνω κάτι. — κρατήσας άν επικρατούσα, άν αποκτούσα δύναμη. — λαβών και τυραννεύσας σχήμα π ρ ω θ ύ σ τ ε ρ ο. — μουνον μόνο, μονάχα. — δεδάρθαι (από τό ήθελον κεν), παρακμ. μεσ. φων. του ρ. δέρω = γδέρνω. — άσκός, προληπτ. κατηγορι. = νά γδαρθῶ και τό τομάρι μου νά γίνει άσκή. — έπιτρίβομαι άφανίζομαι, γίνομαι σκόνη. — κάπιτετριφθαι γένος και ν' άφανιστεί ή γενιά μου, τό σοί μου) : τά άπαρέμφ. δεδάρθαι και έπιτετριφθαι σάν με κάποια παραχώρηση (θά ήθελα για μιά μέρα νά γίνω τύραννος κι ύστερα άς μ' έγδερναν . . .).

Στ. 8 - 12. πατρίδος, έπιθ. στό γῆς = τῆς πατρικῆς γῆς. — άμείλικος άμείλικτος, άδυσόπητος. — ού καθηψάμην δέν ήττηζα. — μιάνας μετοχή ύστερόχρονη (άποτελεσματική — συμπερασματική) ώστε νά μιάνω, νά κηλιδώσω, νά λερώσω. — αιδεῦμαι (αίδουμαι) ντρέπομαι. — ὦδε έτσι, με τή στάση πού τήρησα. — δοκέω συνίζησ. — πλέον νικήσειν ήτι θά ξεπεράσω. — πάντας άνθρώπους, θέλει νά πει : τούς συνηθισμένους χαρακτήρες, τούς συνηθισμένους άνθρώπους.

β) Τά τετράμετρα του Σόλωνα άφήνουν τήν έντύπωση πώς είναι κάτι σάν άπομνημονεύματα, πού γράφτηκαν μετά τήν παραίτησή του από τήν έξουσία. Στο άπόσπασμα τούτο ο Σ. παρουσιάζει ένα συμπολίτη του κερδοσκόπο πού τόν κατηγορεί για βλάκα, άφού δέν έμεταλλεύτηκε τήν πολιτική του δύναμη για νά γίνει τύραννος και νά πλουτίσει.

Σ Η Μ Ω Ν Ι Δ Η Σ (Α Π Ο Τ Η Ν Α Μ Ο Ρ Γ Ο)

Ο Σημωνίδης ήταν σχεδόν σύγχρονος με τόν Αρχίλοχο (γύρω στό 650 π.Χ.). Γεννήθηκε στή Σάμο κι από κει ήρθε στήν Άμοργό ως άρχηγός άποίκων. Άπό αυτό ονομάστηκε Άμοργίνος (Άμοργιανός) για νά ξεχωρίζει από τό Σημωνίδη τόν Κεϊο (από τήν Κέα, σημ. Τζιά). Πληροφορίες για τή ζωή του δέν έχουμε. "Εγραψε λάμβους και μ' αυτούς σατίριζε ύρισμένα πρόσωπα και γενικότερα διάφορα κοινωνικά έλαττώματα. "Όπως και νά 'ναι, ή ποιήσή του είχε για στόχο

νά διορθώσει τά στραβά καί νά δώσει συμβουλές. Ἀπό τά ποιήματά του ἔχουν σωθεῖ μόνο λίγα μοναχικά ἀποσπάσματα. Τό πιό μακρῶ εἶναι ἡ σάτιρα γιά τό χαρακτήρα τῶν γυναικῶν.

52 (1). Μάταια τά ἀνθρώπινα πράγματα.

α) Στ. 1 - 5. τέλος ἡ ἔκβαση.— ἔχει κρατεῖ στά χέρια του.—βα-
ρύκτυπος βαρύβροντος.— τίθημι κανονίζω.— ὄπη ὅπως.— νοῦς δέ
(Διός) οἱ βουλές τοῦ Δία.— ἐπήμεροι ζώουσι ζοῦν λίγον καιρό,
εἶναι ἐφήμεροι.— ἄ δὴ (= οἶα δὴ) = ὅπως δά, ὅπως πραγματικά.—
βοτὰ βοσκήματα, ζῶα, ἀπό τό βόσκω (= σάν ζῶα πού εἶναι
πραγματικά).— ὄκως ἐκτελετήσῃ πού τό τέλος ἐπιφυλάσσει.

Στ. 6 - 10. κάπιπιθείη (καί ἐπιπειθειή) καί ἡ πεποίθησι, ἡ
πίστις.— ἀπρηκτον ἀπραγματοποίητο, ἀνέφικτο.— ὀρμαίνω διαλο-
γίζομαι, ὀνειρεύομαι.— μένουσιν περιμένουν.— ἡμέρην ἔλθειν νά
ξημερώσῃ (γιά νά πραγματοποιηθεῖ τ' ὄνειρό τους).— ἐτέων πε-
ριτροπαί περιοδικοί κύκλοι τῶν ἐτῶν (πολλά χρόνια).— νέωτα ἐπίρ.,
τό νέο ἔτος (νέον Ἔτος).— φλύω εἶμαι κατάφορτος, γεμάτος.

Στ. 11 - 19. φθάνει . . λαβὸν προφταίνει καί πιάνει, βρίσκει.—
ἄζηλος ἀζήλευτος, θλιβερός.— τέρμα πραγμάτωσι τῶν ὀνειρῶν.—
δεδημημένος, τοῦ δάμνημι = καταβάλλω, ρίχνω κάτω.— Ἄρει ἀπό
τόν πόλεμο.— ἡ λαῖλαψ ἡ θύελλα, ἡ καταιγίδα.— κλονεύμενος (κλο-
νούμενος) παρασυρόμενος, ἐνῶ τραντάζεται ἐπάνω κάτω.— πορφυ-
ρῆς ἀλός τῆς κυμαινόμενης, τῆς ταραγμένης θάλασσης.— νώσωνται =
νοήσωνται, εὖτ ἂν νώσωνται εὐθύς μόλις αἰσθανθοῦν, μόλις νιώσουν.—
ἡδύ ζοειν τῆ γλυκιά τῆς ζωῆς.— ἀγχόνης ἄψαντο ἔβαλαν θηλιά καί
πέθαναν.— δυστήνω μόρω ἓνα θάνατο ἀξιοθρήνητο.— καυτάγρετος
(= καί + αὐτάγρετος) αὐθόρμητος, θεληματικά.

Στ. 20 - 24. ἄπ' οὐδέν (ἔστιν) = οὐδέν ἄεστιν.— κῆρ μοῖρα
τοῦ θανάτου.— ἀνεπίφραστος ἀπροσδόκητος, ἀνεπάντεχος.— ἡ δὴ
ἡ δυστυχία.— πῆμα πάθημα, συμφορά.— πιθοῖατο = πίθοιντο (οἱ
βροτοί).— αἰκίζομαι (παθ.) βασανίζομαι.— ἐπ' ἄλγεσι κακοῖς
ἔχοντες θυμόν στρέφοντες διαρκῶς τῆ σκέψῃ μας στίς ἐνοχλητικές
φροντίδες.

β) **Στ. 1. βαρύκτυπος**· ὁ Ὅμηρος λέει «ἐρίγδουπος»· κ ο σ μ η τ ι κ ὸ ἐπίθετο τοῦ Δία πού ξαποστέλνει τή βροντή καί τόν κεραυνό.

Στ. 8. ἐτέων περιτροπᾶς· πβ. τό : «περιπλομένον ἐναυτῶν» στήν Ὀδύσσεια, σ. 6.

— Πῶς βλέπει τή ζωή ὁ ἀπαισιόδοξος ποιητής ; Γιατί οἱ ἄνθρωποι θά ἦταν λιγότερο δυσχερεῖς, ἂν τόν ἀκολουθοῦσαν (εἰ δ' ἐμοὶ πιθ ο ῖ α τ ο, στ. 22, Πβ. τό «Υποθήκες στόν ἑαυτό του » τοῦ Σόλων (σελ. 24).

53 (2). Χαρακτῆρες γυναικῶν.

α) **Στ. 1 - 6. χωρίς χωριστά** γιά καθεμίᾳ, μέ μεγάλη ποικιλία.— **νόος χαρακτηρας**.— **τὰ πρῶτα** εὐθύς ἐξαρχῆς.— **ῤς χοῖρος**, γουρούνι (ἐδῶ θηλ.).— **τανύθριξ** μακρότριχος, ὀρθότριχος.— **πεφυρμένα**, τοῦ φύρω ἀνακατόνω.— **εἶμα** ἐνδυμα, φόρεμα (ἐννυμι, Ἔσνυμι).— **κοπρή** κοπριά, ἀκαθαρσία.— **ἤμαι κάθομαι**.— **παινομαι** παχύνομαι, παχύνω.

Στ. 7-11. ἀλιτερός καμπόνηρος.— **ἔθηκε** ἔκαμε.— **ἴδρις (-ιος)** γνώστης, ἐμπειρος (ἀπό τό οἶδα).— **μιν αὐτήν** (ἀντικ. τοῦ λέληθε).— **τό μέν, δηλ. τό ἄμεινον** (τό καλό).— **εἶπε**, γνωμ. ἀόρ. **τό δ' ἐσθλόν = τό δέ κακόν εἶπεν ἐσθλόν** (σάν ἀνάποδος ἄνθρωπος πού εἶναι).— **ὄργη** τρόπος, ψυχική διάθεση.

Στ. 12 - 26. ἡ δὴ ἐν φρεσίν νοεῖ πού εἶναι διβουλή, διγνωμη.— **τήν μέν ἡμέρην τή μιᾶ μέρα**.— **γέγηθα** (πρκμ. μέ σημ. ἐνεστ. τοῦ γηθέω) χιρομαι.— **τήν δέ τήν ἄλλη ὅμως μέρα**.— **οὐκ ἀνεκτός** (θηλ.) δέν ὑποφέρεται.— **οὔτε ἄσσον ἐλθεῖν** οὔτε νά τή ζυγώσει κανείς (ἄσσον, συγκρ. τοῦ ἄγχι = κοντά).— **ἄπλητον πράγμα** ἀπροσπέλαστο, ἀπλησίαστο.— **ἀμείλιχος** ἄγριος.— **ἀποθύμιος** ἀποκρουστικός.— **ἀτρεμῆς** ἀκίνητος, ἀσάλευτος.— **ἀπήμων** ἀβλαβής, ἄβλαβος (γιά τοὺς ἄλλους).— **βαρύκτυπος** βαρύβροντος, βροντερός.— **φορευμένη**, τοῦ φέρομαι μετακινούμαι ἐδῶ κι ἐκεῖ, ταρακουνιέμαι.

Στ. 27 - 38. χαιτέεσσα μέ πλούσια χαιτή.— **γείνομαι** γεννιέμαι· **ἐγεινάμην** ἐγέννησα (ἐνεργ.). **δούλια ἔργα** ἐπίπονα ἐργασίαι, βχ-

ριές δουλειές.— δὴ δυστυχία, στενοχώρια.— περιτρέπω ἀποφεύγω.— ἡ μύλη ὁ μύλος, χερσόμυλος.— ἄρειεν, εὐκτ. τοῦ αἴρω.— λούται ἀπο = ἀπολούται· ἀπολούμαι ρύπον πλένομαι καλά (καθαρίζω ἐντελῶς κάθε λέρα ἀπὸ πάνω μου).— φορῶ φέρω, ἔχω.— χαιτή βαθεῖα, ἐδῶ = πλοῦσια κόμη, ἄφθονα μαλλιά.— ἄνθεμον ἄνθος, λουλουδι.— σκιάζομαι σκεπάζομαι, στεφανώνομαι.— ὦν = οὖν ὄντως, πραγματικά.— τύραννος βασιλιάς.— σκηπτοῦχος ἄρχοντας, μεγαλοσιάνος.— τοιούτοις (τρόποις) μέ μιὰ τέτοια φιλαρέσκεια.— ἀγλαίζομαι καμαρώνω.

Στ. 39 - 45. τὴν αὐτήν, τὴν ἄλλη.— λαβών, ἐνν. γιά σύζυγο.— οἶος μόνος.— μῶμος μομφή, κατηγορία.— προσιζάνει κολλάει ἐπάνω, ἀρμῶζει.— κάπαέξεται (καί + ἐπαέξεται) μεγαλώνει, πάει μπροστά.— βίος (δηλ. μέσα στήν οἰκογένεια).— φιλεῦντι = φιλοῦντι. ὁ πόσις (γεν. πόσιος, δοτ. πόσει καί ἰων. πόσι) ὁ σύζυγος.— ὄνομάκλυτος ξακουστός.— ἀριπρεπής περίβλεπτος, ἀντικείμενο θαυμασμοῦ.— ἀμφιδέδρομεν (σάν ἐνεστ.) περιβάλλει, τυλίγει.

β) Τό σατιρικό αὐτό ποίημα, ὅπως καί ὅλα τὰ ποιήματα αὐτοῦ τοῦ εἴδους, δέν ἔχει σκοπό νά περιγελάσει, μόνο καί μόνο γιά νά ἱκανοποιήσει τὴν περιπαικτική διάθεση τοῦ ποιητῆ, ἀλλά θέλει νά δείξει τὰ ἐλαττώματα πού πρέπει ν' ἀποφεύγουν οἱ γυναῖκες. Ἀλλωστε τελειώνει μέ τό νά παινεύει τὴν καλή γυναῖκα πού τὴν παρομοιάζει μέ μέλισσα. Καί οἱ γυναῖκες, γιά χωρατό, τραγουδοῦσαν μέ τό ἴδιο πνεῦμα περιγελαστικά τραγοῦδια γιά τοὺς ἄντρες, «τὰ ἐξ ἀμάξης», ὅπως τὰ ἔλεγαν. Ἴσως τό ποίημα τοῦ Σημωνίδη εἶναι ἀπάντηση σέ κείνα.

— Ποιό τό κύριο γνώρισμα στήν ποίηση τοῦ Σημωνίδη; Ἡ ὑπερβολή στή σάτιρα ἐπιτρέπεται; ὡς ποιό βαθμό; καί πού ἀποβλέπει; Κάντε τὴ σύγκριση μέ σατιρικά ποιήματα νέων Ἑλλήνων ποιητῶν (Λασκαράτου, Σουρῆ κ. ἄ.).

Γ'. ΜΕΛΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

ΑΛΚΑΙΟΣ

Ὁ Ἀλκαῖος ἀπὸ τὴ Μυτιλήνη τῆς Λέσβου (ἡ ἀκμὴ του γύρω στὸ

610 π.Χ.) ἦταν μέ τήν ἀριστοκρατική παράταξη τῆς πατρίδας του καί ἀγωνίστηκε μέ πάθος ἐναντίον τοῦ τυραννικοῦ πολιτεύματος τοῦ Μελάγχρου καί τοῦ διαδόχου Μυρσίλου πού ἐγκαθίδρυσαν οἱ δημοκρατικοί. Ἀλλά καί τόν πολὺ συγκρατημένο τύραννο Πιττακό, πού πῆρε τήν ἐξουσία ἀργότερα, τόν πολέμησε δυνατά. Καθώς ὅμως δοκίμασε νά καταλύσει τήν ἐξουσία τοῦ λαοῦ καί ἀπέτυχε, ἀναγκάστηκε νά ἐκπατριθεῖ καί νά ζήσει γιά πολλά χρόνια τριγυρίζοντας ἐδῶ κι ἐκεῖ στήν ξενιτιά. Στό τέλος τῆς ζωῆς του ξαναγύρισε στήν πατρίδα· τοῦ δόθηκε γενναϊόψυχα ἀμνηστία ἀπό τό σοφὸ Πιττακό.

Ἐγράψε ποιήματα μέ περιεχόμενο κάθε λογῆς, στασιωτικά, δηλ. πολιτικά, συμποσιακά, ἐρωτικά καί διάφορους ὕμνους. Τόν ποιητὴ τοῦτον μιμήθηκαν οἱ ποιητὲς τῆς Ἀλεξάνδρειας καί τῆς Ἰταλίας, ἰδίως ὁ Ὀράτιος.

Δυστυχῶς ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ Ἀλκίαιου μόνον ἀποσπάσματα σώθηκαν. Διάλεκτος τῶν ποιημάτων· του εἶναι ἡ αἰολική.

54 (1). Ἡ αἶθουσα τῶν ὄπλων

α) μαρμαίρω ἀστράφτω, λαμποκοπῶ.— παῖσα πᾶσα, ἄλλη.— στέγα αἶθουσα.— κυνίη (= κυνή) περικεφαλαία.— κάτ = κατὰ (στό νεύοισιν).— τᾶν (= τῶν, ὧν) κατῶπερθεν ἀπὸ πάνω, ἀπὸ τήν κορυφή τῶν ὀπίστων.— ἵππιοι λόφοι λοφία, φουδντες ἀπὸ οὐρᾶ (ἢ ἀπὸ χαίτη) ἀλόγων.— νεύοισιν (-οῦσιν) : κατα-νεύοισιν, γέρνουν πρὸς τὰ κάτω.— ἀγάλματα στολίδια (γιά τὰ κεφάλια τῶν ἀνδρῶν).— χάλκιοι δὲ λάμπροι κνάμιδες (περικνημίδες).— κρύπτοισιν πασσάλοις = κρύπτουσι πασσάλους (εἶναι τοποθετημένες γύρω ἀπὸ ξύλινα καρφιά μπηγμένα στοὺς τοίχους)· στήν αἰολική τό α ἀντί ου.— τὸ ἄρκος ἀμυντικὸ ὄπλο, μέσο γιά τήν ἀπόκρουση (ἀρκέω = ἀποκρούω).— ἰσχύρω (γεν.) ἰσχυροῦ, δυνατοῦ.— βέλευς (γεν. αἰολ.) βέλος βλήμα.— νέω λίνω (γεν. τῆς ὕλης) ἀπὸ καινούργιο λινὸ ὕφασμα.— κοίλος κοῖλος, βαθουλωτός.— κατ (ἀ) ... βεβλημένοι τοποθετημένες κάτω.— πᾶρ = παρά, κοντά.— ζῶμα κοντὴ περισκελίδα.— ὁ κύπασσις πουκαμισάκι, χιτόνιο.— τῶν αὐτῶν (πού εἴπαμε πρὶν).— ἐπειδὴ πρῶτιστα ἀφοῦ τώρα πιά.— ὑπὸ ἕσταμεν, ὑπέστημεν ἀναλαμβάνε.— ἔργον τότε ἀπὸ τὸν ἀγῶνα.

β) Τό ποίημα γράφτηκε στὶς παραμονές κάποιου ἀγώνα, καθὼς δείχνει ὁ τελευταῖος στίχος. Πρόκειται ἢ γιὰ πόλεμο μὲ τοὺς Ἀθηναίους — γιὰ τὴν ἀνάκτηση τοῦ Σιγείου στὸν Ἑλλάσποντο — ἢ γιὰ κίνημα πού ἐτοιμαζόταν μὲ σκοπὸ τὴν ἀνατροπὴ τοῦ Μυρσίλου. Ὅπως καὶ νὰ ἴναι, ἀφοῦ σέ λίγο ἦταν νὰ γίνῃ ὁ ἀγώνας, ὁ ποιητὴς μπαίνει στὴν αἴθουσα τῶν ὄπλων γιὰ νὰ τὰ πάρει. Μπαίνοντας, στέκεται γιὰ μιὰ στιγμή, τὰ κοιτάζει μὲ περηφάνια καὶ κάνει τὴν περιγραφή τους.

Στ. 6. Χαλκίδικαι ἀπὸ τὴ Χαλκίδα, ὅπου γινόταν κατεργασία τῶν μετάλλων καὶ μάλιστα τοῦ χαλκοῦ πού ἐξορυσσόταν ἀπὸ τὰ ὄρυγεῖα χαλκοῦ κοντὰ στὴν πόλη; ἀπὸ αὐτό, λένε, πῆρε καὶ τ' ὄνομά της ἡ πόλη.

— Προσέξτε τὴ ζωντάνια τῆς περιγραφῆς καὶ τὰ κοσμητικὰ ἐπίθετα.

55 (2). Ἡ πόλη σέ τρικυμία.

α) **ἀσυνέτημι** = ἀσυνετῶ δέν ἐννοῶ, δέν καταλαβαίνω. — **στάσις** ἐμφύλιος πόλεμος, ἐδῶ μεταφορικὰ — ἢ ταραχὴ, τὸ ἀνακάτωμα (τῶν ἀνέμων). — **τὸ μὲν ἄλλο μὲν κῦμα**. — **ἄμμες** ἡμεῖς, ἐμεῖς. — **ὄν** (= ἄν) ἀνά. — **ναῖ** = νηὶ (δοτ. τοῦ ναῦς). — **φόρημαι** = φοροῦμαι φέρομαι ἐδῶ κι ἐκεῖ, ταρακουνιέμαι. — **μοχθέω** ταλαιπωροῦμαι, ὑποφέρω. — **χείμων** τρικυμία. — **πὲρ** - ἔχει περιέχει, σκεπάζει ὀλόγυρα. — **ὁ ἄντλος** τὸ νερὸ (πού μπαίνει ὀρμητικὸ στό κύτος τοῦ καραβιοῦ). **ἰστοπέδα** = ἰστοπέδη ὁπῆ στό κατάστρωμα τῶν πλοίων, μέσ στὴν ὁποία χώνεται ἡ βάση τοῦ καταρτιοῦ, τρύπα τοῦ καταρτιοῦ. — **λαῖφος** τὸ ἱστίο, τὸ πανί. — **πάν** = πᾶν, ὅλο. — **ζάδηλος** (διάδηλος) διάτρητος, καταξεσχισμένος. — ἢ **λάκις** (γεν. -ιδος) ἡ σχισμὴ, τὸ ἄνοιγμα. — **κατ' αὐτὸ σ' αὐτό**. — **χόλαισι** (χάλαισι - χαλώσι) ἔχουν χαλαρωθεῖ. — **ἄγκυλα** τὸ σκοινί (μ' αὐτὸ δένονται στό κατάρτι οἱ ἀντῆνες).

β) Ὁ ποιητὴς γράφει τὸ ποίημά του σέ στιγμές πού ἡ πόλη βρῖσκεται σέ ἀναταραχὴ ὅταν εἶχε τύρανο τὸ Μύρσιλο.

— Πῶς περιγράφει ὁ ποιητὴς τὴν τρικυμία στὴ θάλασσα; Ποιῖς οἱ λεπτομέρειες τῆς περιγραφῆς; Τί θέλει νὰ πεῖ μὲ αὐτὰ ὁ ποιητὴς;

56 (3). Χαιρεκακία.

α) **μεθύσθην** = μεθυσθῆναι (ὑποκμ. **πάντας**, δηλ. τοὺς ἐχθροὺς τῆς τυραννίαις).— **τινά** τινες, μερικοί, δηλ. οἱ ἀσυνήθιστοι στό πιστό.— **πώνειν** πίνειν, νά πίνουν.— **κάτθανε** (= **κατέθανε**) πέθανε.

β) Ὁ θάνατος τοῦ τυράννου Μυρσίλου κάνει τόν Ἄλκαϊο ἐξᾶλλο ἀπό χαρά. Στό ποίημα τοῦτο καθρεφτίζεται ὁ χρακτῆρας τοῦ ποιητῆ.

57 (4). Πῶς νά πολεμήσεις τό χειμῶνα.

α) ὕει βρέχει.— ὄρανος οὐρανός.— **πεπάγαισι** (**πεπήγασι**) ἔχουν παγώσει, ἔχουν κρυσταλλίσει.— **ὑδάτων ῥοαί** οἱ ῥοές τῶν ὑδάτων, τά τρεχοῦμενα νερά.— **κάββαλλε** **κατάβαλλε** (προστ.), καταπολέμησε.— **ἐπί τίθεις** (**ἐπιτιθείς**) ἐπιθέτοντας, βάζοντας πάνω στήν ἐστία.— **ἐν κέρναις** (μτχ. ἐνεστ.) = **ἐγκιρνάς** ἀνακατώνοντας μέσ στον κρατήρα).— **μέλιχρος** γλυκός.— **αὐτάρ** δέ, ἀκόμη.— **ἡ κόρσα** οἱ κρόταφοί, τά μελίγρια, τό κεφάλι.— **ἀμφιβαλῶν**, περιβαλῶν, τοποθετώντας γύρω . . . **γνόφαλλον** προσκεφάλι.

β) Τό κρασί ὁ ποιητής θεωρεῖ θερμαντικό, γιά τό χειμῶνα. Σ' ἄλλους στίχους του τό δέχεται σάν δροσιστικό, γιά τό καλοκαίρι, καί σάν γιατρικό τῆς λύπης σ' ὅλες τίς ἐποχές.

— Ποιός ὁ χαρακτήρας τῆς ποιήσεως τοῦ Ἄλκαϊου ; Ποιοί οἱ αἰολικοί τύποι καί πῶς ἀποδίδονται στήν ἀττική διάλεκτο ;

58 (5). Συμποσιακό τραγούδι.

α) **λύχνος**, πληθ. **λύχνοι** καί **λύχνα**, ἐδῶ συνεικδογικά ἀντιστοιχεῖ μέ τό « λύχνων ἀφάς », = τό ἄναμμα τῶν λυχναριῶν, τήν ὥρα πού ανάβουν τά λυχνάρια, τό βράδυ.— **ὀμμένῳ** ἀναμένῳ, περιμένῳ (ὀν - μένω, ἀν - μένω Π ὀμμένῳ, ἀμμένῳ).— **δάκτυλος** πολύ μικρή μονάδα μήκους (0,018 μ.).— **δάκτυλος ἀμέρα**, « ἕνα δάκτυλο μάκρος ἔχει ἀκόμα ἡ ἡμέρα ».— **κάδ**, **κάτ** = **κατά**.— **κάδ ἄερρε** (τμήση), τοῦ ρ. **καταέρρω** = **κατεβάζω**.— **κυλίχνα** (ἡ), **κυλίχνη** (**κύλιξ**) ποτήρι (**κυλίχναις**, ἡ **κατάληξις** - αἰς τῆς κίτ. πληθ. ἀντί - ας).— **αἶτα** ἀγαπητέ μου.— **ποικίλος** στολισμένος μέ σκαλίσματα, πλουμιστός.— **υἱός**

υιός, γιός.— **λαθικιάδης** (λαθικηδής) αυτός που φέρνει λησμονιά στις έγνοιες, παυσίλυπος (από θέμα του ρ. **λανθάνω λαθ** - και **κῆδος** = φροντίδα).— **ἔγγχεε** : ένν. οἶνον, κρασί (τό ἀ σ ύ ν δε τ ο δίνει ζωηρότητα) — **κέρναις** (**κεραννύς**) ἀνακατώνοντας.— **ἕνα και δύο** ἕνα πρὸς δύο, ἕνα μέ δύο.— **πλέαις** (αἰτ. πληθ. ἀντί **πλέας**), προληπτ. κατηγορημ. : **ὥστε πλέας εἶναι** = **ὥστε πλησθῆναι** μέχρι πού νά γεμίσουν.— **κὰκ κεφάλας** κατὰ κεφαλῆς, μέχρι τό κεφάλι, ὡς τά χεῖλια.— **ἄ δ' ἑτέρα** ἢ δέ ἑτέρα, ἢ μία.— **ὠθήτω** ἀντί **ὠθείτω** (έρμ. τό ἕνα ποτήρι ἄς ἀκολουθεῖ τό ἄλλο χωρίς διακοπή).

Στ. 3. Σεμέλη· κόρη τοῦ βασιλεῦ τῶν Θηβῶν Κάδμου, μητέρα τοῦ Διονύσου.

Σ Α Π Φ Ω

Ἡ Σαπφώ (627-567 π.Χ.) γεννήθηκε ἀπό ἀρχοντική οἰκογένεια στήν Ἐρεσσό τῆς Λέσβου κι ἦταν σύγχρονη μέ τόν Ἀλκαῖο. Τό λεσβιακό ὄνομά της ἦταν Ψάπφα. Ἐξῆσε πολύν καιρό στή Σικελία καί γυρίζοντας στή Λέσβο ἐγκατάστησε στό σπίτι της μουσική καί ποιητική σχολή. Σ' αὐτήν σύγγαζαν πολλά κορίτσια καί μ' αὐτά συνδέθηκε ἡ Σαπφώ μέ ἀγάπη ἀδελφική καί ἀγνή φιλία.

Ὅμως οἱ ἐλεύθεροι καί ὅλο πνεῦμα τρόποι της καί τά ποιητικά φανερώματα τῆς γυναικείας ψυχῆς της φάνηκαν παράξενα πράγματα γιά τοὺς Ἴωνες καί τοὺς Ἀθηναίους καί αὐτοὶ ἀργότερα ἐπλασαν διάφορα παραμῦθια γι' αὐτή. Εἰπώθηκε ἐπίσης, χωρίς νά εἶναι ἀληθινό, ὅτι, ὕστερα ἀπό ἕναν ἄτυχο ἔρωτα γιά τόν πανέμορφο νέο Φάωνα, γκρεμίστηκε ἀπό τοὺς βράχους τῆς Λευκάδας. Βέβαιο εἶναι ὅτι ἡ Σαπφώ ἦταν σεβαστή στήν πατρίδα της καί θαυμάστηκε γιά τό ποιητικό ἔργο της. Οἱ ἀρχαῖοι θαυμαστές της τήν ὀνόμασαν «δεκάτη μοῦσα», «Πιερία μέλισσα» καί «Λεσβία ἀηδών». Τά ποιήματα τῆς Σαπφῆς ἦταν ὕμνοι, ὠδές μ' ἐρωτική ὑπόθεση καί ἐπιθαλάμια, ἔλα σ' αἰολική διάλεκτο.

59 (1). Ὁδὴ στήν Ἀφροδίτη.

α) **Στ. 1 - 4. ποικιλόθρονος** αὐτός πού εἶναι σέ πλουμιστό θρόνο.—

δολόπλοκος (**δολοπλόκος**) πανούργος, δολερός.— **λίσσομαι** ικετεύω, θερμοπαρακαλώ.— **ἄσα** (ἢ **ἄσση**) στενοχώρια, θλίψη.— **ὄνια** (**άνια**) λύπη, βάσανο.— **δαμνάω** 1) δαμάζω 2) κουράζω, τσακίζω.

Στ. 5 - 24. **τιδ'** (**τῆδε**) ἐδῶ.— **αἶ ποτα** (= **εἶποτε**) ἄν κάποτε (ἐδῶ = ὅπως κάποτε).— **κάτέρωτα** (**καί ἐτέρωτα**) καί ἄλλοτε.— **τᾶς ἔμας αὐδως** (γεν.) : ἡ **αὐδω** (**τῆς αὐδως**) αὐδή, φωνή.— **αἰοισα** (**αἰουσα**) ἀκούουσα, ἀκούγοντας.— **πήλυς** (**τῆλε**) ἀπό μακριά.— **κλύω** ἀκούω.— **λίποισα** = **λιπούσα**.— **ὕπασδεύξαισα** ὑποζεύξασα, ἀφοῦ ἐξεψες.— **ὠκυσ** (**ὠκὺς**) ταχύς, γρήγορος.— **στρουθος** στρουθί, σπουργίτης.— **δίννεντες** (**δινούντες**) κινούντες, κουνώντας.— **περί** ἐπάνω ἀπό.— **ὦρανος** οὐρανός.— **αἶψα** γρήγορα, γοργά.— **ἐξίκοντο** ἔφτασαν στό **τέρμα**.— **τὸ σύ**.— **μάκαιρα** (θηλ. τοῦ **μάκαρ**) μακάρια, τρισευτυχισμένη.— **ἦρε'** (ἦρεο), τοῦ ἐρωτῶ.— **ὅττι** ὅ τι, τί ;.— **δηῦτε** (**δὴ αὐτε**), **ὅττι** **δηῦτε** τί λοιπόν πάλι.— **κῶττι** (**καί ὅττι**) καί τί ; **μαινόλας** μανιακός, τρελός.— **Πείθω** ἢ **Πειθῶ** (ἢ **θεραπαινίδα** τῆς Ἀφροδίτης).— **μαῖσαι**· τό **α'** πρόσ.
μαῖμαι (**μαίομαι**) ζωηρά ἐπιθυμῶ.— **ἐς σάν φιλότατα** (= **φιλότητα**) **στήν ἀγάπη σου**.— **ἀδικῶ** = **ἀδικέω** (**ῶ**).— **καί γάρ** καί βέβαια.— **αἶ** = **εἶ** (βλ. καί **στ. 5**).— **διώξει** θά **τρέχει** πίσω σου, θά σέ ἀκολουθεῖ.— **φιλεῖ** (**φιλεῖ**) ἀγαπάει.— **κῶυκ** = **καί οὐκ**..

Στ. 26 - 28. **λύω** ἀπολυτρῶνω (ἀπό βασιανιστικές φροντίδες).— **ῶσα ῶσα**.— **μοι**, **δοτ.** **χαρ.** **τέλεσαι** = **τελέσαι** ἀπαρ., ἀπό τό **ἰμέρρει**, ὑποκ. ἔνν. **σέ**.— **ἰμέρρω** (**ἰμείρω**) = **ποθῶ**.— **αὐτα** αὐτή.

β) Ἡ ὠδή διασώθηκε ὀλόκληρη χάρη στό Διονύσιο ἀπό τήν Ἀλικαρνασό (τεχνοκρίτη καί ἱστορικό τοῦ 1. π.Χ. αἰῶνα), πού τήν ἔβαλε μέσα στό ἔργο του « *Περί συνθέσεως ὀνομάτων* » σάν δεῖγμα τέχνης καί ὕφους.

Στ. 2. **δολόπλοκος**· γιατί παρακινεῖ σέ δολοπλοκίες καί πλεκτάνες.

Στ. 10. **στρουθοί**· τά σπουργίτια καί τά περιστέρια ἦταν ἱερά πουλιά τῆς Ἀφροδίτης.

Στ. 18. Ἐδῶ ἡ ποιήτρια παρουσιάζει τήν ἴδια τήν Ἀφροδίτη νά μιλάει (**ποιά ἢ αἰτία γιά νά γίνει αὐτή ἢ ἀλλαγὴ** στό πρόσωπο πού **ἔχει** τό **λόγο** ;)

α) Στ. 1 - 5. ἄπυ ἀπό, μακριά.— τυῖδε (τῆ δε) ἐδῶ.— νῶν νοῦν, μυαλό· τυῖδε νῶν ἔχοισα (ἡ ξενιτεμένη φίλη μας Ἀριγνώτα) κατευθύνοντας τίς σκέψεις της πρὸς τὰ ἐδῶ.— ὡς (χρον.) ὅταν.— πεδαζῶω συζῶ, ζῶ μαζί· ὡς πεδεζῶομεν τόν καιρό πού ζούσαμε μαζί.— βεβᾶως, βεβαίως, ἀσφαλῶς.— ἔχεν εἶχε, θεωροῦσε.— ἴκελος (καί εἴκελος) ὅμοιος· τό ἰκέλαν κατηγορμ.— θέα = θεᾶ (ἀπό τό ἰκέλαν) = ὅμοια μέ θεά.— μόλπα (= μολπή) τραγοῦδι.— σᾶ δέ μάλιστα ἔχαιρε μόλπα = ἔβρισκε πολύ μεγάλη εὐχαρίστηση στό δικό σου τραγοῦδι.

Στ. 6 - 11. νῦν δέ, ἀντίθεση στό ὡς πεδεζῶομεν.— ἐμπρέπομαι (ἐμπρέπω) διαπρέπω, ξεχωρίζω.— Λύδαι = Λυδαί, ἀπό τή Λυδία.— περρέχω (περιέχω) ὑπερέχω, εἶμαι ἀνώτερος.— ἐπίσχω (ἐπέχω) διευθύνω.— θάλασσαν ἐπ' ἄλμυραν ἐπί τήν ἄλμυράν θάλασσαν, πρὸς τήν ἀρμυρή θάλασσα.— ἴσως καί ἐξ ἴσου, ὅπως καί— (ἐπί) πολυανθέμοις ἀρούραις (αἰτ. πληθ.) πρὸς τίς ἀνθισμένες ἐκτάσεις τῆς ξηρᾶς.

Στ. 12-14. ἔέρσα δροσιά.— κάλα καλή, χαριτωμένη (κτηρμ.).— κέχυται εἶναι χυμένη, σκορπισμένη.— τεθάλαισι (τεθῆλασι) θάλλου, βλασταίνου.— κᾶπαλ' (= καί ἄπαλα) ἀπαλά.— ἄνθρουσκον, φυτό μέ ἄνθος σκιαδωτό (ὅμοιο μέ ἄνηθο), ἀγριόχορτο.— μελίλωτος, εἶδος εὐοσμίου τριφυλλιοῦ.— ἀνθεμῶδης λουλουδιασμένος, ἀνθισμένος.

Στ. 15 - 17. ζαφοίταισ (ι) διαφοιτᾶ, τριγυρίζει ἐδῶ (νοερά).— ἐπιμνάσθεισα ἐπιμνησθειῖσα, καθώς θυμήθηκε.— ἄγανος πράκος, γλυκός.— ἀγάνης ἐπιμν. Ἄτθιδος γιατί ἔφερε στή σκέψη της τή γλυκιά της φίλη Ἀτθίδα.— ἱμερος (= ἱμερος) πόθος· ἱμέρω λέπταν φρένα· μέ πόθο στή λεπτή, τήν εὐαίσθητη ψυχή της.— βόρηται (= βαρεῖται) πιέζεται ἀπό τό βάρος.— τό κῆρ (κέαρ), γεν. κῆρος, καρδιά.— ἄσα (ἡ) ἀνία, θλίψη.

Στ. 18 - 20. κῆθι ἐκεῖ.— ἔλθην (= ἐλθεῖν) ν' ἀπέλθωμεν, νά πᾶμε.— ἄμμε (ἡ ἄμμι) ἡμῖν, σέ μᾶς (στό βοᾶ).— ὀξὺ δυνατά.— τὰ δέ ἀλλά αὐτά, αὐτά ὅμως (δηλ. τίς φωνές τῆς Ἀριγνώτας).—

γαρύω (= γηρύω) φωνάζω (ή γῆρυς=ή φωνή): οὐ γαρύει νῶν δέ φωνάζει, δέν (τά) διαβιβάζει σέ μᾶς.— νύξ πολύως ή πολύωτος νύξ, ή νύχτα μέ τά πολλά αὐτιά (ή ὅποια, καθώς ἐπικρατεῖ ήσυχία, ἀκούει τά πάντα).— δι' ἄλος (= δι' ἄλός) διά τῆς θαλάσσης, μέσα ἀπό τή θάλασσα.

β) Ἡ μαθήτρια τῆς Σαφῶς Ἀριγνώτα πού παντρεύτηκε στίς Σάρδεις αἰσθάνεται λύπη γιά τό χωρισμό ἀπό τίς φίλες τῆς. Τά αἰσθηματά αὐτά τῆς Ἀριγνώτας παρουσιάζει ή Σαφῶ, πού μέ τό ποίημά τῆς αὐτό ἀπευθύνεται στή μαθήτρια καί φίλη τῆς Ἀθίδα.

Τό ποίημα δέ σώθηκε ὀλόκληρο. Λείπει ή ἀ' στροφή, μέρος ἀπό τή β' καί τό τέλος. Ὡστόσο τό ἀπόσπασμα εἶναι πολύ ἀξιόλογο.

61 (3). Σέ γυναίκα ἄμουση.

α) **κατθάνοισα (καταθανοῦσα)** ὅταν πεθάνεις.— **κείσεαι** θά κείτεσαι, θά εἶσαι μέσα στόν τάφο σου.— **οὐδέ ποτα καί ποτέ δέν.**— **μναμοσύνα σέθεν ἔσσει** = θά μελετᾶνε τ' ὄνομά σου.— **οὐδ' ἔρος (σέθεν ἔσσειται)** οὔτε θά σέ ποθεῖ (θά σ' ἀναζητεῖ) κανένας.— **πεδέχω** μετέχω, παίρνω μέρος.— **ἀφάνης ἀφανής ἀσήμαντος.**— **κῆν = καί ἐν.**— **πεδ (ά)**, αἰολ. καί δωρ. = μετά, μέσα.— **ἄμαυρος (ἀμαυρός)** σκοτεινός, ἄδοξος.— **ἐκπεποταμένα** ὅταν φτερουγίσει ή ψυχή σου, ὅταν πεθάνεις (τοῦ **ἐκποτάομαι** πετῶ ἔξω): ἐδῶ πρόκειται γιά τήν ψυχή πού πετάει ἔξω ἀπό τό σῶμα.

β) **Στ. 3. Τά ρόδα τῆς Πιερίας.** ἐννοεῖ τή μουσική καί τήν ποίηση (ἀ ν τ ο ν ο μ α σ ί α): τά ρόδα θεωροῦνταν ἀγαπητά στίς Μοῦσες λουλούδια κι οἱ Μοῦσες λατρεύονταν στήν Πιερία (βλ. 11 (3), στ. 2 « Μοῦσαι Πιερίδες »).

—Γιατί ή Σαφῶ δείχνει τέτοια ἀποστροφή στήν ἀπειροκάλη κι ἄμουση γυναίκα; Πῶς ἐκφράζει τήν ἀποστροφή αὐτή;

62 (4). Σέ κόρη ἀκόμη ἀνύπαντρη

οἶον ὅπως.— **γλυκύμαλον** γλυκόμηλο.— **ἐρεύθομαι** κοκκινίζω, γίνομαι κόκκινος (ἐρευθος — ἐρύθημα, κοκκινάδα).— **ὑσδος** (ἄρσ.)

κλαδί· ἄκρω ἐπ' ὕσδω ψηλά στήν ἄκρη τοῦ κλαδιοῦ. — **μαλο-
δρόπης** (**μῆλα δρέπω**) οἱ δρέποντες τὰ μῆλα, οἱ μηλοτρυγητάδες.—
οὐ μάν κι ἔμωσ δέν (**σχῆμα** : ἐ π α ν ὀ ρ θ ω σ η).— **ἐπίκεσθαι** (**ἐ-
φικέσθαι**) νά τό φτάσουν.

63 (5). Ὑπεροχή.

α) ἄστερες ἀστέρες, ἀστέρια.— **κάλα καλή**, ὠραία.— **σελάννα**
σελήνη, φεγγάρι.— **ἄψ** ἀντί **αἶψα** ἀμέσως.— **ἀποκρύπτοισι** ἀποκρύ-
πτουν, κρύβουν.— **φάεννον εἶδος** (**φαινόν εἶδος**) λαμπρή μορφή,
λαμπερή ὄψη.— **ὄπηποτα λάμπη** ὅταν λάμπει.— **πλήθοισα** (= **πλή-
θουσα**) ὀλόγιση.— **ἐπὶ γᾶν παῖσαν** σ' ὅλη τή γῆ.— **ἀργυρέα ἀργυ-
ρόχρωμη**, ἀσημένια.

β) Τό ἀπόσπασμα αὐτό, καθὼς καί τό παρακάτω, δείχνει πόσο
μεγάλη ἀπήχηση εἶχε ἡ φύση στήν εὐαίσθητη ψυχή τῆς Σαπφῶς. Ἄλλο
ἔμωσ νόημα παίρνει τό ποίημα ἂν θεωρηθεῖ σάν ἀλληγορική ἔκφραση
γιά τήν ἀνωτερότητα τῆς μαθήτριάς της Ἀριγνώτας σέ σύγκριση μέ
τίς ἄλλες γυναῖκες τῆς πατρίδας της.

64 (6). Ὀνειροπόληση.

ἀμφὶ τριγύρω.— **ἴψοθεν** (= **ὑψόθεν**) ἀπό ψηλά, ἀπό τόν οὐρανό.—
κελάδει κεληθεῖ.— **ὑσδος, ὄσδος** ἀντί **ὄζος**, κλαδί, κλώνος.— **μάλι-
νος, μῆλινος** τῆς μηλιάς.— **αἰθύσσόμενος** (τοῦ ρ. **αἰθύσσομαι**) καθὼς
κουνιοῦνται.— **κῶμα** (**τὸ**) 1) λήθαργος, ἀποκάρωμα 2) ρεμβασ-
μός, ὄνειροπόληση.— **καταρρεῖ** κατεβαίνει, ρεεῖ πρὸς τὰ κάτω.

65 (7). Γαμπρός (ἐπιθαλάμιο, ἀπόσπασμα).

α) ὕψοι καί ἴψοι, αἰολ. ἀντί **ὕψοι** ψηλά.— **μέλαθρον** ὑπέρθυρο,
ἀνώφλι (ἢ ὄροφή, ταβάνι).— **ἀέρρω** (**ἀείρω, αἶρω**) ὑψώνω, ση-
κώνω.— **τέκτων** ξυλουργός, μαραγκός, οἰκοδόμος.— **ἴσσοσ** ἴσος,
ἴσιος.— **Ἄρει** = Ἄρει, μέ τόν Ἄρη.— **ἄνδρος** ἀνδρός.— **μεγάλω**
μεγάλου, μεγαλόσωμου.

β) Τά **ἐπιθαλάμια** ἦταν γαμήλια τραγούδια πού τραγουδιοῦνταν

κυρίως όταν ο γαμπρός οδηγούσε τή νύφη στο νυφικό θάλαμο. 'Αλλά και όταν οδηγούσαν τή νύφη από τό σπίτι της στο σπίτι του γαμπρού, τραγουδούσαν στο δρόμο γαμήλια τραγούδια (*ύμναιοι*), όπως γίνεται και σήμερα σε πολλά μέρη τῆς 'Ελλάδος.

'Υμνήναος 'Υμέναιος, ο θεός του γάμου. **'Υμνήναον** ένν. **μέλπετε** :

'Η λέξη αυτή επαναλαμβάνονταν στά επιθαλάμια ἄσματα ὕστερα από κάθε στίχο ἢ παρεμβαλλόταν στίς στροφές, κατά κάποιο τρόπο σάν ἐπωδός, και τραγουδιόταν από τό χορό. 'Ο χορός ἦταν χωρισμένος σε δύο μέρη που τραγουδούσαν συναλλαχτά από ἓνα στίχο ἢ από μία στροφή. Τήν ἐπιφώνηση **'Υμνήναον** τραγουδούσαν και τά δύο ἡμι-χόρια μαζί.

'Η Σαπφώ παρουσιάζει μέ κάποια παιγνιδιάρικη διάθεση τό ἀνάστημα του γαμπρού, τή στιγμή που πρόκειται νά μπεῖ στο σπίτι ὀδηγώντας τή νύφη.

66 (8). **'Ο θυρωρός** • (ἐπιθαλάμιο, ἀπόσπασμα).

α) **θυρώρω** = θυρωρῶ, του θυρωροῦ. — **ἐπτορόγυιος** (ἐπτά + ὄργυια) μάκρος ἐφτά ὄργιες. — **σάμβαλον** σανδάλι, παπούτσι. — **πεντεβόη** ἢ **πεμπεβόη** από πέντε δέρματα βοδινά. — **πίσυγγος** παπουτσής. — **ἐξεπόνασαν** (= **ἐξεπόνησαν**) δούλεψαν, ἐφτιαξαν.

β) Και στο ἀπόσπασμα τούτο ἡ Σαπφώ μέ κάποια εὐθυμη διάθεση μᾶς παρουσιάζει τό θυρωρό του σπιτιοῦ του γαμπροῦ.

— *Ποιός ὁ χαρακτηῆρας τῆς ποιήσεως τῆς Σαπφῶς ;*

ΑΝΑΚΡΕΟΝΤΑΣ

'Ο 'Ανακρέοντας γεννήθηκε στήν Τέω, πόλη τῆς Λυδίας ἀπέναντι στή Σάμο, ἄγνωστο ἀκριβῶς πότε. Εἶναι ὅμως ἄντρας πιά, όταν τό 540 π.Χ. ἀφήνει τήν πατρίδα του ἔπειτα από τήν ὑποταγή της στους Πέρσες τόν καιρό του Κύρου του μεγάλου. Καταφεύγει τότε σά "Αβδηρα τῆς Θράκης. 'Από κεῖ, ὕστερα από διαδοχικές προσκλήσεις, πῆγε κι ἔμεινε γιά πολύν καιρό στίς αὐλές τῶν τυράννων Πολυκράτη τῆς Σάμου, Πει-

στρατιδῶν τῶν Ἀθηναίων καί Ἀλευαδῶν τῆς Θεσσαλίας. Πέθανε σέ βαθιά γεράματα ἄγνωστο ποῦ.

Σύνθεσε σέ κάθε λογῆς μέτρα ποιήματα ἐρωτικά καί συμποσιακά πού ἀποτελοῦν πέντε βιβλία· ἀπό αὐτά σώθηκαν μόνο ἀποσπάσματα. Τά ποιήματα τοῦ Ἀνακρέοντα εἶχαν γίνει πολύ ἀγαπητά στό λαό καί ἀπόχτησαν ἀργότερα πολλούς μιμητές· αὐτοί εἶναι πού ἔγραψαν τά λεγόμενα «ἀνακρεόντεια» τραγούδια.

67 (1). Ἐντολές γιά τό συμπόσιο.

α) **Στ. 1 - 6.** ἄγε δῆ, παρακέλ. - κελέβη (ἦ), μεγάλο ποτήρι (εἶδος κανάτας).— ἡ ἄμυστις (πόσις) τό νά πίνει κανεῖς χωρίς νά κλείνει τό στόμα, ἀπνευστί, μονορούφι (ἀπό τό α στερητ. καί μῦω = κλείω).— προπίνω πίνω πρῶτος.— τὰ μέν ... τὰ ... δ' ἀπό τό ἓνα μέρος, ἀπό τό ἄλλο.— ἐγγέας (μετοχ. ἀορ. τοῦ ἐγγέω) ἐνν. εἰς τήν κελέβην.— κύαθος ποτήρι (μ' αὐτό ἀντλοῦσαν κρασί ἀπ' τόν κρατήρα).— ἀνυβρίστως νηφάλια, μ' εὐπρέπεια.— ἀνά...βασσαρήσω : ἀναβασσαρέω ἐρχομαι σ' εὐθυμία, μπαίνω στό κέφι.— δηῦτε = δη αὔτε καί πάλι.

Στ. 7 - 11. οὔτω (μέ οὐσ.) μέ τόσο ... — ἀλαλητός ἀλαλαγμός, οὐρλιαχτό.— μηκέτι ... μελετῶμεν ἄς μή γυμναζόμεσθε πιά, ἄς μήν κάνουμε γυμνάσια (στή σκυθική οἰνοποσία).— παρ' οἴνω στό συμπόσιο.— ἀλλά ὑποπίνοντες πίνοντας μέ μέτρο, κουτσοπίνοντας ὁμορφα.— ἐν καλοῖς ὕμνοις ἀνάμεσα σέ ὠραίους ὕμνους, συνοδεύοντας τό πιτό μέ ὁμορφα τραγούδια.

β) **Στ. 3 - 4.** Γιά τήν ἀναλογία στήν ἀνάμειξη κρασιοῦ καί νεροῦ βλ. Ξενοφάνη « Συμπόσιο » στ. 4, σελ. 97.

Στ. 6. βασσαρέω (εὐθυμῶ, ἔχω κέφι) ἀπό τό Βασσαρεύς, ὄνομα πού ἔδιναν στό Διόνυσο οἱ Θράκες.

Στ. 9. Σκυθική πόσις· οἱ Σκύθες φημίζονταν γιά τή χωρίς μέτρο οἰνοποσία ἔπιναν οἶνον ἄκρατον, ἀνέρωτο κρασί.

Στ. 10 - 11. καλοῖς ἐν ὕμνοις· πβ. τό « εὐφήμοις μύθοις καί καθαροῖσι λόγοις » τοῦ Ξενοφάνη στό « Συμπόσιο » σελ. 26, στ. 14

68 (2). Γεροντικοί ἀναστεναγμοί.

α) **πολιός** ἀσπριδερός, ψαρός.— τὸ **κάρη** ἢ τὸ **κάρα** (γεν. τοῦ **καρήατος** καὶ **κάρητος**) τὸ κεφάλι ἐδῶ = ἡ κόμη, τὰ μαλλιά (με-
τωνομία).— **πάρα** (ἔστι) = **πάρεστι**.— **γλυκεροῦ** κτλ. ἡ σει-
ρά : οὐκέτι λείπεται πολλὸς χρόνος γλυκεροῦ βίτου. — **ἀνα-
σταλύζω** ἀναστενάζω.— **θαμὰ** συχνά.— **μυχὸς** Ἴδιδεω τὰ βάθη τοῦ
Ἰδιδ.— **ἀργαλέος** πικρὸς, φριχτὸς. — **έτοιμόν**(ἔστι) εἶναι προκαθο-
ρισμένο, παραπάνω ἀπὸ σίγουρο.

β) **Τάρταρος**· αὐτὸς σύμφωνα μὲ τὴν ἀρχαία πίστη ἦταν σκοτεινὸς
καὶ φοβερὸς τόπος κάτω ἀπὸ τὸν Ἰδιδ, σὲ βάθος τόσο, ὅσο ἡ ἀπόστασις
τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τῆ γῆ.

69 (3). Γεροντικά παράπονα.

α) **σφαίρη πορφυρῆ**, δοτ. ὄργ. στὸ **βάλλων** : χτυπώντας μὲ κόκ-
κινη μπάλα.— **δηῦτε** (= **δη αὔτε**) ἴδου πάλι, πάλι λοιπόν.— **νεάνις**,
νεήνις Π **νῆνις**, **νήνις** δοτ. **νήνι** = νεάνιδι (στὸ **συμπαίζειν**).—
ποικιλοσάμβalos ποικιλοσάνδαλος, μὲ σκετάλια πλουμιστά.— **ἔστιν**
γάρ . . . εἶναι δά (παρενθετικά).— **εὐκτιτος** μὲ ὁμορφες οἰκοδομές.—
καταμέμφομαι κατηγορῶ, περιγελῶ.— **χάσκω** (ὄπως καὶ ἡ σημερι-
νὴ σημασία του) κοιτάζω μὲ ἀνοιχτὸ στόμα. — **πρὸς ἄλλην**, ἐνν.
κόμην (κοιτάζει ἄλλον).

β) **Στ. 1. σφαίρη πορφυρῆ**· ὄπλα τοῦ Ἰδιδ ἦταν κυρίως τὸ
τόξο καὶ τὰ βέλη, μὲ τὰ ὅποια χτυποῦσε ἐκεῖνον ποῦ ἤθελε νὰ τοῦ βάλει
στὴν καρδιά δυνατὸ ἔρωτα. Ἐκτός ἀπ' αὐτὰ εἶχε καὶ σφαίρα (τόπι)
καὶ μ' αὐτὴ χτυποῦσε κάποιον, ὅταν ἤθελε, μόνο νὰ τὸν βάλει σὲ
πειρασμό.

Στ. 5. ἀπ' εὐκτίτου Λέσβου· μ' αὐτὸ θέλει νὰ πεῖ, μὲ παιγνιδιά-
ρικο τρόπο, ὅτι τὸ κορίτσι δὲν τὸν καταδέχεται γιατί αὐτὸς εἶναι ἐπαρ-
χιώτης κι αὐτὴ πρωτεύουσιάν.

Στ. 7. καταμέμφεται· ἡ κόρη τὸν περιπαίζει γιὰ τ' ἄσπρα
μαλλιά του. Οἱ γυναῖκες τῆς ἀρχαίας Λέσβου ἦσαν, καθὼς ξέρουμε,
χειραφετημένες, γι' αὐτὸ κι ἡ ἐλευθεριότητα τῆς νέας.

— Ποιός ὁ χαρακτήρας τῆς ποιήσεως τοῦ Ἀνακρέοντα ; Σέ τί μοιάζει ὁ Ἴωνας Ἀνακρέοντας μέ τούς Αἰολεῖς λυρικούς ;

Δ'. ΧΟΡΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

ΤΕΡΠΑΝΔΡΟΣ

Ὁ Τέρπανδρος (680 - 620 π.Χ.) εἶναι ὁ παλαιότερος ἀπό τούς χορικούς ποιητές τῆς Λέσβου. Δοξάστηκε ἰδίως ὡς μουσικός, γιατί μέ πολλούς τρόπους ἀνέβασε ψηλά τή μουσική τέχνη καί συγκέντρωσε τίς σκόρπιες μελωδίες — αὐτές πού σκάρωσε ὁ λαός μέ τή φυσική του κλίση γιά τή μουσική — καί τίς ρύθμισε σύμφωνα μέ τεχνικούς κανόνες. Ἀλλά καί ἡ ποίησή του, καθῶς φαίνεται, δέν ἦταν χωρίς ἀξία, πράγμα πού φανερώνουν τά λίγα ἀποσπάσματα ἀπό ποιήματά του, πού διασώθηκαν.

70. Ἀποσπάσματα ἀπό τόν Τέρπανδρο.

Ἄπ. 1. α) **ἀρχά** ἀρχή, ἔναρξη (γιατί μέ τό ὄνομα τοῦ Δία ἄρχιζαν ὅλοι οἱ ποιητές τά ποιήματά τους — ἀπό αὐτό καί τό « ἀπό Διός ἄρχεσθαι ».— ἀγῆτωρ ἡγήτορας, ὀδηγητής· εἶναι φανερό ὅτι τό ἀπόσπασμα τοῦτο ἦταν τό προοίμιο ἀπό ἕνα πιό μεγάλο τραγούδι.

β) Στίχοι ὀλοσπόνδαιοι (ὅλοι οἱ πόδες σπονδαῖοι). Τούς μεταχειρίζονταν οἱ Ἕλληνες λυρικοί κατά τίς σπονδές.

Ἄπ. 2. α) **ἐνθα** ὅπου.— **αἰχμά** ἢ αἰχμή, δόρυ (τό πολεμικό πνεῦμα).— **μῶσα** μούσα.— **λιγύς (λίγεια, λιγύ)** καλλιφώνος, γλυκόγαλος.— **δίκα (-η)** δικαιοσύνη.— **εὐρυάγυια** μέ εὐρείας ἀγυιάς, μέ πλατιούς δρόμους, χωρίς λοξοδρομήσεις.— **ἐπιτάρροθος** ἀρωγός, βοηθός.

β) Μ' αὐτό τό ἀπόσπ. πλέκει τό ἐγκώμιο τῆς Σπάρτης, ὅπου κυριαρχοῦσε τό πολεμικό πνεῦμα («αἰχμά»).

Ἄπ. 3. α) **σοί (κελαδήσομεν)** πρὸς τιμήν σου, γιά χάρη σου.— **ἀποστέρξαντες** ἀπορρίπτοντες, ἀφήνοντας κατά μέρος.— **τετράγηρυν αἰοιδᾶν** τή μουσική τῆς τετράχορδης λύρας.— **ἐπτάτονος** ἐπτάχορδη, ἐπτάφωνη.

β) Ὁ Τέρπανδρος τελειοποίησε τήν κιθάρα καί αὐξήσε τίς χορδές τῆς

από 4 σέ 7. Γι' αυτό λέει ότι θα τραγουδήσει με τήν «επτάτονη φόρμιγγα».

ΑΛΚΜΑΝΑΣ

Ὁ Ἀλκμάνας ἦταν στήν ἀκμή του γύρω στό 620 π.Χ. Ἦταν Λυδός ἀπό τίς Σάρδεις, ἀλλά αἰχμαλωτίσθηκε ἀπό τοὺς Κιμμέριους (βλ. Καλ-λίνος) καί πουλήθηκε δοῦλος στή Σπάρτη, ὅπου ξεχώρισε γιά τή μουσική του ἱκανότητα, γι' αὐτό καί τόν ἄφησαν ἐλεύθερο· πῆρε μάλιστα καί τό παρωνύμιο Λάκων. Ἔδωσε καινούρια ὄψη στή μουσική καί πρῶτος διαμόρφωσε στή χορική ποίηση τίς στροφές ἀντί γιά τοὺς ἀπλοῦς στίχους. Ἐγραψε πολλὰ ποιήματα καί ἀνάμεσά τους φημίζονταν τά λεγόμενα *παρθένεια*, τραγούδια δηλ. πού ψάλλονταν σέ γιορτές, ἰδίως γιά νά τιμήσουν τόν Ἀπόλλωνα, ἀπό χορό κοριτσιῶν διακρινόμενο σέ δύο ἡμιχόρια.

Ἀπό τά ἔργα του σώθηκαν ἐλάχιστα κομμάτια. Δυό ἀπ' αὐτά εἶναι τά παρακάτω.

71 (1) Νυχτερινή γαλήνη

α) εὐδω (καθεύδω) κοιμᾶμαι, ἡσυχάζω.— ἡ φάραγξ τό φάραγγι.— ὁ πρῶν (πληθ. οἱ πρῶνες ἢ πρῶνες) προεξοχή βουνοῦ, βράχος.— φυλα οἱ φυλές (φυλα θ' ἔρπετά καί τά κάθε λογῆς σερπετά).— τόσσα ὄσα.— ὄρεσκῶς ὄρεσίβιος, βουνίσιος.— κνώδαλον ἀγρίμι (ἐδῶ = θαλάσσιο ζῶο, κῆτος).— βένθος βάθος.— πορφύρεος ταραγμένος, σκοτεινός.— τανυπτέρυξ (τανυσίπτερος) μέ μακριές φτεροῦρες, φτερωτός.

β) Ὁ ποιητής ἐδῶ δίνει μιὰ ὠραία εἰκόνα τῆς φύσεως πού κοιμᾶται. Ἀναλύστε τήν εἰκόνα στά στοιχεῖα πού τή συνθέτουν. (Πβ. Σολωμοῦ « Γαλήνη »).

72 (2). Τά γηρατειά.

α) οὐ μ' ἔτι . . . , ἡ σειρά τῶν λέξ.: οὐκέτι γυῖα δύναται φέρειν με δέ μέ βαστοῦν τά γόνατά μου πιά· γυῖα τά μέλη τοῦ σώματος, κυρ. τά πόδια.— μελίγαρος, μελίγηρυς (μέλι — γῆρυς = φωνή, λα-

λιά) μελίφθογγος, γλυκόφωνος.— **ιμερόφωνος** (συνών. μέ τό προηγούμενο) μέ θελκτική φωνή, γλυκόλαλος.— **βάλε** (εὐγενικό μέρος) ἄμποτε, μακάρι.— **κηρύλος** θαλάσσιο πουλί, ἀπό τό γένος τῶν ἀλκυονιδῶν, κυρίως ἡ ἀρσενική ἀλκυόνα, ψαροφάγος, βασιλοπούλι.— **ὄστε** = **ὄς** ὁ ὁποῖος, πού.— **ἄνθος κύματος** ἀφρός τοῦ κύματος, ὁ ἀφρός τῆς θάλασσας.— **νηδεῖς** (στερ. μέρ. **νή** καί **δέος**) ἄφροβος.— **ἤτορ** καρδιά.— **ἄλιπόρφυρος** στό χρώμα τῆς θαλάσσιας παρφύρας, κυανοπόρφυρος, γλαζοκόκκινος.— **εἶαρος** ἔαρος, τῆς ἀνοίξεως.

β) Τό τραγοῦδι εἶναι ἀπό τά λεγόμενα **π α ρ θ έ ν ε ι α** (βλ. παραπάνω στή βιογρ. τοῦ Ἀλκμάνα). Ἐδῶ ὁ Ἀλκμάνας, ὡς ἀρχηγός τοῦ χοροῦ (χορηγός), ἀπευθύνεται μέ μιὰ μονωδία στό χορό τῶν παρθένων καί μιλεῖ γιά τόν ἑαυτό του ἐκφράζοντας τό παράπονό του γιά τά γηρατειά.

Στ. 4. νηδεῖς ἤτορ ἔχων. Ὁ κηρύλος δέ φοβᾶται τά γηρατειά, γιατί, ὅταν γεράσει καί δέν μπορεῖ νά πετᾷ, μεταφέρεται στά ταξίδια του (καθώς λέει ἡ παράδοση) πάνω στίς φτεροῦγες τῆς θηλυκῆς ἀλκυόνας.— **εἶαρος ὄρνις** οἱ κηρύλοι, ὅπως καί τά χελιδόνια, εἶναι μαντατοφόροι τῆς ἀνοίξεως.

ΣΤΗΣΙΧΟΡΟΣ

Ὁ Στησίχορος (640 - 555 π.Χ.) ὀνομαζόταν Τεισίας καί καταγόταν ἀπό τή Μεγάλη Ἑλλάδα. Κατέβηκε στήν Ἱμέρα τῆς Σικελίας κι ἔτσι πήρε τ' ὄνομα Στησίχορος ὁ Ἱμεραῖος. Σύνθεσε ποιήματα πολλῶν εἰδῶν πού τά ἔδινε σέ χορούς πού πρῶτος αὐτός συγκρότησε (ἔστησε γι' αὐτό κι ἡ ἐπωνυμία του). Τά ποιήματά του, πού εἶχαν ὑποθέσεις ἀπό ἀρχαίους μύθους, ἀπλώνονταν σέ 26 βιβλία.

Σπουδαία καινοτομία τοῦ Στησίχουρου ὡς πρός τή μορφή τῶν ὕμνων εἶναι ἡ « τριάς » πού αὐτός ἐπινόησε, δηλ. μιὰ ομάδα ἀπό τρεῖς στροφές : μετά ἀπό δυό ἀκριβῶς ἴμοιες στροφές, στροφή καί ἀντιστροφή, ὁ Στησίχορος πρόσθεσε καί τρίτη, τήν ἐπωδό, μέ διαφορετικά μέτρα καί διαφορετικό μουσικό σκοπό. Δυστυχῶς ἐλάχιστα ἀποσπάσματα ἀπό τό ἔργο του σώθηκαν.

73. Νυχτερινή επιστροφή του "Ήλιου.

α) 'Υπεριονίδας (δης) ὁ γιός τοῦ Ὑπερίωνα, ἑνός ἀπ' τοὺς Τιτάνες.— δέπας ποτήρι.— ἔσκατέβαινε κατέβαινε μέσα σέ.— βένθος βάθος.— ἔρεμνός (ἔρεβνός) σκοτεινός.— ὁ δὲ πάϊς Διός, δηλ. ὁ Ἡρακλῆς.— κουριδίη ἄλοχος νόμιμη σύζυγος, σύζυγος (βλ. Καλλινοῦ, στ. 7).— ποσσι μέ τά πόδια, πεζός.

β) Οἱ στίχοι εἶναι ἀπόσπασμα ἀπό τό βιβλίον πού ἐπιγραφόταν « Γηρονοηίς » καί εἶχε ὑπόθεση τό γνωστό ἄθλο τοῦ Ἡρακλῆ. Αὐτός πῆρε διαταγή ἀπό τόν Εὐρυσθέα νά φέρει τά βόδια τοῦ Γηρυόνη, ἑνός τέρατος μέ τρία κεφάλια πού κατοικοῦσε στήν ἄκρη τῆς γῆς. Καθώς πήγαινε πρὸς τά ἐκεῖ ὁ Ἡρακλῆς μέσα ἀπό τήν Εὐρώπη, ἔστησε τίς Ἡράκλειες στῆλες καί πῆρε ἐκεῖ ἀπό τόν "Ἥλιο ἕνα χρυσό κύπελλο, πού μ' αὐτό πέρασε τόν ὠκεανό. Κι' ἀφοῦ πῆρε τά βόδια καί σκότωσε τό Γηρυόνη, ξαναγύρισε στίς Ἡράκλειες στῆλες ὅπου ξανάδωσε τό ποτήρι στόν "Ἥλιο. Καί τώρα ὁ "Ἥλιος πρόκειται ν' ἀκολουθήσει μέσα ἀπό τόν ὠκεανό τή νυχτερινή πορεία του ἐπιστρέφοντας στήν κατοικία του, ἀπό ὅπου θά γυρίσει τό πρωί τῆς ἐπόμενης ἡμέρας, γιά νά φωτίσει τόν κόσμον.

Δέπας ἦταν πλατύ ποτήρι μέ λαβές, μέ τό ὅποιο ἀντλοῦσαν τό κρασί ἀπό τόν κρατήρα. Κατά τή φαντασία τῶν ἀρχαίων μέσα σ' ἕνα τέτοιο ποτήρι, σάν σέ κρεβάτι, μετακινιόταν ὁ "Ἥλιος ἀπό τή δύση στήν ἀνατολή κατά τή νύχτα, ἐνῶ ἀπό Α πρὸς Δ φώτιζε τόν κόσμον ἀνεβασμένος πάνω σέ τέθριππο ἄρμα, πού τό ἔσερναν ἄλογοι, μέ πύρινη πνοή.

ΣΙΜΩΝΙΔΗΣ (Ο ΚΕΙΟΣ)

Τρεῖς ποιητές ἔφεραν τή χορική ποίηση στήν τελειότητα. Ὁ Σιμωνίδης, ὁ Βακχυλίδης καί ὁ Πίνδαρος.

Ὁ Σιμωνίδης αὐτός (556 - 468 π.Χ.) ἄλλος ἀπό τό Σημωνίδη τόν Ἀμοργιανό, γεννήθηκε στή μικρή πόλη Ἰουλίδα τῆς νήσου Κέω (σήμερα ὀνομάζεται Κέα καί πιά ἀπλά Τζιά). Στήν ἀρχή ἔγινε γνωστός σάν δάσκαλος χοροῦ, ἀφοσιώθηκε ὅμως στήν ποίηση καί ἀπόχτησε μεγάλη φήμη. Φιλόμουσοι τύραννοι φιλοτιμοῦνταν νά ἔχουν κοντά τους, στήν

αυλή τους, τόν ποιητή. Ἔτσι ἔζησε πολύν καιρό κοντά στους Πεισιστρατίδες στήν Ἀθήνα. Ἐπειτα πῆγε στή Θεσσαλία κοντά στους Ἀλευάδες καί τούς Σκοπάδες, πού τούς ἐγκωμιάζε μέ ἀμοιβή. Τόν καιρό τῶν μηδικῶν γύρισε στήν Ἀθήνα, ὅπου ἔγινε φίλος τοῦ Θεμιστοκλή. Τότε μέ τά ὑπέροχα ἐπιγράμματα του ὕμνησε τούς ἀγῶνες τῶν Ἑλλήνων καί τούς ἥρωϊκοὺς νεκρούς. Ὑστερα πῆγε στή Σικελία στήν αὐλή τοῦ τυράννου Ἰέρωνα. Ἐκεῖ πέθανε σέ ἡλικία 90 σχεδόν ἐτῶν.

Ὁ Σιμωνίδης ἔγραψε πολλά καί πολλῶν εἰδῶν ποιήματα, πού ἔγιναν γνωστά σέ ὅλη τήν Ἑλλάδα κι ἔτσι ἡ ποίησή του ἔγινε καθολική καί πανελλήνια ξεπερνώντας τούς φυλετικούς φραγμούς πού χώριζαν τούς Ἑλλήνες μεταξύ τους.

Δυστυχῶς, ἀπό τήν ποιητική δημιουργία τοῦ Σιμωνίδη, ἐκτός ἀπό τά ἐπιγράμματα του, μόνο ἀποσπάσματα σώθηκαν. Κι αὐτά ὅμως δείχνουν τήν τελειότητα τῆς τέχνης του καί τήν ποιητική του ἀξία.

74. (1). Ἐγκώμιο στους πεσόντες στίς Θερμοπύλες (480 π.Χ.).

α) εὐκλεῆς ἂ τύχα, γιατί ἔπεσαν γιά τήν πατρίδα.— πότμος θάνατος.— πρὸ γόνων ἀντί γιά θρήνους.— ἡ μνᾶστις ἡ μνήμη, ἡ θύμηση.— οἶκτος λύπη.— ἐντάφιον (ἐνν. εἶμα) σάβανο (δηλ. τή δόξα πού τούς ἀγκυλιάζει).— εὐρώς σκουριά, μούχλα.— ἀμαυρόω κάνω νά σκοτεινιάσει, ἐξαφανίζω.— σακός (σηκός) ἱερός χώρος, ἐδῶ = τάφος.— οἰκέτης τοῦ σπιτιοῦ, ἐνοικος (οἰκέταν, κτηρμ. = ὡς ἐνοικον).— εὐδοξία δόξα.— ἀνδρῶν ἀγαθῶν κτλ. ἡ σειρά : ὅδε σακός, (σακός ὦν) ἀνδρῶν ἀγαθῶν, εἶλετο (ἐκτήσατο) οἰκέταν εὐδοξίαν Ἑλλάδος.— μαρτυρεῖ, δηλ. τοῦτο, ὅτι ὁ τάφος αὐτός κλείνει μέσα του τή δόξα τῆς Ἑλλάδος.— λελοιπώς, μτχ. ἀναφορ.— κόσμος τιμῆ, ἐγκώμιο.— ἀρετὰ ἀνδρεία.— ἀέναιος αἰώνιος.

β) Οἱ στίχοι διασώθηκαν ἀπό τό Διόδωρο τό Σικελιώτη, ἱστορικό τοῦ 1. π.Χ. αἰῶνα· βρίσκονται στό σύγγραμά του « Βιβλιοθήκη ἱστορική » καί χαρακτηρίζονται ἀπό αὐτόν σάν ἐγκώμιο ἀντάξιο τῆς ἀρετῆς ἐκείνων .

Στ. 3. βωμός· ὀνομάζει βωμό τόν τάφο τῶν πεσόντων, γιατί πάνω

τ' αὐτόν ἀποδίδονταν τιμές καί προσφέρονταν θυσίες στούς νεκρούς, ὅπως σέ ἤρωες.

— Ποιά τὰ προτερήματα τοῦ ποιήματος ; Ποιά τὰ τεχνικά μέσα ;
Σέ ποιούς στίχους μέσα ὑπάρχει ἡ κεντρική ἰδέα ;

75 (2). Ἄστατα εἶναι τὰ ἀνθρώπινα.

α) ἐὼν = ὦν, αἰτιολ. μτχ.— μὴ φάσης — μὴ φήσης. = μηδέ :
μηδέ φάσης ... ὅσον κτλ.— ἔσσεται, ἐνν. ὄλβιος (= εὐτυχησμένος).—
ὠκεῖα, θηλ. τοῦ ὠκύς γρήγορος, ἡ σειρά : οὐδὲ γὰρ ἡ τῆς ταχυπτε-
ρύγου μυίας μετάστασις οὕτως ὠκυῖά ἐστίν. — μετάστασις ἀλλα-
γή θέσεως, ἐναλλαγὴ (στήν κατάστασι), πέρασμα ἀπὸ τῆ ζωῆ στό
θάνατο.

β) Τό ἀπόσπασμα τοῦτο, καθὼς καί τό ἐπόμενο, ἀνήκει στούς
« θοήρους », πού ἔγραψε ὁ Σιμωνίδης γιά τούς Σκοπάδες, τυράννους
στήν Κρανώνα τῆς Θεσσαλίας, οἱ ἵποῖσι καταπλακώθησαν ἀπό σκεπή
τοῦ σπιτιοῦ τους πού ἔπεσε ὁ ποιητής γλίτωσε σάν ἀπό θαῦμα.

76 (3). Ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου.

κάρτος (κράτος) δύναμη.— ἄπρακτος ἀνώφελος.— μεληδῶν
μέριμνα, φροντίδα.— παῦρος λίγος, μικρός (λατ. parvus - paulus).—
αἰὼν βίος, ζωὴ.— πόνος ἀμφὶ πόνῳ βάσανα πάνω στά βάσανα.—
ἄφυκτος ἀναπόφευκτος, ἀφεύγατος.— ὁμῶς ὅμοια, ἴδια γιά ὅλους.—
κείνου, δηλ. τοῦ θανάτου.— λάχον = ἔλαχον τούς ἔλαχε, πῆραν
ἀπὸ τῆ μοίρα.

77 (4). Ἡ Ἀρετή.

α) λόγος μῦθος, θρύλος.— ναίω κατοικῶ.— δυσάμβατος δυσ-
νάβατος, δύσκολος στό ἀνάβασμα πέτρα βράχος.— ἀμφέπω κατοικῶ,
μένω.— οὐδέ ... ἔσοπτός (ἐστίν) οὔτε εἶναι ὁρατὴ, οὔτε μποροῦν
νά τῆ δοῦν.— βλέφαρα, ἐδῶ : μάτια.— ᾧ (περιληπτικό), ἀναφέρεται
στό πάντων ἀπέναντι : ἔσοπτος οὐδενὶ ᾧ.— ᾧ μὴ μόλη σέ ὅποιον δέν
ἔρθει.— δακέθυμος βραχνιστικός (ὅποιος δέ βραχνιστεῖ καί δέν ἰδρῶ-

σει). — ἴκη τ' = καὶ μὴ ἴκη, ἐνν. οὗτος (ἀπὸ τοῦ ᾧ) : καὶ δὲν ἀναπτύζει αὐτὸς στὸν ὑπέρτατο βαθμὸ τῆς σωματικῆς καὶ ψυχικῆς του δυνάμεις.

β) Ὁ ποιητὴς προσωποποιεῖ τὴν ἀρετὴ καὶ φαντάζεται ὅτι ἀποτραβήχτηκε ἀπὸ τὸν κόσμον — ἐξαιτίας τῆς ἀύξανόμενης κακίης του — καὶ βρῆκε καταφύγιο στὶς ἀπλησίαστες κορυφές τῶν βράχων. Γιὰ νὰ τὴ φτάσει κανεὶς χρειάζεται νὰ ιδρώσει κτλ. πβ. Ἡσιόδου « Ἔργα καὶ Ἡμέραι », στ. 289 - 292 (σέ μετάφραση Σ. Μενάρδου) : « Ὅμως ἐμπρὸς στὴν Ἀρετὴν ἔχουν ιδρώτα βάλλει — οἱ ἀθάνατοι, καὶ μακρινὸς ἀνήφορος σ' ἐκείνη — πηγαίνει στὴν ἀοχὴ τραχὺς· μόν' ἅμα κανεὶς φθάσει — στὴν κορυφῇ, τότε εὐκόλος ὁ πρὶν δύσκολος εἶναι ».

78 (5) Ἐπίκριση ἐπιγράμματος.

α) τίς κεν αἰνήσειε ποιὸς θά μπορούσε νὰ παινέψει. — νόω πίσυ-
νος ἔχοντας πεποίθηση στὴ σωστὴ κρίση, μυαλωμένος. — ναέτας,
ναιέτης (νέω = κατοικῶ) κάτοικος. — ἀένανος (ἀεί νάω = ρέω)
αὐτὸς πού παντοσινὰ τρέχει, ἀσταμάτητος. — δίνη στρόβιλος, χοχλά-
κισμα, ἀντάρα. — ἀντία θέντα πού ἔβαλε ἀπέναντι, ἔκαμε παραλλη-
λισμὸ. — μένος δύναμη, ἀντοχή. — στάλα στήλη, βάθρο. — ἤσσω κα-
τώτερα, πῶ ἀδύναμα. — θραύοντι θραύουσι = μπορούν νὰ σπάσουν. —
φῶς, φωτὸς ἄνδρας. — ἄδε βουλά = ἦδε βουλή, ἡ ἔμπνευση τούτη.

β) Πάνω στὸν τάφο τοῦ Μίδα, τοῦ βασιλιᾶ τῶν Φρυγῶν, εἶχε στηθεῖ
χάλκινη Σφίγγα καὶ στὸ βάθρο τῆς εἶχε χαραχτεῖ ἐπιγράμμα τοῦ Κλεό-
βουλου, ἀπὸ τῆς Λίνδος τῆς Ρόδου, πού λογαριάζεται ἕνας ἀπὸ ἐφτά σο-
φοὺς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Τὸ ἐπιγράμμα αὐτό, πού ἐδῶ κατακρίνει
ὁ Σιμωνίδης, εἶναι τὸ ἀκόλουθο :

*Χάλκη παρθένος εἰμί, Μίδου δ' ἐπὶ σήματι κεῖμαι
Ἔστ' ἂν ἕδωκε νάη καὶ δένδρεα μακρὰ θετήλη,
ἠέλιός τ' ἀνιῶν λάμπη, λαμπρὴ τε σελήνη,
καὶ ποταμοὶ πλήθωσιν, ἀνακλύζῃ τε θάλασσα,
αὐτοῦ τῆδε μένουσα πολυγλαύστον ἐπὶ τύμβῳ
ἀγγελέω παροῦσι Μίδα, ὅτι τῆδε τέθαιται.*

Στ. 5. λίθον· ὁ ποιητής φαντάζεται τὸ βάθρο τῆς Σφίγγας πέτρινο.—
θεῶν ἦσσω· τὰ φυσικά φαινόμενα μόνον ἀπὸ τοὺς θεοὺς εἶναι πιὸ κάτω
 στῆ δύναμη. Δέν εἶναι λοιπόν φρόνιμο νά συγκρίνει κανεὶς τὴν ἀντοχή
 ἢ τὴ διάρκεια τῶν φθορῶν πραγμάτων (λίθος - στήλη), πρὸς τὴ
 δύναμη ἢ τὴν ἀνακύκλιση (τὸ περιοδικὸ ζαναγύρισμα) τῶν φυσικῶν
 φαινομένων.

Β Α Κ Χ Υ Λ Ι Δ Η Σ

Ὁ Βακχυλίδης (γύρω στὰ 510 - 440 π.Χ.) γεννήθηκε καὶ αὐτός
 στὴν Ἰουλίδα τῆς νήσου Κέω καὶ ἦταν ἀνιψιὸς τοῦ Σιμωνίδη καὶ σύντροφός
 του στὰ ταξίδια. Ἰδιαίτερα τιμῆθηκε στὴν αὐλή τοῦ Ἱέρωνα τῶν Συ-
 ρακουσῶν. Ἐγράψε λογιῆς χορικά ποιήματα καὶ εἶχαν σωθεῖ ἀπὸ αὐτὰ
 ἐλάχιστα κομμάτια. Ἀλλὰ τὸ 1896 βρέθηκε στὴν Αἴγυπτο πάπυρος
 μὲ 13 ἐπινίκους καὶ 6 διθυραμβοὺς τοῦ Βακχυλίδη.

Ὁ Β. ἔφερε ἀκόμα πιὸ μπροστὰ τὴ χορική ποίηση καὶ ἔδωσε σ' αὐτὴ
 τεχνικότερη μορφή, μουσικότητα καὶ ρυθμό.

79 (1). Παιάνας στὴν εἰρήνην

α) **Στ. 1 - 5. τίκτει** γεννάει, φέρνει, χαρίζει.— **μεγάλα** (θηλ.)
 ἢ μεγαλειώδης, ἢ θαυμάσια.— **καὶ ἄνθεα μελιγλώσσων ἀοιδῶν** (=ψ-
 δῶν) λουλούδια μελιστάλαχτων ὠδῶν, ἔμορφα καὶ εὐχάριστα τραγούδια.—
δαιδάλεος τεχνικός, καταστόλιστος (: ἐπὶ δαιδαλέων βωμῶν).—
θεοῖσιν, δοτ. χαριστική.— **αἶθομαι καίγομαι** (τὸ ἀπαρ. ἀπὸ τὸ
 τίκτει : κάνει νά καίγονται).— **μῆρα (βοῶν καὶ μῆλων)** μεριά
 βοδιῶν καὶ προβάτων.— **τανύθριξ μακρόμαλλος, μακρομάλλης**.— **γυμ-
 νασίων τε νέοις . . . μέλειν** (τὸ ἀπαρ. πάλι ἀπὸ τὸ τίκτει) κά-
 νει νά καταγίνονται οἱ νέοι μὲ τὰ γυμνάσια, μὲ τίς ἀθλητ. ἀσκήσεις.—
αὐλῶν (ἀρσ.) **τε καὶ κώμων** (ἀρσ.) στὴ μουσική καὶ τὰ τραγούδια.

Στ. 6 - 8. ὁ πόρπαξ ἡ λαβὴ τῆς ἀσπίδας.— **αἰθὸς** καμένος,
 μαῦρος : **ἱστοὶ αἰθῶν ἀραχνῶν**, γενικὴ πληθ.— **πέλονται** γίνονται,
 ὑφαίνονται τὸ ἔγχος τὸ δόρυ.— **ἀμφάκης (ἀμφήκης)** ἀμφιστομος,
 δίκωπος.— **δάμνημι** ρίχνω κάτω, καταστρέφω.— **εὐρώς** μούχλα, σκουριά.

Στ. 9 - 13. χαλκεῖν (γεν. πληθ.) χαλκῶν, γάλκινων (σαλπίγ-

γων).— **συλάται** ἀρπάζεται, διαταράσσεται, κόβεται στή μέση.— **μελίφρων** (ἀπό τό μέλι καί φρήν) γλυκός.— **ἄωος** (ἄως=ἡψ) πρωινός, αὐγινός.— **θάλπω** ζεσταίνω, ζωογονῶ.— **τό κέαρ** (κῆρ), γεν. **κῆρος**, καρδιά.— **ἐρατός** ποθητός, ἀγαπημένος.— **βρίθοντ** (ι) δωρ. = **βρίθουσι**.— **παιδικοί ὕμνοι** νεανικά τραγούδια.— **φλέγονται** ἀνάβουν, ἀντηχοῦν ἐνθουσιαστικά.

β) Τό ποίημα τοῦτο εἶναι ὁ μόνος παιάνας τοῦ Βακχολίδη πού σώθηκε. Ὁ παιάνας ἦταν : 1) τραγούδι γιά τόν Ἄρη πρὶν ἀπό τή μάχη (ἐμβρατήριον)· 2) τραγούδι εὐχαριστήριο στούς θεούς μετά τή νίκη (ἐπινίκιον)· 3) τραγούδι στόν Ἀπόλλωνα καί τήν Ἀρτεμι εὐχαριστήριο γιά τό λυτρωμό ἀπό κάποιον κακό· 4) ἐπιτραπέζια προσηύχη στό συμπόσιον.

Σύμφωνα μέ τόν παιάνα τοῦτο ὁ γλύπτης Κηφισόδοτος (ἡ ἀκμή του στό 4^ο μισό τοῦ 4. π.Χ. αἰώνα) ἐπλασε τή θεά Εἰρήνη νά κρατάει στά χέρια της τόν Πλούτο. Ὁραῖο ἀντίγραφο βρίσκεται στό Μόναχο.

80 (2). Ἔνας ὁ δρόμος γιά τήν εὐτυχία (ἀπόσπασμα).

α) εἷς ὅρος (εὐτυχίας ἐστίν) μέ μιὰ μόνο προϋπόθεση ἐξασφαλίζεται ἡ εὐτυχία.— **ἀπενθής** ἀπάθης, ἥρεμος.— **διατελῶ βίον** περνῶ τή ζωή, ζῶ.— **ἀμφιπολῶ** σκέφτομαι.— **τό δέ παρ'** κτλ., ἡ σειρά : **ιάπτεται δέ ἐόν κέαρ παρ' ἄμαρ τε καί νύκτα χάριν μελλόντων** (συμβῆναι).— **ιάπτομαι** βλέπω, πληγώνω.— **τό κέαρ** (κῆρ) καρδιά.— **παρ' ἄμαρ τε καί νύκτα** μέρα καί νύχτα.— **ἄκαρπον ἔχει πόνον** μάταια μοχθεῖ, τοῦ κακοῦ κοπιᾷζει.

Τό ποίημα τοῦτο εἶναι προσόδιο, δηλαδή τραγούδι πού ψάλλεται μέ συνοδεία αὐλῶν ἀπό χορευτική ομάδα πού προσέρχεται σέ νάο ἢ βωμό κατά τίς γιορτές.

Στ. 2. **θυμόν ἀπενθῆ**· ἡ ἀπάθεια ὡς προϋπόθεση τῆς εὐτυχίας ἦταν ἀργότερα ἡ βάση τῆς θεωρίας τῶν Στωικῶν φιλοσόφων, πού ἔλεγαν « μένε καί κρατεῖ » πρ. Ἀρχιλόχου « Θάρρος στίς δοκιμασίες » (σελ. 42).

81 (3). Διθύραμβος στό Θησεά.

α) **Στ. 1-15.** (στροφή α')· τῶν ἱερῶν Ἀθανῶν τῶν ἱερῶν Ἀ-

θηνῶν, τῆς ἱερῆς Ἀθήνας.— **αβρόβιος** ἀβροδίαιτος, πού ἡ ζωὴ του ἔχει πολλές χάρες.— **Ἴωνες**· ἔτσι λέει τοὺς Ἀθηναίους σάν κυριότερους ἀντιπρόσωπους τῆς Ἴωνικῆς φυλῆς.— **τί** διατί, γιατί.— **νέον** νεωστί, λίγο πρίν.— **ἐκλαγε**, ἀόρ. β' τοῦ **κλάζω** = βγάζω δυνατό, διαπεραστικό ἦχο (κλαγγή τῶν ὕπλων).— **χαλκοκώδων** χαλκόςτομη, χάλκινη.— **αἰοιά**, ἐδῶ = σάλπισμα.— **δυσμενῆς** ἀντίθετος, ἐχθρός.— **ἀμφιβάλλω** περικυκλώνω· ἡ σειρά τῶν λέξ.: **ἀμφιβάλλει ὄρια ἀμετέρας χθονός**.— **κακομάχανος** δόλιος, κακοῦργος.— **ἀέκατι** (ἐπιρ.) ποιμένων παρά τῇ θέλησῃ τῶν βοσκῶν.— **σεύοντ (ι)** (= σεύουσι) ἀπάγουν, ὀδηγοῦν μακριά.— **μῆλα** γιδοπρόβατα (**ἀγέλας**... **μήλων**).— **ἀμύσσω (ἀμυχή)** κατασπαράζω, σκίζω.— **φθέγγευ (φθέγγου)** μίλα, λέγε.— **εἰ τινι βροτῶν** πιότερο ἀπό κάθε ἄλλο θνητό.— **ἔμμεναι καί τιν** = εἶναι καί σοί ὅτι ἔχεις καί σύ.

Στ. 16 - 30. (στροφή β')· **νέον**, βλ. στ. 3.— **ἀμείβω ποσίν** ἀλλάζω τόπο, διαβαίνω.— **δολιχὸς μακρὺς**.— **κέλευθος (ἡ)** ὁδός, δρόμος.— **κάρυξ** κήρυκας, μαντατοφόρος.— **δολιχὰν Ἰσθμίαν κέλευθον** τό μακρὺ δρόμο ἀπὸ τόν Ἰσθμό.— **ἄφατος** ἀνείπωτος, καταπληκτικὸς (μέση λέξη· ἐδῶ γιά καλό)· **ἄφατα ἔργα** καταπληκτικά κατορθώματα.— **κραταιοῦ φωτός** ἔννοσέ τό Θησέα.— **ὑπέρβιος** βίαιος, σκληρός.— **ἐπεφνεν**, ἀόρ. β' τοῦ ἀφρ. ρ. **φένω** = φονεύω, σκοτώνω.— **φέρτατος καί φέριστος** (συγκριτ. **φέρτερος**) = ὁ πιό ὑπέροχος· (**φέρτατος ἰσχύι** = ἰσχυρότατος, πολύ δυνατός).— **Κρονίδα τέκος** τέκνο τοῦ Κρονίδη (τοῦ γιοῦ τοῦ Κρόνου· ἐδῶ Κρονίδης εἶναι ὁ Ποσειδῶνας.— **σεισίχτων**· ἐπιθ. τοῦ Ποσειδῶνα πού σείει, δηλ. συνταράζει τῇ γῆ.— **σῦς**, **σὺς** ἀγριογούρουνο.— **νάπη** σῦδεντρη κοιλιάδα, λόγγος.— **ἀτάσθαλος** ἀκατάστατος ἢ μοχθηρός, κακοῦργος.— **ἔσχεν** κατέλαβε, κυρίεψε.— **πολυπήμων** πού προκαλεῖ πολλοὺς πόνους, ἀλέθριος.— **ἐξέβαλε** ἐρίζε, πέταξε.— **ἀρείων** γενναύτερος.— **ὄπα τελεῖται** πού νά καταλήξουν.

Στ. 31 - 45. (στροφή γ')· **πολεμήιος** πολεμικός.— **πολλὰν** πολλή(ν).— **ὀπάων ὀπαδός**, ἀκόλουθος.— **ἔμπορος** ὁδοιπόρος, ταξιδιώτης.— **οἶ (α)** ὕπως, σάν.— **ἀλάτας** ἀλήτης, περιπλανώμενος.— **ἀλλοδαμία** ξένη χώρα.— **ὦδε** ἔτσι (ὕπως περιγράφτηκε ἀπὸ τόν κήρυκα).— **θρασὺς** τολμηρός.— **ἔσχεν** ἐδάμασε, κατανίκησε.— **ἦ ἀληθινά**.— **ὄρμᾱ** σπρώχνει, παρακινεῖ.— **μήσεται**, μέλλ. τοῦ **μήδομαι** = σκέ-

φτομαι, σχεδιάζω.— ὄφρα γιά νά (ἐδῶ μέ ὀριστική).— αἰέν ἔρδον-
τα (ἐνν. ὑποκείμε. τινά, ἀντικ. κακόν).— μὴ ἔντυχεῖν (= ἐν
τυχεῖν) κακῶ νά μὴ συναντήσῃ κακῶ.

Στ. 46 - 60. (στροφή δ')· φῶτε, αἰτ. δυϊκοῦ πού συμφωνεῖ μέ τήν
αἰτ. πληθ. (μόνους).— ὀμαρτέω τινί (καί ἄμαρτέω) συνοδεύω
κάποιον.— οἷ = αὐτῶ (ἀντικ. τοῦ ὀμαρτεῖν).— φαίδιμος λαμπρός,
ἐδῶ δυνατός.— ἔλεφαντόκωπος μέ φιλιτισένια λαβή.— ξεστός ἄ-
κων λείω, γυαλιστερό κοντάρι.— χεῖρ, ποιητ. δοτ. χέρεσσ (ι) =
χερσί.— κηϋτυκτον = καί εὔτυκτον (ἀπό τό θ. τοῦ ρ. τεύχω = φτιά-
χνω) κλιδοσυλεμένη.— κυνέα περικεφαλαία.— κρατός πέρι (ἄ-
ναστρ.) γύρω στό κεφάλι (ὄνομα ἄχρηστο « κρας », εὔχρηστος ὁ τύ-
πος τό κάρη τό κεφάλι, βλ. καί σελ. 126 στίχ. τελ.).— πυρσοχαίτης
κοκκινωτρίχης, ξανθός.— ἀμφί, στό στέρνοις.— χλαμύς (ἡ) κοντός
μανδύας, φόρεμα τῶν ἐφήβων ἰπέων.— οὔλιος μάλλινος.— Θεσσα-
λάν Θεσσαλική(ν).— ὀμμάτων ἄπο (ἀναστρ.) ἀπό τά μάτια, ἀπό
τό βλέμμα.— στίλβειν ὅτι σπιθοβολᾷ, ἀστράφτει.— Λαμνία (Λη-
μνία) φλόξ φλόγα τῆς Λήμνου, ἔπου πίστευαν ὅτι ἔχει τό ἐργαστή-
ρι του ὁ Ἡρακλής.— φοίνισσα κοκκινωπή.— πρῶθηβος στήν ἀρχή
τῆς ἐφηβίας, νεαρός.— ἀρήιος πολεμικός.— ἄθυρμα παιγνίδι, δια-
σκεδάση, χιρρά.— μέμναμαι ἔχω στό νοῦ μου, ἐνδιαφέρομαι, φροντίζω.—
χαλκεόκτυπος χαλκόβροντος (ἔπου βροντοκοποῦν τά χάλκινα ὄπλα).
δίζημαι ζητῶ νά βρῶ.— φιλάγλαος πού ἀγαπᾷ τή λαμπρότητα, πού
χαίρεται τήν ὀμορφιά.

β) Ὁ διθύραμβος εἶναι ἓνα ἀπό τά εἶδη τῆς λυρικῆς ποιήσεως, καί
συνδέεται μέ τή λατρεία τοῦ Διονύσου. Στίς Διονυσιακές δηλ. γιορτές
πολλοί πανηγυριστάδες, μεταμφιεσμένοι σέ σατύρους, τραγοπόδαρους
ἀκόλουθους τοῦ Διονύσου, χόρευαν γύρω στό βωμό του ἐξυμνώντας
καί παρασταίνοντας μέ μιμητικές κινήσεις — σέ κατάσταση ἐκστά-
σεως — καί μέ τολμηρούς στίχους τά παθήματα τοῦ θεοῦ ἢ τίς διασκε-
δαστικές περιπέτειές του.

Τά τραγοῦδία τοῦτα, μέ συνοδεία μάλιστα καί αὐλοῦ, στήν ἀρχή
ἦταν πρόχειρα συνταξιασμένα, καί στή μελωδία καί στή ποίηση καί
στό ρυθμό, διαμορφώθηκαν ὅμως τεχνικά, γιά πρώτη φορά, ἀπό τόν
Ἀρίωνα τό Μηθεμναῖο (γύρω στό 625 π.Χ.). Ἀπό τότε κι ὕστερα

ὁ ἀριθμὸς τῶν χορευτῶν ὀρίστηκε σέ 50, κι ἓνας ἀπ' αὐτούς, ξεκόβοντας ἀπὸ τὴν ομάδα, ἀνέβαινε σ' ἓνα τραπέζι ἢ σέ κάποιο βάθρο, γιὰ νά τὸν βλέπουν ὅλοι (κορυφαῖος τοῦ χοροῦ, ἐξάρχων τὸν διθύραμβον), καί παρασταίνοντας τὸ Διόνυσσο συναμιλοῦσε μὲ τὸν (ὑπόλοιπο) χορὸ γιὰ τίς περιπέτειές του.

Ἀργότερα ὁ διθύραμβος ἔχασε τὸν ἀποκλειστικὸ χαρακτήρα του (νά ἀναφέρεται στὴ λατρεία τοῦ Διονύσου) καί οἱ ὑποθέσεις του παίρνονταν καί ἀπὸ ἄλλους μύθους σχετιζόμενους μὲ ἥρωες.

Σ' αὐτὸν ἐδῶ τὸ διθύραμβο περιγράφεται ἡ πορεία τοῦ Θησέα πρὸς τὴν Ἀθήνα. Κορυφαῖος σίγουρα εἶναι ὁ βασιλιάς τῆς Ἀθήνας καί πατέρας τοῦ Θησέα Αἰγέας καί χορὸς πολῖτες Ἀθηναῖοι.

Στ. 15. Πανδίων· γιὸς τοῦ Κέκροπα καί πατέρας τοῦ Αἰγέα· βασιλέψαε στὴν Ἀθήνα γύρω στὰ 1300 π. Χ.—**Κρέουσα**· θυγατέρα τοῦ Ἐρεχθέα, βασιλιᾷ τῆς Ἀθήνας.

Στ. 20. Σίνις (Σίνιδος)· ὁ ληστής Πιτυοκάμπτης· ἔγερνε πρὸς τὰ κάτω τίς κορυφές δύο πεύκων κι ἔδενε στὴν καθεμιὰ ἀπὸ αὐτές τὰ πόδια τῶν διαβατῶν· ἔπειτα ἀφήνοντας ἐλεύθερους τοὺς κλώνους ζέσκιζε τοὺς ἀνθρώπους.

Στ. 21. Λυταῖος· ἐπώνυμο τοῦ Ποσειδῶνα γιὰτὶ ἔλυσε, δηλ. διάνοιξε, τὰ Τέμπη, ὥστε νά χύνονται στὴ θάλασσα τὰ νερά πού κατὰκλυζαν τὴ Θεσσαλία.

Στ. 24. Κρεμμυῶν (καί **Κρομμυῶν**)· ὀχυρὴ θέση δῶθε ἀπὸ τὸν Ἴσθμό (κοντὰ στοὺς σημ. Ἄγ. Θεοδώρους) στὴ Μεγαρίδα.

Στ. 25. Σκείρων (καί **Σκίρων**)· περιβόητος κακοῦργος πού στὴν ἀπόκριμηνη τοποθεσία « Σκιρωνίδες πέτραι » (τὴ σημερινή « Κακὴ Σκάλα ») κοντὰ στὰ Μέγαρα ἀνάγκαιζε τοὺς περαστικούς νά σκύψουν γιὰ νά πλύνουν τὰ πόδια τους καί μὲ μιὰ κλοτσιὰ τοὺς γκρέμιζε ἀπὸ τοὺς βράχους τῆς ἀκτῆς στὴ θάλασσα. Ὁ Θησέας τὸν σκότωσε μὲ τὸν ἴδιο τρόπο.

Στ. 26. Κερκυῶνος παλαίστρα· μετὰ τὸ παραπάνω κατόρθωμα ὁ Θησέας σκότωσε τὸ φοβερὸ ληστὴ Κερκυῶνα, πού κοντὰ στὴν Ἐλευσίνα ἀνάγκαιζε τοὺς διαβάτες νά παλέψουν μαζὶ του, τοὺς νικοῦσε καί τοὺς σκότωνε.

Στ. 29. Προκόπτας· ἄλλος διαβόητος κακοῦργος. Ἐμενε κοντά στον Κηφισό τῆς Ἀττικῆς καί κρατώντας σφυρί ἀνάγκαζε τούς περαστικούς νά ξαπλώνουν σέ σιδερένιο κρεβάτι καί, ἂν τά πόδια τους προεξεῖχαν ἀπό τό κρεβάτι, ἔκοβε τό περισσευούμενο μέρος τους, ἂν ἦταν κοντύτερα, τέντωνε τά πόδια ὥσπου νά ἐξαρθρωθοῦν. Ἦταν γνωστός μέ τό ὄνομα Προκρούστης.

82 (4). **Ἐπίνικος στόν Ἀργεῖο ἀπό τήν Κέα (πυγμαχία νέων, Ἴσθμια)**.

α) **Στ. 1 - 5 ἄϊξον**, προστ. τοῦ αἴσσω (ἄττω, διάττω) ὀρμάω, πετώ (πβ. διάττοντες ἀστέρες).— **σεμνοδότειρα** αὐτή πού φέρνει σπουδαῖες εἰδήσεις.— **Κέος = Κέως**.— **χαριτώνυμος** χαριτωμένη, πσίχαρη.— **μάχας (- ης) θρασύχειρος** σέ ἀγώνισμα πού ἀπαιτεῖ στιβαρά χέρια (γροθιές), σέ πυγμαχία.— **ἄρατο**, τοῦ αἵρομαι κερδίζω.

Στ. 6 - 10. ἀνέμνασεν (ἀνέμνησεν) ἔφερε στό νοῦ μας.— **καλῶν** (οὐδ. γεν. πληθ.) ὠραῖες ἀναμνήσεις (ἐνδοξές νίκες).— **ῥσα**, πάει στό ἐπεδειξαμεν.— **αὐχὴν λαϊμός**, (στενή λουρίδα γῆς).— **ζάθεος** θειότατος, ἱερότατος.— **Εὐξαντις ἢ Κέως (Κέα, Τζιά)**.— **ἐβδομήκοντα σὺν στεφάνοις μ' ἐβδομήντα νίκες**.

Στ. 11 - 14. Μοῦσα αὐθιγενής, Μοῦσα ἐγγώρια (δηλ. ἐγώ ὁ συμπολίτης τοῦ νικητῆ καλῶ κτλ.) γιατί ὁ Βακχολίδης ἦταν Κεῖος.— **γλυκεῖαν καναχὰν αὐλῶν** τόν γλυκόν ἦχο τῶν αὐλῶν.— **γεραίρω τιμῶ**, ἐγκωμιάζω.— **ἐπινικίους**, ἐνν. ἄσμασι.— **Πανθείδας (- δης)** πατέρας τοῦ νικητῆ.

β) Τό ποίημα τοῦτο εἶναι ἓνας ἐπίνικος, καθὼς λέγονται τὰ ὅμοια μ' αὐτό. Οἱ ἐπίνικοι (ὕμνοι) ἦταν λυρικά τραγούδια πού ὕμνουσαν τούς νικητές τῶν Πανελληνίων ἀγώνων καί τραγουδιούνταν μέ τή συνοδεία λύρας ἢ αὐλοῦ (φλογέρα, σουραῦλι) ἀπό χορευτική ομάδα νέων πού γιόρταζαν τή νίκη.

Στ. 1. Φῆμα· π ρ ο σ ω π ο π ο ἰ ἡ σ η τῆς φήμης, πού παρουσιάζεται σάν « σεμνοδότειρα » θεά (στήν Ἀθήνα ὑπῆρχε καί βωμός γι' αὐτή).

Στ. 2. Κέον ἱεράν, ἐπειδὴ ἦταν κάτω ἀπό τήν προστασία τῶν θεῶν.

Στ. 8. Εὐξαντίδα· ἡ Κέως λέγεται ἔτσι, γιατί ἐπώνυμος ἦρωας τοῦ νησιοῦ ἦταν ὁ Εὐξάντιος, γιός τοῦ Μίνωα τῆς Κρήτης καί τῆς Κείας νόμφης Δεξιθέας.

— Ἀπό ποῦ πάροθηκαν οἱ ὀνομασίαι τῶν τριῶν τμημάτων (στροφῶν) ; Πῶς χορεύονταν ; Ποιός εἶναι ὁ χαρακτηρισμός τῆς ποιήσεως τοῦ Βακχυλίδη ;

ΠΙΝΔΑΡΟΣ

Ὁ Πίνδαρος (522 - 442 π.Χ.) ἔφερε τή χορική ποίηση σέ ἄφραστο ὕψος. Γεννήθηκε στίς Κυνός Κεφαλές τῆς Βοιωτίας, λίγο ἔξω ἀπό τή Θήβα, καί ἐπονομάστηκε Θηβαῖος. Καταγόταν ἀπό τήν ξακουστή γενιά τῶν Αἰγιδῶν. Σπούδασε στήν Ἀθήνα καί, νεώτατος ἀκόμη, ἐγίνε γνωστός ὡς χορικός ποιητής. "Ὅταν γύρισε στή Θήβα, ἔμεινε ἐπί ἓνα χρονικό διάστημα ἀδρανής, γιατί ἡ πόλις τῶν Θηβῶν εἶχε πάρει τό μέρος τῶν Μήδων καί ἡ πανελλήνια δόξα στεφάνωσε τότε τό Σιμωνίδη, τόν ὕμνητῆ τῶν ἐλληνικῶν ἀρῶνων. Ἡ ἐλληνική του ὕμνος ψυχῆ γρήγορα τόν ἐσπρωξε νά πάρει τήν πρέπουσα θέση καί, συγκινημένος ἀπό τήν ἐλληνική νίκη ἐναντίον τῶν Περσῶν, ὕμνησε τή δόξα τῆς Ἀθήνας καί τίς θυσίαι τῶν Ἀθηναίων γιά τήν ἐλευθερία τῆς Ἑλλάδος. Ἡ Ἀθήνα τότε τίμησε ξεχωριστά τόν ποιητή καί ἡ φήμη του ἀπλώθηκε παντοῦ. Τώρα πλέον τόν φιλοξενοῦν πολλές ἡγεμονικές αὐλές καί πολλά ἔνδοξα σπίτια τῆς Ἑλλάδος.

Ἰδιαιτέρα δοξάστηκε ὁ Πίνδαρος ὡς ἄριστος **μουσικός καί ὕμνητης τῶν ἀθλητικῶν ἀγῶνων** καί οἱ 45 **ἐπίνικοι** — πού σώθηκαν — γιά νικητές ἀπ' ὅλες τίς πόλεις τῆς Ἑλλάδος ἀποδείχνουν τήν πανελλήνια φήμη του. Τιμήθηκε ἐπίσης καί ὡς θρησκευτικός ποιητής καί οἱ διάφορες πόλεις στήν Ἑλλάδα σ' αὐτόν ἀνέθεταν τή σύνθεση ὕμνων καί παιάνων γιά τοὺς θεούς. Ἀλλά καί ἄλλα πολλά εἶδη ποιημάτων ἔχει συνθέσει. "Ὅλα τά ποιητικά του δημιουργήματα συγκεντρώθηκαν ἀπό τοὺς μεταγενέστερους θαυμαστάς του σέ 17 βιβλία. Ἀπό αὐτά σώθηκαν μόνο τέσσερα, αὐτά πού περιέχουν τοὺς **ἐπίνικους**. Ἀπό τά ἄλλα μόνο κομμάτια ἔχουμε ἀπό τά λογγῆς ποιητικά εἶδη, ἀρκετά ὅμως γιά νά ἐπισφραγίσουν τή δόξα του.

α) **Στ. 1 - 6.** θεόδματος (θεός - δέμω = χτίζω) θεόχτιστη (ή νῆσος Δῆλος).— λιπαροπλόκαμος με λαμπρούς πλοκάμους, ώριοπλέξουδη.— ιμεροέστατον πάρα πολύ επιθυμητό, πολυπόθητο (από αυτό ή δοτ. παιδεσσι).— ἔρνος βλαστάρι.— ἀκίνητος ἀκύνητος, στέρεος.— τέρας θαῦμα.— ἄν = ἦν.— κικλήσκοισιν (αιολ. θαμιστ. τύπος) = καλοῦσιν.— τηλέφαντος (τῆλε - φαίνομαι) πού φαίνεται από μακριά, μακριοθώρητο.— κυανέα χθών θάλασσα.

Στ. 7 - 14. τὸ πάροιθε πρωτύτερα, πρίν.— ἦν φορητά μετατοπιζόταν, ἔπλεε (ἐδῶ κι ἐκεῖ στή θάλασσα).— ῥιπαῖσιν, ποιητ. αἴτιο (ῥιπή = ὄρμη).— ἅ Κοιογενῆς ή κόρη τοῦ Κοίου (ή Λητώ).— αἱ ὠδῖνες οἱ πόνοι (τῆς γέννας).— ἀγγίτοκος ἐτοιμόγεννη.— θυίω (θύω) τρελαίνομαι, ὑποφέρω (ἔταν τρελή από τούς πόνους τοῦ τοκετοῦ πού ἦταν κοντά...).— ἐπέβα νιν πάτησε σ' αὐτή (τή Δῆλο).— δῆ τότε τότε πιά.— ὀρθαί... κίονες ὄρθιες, κατακόρυφες κολόνες.— ἀπώρουσαν ξεπετάχτηκαν (τοῦ ἀπορούω ἀναπηδῶ).— πρέμνον ρίζα, πυθμένας τῆς θάλασσας (: πρέμων χθονίων από τά ἔγκατα τῆς θάλασσας).— ἄν δέ σχέθον (= ἀνέσχεθον δέ) καί κράτησαν πάνω τους.— πέτραν τό πετρονήσι, τό βραχόνησο.— ἄδαμαντοπέδιλοι (κίονες) μέ διακωντένια (στέρεα) βάση.— τεκοῖσ' = τεκοῦσα.— ἐπόψατο (ποιητ. ἄορ. τοῦ ἐφορῶ) εὐτύχησε νά δεῖ.— ή γέννα τά τέκνα, τά παιδιά.

β) Αὐτό ἐδῶ τό προσόδιο τό σύνθεσε ὁ Πίνδαρος μέ παραγγελία τῶν Κείων καί τό τραγουδᾷ χαρῆς από Κείους καθώς προχωροῦν πρὸς τό ναό τοῦ 'Απόλλωνα. (Γιά τό προσόδιο βλ. στά σχόλια τοῦ ποιήματος 80 (2), σελ. 135).

Στ. 2. ἔρνος (βλαστός) λέγεται ή Δῆλος γιὰτί « βλάστησε » από τή θάλασσα.— παιδεσσι Λατοῦς, βλ. Θέσγη « στόν 'Απόλλωνα » (σελ. 98).

Στ. 7. ἦν τὸ πάροιθε φορητά· πίστευαν ὅτι ή Δῆλος ἦταν πλωτή, ἀλλά ἔμεινε ἀκίνητη στή θέση της από τότε πού ή Λητώ γέννησε ἐκεῖ τά δίδυμα παιδιά της· γι' αὐτό καί στό στ. 3 τήν ὀνομάζει ἀκίνητον τέρας (ἀτράνταχτο θαῦμα).

Στ. 9. Κοιογενής· ἡ Λητώ ἦταν κόρη τοῦ Τιτάνα Κοίου καί τῆς Τιτανίδας Φοίβης.

— Προσέξτε τίς μεταφορές, τά κοσμητικά ἐπίθετα, τά ποιητικά σύνθετα (γιά τά τελευταῖα βλ. « Σαλαμίνα » στίς σημειώσεις, σελ. 90 στ. 6).

84 (2). Διθύραμβος γιά τό Διόνυσο

α) **Στ. 1 - 5. ἴδετε** ἐπιβλέψατε, κοιτάζτε (λέγει στούς θεούς ὁ Πίνδαρος, καθώς περνᾷ στήν ὀρχήστρα ἐπικεφαλῆς τοῦ χοροῦ).—**ἐν = εἰς**, πρὸς.—**ἐπί τε πέμπετε καί πέμπετε** ἐπ' αὐτόν, καί στείλτε σ' αὐτόν.—**κλυτὰν χάριν τῆ** θεία σας χάρη.—**πολύβατος** πολυπάτητος, πολυσύχναστος.—**οἷ τε = οἷ**.—**ὄμφαλὸς** κέντρο τῆς πόλεως.—**θυοεῖς** εὐωδιαστός, μωσκοβολισμένος (ἀπό τά θυμιάματα).—**οἰχνέω** ἐπισκέπτομαι συχνά, συχνάζω (ἔχει τό ἴδιο θέμα μέ τό **οἰχομαι**).—**πανδαίδαλος** μέ κάθε λογῆς τέχνη καμωμένος, ἐξαιρετῆς κατασκευῆς· ἀπό τό θέμα τοῦ ρ. **δαιδάλλω** (= διακοσμῶ, ἐπεξεργάζομαι μέ τέχνη), ἀπό ὅπου καί τό ὄνομα τοῦ τεχνίτη Δαιδάλου, πού συμβολίζει τήν ἐπιδεξιότητα στήν κατασκευή τεχνικῶν ἔργων.

Στ. 6 - 12. ἰόδετος πλεγμένος ἀπό ἰα, μενεξεδόπλεχτος.—**λάχρετε**.—**δεχτεῖτε**.—**ἐαρίδρεπτος** τήν ἀνοιξη κομμένος, ἀνοιξιάτικος.—**λοιβὰ** σπονδή, προσφορά (στούς θεούς).—**Διόθεν** μ' ἐντολή τοῦ Δία.—**ἀγλαῖα** λαμπρότητα : **σὺν ἀγλαῖα ἀοιδᾶν** = μέ τή λαμπρότητα τῶν ὠδῶν, μέ τά χαρούμενα τραγούδια μου.—**πορευθέντ (α)**, ὑποκ. **μέ**.—**δεύτερον** γιά δεύτερη φορά.—**κισσοδέτας** (ὁ Διόνυσος) κισσοστεφάνωτος (ἡ σειρά : **ἴδετέ με πορευθέντα δεύτερον σὺν ἀγλαῖα ἀοιδᾶν ἐπὶ κισσοδέταν θεόν**).—**Βρόμιος, Ἐριβόας**· μέ τά ἐπίθετα αὐτά προσαγόρευαν τό Διόνυσο ὡς θεό τῆς εὐθυμίας, πού κανονικά ἐκδηλώνεται μέ θόρυβο : **βρόμιος** = θορυβώδης, ἀπό τό **βρόμος** = κρότος, χτύπος.—**ἐριβόας** βροντόφωνος, βροντερός.—**μελπόμεν** (κυρ. τελικόν ἀπαρ. ἀπό τό **πορευθέντα**) = γιά νά ψάλω, νά τραγουδήσω.—**γόνος γιός**.—**ὑπάτων πατέρων**, τοῦ Δία.—**γυναικῶν Καμειᾶν** (= Θηβαίδων, ἀπό τή Θήβα), τῆς Σεμέλης (πληθυντικοί μεγαλοπρέπειας).

Στ. 13 - 18. **έναργής** ὀλοφάνερος.— **σάματα** σημάδια, προμηγύματα.— **τέλεα** οἱ τελετές, οἱ ἀνοιξιάτικες Διονυσιακές) γιορτές.— **οὐ λανθάνει**, ἐνν. **ἡμᾶς**, τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ἐορταστές ἢ σειρά : **έναργέα σάματα τελέων οὐ λανθάνει ἡμᾶς** = τὰ ὀλοφάνερα προμηγύματα γιὰ τίς ἐαρινές γιορτές τοῦ Διονύσου δέ μᾶς ξεφεύγουν (γιὰτί βλέπουμε τὴν ἀνοιξιάτικη ὄψη τῆς φύσεως).— **φοινικοεάνος** κοκκινόπεπλος (ἀπὸ τὸ **φοῖνιξ** = κόκκινος καὶ **εάνος** = πέπλο), ἐπίθ. τῶν Ὁρῶν.— **οἰχθέντος** ἀνοιχθέντος, καθὼς ἀνοίξει.— **ἐπάγησιν** ἐπιφέρωσιν, φέρουν (αὐται, αἱ Ὁραι)· ἢ σειρά : **ὁπότε οἰχθέντος θαλάμου φοινικοεάνων Ὁρῶν ἐπάγησιν εὖοσμον ἔαρ**.—**νεκτάρεις** εὐωδιστός (ἀπὸ τὸ **νεκταρ** = τὸ ποτὸ τῶν θεῶν).— **βάλλεται** ρίχνονται, πετιοῦνται.— **ἄμβροτος** ἀθάνατος· **ἐπ' ἄμβρόταν χθόνα** πάνω στὴν ἀθάνατη, τὴν ἀγέραστη γῆ.— **ἐρατὸς** ποθητὸς, εὐχάριστος.— **φρόβη** φύλλωμα, ἀνθοδέσμες.— **κόμοισι μείγνυται** ἀνακατεύονται μὲ τὰ μαλλιά, στεφανώνουν τὸ κεφάλι.— **ἀχεῖτε** (= **ἤχεῖτε**) ὑμνεῖτε, δοξολογεῖτε.— **ὄμφαι μελέων** μελωδικές φωνές, τραγοῦδια τοῦ χοροῦ (κυρίως **ὄμφη** = φωνὴ τοῦ μαντείου).— **σὺν αὐλοῖς** μὲ συνοδεία αὐλῶν.— **Σεμέλαν**, τὴ μητέρα τοῦ Διονύσου.— **ἐλικάμπυξ** αὐτὴ πού ἔχει στρογγυλὸ διάδημα (στὸ κεφάλι).

β) Τὸ διθύραμβο αὐτὸ ἔχει συνθέσει ὁ Πίνδαρος ἴσως γιὰ τὴ γιορτὴ τῶν « *Μεγάλων Διονυσίων* »· σώθηκε ἀπὸ τὸ Διονύσιο τὸν Ἀλικαρνασσέα πού τὸν παραθέτει στὸ ἔργο του « *Περὶ συνθέσεως ὀνομάτων* ». (Γιὰ τὸ διθύραμβο βλ. σελ. 144).

Στ. 1. **ἴδεν' ἐν χορόν, Ὀλύμπιοι**· ὁ Πίνδαρος ἀρχίζει τὸ τραγοῦδι του κάνοντας ἐπίκληση στὴ χάρη τῶν Ὀλύμπιων θεῶν, ἐνῶ μὲ τοὺς χορευτὲς περνᾷ στὴν ὀρχήστρα.

Στ. 3 **ὄμφαλὸς** τοῦ ἄστεως ἦταν ἡ ἀγορὰ (τὸ κέντρο τῆς πόλεως), ὅπου καὶ ὁ βωμὸς τῶν 12 θεῶν πού ἱδρύσε ὁ Πεισίστρατος. Τὸν ὀνομάζει **πολύβατον** γιὰτί ἐκεῖ συγκεντρώνονταν τὰ πλήθη τῶν Ἀθηναίων.

Στ. 5. **πανδαίδαλος**, γιὰτί ἡ ἀγορὰ ἦταν διακοσμημένη μὲ διάφορα ἔργα τέχνης, ἀγάλματα κτλ. Γι' αὐτὸ καὶ **εὐκλεῆς** (πού συγκεντρώνει καὶ προβάλλει τὴ δόξα τῆς πόλεως).— **κισσοδέταν θεόν**· ὁ Διόνυσος παρουσιαζόταν στὴ φαντασία τῶν ἀρχαίων κισσοστεφάνωτος. ὁ κισσὸς καὶ τὸ ἀμπελόκλημα ἦσαν ἱερά φυτὰ τοῦ Διονύσου.

Στ. 11. γόνον κτλ. Ὁ Διώνυσος ἦταν γιός τοῦ Δία καί τῆς Σεμέλης. Ὁ Δίας ὀνομάζεται ἕπατος πατήρ (κατά τόν Ὅμηρο εἶναι ὁ «ἕπατος κρειόντων» καί «πατήρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε»). Ἡ Σεμέλη ἦταν κόρη τοῦ Κάδμου καί τῆς Ἀρμονίας.

Στ. 14. Αἱ ὼραι (πού προσωποποιοῦν τίς ἐναλλαγές τῶν ἐποχῶν (τοῦ ἔτους) ἦταν κατά τή μυθολογική παράδοση κλεισμένες μέσα στόν οὐράνιο θάλαμό τους· οἱ πόρτες τοῦ ἀνοίγαν στήν ἀρχή κάθε ἐποχῆς καί οἱ ὼρες ἐβγαίναν συνοδεύοντας τήν καινούρια ἐποχή τοῦ χρόνου καί ἐγκαθιστώντας τήν ἐξω στή φύση. Τήν ἀνοιξη οἱ ὼρες εἶναι ἐρυθρό-πεπλες καί συμβολίζουν τό κόκκινο χρώμα τῆς γῆς, καθώς σκεπάζεται ἀπό κηκκινόχρωμα, τό πιό πολύ, λουλούδια.

Τό ποίημα εἶναι γεμάτο ἀπό μεταφορές, περιφράσεις, ἀντονομασίες, κοσμητικά ἐπίθετα, ποιητικά σύνθετα καί εἰκόνες.

— *Νά βοηθοῦν, ν' ἀναλυθοῦν καί ν' ἀξιολογηθοῦν. Προσέξτε τή μεγαλοπρέπεια στό ὕφος καί τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο ἐκφράζεται ἡ ἐνθουσιαστική διάθεση τοῦ ποιητῆ.*

85 (3). Διθύραμβος γιά δόξα τῆς Ἀθήνας.

α) **ταί αἰ, οἱ** (ἄρθρ. θηλ.).—**λιπαρός** περίλαμπρος.—**ιστέφανος** στεφανωμένος μέ ἴα, μενεξεδένιος.—**αἰίδιμος** (ἀπό τό **αἰοιδή**) πολυτραγουδισμένος.—**δαιμόνιος** θεϊκός, θεσπέσιος (**δαίμων** = θεός, θεῖο πνεῦμα).—**ᾄθι** ᾄπου.—**ἐβάλλοντο** θεμέλιωσαν, στερέωσαν.—**φαεινός** φωτεινός, ἀχτιδοβόλος.—**κρηπίς** βάση, θεμέλιο.

β) Παρ' ὄλο πού ἡ πατρίδα τοῦ ποιητῆ «ἐμήδισεν», ὁ Πίνδαρος δέν ἔμεινε ἀσυγκίνητος ἀπό τόν ἀγῶνα τῶν Ἀθηναίων μέ τούς Πέρσες. Ὑμνεῖ λοιπόν μέ διθύραμβο τή συμβολή τῶν Ἀθηναίων στή νίκη τῆς Ἑλλάδος καί ἐκφράζει τήν ἀγάπη του πρός τήν Ἀθήνα.

Στ. 2. Ἑλλάδος ἔρεισμα, γιατί;

Στ. 3. Μετά ἀπ' αὐτό τό στίχο λείπει μεγάλο τμήμα, στό ὅποιο ὁ Πίνδαρος ἐξηγοῦσε ἴσως γιατί ὀνομάζει τήν Ἀθήνα «Ἑλλάδος ἔρεισμα».

α) **Στ. 1 - 6.** πολύσκοπος πού ἐξετάζει πολλά, πού ἐπιβλέπει τά πάντα.— μῆσαι, μέλ. τοῦ μῆδομαι σχεδιάζω, μηχανεύομαι.— **μᾶτερ ὀμμάτων** τροφός τῆς ὀράσεως, πηγὴ τοῦ φωτός (« σύ τῶν ματιῶν ἡ μάνα » : Σ. Μενάρδος).— **ἐν ἀμέρα τήν ἡμέρα**, ἐνῶ εἶναι μέρα.— **κλέπτομαι** ἐξαφρανίζομαι, σβήνω.— **ἔθηκας ἔκαμες**.— **ἀμάχανος ἀνίσχυρος**, ἀδύναμος.— **ἰσχύς** ἡ σωματική δύναμη.— **σοφίας ὁδός** (π ε ρ ρ ὶ φ ρ α σ η) σοφία, νοῦς.— **ἐπίσκοτος** σκοτεινός, σκοταδερός.— **ἐπίσκοτον ἀτραπὸν** σκοτεινὸ μονοπάτι (πού τό ἀκολούθησε ὁ ἥλιος ξεφεύγοντας ἀπὸ τόν κανονικὸ φωτεινὸ δρόμο του).— **ἔσσυμένα**, μτχ. προκμ. τοῦ **σεύομαι** κινεῖμαι γρήγορα, ξεστρατίζω.— **ἐλαύνω** (μβτ.) φέρνω.— **νεώτερον** σέ παρόμοιες ἐκφράσεις σημαίνει : κακό.— **πάρος** προηγουμένως, πρωτύτερα· ἢ **πάρος**, β' ἕρος συγκρ. στό **νεώτερον** (: προμηγᾶς κανένα κακό πού δέν ὑπῆρχε πρῶτα ;).

Στ. 7 - 10. Πρὸς Διὸς γιά ὄνομα τοῦ θεοῦ.— **ἵπποσῶα** (θηλ. τοῦ **ἵπποσῶας**) αὐτὴ πού δίνει δρόμο στ' ἄλογα (ἀπὸ τό ἵππος καί **σεύω** κινῶ, κουνάω).— **θοός** γοργοπόδαρος· **θοάς**, θηλ. αἰτ. πληθ. στό ἵππους πού βγαίνει ἀπὸ τό ἵπποσῶα (: πού βάζεις σέ κίνηση τά γρήγορα ἄλογα).— **ἀπήμων** δίχως λύπες, ἀδιατάρακτος (**ἀ-πῆμα**).— **ὄλβος** εὐτυχία (εἰς ὄλβον, φανερόναι ἀποτέλεσμα : ὥστε νά ἔρθει εὐτυχία, γιά εὐτυχία).— **τράπιοι** (φανερόναι εὐχή) ἄμποτε νά τραπεῖς ν' ἀκολουθήσεις τήν κανονικὴ τροχιά σου (ὥστε νά φέρεις στή Θήβα, εὐτυχία).— **πάγκοινων** κοινὸ σ' ὄλους τοὺς ἀνθρώπους, παγκόσμιο.— **τέρας** θαῦμα.

Στ. 11-21. ἦρ (α) ἄρχαγε.— **ἀτασθαλία** ἀμαρτία.— **κοτεσσαμένα**, τοῦ **κοτέω** ὀργίζομαι, κρατῶ κακία.— **πάμπαν** ἐντελῶς, ὀλωσδιόλου.— **ἐξαίρέω** ἐξαφρανίζω.— **αἰὼν** ἡ ζωὴ, ὁ κόσμος.— **ἀγνὸν** ἀμόλυπτο.— **σᾶμα** προμήνυμα.— **καρποῦ φθίσις** σιτοδεία, λιμός, πείνα.— **νιφετός** χιονοθύελλα, χιονιάς.— **σθένος νιφετοῦ** σφοδρὴ χιονοθύελλα.— **ὑπέρφωτος** ἀνώτερος περιγραφῆς, πρωτόφαντος.— **οὐλόμενος** καταραμένος.— **κενέωσις** κένωση, ἄδειασμα· **πόντου κενέωσις** κατακλυσμός (στή θάλασσα).— **ἄρ (α)** ἴσως.— **ἄμ πέδον** στήν ἐπιφάνεια τῆς γῆς.— **παγετός** χθονὸς ψύξη τῆς γῆς.— **νότιος** ὑγρός, βροχερός.—

ζάκοτος πολύ ὀργισμένος, λυσσασμένος (ἀπό τό ἐπιτατ. **ζα** καί **κοτέω**).— (**θέρος**) **ρέον** μέ βροχές.— **κατακλύσαισα** (δωρ.) ἀφοῦ πνίξει μέ κατακλυσμό.— **θήσεις** θά κάμεις, θά δημιουργήσεις.— **οὐδέν ὄ, τι** οὐδόλως δι' ὅ,τι (διόλου δέ θρηγῶ γιά ὅ,τι θά πάθω μαζί μέ ὄλους).

β) Αὐτός ἐδῶ ὁ καιάνας τραγουδήθηκε γιά τόν Ἀπόλλωνα μέ τήν εὐκαιρία τῆς σχεδόν ὀλικῆς ἐκλείψεως τοῦ ἡλίου, πού ἐγινε στίς 30 Ἀπριλίου 463 π.Χ., ὥρα 2 μ.μ. Ἡ ἐκλείψη τοῦ ἡλίου ἦταν γιά τούς ἀρχαίους κακό σημάδι καί τούς προκαλοῦσε πανικό. Ὁ Πίνδαρος ἐκφράζει τούς φόβους του μέ τούς στίχους του κι ἐπίσης μέ τή μουσική καί τίς κινήσεις τοῦ χοροῦ, πού στρέφεται πρὸς τόν ἡλιο καί τραγουδᾷ.

Στ. 1. Ἄκτις ἀελίου (συνεκδοχή) ἀντί: ἀκτινοβόλε ἡλια (Ὁ Σοφοκλῆς στήν « Ἀντιγόνη » στ. 100 ἔχει τήν ἴδια φράση. Κι ὁ Χορτάτζης στήν « Ἐρωφίλη » λέει « Ἀκτίνα στ' οὐρανοῦ χαριτωμένη »).

Στ. 7. ἰπποσόα θοάς, φαντάζονταν ὅτι ὁ ἡλιος ἦταν ἀνεβασμένος σέ ἄρμα μέ τέσσερα ἄλογα (βλ. καί στή σελ. 137, στ. 3, λέξη **δέπας**).

Στ. 19 - 20. ἡ γαῖαν κατακλύσαισα κτλ. ὅπως ἐγινε τόν καιρό τοῦ Δευκαλίωνα, ὅταν μέ τόν κατακλυσμό ἐξαφανίστηκε τό ἀνθρώπινο γένος καί δημιουργήθηκε νέο μέ πέτρες, πού ἔριχναν πίσω τους οἱ δυό πού σώθηκαν, ὁ Δευκαλίωνας κι ἡ Πύρρα.

— Τί ἐκφράζουν οἱ ἐπίμονες ἐρωτήσεις τῶν στίχων 1 - 5 καί 11 - 20 ; Ποιό νόημα κλείνει μέσα του ὁ τελευταῖος στίχος ; Ποιά τά αἰσθητικά στοιχεῖα τοῦ ποιήματος ;

87 (5). Ἐπίνικος σέ Ὀλυμπιονίκη.

Στόν Ἀσώπιχο ἀπ' τόν Ὀρχομενό — ἀγώνας νέων, στάδιο (476 π. Χ)

Ἐπίνικος (βλ. σελ. 139) μέ τόν ὁποῖο ἐγκωμιάζεται ὁ νέος (παῖς, παιδί) Ἀσώπιχος, γιός τοῦ Κλεοδάμου ἀπ' τόν Ὀρχομενό τῆς Βοιωτίας πού νίκησε σέ ἀγῶνα σταδίου (σταδιοδρομός). Στάδιον ἦταν ἀπλή διαδρομή ἀπό τήν ἀφετηρία ὡς τό τέρμα τοῦ στίβου, 192 μ.

α) **Στ. 1. 10. Καφισίων,** τοῦ Κηφισοῦ τῆς Βοιωτίας.—**λαχοῖσαι**

(λαχοῦσαι), μέ γεν. : πού πήρατε μέ κλήρο.— **ταί τε** καί οἱ ὅποιες, καί πού...— **ναίω** κατοικῶ.— **καλλίπωλος** μέ ὠραία πουλάρια, ὠραία ἄλογα.— **ἔδρα** χώρα.— **λιπαρός** περιλάμπρος (ἐδῶ : πλούσιος) ἢ γεν. στό **Ἐρχομενοῦ** (= Ὁρχομενοῦ).— **αἰδιδίμος** χιλιτραγουδημένος.— **παλαίγονος** παλαιός, ἀρχαῖος.— **Μινυᾶν**, γεν. πληθ., ὄν. **Μινύαι** (Μινύες ἦταν οἱ παλαιοὶ κάτοικοι τοῦ Ὁρχομενοῦ).— **ἐπίσκοποι** προστάτισσες.— **κλῦτ (ε)** εἰσακοῦστε, ἀκοῦστε μέ καλοσύνη.— **ἄνεται** γ' ἐν. παθ τοῦ **ἄνω** (καί **ἄνυμι** καί **ἀνύτω** φέρνω σέ τέλος, κατορθώνω (πάντα **ἄνεται** ὅλα κατορθώνονται).— **βροτοῖς**, ποιητ. αἴτιο.— **εἰ σοφός** κτλ., ἐπεξήγηση στό **τερπνὰ καί γλυκέα** (δηλ. ἂν κανεῖς θά γίνει σοφός κτλ.).— **ἀγλαός**, ἐδῶ : δοξασμένος (τό νόημα : μέ τή βοήθειά σας παίρνουν οἱ ἄνθρωποι ὅλα τά ἀξιγάπητα χαρίσματα, ὅπως εἶναι ἡ σοφία, ἡ ὁμορφιά, ἡ δόξα).

Στ. 11 - 17. σεμνᾶν, γεν. πληθ.— **ἄτερ** (μέ γεν.) χωρίς, δίχως.— **κοιρανέοντι**, γ' πληθ. τοῦ **κοιρανέω** κυβερνῶ, βάζω σέ τάξη, ὁμορφαίνω (ἀπό τό **κοίρανος** = ἄρχοντας, ἡγεμόνας).— **δαῖς** (γεν. **δαιτός**) γεῦμα, συμπόσιο.— **ταμίας** οἰκονόμος, αὐτός πού ἔχει τήν ἐπιμέλεια γιά κάτι (**ταμίαι**, κτηγμ. : οἱ Χάριτες φροντίζουν γιά ὅλα). **θέμεναι** (μτχ. ἐπιθ.) οἱ ὅποιες ἔθεσαν, ἔστησαν.— **θρόνους** (ἀντικ. τοῦ **θέμεναι**) τοῦς θρόνους των.— **αἰένως** αἰώνιος.— **σέβοντι**=**σέβουσι**) σέβονται.— **τιμὰ** ἐξουσία.

Στ. 19 - 35. πότνια σεβαστή.— **φιλησίμολπος** πού ἀγαπᾶ τή χορωδία.— **ἐπακοέω** ἐπακούω, εἰσακούω, ἀκούω μέ καλή διάθεση, (ἐπακοοῖτε, εὐκτ. εὐχῆς).— **ἐρασίμολπος**, συνών. τοῦ **φιλησίμολπος**.— **Γιδοῖσα (ιδουσα)**, γιά χάρη τοῦ μέτρου ἀναφέρεται στήν τελευταία ἀπό τίς Χάριτες, ἀντί **ιδουσαι** : κοιτάζοντας, καθώς ἀντικρίζετε.— **κῶμος** ἐπινίκια πομπή.— **ἐπ' εὐμενεῖ τύχα** γιά τό εὐτυχές γεγονός.— **κοῦφα βιβῶντα** πού προχωρεῖ μέ ἀνάλαφρα βήματα (**βιβᾶω** καί **βιβήμι** = βαίνω, βαδίζω).— (ἐν) **Λυδῶ τρόπῳ** μέ λυδική ἀρμονία.— **ἐν μελέταις τ'** καί μέ στίχους μελετημένους.— **αἰείδων** ὑμνώντας, γιά νά ὑμνήσω.— **ἔμολον** ἤρθα (α' πρόσ. γιάτί μιλάει γιά λογαριασμό τοῦ χοροῦ)· τό **ἔμολον** ἀόρ. β' τοῦ **βλώσκω** ἔρχομαι, πηγαίνω.— **οὐνεκα** ἐπειδή.— **Ὀλυμπιονίκος**, κτηγμ. (εἶναι Ὀλυμπιονίκης).— **ἃ Μινύεια** (πόλις), δηλ. ὁ Ὁρχομενός.—

σεῦ ἕκατι ἐξαιτίας σου (μέ τή βοήθεια ἀπό σᾶς, τίς Χάριτες).—
 μελαντειχῆς μέ μαύρους τοίχους, σκοτεινός.— **Γαχοῖ** (Ἄχοϊ,
 Ἦχοϊ), κλητ. : σύ ὦ Ἦχώ.— **πατρί**, στόν πατέρα τοῦ νικητῆ
 Ἀσώπιχου (δηλ. στόν Κλεόδημο).— **κλυτός** ἔνδοξος, περίφημος.—
φέροισα (**φέρουσα**) γιά νά φέρεις.— **ἄφρα**.. **εἶψης**, ἐπεξήγηση
 στό **ἀγγελίαν**.— **υἰόν**, προληπτ. ἀντί : **ὅτι Φοι υἰός**..— **νέαν χαί-**
ταν τή νεανική του κόμη.— **παρ' εὐδόξοις κόλποις Πίσσης**, στή
 δοξασμένη κοιλάδα τῆς Πίσσης (κάτω ἀπό τό Κρόνιον ὄρος ἔπου ἔγιναν
 οἱ ἀγῶνες).— **πτεροῖσι κυδίμων ἀέθλων** (οὐδ.) μέ τά φτερά τῶν
 τιμημένων ἐπάθλων, δηλ. μέ τίς ταινίες πού κρέμονται ἀπό τίς δυό
 μεριές τῶν δοξασμένων, ἀπό κλαδί ἐλιᾶς, στεφανιῶν· **κύδιμος** γεμάτος
 δόξα.

β) Ὁ ὕμνος ἀπευθύνεται πρὸς τίς τρεῖς Χάριτες, Ἄγλατα, Εὐφροσύνη
 καί Θαλία, πού ἦταν παιδιὰ τοῦ Δία καί τῆς Εὐρυνόμης. Οἱ Χάριτες
 ἦταν ἡλιακές θεότητες, πού ἁμορφαίνουν τή φύση, δίνουν χαρά στά ἔμ-
 ψυχα ὄντα καί χαρίζουν πλούσια δῶρα στόν ἄνθρωπο (σοφία, ἁμορφιά,
 δόξα κτλ.)

Στ. 1. Καφισίων ὑδάτων λαχοῖσαι· στόν παλιό Ὀρχομενό,
 κοντά στό Βοιωτικό Κηφισό, ὑπῆρχε ἀρχαιότατο ἱερό τῶν Χαρίτων
 κι ἐκεῖ τίς τιμοῦσαν ξεχωριστά.

Στ. 2. καλλίπωλος· γιατί ἡ Βοιωτία φημιζόταν γιά τά ἄλογα
 πού ἔτρεφε.

Στ. 5. Στόν Ὀρχομενό κατοικοῦσαν παλιότερα οἱ **Μινύες**· αὐτοί
 κατέβηκαν ἀπό τή Θεσσαλία μέ ἀρχηγό τους τό Μινύα καί ἔδρυσαν τό
 κράτος τῶν Μινυῶν μέ πρωτεύουσα τόν Ὀρχομενό· προόδειψαν καί πλού-
 τισαν μέ τό ἐμπόριο.

Στ. 25. Λυδῶ τρόπω· ἡ ἀρχαία ἐλληνική μουσική εἶχε ἔξι ἁρμο-
 νίες : δωρικὴ, φρυγικὴ, λυδικὴ, αἰολικὴ, ἰωνικὴ
 καί μιξολυδικὴ (μειχτὴ λυδική)· ἀπό αὐτές ἡ λυδικὴ ἦταν
 ἀπαλότερη καί γλυκύτερη ἀπό τίς ἄλλες καί γι' αὐτό ταίριαζε περισσό-
 τερο σέ ὕμνο τῶν Χαρίτων.

Στ. 30. Ἦχώ· οἱ ἀρχαῖοι "Ἕλληνες προσωποποίησαν
 καί τήν Ἦχώ κι ἔπλασαν γι' αὐτήν πολλούς μύθους. Κατά τόν πιό γνωστό

ἡ Ἥχώ ἦταν ὠραιότατη Νύμφη πού γαλουχήθηκε καί ἀνατράφηκε ἀπό τίς ἄλλες Νύμφες, κι ἐκπαιδεύτηκε ἀπό τίς Μοῦσες στήν τέχνη τοῦ τραγουδιοῦ, τοῦ αὐλοῦ (φλογέρα, σουραῦλι) καί τῆς σύριγγας (εἶδος φλογέρας). Ἐπειδὴ ὅμως περιφρονήθηκε ἀπό τό Νάρκισσο, καταφεύγει στίς βαθιές μοναχικές σπηλιές, γιά νά κρύψει τή ντροπή της κι ἐκεῖ ἡ λύπη κι ἡ ὀργή τήν τσακίζουν : τό σῶμα της λιώνει, τό αἷμα της ἐξατμίζεται μόνο ἡ φωνή καί τά ὀστά τῆς ἀπομένουν. Ἡ φωνή διατηρήθηκε, ἀλλά τά κόκαλα πῆραν τή μορφή βράχου. Ἀπό τήν ἡμέρα ἐκείνη δέν τή βλέπουν πιά πάνω στά βουνά, ἀλλά ἀπό τίς βαθιές σπηλιές, πού κρύβεται, ἀπαντάει ἀκόμα σ' αὐτούς πού τή φωνάζουν (Ovid. Metam. III, 342).

Ἡ Ἥχώ ἔχει τή δύναμη νά διαβιβάζει — ὅπως καί ἡ Φήμη — μακρινά μηνύματα· ὁ ἀντίπαλος τῆς ἐπινίκιας γιορτῆς μπορεῖ, κατὰ τόν ποιητή, νά φτάσει καί μέχρι τόν Ἄδη, γιά νά φέρει στόν πατέρα τοῦ νικητῆ τό μήνυμα τῆς νίκης τοῦ γιοῦ του.

— Ποιός ὁ χαρακτήρας τῆς ποιήσεως τοῦ Πινδάρου ; Ὁμοιότητες καί διαφορές ἀνάμεσα στά εἶδη τῆς χορικῆς ποιήσεως πού διδάχτηκαν ἐδῶ (προσόδιο, διθύραμβος, παιάνας, ἐπίνικοι).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Ὁ γραπτός λόγος στήν ἀρχαία Ἑλλάδα.....	5
2. Ἡ ἀνάπτυξη τῆς λυρικήσ ποιήσεως	6
3. Εἶδη τῆς λυρικήσ ποιήσεως	7
4. Α' Ἑλεγειακή ποίηση	7
5. Β' Ἰαμβική ποίηση	8
6. Γ' Μελική ποίηση	9
7. Δ' Χορική ποίηση	9
8. Διαλεκτικές διαφορές	10

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Α' ΕΛΕΓΙΑΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

1. Η ΕΛΕΓΕΙΑ

	Σελ.		Σελ.	
	Κεμ.	Σημ.	Κεμ.	
			Σημ.	
1 Πολεμικό σάλπισμα	15	77	11 (3) Ὑποθήκες στόν ἑαυτό του	24 93
ΚΑΛΛΙΝΟΣ				
ΤΥΡΤΑΙΟΣ				
2 (1) Ὑποθήκη	16	80	ΞΕΝΟΦΑΝΗΣ	
3 (2) Ὑποθήκη	17	82	12 Συμπόσιο	25 95
4 (3) Ἐμβαστήριο	19	85	ΘΕΟΓΝΙΣ	
ΑΡΧΙΛΟΧΟΣ				
5 (1) Ἡ γαμένη ἀσπίδα.....	19	85	13 (1) Στόν Ἀπόλλωνα	27 99
6 (2) Δέν ὠφελοῦν οἱ θρῆνοι... ..	20	86	14 (2) Τίποτε πιά ἀγαπητό ἀπό τήν πατρίδα	27 100
ΜΙΜΝΕΡΜΟΣ				
7 (1) Ἡ νιότη	20	87	15 (3) Ἄν ὅμως σμίξεις μέ κα- κοῦς	28 100
8 (2) Τά γηρατειά	21	88	16 (4) Ὁ διπρόσωπος φίλος ..	28 101
ΣΟΛΩΝ				
9 (1) Σαλαμίνα	22	89	17 (5) Ἐλικρίνεια	28 102
10 (2) Ὑποθήκες στούς Ἀθη- ναίους	22	90	18 (6) Σπάνιος ὁ πιστός φίλος ..	29 102
			19 (7) Ἡ φτώχεια	29 103
			20 (8) Ἡ ἐλπίδα	29 103
			ΣΙΜΩΝΙΔΗΣ (ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΕΑ)	
			21 Συμβουλές σ' ἕνα νέο	30 104

2. ΤΟ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

		Σελ.			Σελ.
	ΣΙΜΩΝΙΔΗΣ	Κεім. Σημ.		ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ	Κεім. Σημ.
22 (1)	Στούς Ἀθηναίους Μα- ραθονομάχους	32 105		35 Στόν Εὐρυπίδη	35 110
23 (2)	Στίς Θερμοπύλες	32 105		ΑΝΑΚΡΕΩΝ	
24 (3)	Ἐπιτύμβιο σ' αὐτοῦς πού ἔπεσαν στίς Θερμο- πύλες	32 106		36. Ἡ ἀγελάδα πού μουγκανίζει	36 110
25 (4)	Σ' αὐτοῦς πού ἔπεσαν μέ τό Λεωνίδα	33 106		ΦΙΛΙΠΠΟΣ	
26 (5)	Στούς Κορινθίους πού ἔπεσαν στή Σαλαμίνα	33 107		37. Στό Φειδία πού τεχνούργησε τόν Ὀλύμπιο Δία	36 111
27 (6)	Στούς πεσόντες ἥρωες	33 107		ΠΑΛΛΑΔΑΣ	
28 (7)	Στούς πεσόντες τόν και- ρό τῶν Μηδικῶν	33 107		38. Συμβουλή γιά ὑπομονή . . .	36 111
29 (8)	Περιπαικτικό στόν Τι- μοκρέοντα ἀπό τή Ρόδο	34 108		ΑΔΕΣΠΟΤΑ	
30 (9)	Εὐτράπελο ἀριέρωμα	34 108		39. Σέ νεαρή κόρη	37 112
	ΠΛΑΤΩΝ			40. Στή μακρόβια καί πολύτε- κη Καλλικράτεια	37 112
31 (1)	Στούς Ἐρετριεῖς πού ἐκπατρίστηκαν	34 108		41. Σέ ἄγαλμα τῆς Νύβης, ἔργο τοῦ Πραξιτέλη	37 112
32 (2)	Σέ φίλο του Ἀστρονόμο	35 109		42. Σέ ἄγαλμα Σατύρου πού ἔ- καμε ὁ Πραξιτέλης	38 112
33 (3)	Στή Σαπφώ	35 109		43. Ἐπάνω σέ ἀνδριάντα τοῦ Δημοσθένη	38 113
34 (4)	Σ' αὐτόν πού ἄφησε χρυ- σάφι κι ἤβρε θηλιά	35 109			

Β' ΙΑΜΒΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

		Σελ.			Σελ.
	ΑΡΧΙΛΟΧΟΣ	Κεім. Σημ.		ΣΟΛΩΝ	Κεім. Σημ.
	α'. τρίμετρα				
44 (1)	Περιγραφή τῆς Θάσου	41 114		47 (4) Ὅλα ἔρχονται ἀπό τοὺς θεοὺς	42 115
45 (2)	Ἀδιαφορία γιά τὰ ἐγκό- σμια	41 114		48 (5) Θάβρος στίς δοκιμασίες	42 116
	β'. τετράμετρα			49 (6) Ὅλα εἶναι πιθανά	42 116
46 (3)	Ἡ Ξιπασιά	41 115		α'. τρίμετρα	
				50 (1) Ὁ σκοπός τῆς νομο-	

	Σελ.		Σελ.
	Κειμ. Σημ.		Κειμ. Σημ.
θεσίαις του	43 117	ΣΗΜΩΝΙΔΗΣ (ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΜΟΡΓΟ)	
β'. τετράμετρα		52 (1) Μάταια τὰ ἀνθρώπινα	
51 (2) Ἀφιλοκέρδεια	44 118	πράγματα	45 120
		53 (2) Χαρακτῆρες γυναικῶν	46 121

Γ' ΜΕΛΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

	Σελ.		Σελ.
	Κειμ. Σημ.		Κειμ. Σημ.
ΑΛΚΑΙΟΣ			
54 (1) Ἡ αἶθουσα τῶν ὅπλων	51 123	62 (4) Σέ κόρη ἀκόμη ἀνύπαν-	
55 (2) Ἡ πόλις σέ τρικυμία ..	51 124	την	55 129
56 (3) Χαίρεκακία	52 125	63 (5) Ὑπεροχή	55 130
57 (4) Πῶς νά πολεμήσεις τό		64 (6) Ὀνειροπόληση	55 130
χειμῶνα	52 125	65 (7) Γαμπρός	56 130
58 (5) Συμποσιακό τραγούδι	52 125	66 (8) Ὁ θυρωρός	56 131
ΣΑΠΦΩ		ΑΝΑΚΡΕΟΝΤΑΣ	
59 (1) Ὁδή στήν Ἀφροδίτη ..	52 126	67 (1) Ἐντολές γιά τό συμπό-	
60 (2) Ἡ ξενιτεμένη φίλη ...	54 128	σιο	56 132
61 (3) Σέ γυναίκα ἄμουση ...	54 129	68 (2) Γεροντικοί ἀναστεναγμοί	57 133
		69 (3) Γεροντικά παράπονα ..	57 133

Δ' ΧΟΡΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

	Σελ.		Σελ.
	Κειμ. Σημ.		Κειμ. Σημ.
ΤΕΡΠΙΑΝΔΡΟΣ			
70. Ἀποσπάσματα ἀπό τόν Τέρ-		75 (2) τες στίς Θερμοπέδες ..	63 138
πανδρο	61 134	"Ἄστατα εἶναι τὰ ἀνθρώ-	
ΑΛΚΜΑΝΑΣ		πινα	63 139
71 (1) Νυχτερινή γαλήνη	61 135	76 (3) Ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου	64 139
72 (2) Τὰ γήρατα	62 135	77 (4) Ἡ Ἀρετή	64 139
ΣΤΗΣΙΧΟΡΟΣ		78 (5) Ἐπίκριση ἐπιγράμματος	64 140
73. Νυχτερινή ἐπιστροφή τοῦ		ΒΑΚΧΥΛΙΔΗΣ	
Ἡλίου	62 137	79 (1) Παιάνας στήν εἰρήνην ..	65 141
ΣΙΜΩΝΙΔΗΣ (Ο ΚΕΙΟΣ)		80 (2) Ἐνας ὁ δρόμος γιά τήν	
74 (1) Ἐγκώμιο στοῦς πεσόν-		εὐτυχία	65 142
		81 (3) Διθύραμβος στό Θησέα	66 142

	Σελ. Κειμ. Σημ.		Σελ. Κειμ. Σημ.
82 (4) 'Επίνικος στὸν Ἀργεῖο ἀπὸ τὴν Κέα	68 146	85 (3) νυσο	70 149
ΠΙΝΔΑΡΟΣ			
83 (1) Προσόδιο (σὸ νότο τοῦ 'Απόλλωνα)	69 148	86 (4) Διθύραμβος γιὰ δόξα τῆς 'Αθήνας	71 151
84 (2) Διθύραμβος γιὰ τὸ Διό-		87 (5) Παιάνας στὴν ἔκλειψη τοῦ ἡλίου	71 152
		87 (5) 'Επίνικος σέ 'Ολυμπιονί- κη	72 153

ΣΗΜΕΙΩΣΗ. Ἀπὸ τίς «Ἐκλογές» τοῦ κ. ΜΙΑΤΙΑΔΗ ΤΣΕΛΙΟΥ ἔχουν
ληφθεῖ.

1) Τὰ ποιήματα μέ ἀριθ. 4, 5, 6, 27, 35, 36, 44, 45, 46, 50, 51, 56, 58, 63,
64, 65, 66, 69, 72, 88 καί 81.

2) Οἱ ἀντίστοιχες ἐρμηνευτικές σημειώσεις γιὰ τὰ παραπάνω ποιήματα.

'Ἡ ὑπόλοιπη ὕλη τοῦ βιβλίου ἔχει ληφθεῖ ἀπὸ τίς «Ἐκλογές» τοῦ κ.
ΒΙΚΤΩΡΑ ΚΡΗΤΙΚΟΥ.

024000029860

ΕΚΔΟΣΗ ΚΒ' 1981 (I) – ΑΝΤΙΤΥΠΑ 80.000 – ΣΥΜΒΑΣΗ: 3551/29.1.81

ΕΚΤΥΠΩΣΗ – ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: ΓΡΑΦΙΚΑΙ ΤΕΧΝΑΙ ΑΦΟΙ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ Α.Ε.

